

GHEORGHE CONSTANTINESCU

CĂLĂTORIE ÎN DATINILE,
TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE
CERNIȘOAREI

CĂLĂTORIE ÎN DATINILE, TRADIȚIILE ȘI OBICEIURILE CERNIȘOAREI

*Copyright © 2021
Autor: Gheorghe Constantinescu*

Toate drepturile rezervate.

ISBN 978-606-9734-06-3

Editura Evomind, 2021

<https://evomind.org/>

Apariția acestui volum se datorează primarului comunei Cernișoara - Mihai Ionescu și Consiliului Local Cernișoara care au finanțat tipărirea, fapt pentru care le aduc sincere mulțumiri.

Autorul

M o t t o:

“Românul e născut poet!

Înzestrat de natură cu o închipuire strălucită și cu o inimă simțitoare, el își revarsă tainele sufletului în melodii armonioase și în poezii improvizate. De-l muncește dorul, de-l cuprinde veselia, de-l minunează vre-o faptă măreață, el își cântă durerile și mulțumirile, își cântă eroii, își cântă istoria și astfel sufletul său e izvor nesfârșit de frumoasă poezie.”

Vasile Alexandri

(„Balade” Iași, 1852)

Cuvânt înainte

Niciun ținut din lumea asta nu poate exista izolat, fără comunicare și fără să schimbe valori. Așa se întâmplă și cu ținutul cernișorean, ale cărui valori vin din vechime, individualizându-l, scoțându-i în evidență originalitatea și specificitatea locului.

În lumea satului cernișorean, încă se mai păstrează nealterate mesajele vechimii, ale înaintașilor noștrii dar aceste mesaje, deja, riscă să se rupă de trecut. De aceea am considerat că este de datoria mea, ca edil al acestei localități, să mă implic pentru a determina autorul, fiu de nădejde ai comunei, să aștearnă pe hârtie aceste mesaje, pentru că ce rămâne scris într-o carte se păstrează cu o anumită autenticitate, pe când cele nescrise se împrăstiează, primind amprenta „lumii noi” în care trăim.

Tradițiile și obiceiurile cernișorene reprezintă cartea vie de istorie a acestui ținut scrisă direct în sufletele tuturor generațiilor. În ziceri, în datini și obiceiuri este tezaurul nostru cernișorean.

Așa cum bine arătata același autor, în “Monografia Comunei Cernișoara”, descoperirile arheologice și documentele istorice atestă faptul că populația acestor meleaguri s-a ocupat, în vremuri străvechi, cu cultivarea pământului, cu creșterea animalelor și cu practicarea unor meșteșuguri legate de construcția caselor și anexelor gospodărești etc.

Întreg specificul acestei zone, cu ocupațiile și sărbătorile ei, se regăsește în materialul cel mai pur și care nu poate fi pus la îndoială: creațiile populare și în special colindele și urăturile din cadrul obiceiurilor de iarnă.

Folclorul din această zonă, așezată în Podișul Getic din Subcarpații Olteniei, pe cununa de dealuri, frumos rânduite, de o parte și de alta a pârâului Cernișoara, a stârnit interesul multor cercetători, ai culturii populare românești, care au publicat studii, culegeri de poezii, cântece și jocuri populare.

Valea Cernișoarei este un adevărat tezaur de înțelepciune și de spiritualitate românească al cărei folclor cunoaște o gamă diversificată de manifestări: cântece, descântece, doine, legende, strigături, chiuituri dar și colinde, urături și sorcove, texte asupra cărora autorul s-a aplecat, cu deosebită atenție.

Să primim cu plăcere și respect această carte pentru că aceasta nu este altceva decât cartea vie de istorie, al acestei vetre spirituale, scrisă în sufletele lor de străbunii, bunicii și părinții noștri pe care ne-o transmit prin autorul cărții, căruia îi aduc mulțumire pe această cale.

Primar: Mihai Ionescu

Prefață

Locul sufletului meu este Cernișoara în care am văzut lumina zilei într-o dimineață, de mai, încărcată de mirosul trandafirilor îmbobociți. Înconjurată de păduri și traversată de apa cristalină a pârâului căreia i-a împrumutat numele, Cernișoara își duce existența de multe secole la rând iar acum, tăcută, așteaptă generații peste generații.

Pentru mine nu există un loc mai frumos decât acesta. Oriunde m-ar purta valurile vieții, Cernișoara mea, locul unde m-am născut și am crescut, n-o voi uita niciodată. Nu am cum să uit ulițele copilăriei mele, aventurile de la miezul nopții, poveștile spuse de bătrânii locului sau de sunetul clopotului bisericii din Mădulari la care-i răspundea clopotul bisericii din Obârșia chemând mirenii la slujbă în zilele de sărbătoare, cum nu pot uita nici plimbările în miezul verii pe ulițele ce duceau pe cărări răcoroase.

Localitatea Cernișoara este un loc pitoresc, ascuns printre dealuri, binecuvântat de Dumnezeu, este locul unde soarele este mereu luminos și unde vântul șoptește vechi povești păstrate cu dragoste și grijă de bătrânii locului ce ne amintesc frumusețea acelor vremuri de demult.

Locul acesta, pe care credeam că-l cunosc și unde pașii m-au purtat mereu, îmi dezvăluie secrete numai de el știute. Sufletul se umple de frumusețe văzând în zare Munții Căpățânii cu crestele lui înalte ce sprijină cerul, străjuind din depărtare, cu deosebită grijă locul meu natal, pădurile ce îmbracă dealurile tresărind la cântecul păsărilor, apa lină și domoală a Cernișoarei mele care sărută țărâna străbună.

Peisajele deosebite, obiceiurile și tradițiile ce poartă ecoul tainic al trecutului le găsesc în aceste locuri pe care le iubesc. Iubesc acest loc deoarece aici m-am născut și am copilărit, aici am învățat tainele scrisului și cititului sub călăuzirea unor dascăli, pricepuți și devotați, care mi-au vorbit despre istoria acestor meleaguri, istorie ce mă face mândru că aparțin acestor locuri.

Voi aparține acestor meleaguri atâta timp cât sufletul meu va tresări și se va bucura pentru fiecare obicei păstrat, pentru fiecare poveste, pentru fiecare sărbătoare trăită în lumină și în

pace, toate acestea ocrotite de sute de ani ca o comoară neprețuită.

De câte ori intru într-o casă din Cernișoara, pătrund în lumea obiceiurilor și tradițiilor locuitorilor acestor meleaguri. Sunt copleșit de amintiri despre cernișorenii mei de altădată, cu viața lor simplă, ghidată de reguli stricte, gospodari destoinici, care au îmbogățit spiritualitatea locurilor acestora pline de farmec, cu obiceiuri străvechi, transmise din generație în generație, până în ziua de astăzi.

Mărturii despre viața, datinile și obiceiurile cernișorenilor le găsim încă în țesăturile bunicii, în costumele populare din lada de zestre, în obiectele, uneltele de uz gospodăresc, meșteșugite de oameni pricepuți, tot mai rar astăzi, în legile nescrise ale conviețuirii în colectivitate, în ritualurile diferitelor evenimente din viața omului.

La îndemnul primarului Mihai Ionescu și datorită interesului personal pentru obiceiurile și tradițiile satului românesc, în general și pentru locul meu natal Cernișoara, în particular, am îndrăznit să purced la realizarea acestei lucrări în ideea cunoașterii și păstrării a ceea ce este specific și autentic satului nostru cernișorean, promovării obiceiurilor locale.

Edilul, ducându-și viața zi de zi pe aceste meleaguri, a simțit nevoia realizării acestei lucrări, deoarece cu timpul se pierd anumite aspecte ale tradițiilor, iar viața modernă le adaptează, schimbându-le semnificația și simbolistica.

Pentru adunarea materialului informațional necesar am apelat la oamenii locului, ce au trecut prin vremuri pline de istorie, când viața localității era foarte bine organizată din punct de vedere social, moral, religios, la cei care mai practică încă anumite îndeletniciri autentice, la cunoscătorii obiceiurilor de nuntă, înmormântare, la bunicii care încă păstrează ritualurile specifice.

Lucrarea se vrea un îndemn pentru generațiile cernișorene tinere de a păstra ce este frumos, de a îmbrăca costumele populare, de a învăța din sfaturile practice ale înțelepciunii țărănești, de a transmite la rândul lor copiilor datinile de sărbători, de a prețui adevărata valoare a muncii și a vieții de la sat, ca o pecete a continuității pe aceste meleaguri.

Autorul

Introducere

Interesul personal pentru obiceiurile și tradițiile satului românesc, în general și pentru locul meu natal Cernișoara, în special, a aprins în inima și mintea mea dorința de a studia patrimoniul folcloric al acestei localități.

Satul cernișorean este o lume fascinantă, unde credința în Dumnezeu este mai presus de orice. Este o lume a tradițiilor, a cântecelor, unde munca pământului este o obligație sfântă.

Pământul însuși este privit ca fiind un dar al Creatorului. Ceea ce m-a condus, în mod permanent, în decursul cercetărilor mele a fost legătura cu locul nașterii mele, Cernișoara. Fiind fiu al acestei comune am trăit printre cernișorenii mei buni și harnici. Și, așa cum spunea un mare poet român „nu este român adevărat acela ce nu poartă în suflet icoana vie a strămoșilor săi, care nu poartă în sânge testamentul lor”, am considerat că și eu trebuie să-mi deschid sufletul cernișorenilor mei, transmițându-le cartea scrisă direct în sufletul lor de generațiile acestui ținut.

Referințe despre Cernișoara am găsit în lucrări de geografie, istorie și etnografie. Datele furnizate de aceste lucrări le-am împletit cu informațiile oferite cu drag, de locuitori ai comunei. Din această combinație a rezultat lucrarea de față despre care, pentru o înțelegere mai bună, recomand să fie citită după ce în prealabil s-a citit ”Monografia comunei Cernișoara” care tratează evoluția istorică, economică, socio-politică și culturală a acestei așezări, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Cititorii care vor studia această lucrare vor putea să-și formeze o imagine de ansamblu, destul de clară, despre această comună.

Plecând de la premiza că nu toți cernișorenii au reușit să procure monografia comunei, acel “act de identitate” al acestei așezări istorice, am considerat ca acest capitol introductiv să-l separ în două părți importante. Înainte de a arăta anumite aspecte legate de datinile, tradițiile și obiceiurile satelor văii Cernișoarei vă voi prezenta câteva date de ordin general despre aceste sate, date ce au la bază frumoasa monografie a locului:

A. Date, de ordin general, despre satele văii Cernișoarei:

Trebuie recunoscut faptul că locul nașterii își lasă amprenta asupra celui născut. Plecând de la această axiomă adevărată, cred că parte din folclorul unui ținut este influențat și de așezarea geografică a aceluși ținut.

Comuna Cernișoara este așezată în Podișul Getic din subcarpații Olteniei pe cursul pârâului Cernișoara, aflată în regiunea dealurilor subcarpatice din porțiunea sudică a curburii Carpaților.

Valea asimetrică a Pârâului Cernișoara, cu versantul drept mai abrupt decât cel stâng, oferă privirii imaginea unui teren, în general, ondulat.

Caracteristica dominantă a acestei localități o constituie aceea că satele componente sunt dispersate, de-a lungul văii Cernișoarei, după o anumită regulă firească. Aproape toate satele componente ale comunei: Modoia, Groși, Cernișoara, Mădulari, Sărsănești, Obârșia și Armășești care este și reședința comunei, sunt așezate în imediata vecinătate a pădurilor, la 3 km de Măgura Slătioarei și 18 km de Munții Căpățâanii.

Intersecția paralelei de 45 de grade-longitudine nordică, ce traversează satul Groși, cu meridianul de 24 grade-longitudine estică, ce trece pe lângă satele Modoia și Cernișoara, marchează vatra comunei Cernișoara.

Străbătând satele acestei comune așezate în majoritatea lor de o parte și de alta a văii, lângă păduri, rămâi cu totul surprins, în sensul bun al cuvântului, de felul de a fi al localnicilor și de ospitalitatea acestora, caracteristici cu un rol important în dezvoltarea folclorului acestei zone.

Fiind așezate în zona de deal, satele comunei au urmat forma terenului, casele locuitorilor fiind în cele mai multe cazuri împrăștiate, cu spații relativ mici între ele. Aceasta este de fapt o caracteristică generală a satelor de deal din județul Vâlcea.

În ceea ce privește atestarea documentară a celor șapte sate, pot afirma faptul că acestea au o vechime care se pierde în negura timpului.. Acestea sunt menționate documentar în Hrisloavele Domnești începând cu secolele XV și XVII:

- Obârșia este atestat documentar la 23 august 1486, ca Ubârșia, de un document semnat de Vlad Călugăru;

- Groși este atestat documentar pe data de 23 august 1486 în Dicționarul lui D. Frunzescu;
- Modoia este atestat documentar, în anul 1721, când o hotărnicie amintește despre el;
- Mădulari este atestat documentar la 4 aprilie 1526 de un document din timpul lui Radu de la Afumați;
- Cernișoara este atestat documentar la 18 aprilie 1736;
- Armășești este atestat în iulie 1630.

Locuitorii satelor văii Cernișoarei au fost dintotdeauna și au rămas mereu statornici, ospitalieri și iubitori de frumos. Cernișorenii sunt oameni în mare parte de statură mijlocie, bine făcuți, cu fața rotundă și deschisă, înfrățiți cu locurile pe care trăiesc din moși strămoși, sunt harnici la muncă și păstrători ai obiceiurilor și datinilor din bătrâni dar și receptivi la nou.

În gospodăria lor, munca nu se termină niciodată și cea mai ocupată este gospodina casei care, pe lângă grija copiilor, gătit și spălat, participă și la ciclurile muncii agrare.

În gospodăria cernișoreană, aceste cicluri sunt legate de anotimpuri, ele sunt specifice celor șapte sate. Astfel, încă din toiu iernii, pe lângă îngrijirea animalelor, cernișoreanul face lucrările pregătitoare pentru sezonul următor, care vizează cele două ocupații de bază: cultivarea pământului și creșterea animalelor.

Odată cu venirea primăverii, muncile desfășurate de către cernișorenii sunt următoarele: arat, grăpat, fertilizarea terenurilor cu îngrășământ natural (bălegar) și semănat. Tot primăvara începe și curățirea terenului bun de cosit și a pășunilor de spini și mușuroaie.

În sezonul de vară, activitățile predominante sunt prășitul, cositul și strânsul fânului. Spre finalul lunii iulie se seceră cerealele care au fost semănate toamna (grâul, ovăzul și orzul).

Cel mai bogat anotimp atât din punct de vedere al muncilor agricole cât și al roadelor pământului este toamna. În acest anotimp cernișoreanul își adună recoltele pentru care a muncit timp de două sezoane. O primă activitate desfășurată pe câmp este culesul porumbului, urmată de recoltarea cerealelor semănate primăvara și scosul cartofilor. În gospodărie principalele activități sunt culesul strugurilor, al fructelor și legumelor precum

și pusul murăturilor pentru iarnă de către gospodina casei. Spre sfârșitul toamnei după recoltarea și curățarea terenurilor are loc semănarea unor plante cerealiere.

Uneltele folosite pentru diferitele munci agricole erau plugul, semănătoarea, grapa, sapa, secera, furca, grebla, coasa, etc.

În cadrul colectivității cernișorene s-au remarcat totdeauna oameni care au manifestat o îndemănare deosebită în confecționarea uneltelor, vaselor de lemn și lut, mobilierului, etc. În funcție de necesitățile comunității și de resursele pe care țăranul le avea la dispoziție, în satele cernișorene au existat diferite meșteșuguri legate de confecționarea obiectelor decorative pentru interiorul caselor prelucrate la războiul de țesut (covoare, carpete etc.) și prelucrarea lemnului.

Pe lângă meșteșugurile menționate anterior în satele văii Cernișoarei se mai practica și cărămidăria (Mădulari, podul Dinculeștilor) și prelucrarea lemnului.

Lemnul, a constituit secole de-a rândul principala materie primă a cernișorenilor, fiind folosit pentru construcțiile gospodărești sau la confecționarea uneltelor, obiectelor și ustensilelor casnice. Datorită așezării geografice, sub poalele pădurii, o parte din locuitorii văii Cernișoarei se ocupă cu exploatarea lemnului pornind de la debitat în pădure, transportat, tăiat cherestea (scânduri), iar ca produse finite – căruțe pentru cai, care pentru boi, mobilă de bucatărie și dormitor etc.

Gospodăria cernișoreană

Construirea unei case era un moment deosebit în viața locuitorilor văii Cernișoarei și era însoțită de un ceremonial. Locul de construcție se alegea cu multă grijă, se sfințea, iar în temelie se îngropau bani, cereale, „pentru spor și belșug în toate”. Când se ajungea cu construcția sus, la „podul casei”, se legau flori de busuioc și prosoape (cu semnificația de bucurie), o drugă de porumb (cu semnificația de belșug), iar în sat se știa că s-a mai construit o casă. Construcțiile din sate erau făcute de meșteri locali folosind doar barda, sfredelul țigănesc, lat, cu tășuri laterale sau în spirală și cuiele de lemn.

Planul casei tradiționale era dreptunghiular. Cele mai multe case se construiau cu fața spre est, sud-est și sud (pentru lumina și căldura soarelui). Unele construcții se făceau pe tălpi de lemn, altele se făceau fără temelie, îngropate în pământ. Până își construiau casa unii locuitori ai văii Cernișoarei locuiau în bordeie săpate în pământ. Mai târziu s-au construit case cu temelie din piatră adusă de pârâul Cernișoara, iar în prezent temeliele se fac din beton.

Înainte de cel de-al II-lea Război Mondial majoritatea caselor cernișorene erau construite din bârne sau furci pârjuite, cu canale cioplite în furcă.

Casă veche, din Cernișoara, cu acoperișul din șindrilă

Cele mai vechi case (sec.XIX și începutul sec.XX) aveau acoperișul din șindrilă, înalt și țuguiat pentru scurgerea apei. Mai recent acoperișul este făcut din tablă, țiglă, plăci de azbociment, construit în patru ape. Cele mai vechi case erau „într-un perete”, cu o cameră și tindă. S-au construit apoi case cu două odăi și

tindă (un fel de hol, pe mijloc), cărora li se adăuga un paravan în spatele casei, ori într-o parte.

În fața casei se făcea prispa din pământ și lemn îngropat în pământ, „blăniți” cu scândură.

Cele mai multe case au fost cu cerdac și stâlpi fasonați din cuțitoaie și daltă.

La început casele aveau ferestre mici, din „burtă de vacă sau de porc” și oblonăse de lemn în exterior „să nu le mănânce mâțele”. Mai târziu ferestrele s-au făcut din sticlă, fixată cu o cruce de lemn la mijloc, cu sau fără ramă. Cele fără ramă se lipeau cu lut de jur împrejur.

Era obiceiul dacă ușa nu avea încuietoare și gospodarul era plecat după treburi, lăsa un semn - o mătură sau un băț rezemat de ușă. Există această încredere în oameni spre deosebire de zilele noastre.

Spatele casei era protejat de o șandrama, care avea rolul și de o cameră și magazie. În podul casei se păstrau știuleții de porumb, fasolea, boabele de grâu și tot aici se afuma carnea de porc și slămina.

În exterior casele vechi erau văruițe în alb sau bleu iar în interior pereții erau văruiți curat, în alb. Cele mai vechi erau luminate cu opaiț (cu fitil în seu de oaie sau de porc).

Încălzirea și gătitul se făcea la o sobă din cărămidă nearsă, cu vatră și plită din fontă. Soba era prevăzută cu un cuptor lângă care se găsea un pat unde dormeau copiii. Aici în „camera de stat” se mai găseau o laviță simplă, un pat, un dulap din lemn pentru vase, cuiere din lemn pentru agățat vasele.

În ”odaia de curat” erau primiți musafirii la Anul Nou, la Crăciun, la Paște și preotul la sărbători. Aici se păstra zestrea fetelor de măritat, așezată pe lada cu zestre, hainele „bune”. Unele haine erau atârinate pe o „culme” (o prăjină orizontală pusă pe lângă peretele opus ferestrei din fața casei).

Casa se construia la o oarecare distanță față de drum. În față era „bătătura”. Mai spre fundul grădinii se construia grajdul pentru animale mari, un ocol pentru acestea, un țarc pentru oi, un coteț pentru porci și un coteț pentru păsările domestice.

Datorită noilor forme de viață economică, mijloacelor moderne de civilizație pătrunse în mediul rural – satul tradițional își schimbă aspectul.

Ansamblul gospodăriilor din cele șapte sate cernișorene cuprinde o serie de construcții legate direct de ocupațiile locuitorilor. Pe lângă aceste anexe gospodărești există și spații pentru depozitarea uneltelor ce poartă denumirea de "șopru". "Șura" reprezintă locul unde se depozitează fânul.

În ultimii 40-50 de ani, cernișorenii își fac fie o cameră în capătul grajdului, fie o bucătărie de vară în curte. Aici își pregătesc bucatele și o parte din hrana animalelor tot timpul anului. Și satele văii Cernișoarei au înregistrat înnoirile pe care le-au cunoscut majoritatea satelor din țara noastră, case noi, cu una-două niveluri, de interes particular sau obștesc, construcții din domeniul sanitar, religios, de învățământ.

Ocupațiile locuitorilor văii Cernișoarei

Ocupația de bază a locuitorilor văii Cernișoarei a fost și este agricultura (cultivarea plantelor și creșterea animalelor în gospodărie). Ei cultivau porumb, grâu, ovăz, orz, secară, cartofi etc.

În sec. al XIX-lea și în prima jumătate a sec. al XX-lea aratul se făcea numai primăvara cu plug de lemn dar cu brăzdar de fier. Mai târziu plugul era metalic în întregime. Grapa era din spini de porumb, iar mai târziu avea colți din lemn sau fier.

Pentru semănat, cernișorenii își selectau singuri semințele. La desfăcut porumbul, alegeau știuleții cei mai mari de pe planta cu 1-2 știuleți și cu tulpina sănătoasă. Alegeau boabele de la mijlocul știuleților.

La recoltare era legat în snopi, pus în „glugi”, apoi despănușat. Știuleții se păstrau în podul casei sau în coșări (coșare din nuiete împletite). Mălaiul pentru mămăligă se făcea la moară iar pentru păsări (huruiala) la râșniță sau în piuă. La început au existat mori de apă: moara de pe râul Luncavăț din Cârstănești. În prezent sunt „mori electrice” pentru a obține făina de porumb cât și cea de grâu.

Grâul pentru semănat trebuia să fie curat, fără neghină. La început îl curățau prin vânturare. Ei îl semănau cu mâna dintr-un sac atârnat în umăr. La fel semănau și porumbul, orzul, ovăzul etc. Când sosea vremea secerișului, gospodarii cernișoreni își pregăteau secera. Snopii de grâu se legau cu legători din spice

câte doi în „jumătăți” sub formă de cruce, pe patru picioare (21 de snopi în fiecare jumătate).

După uscare, snopii erau duși acasă cu căruța (principalul mijloc de transport). Iarna pe îngheț, după terminarea celorlalte treburi ale câmpului, se separau semințele de păioase cu țăpoiul (o furcă de lemn cu două coarne) și o mătură lată, ușoară, cu o coadă lungă. Boabele se vânturau cu lopata, utilizându-se forța vântului.

Mai târziu, prin părțile văii Cernișoarei a apărut batoza iar treieratul se făcea vara. În prezent seceratul și treieratul se fac cu combina.

Cartoful se cultiva mai ales pentru hrana oamenilor și mai puțin a animalelor.

Fasolea se cultiva în curătura cu porumb. În apropierea casei pe suprafețe mici se cultiva fasolea de lună, fasolea de harac.

Tot prin porumb se cultiva și dovleacul pentru hrana porcilor. Pentru hrana oamenilor se cultiva dovleacul alb (dovleacul turcesc) care se consuma copt.

Fiecare cernișorean cultiva și floarea soarelui pentru ulei). Pentru obținerea uleiului se folosea teascul pentru ulei.

Legumele se cultivau pentru consumul propriu și pentru vânzare, astfel aprovizionându-se piețele din Horezu și Rm. Vâlcea, sursa de apă fiind pârâul Cernișoara.

Pe dealurile înșorite se cultiva vița de vie (fraga albă, busuioaca etc)

Pomii fructiferi se plantau mai mult pe lângă casă (pruni, peri, meri, cireși, vișini, nuci și mai puțin caiși și gutui).

Cernișorențele plantau flori (bujori, trandafiri, gherghine, busuioc). Busuiocul era pus în smocuri la icoane, iar în ferestre mușcate și merișori.

Odată cu porumbul se semăna și cânepa. Cânepa pentru fuior se semăna mai deasă, pe o cânepiște (pentru a nu fi groasă la pai). Aceasta se smulgea din pământ când se scutura floarea și se lega în fuioare. După uscare se îmblătea și se lega câte 12 fuioare.

Creșterea animalelor în gospodărie, se făcea atât pentru asigurarea hranei zilnice, cât și pentru folosirea acestora la diferite munci.

Porcii se creșteau pentru carnea și grăsimea lor. Cernișorenii mai înstăriți aveau câte 1-2 perechi de boi, folosiți la transportarea carelor încărcate cu fân, cu lemne etc. Alții foloseau vacile în acest sens. În prezent creșterea vacilor pentru lapte este o îndeletnicire de bază.

Oile de rasă țurcană și mai târziu țigaie se creșteau pentru lână și laptele lor din care se făcea brânza și untul.

Stupăritul (albinăritul) era o altă îndeletnicire practică cu mulți ani în urmă. Bătrânii își amintesc de stupi scobiți în trunchi groși. Stelică Popescu, din Mădulari, este primul care a introdus „stupii moderni” în comună, folosiți și în zilele noastre. Mierea de albine era folosită ca medicament, printre altele și pentru a îndulci țuica băută de leuze, când veneau alte femei în lucru în grădină etc. Și astăzi se practică stupăritul, moștenit de la vechii albinari.

Vânătoarea era o ocupație sporadică în satele văii Cernișoarei. Peștele se prindea cu mâna printre răgăliile pârâului Cernișoara.

Fondul de vânătoare și pescuit a fost mult sărăcit datorită braconajului.

Alimentația locuitorilor văii Cernișoarei

De la fiecare masă nu lipsea mămăliga făcută din făină de porumb cernută (mălai). Aceasta se fierbea în ceaul de tuci și se mesteca cu „mestecăul” să nu facă cocloașe. În cirul de mămăligă se puneau brânza din puțină și se servea în străchini de lut.

Din făină de grâu se făcea pâinea. Se făcea mai rar, de obicei la sărbători, la nunți, la cumetrii, la praznice, la „Moși”. Mai frecvent se făceau turte coapte în vatra încinsă, pe plită în untură sau în ulei încins. Pâinea se mai cocea la cuptor și pe frunze verzi de varză sau de nuc. Tot pe frunze de nuc se cocea și mălaiul. Tărâțele de grâu și de porumb se foloseau pentru a se obține borșul care nu lipsea de la masa de fiecare zi.

Cartofii și fasolea erau alimente de bază în gospodăria cernișoreană. Laptele dulce (fiert) sau acru și brânza (neînchegată) cu smântână erau mâncăruri frecvente la masa gospodinei cernișorene.

Din prunele coapte, fără sâmburi se făcea magiunul. Prunele se mai foloseau și uscate, în cuștubar pentru compot, prune fierte - fără carne. Chisălița se făcea din prune (un compot) în care se adăuga (la fiert) un cir gros ca smântâna, făcut din făină de grâu. Se îndulcea cu zahăr.

Aceste mâncăruri vin din vechime. Astăzi se mai pregătesc cu precădere în familiile care includ și bunici.

La Crăciun de obicei se tăia porcul și se pregăteau cârnații, și mai recent „toba”.

Medicina populară în Cernișoara

În trecut, în satele văii Cernișoarei, nu existau cadre medicale și dispensare. Astfel se practica medicina populară, empirică. Chiar și după aceea alături de practica medicală științifică s-a menținut și medicina populară.

Existau localnici care luau sânge din venele animalelor bolnave cu un cuțitaș special sau le puneau spânz (o buruiănă de câmp) în ureche (pentru sângerare).

Pentru vindecarea unor boli la oameni exista credința în descânțete: de bubă rea, de deochi, de gălci, de albeață, de ursită, de dragoste, de speriet, de junghi, de strânsoare etc. Lehzurilor li se aplica pe burtă un ștergar cu apă rece sau lut muiat ca să-și revină după naștere.

În baia nou-născuților se puneau plante aromate, buruiene, făcând o infuzie împotriva răcelii.

Se consuma usturoi „ca mujdei” împotriva viermilor intestinali. Unele arsuri se ungeau cu miere de albine.

Pentru ca bubele să coacă, să se adune puroiul, se puneă ceapă puțin coaptă.

Ceaiurile cel mai des folosite erau: cu floare de tei, mușețel, de sunătoare, de rostopască, de fân, din spic de porumb etc.

Țesăturile în satele văii Cernișoarei

Decorațiunile caselor și costumele populare din Cernișoara dezvăluie sensibilitatea artistică a cernișorencelor, care trec prin ac și prin suveică universul natural în care trăiesc, îmbină utilul cu

plăcutul, păstrând echilibrul între trup și suflet, pentru că haina era făcută să îmbrace și sufletul, nu numai trupul. Culoarele armonioase ale țesăturilor reflectă rafinamentul gustului pentru frumos al cernișorencelor.

Dintre toate domeniile culturii populare, arta cusutului și a țesutului a fost cea mai răspândită, datorită însemnătății avute în trecut în cadrul gospodăriei cernișorene.

Bogăția țesăturilor explică faptul că ocupația principală, în zona văii Cernișoarei era creșterea animalelor, îndeletnicire care furniza materia primă.

Rafinamentul gustului pentru frumos al cernișorencelor

Materialele folosite pentru țesături erau cânepa, lâna, bumbacul și borangicul din gogoșile viermilor de mătase.

Unele fire se colorau cu coloranți naturali obținuți prin fierbere în coajă și frunze de nuc sau arin, ceapă, sfeclă roșie, altele se colorau cu vopsea cumpărată de la oraș.

Pentru a-și dovedi hărnicia, gospodina adăuga la zestrea fetei cât mai multe țesături simple sau cu alesături.

Covorul era principalul ornament al casei. Era de o lățime mai mare și avea „un colorit stins, odihnitor cu motive florale ori geometrice”.

Motivul ornamentale purtau diferite denumiri: în coronițe, cu bujori, în unghiuri, floarea soarelui, frunza stejarului etc.

Cu ani în urmă, atât beteala cât și urzeala erau din lână. Cu timpul urzeala din lână a fost înlocuită cu cea din cânepă sau bumbac. Din materialul țesut se croiau obiecte de îmbrăcăminte, fețe de perne, fețe de masă, năframe, așternuturi, ștergere, prosoape, saci etc. Prosoapele se foloseau și ca piese de înfrumusețare a interiorului țărănesc. Se așezau deasupra icoanelor, sau în colțuri, în formă de fluture.

Căruțele și săniile pentru dus zestrea erau împodobite tot cu prosoape și covoare.

În vremea copilăriei, acum nici 40 de ani, în satele văii Cernișoarei femeile torceau în serile lungi de iarnă. Bunicile aveau acest obicei, mamele asemenea. Copilul meu Alexandru, născut în București, a văzut furca de tors și fusul în muzeu. Ce meșteșug frumos, câtă liniște transmite sfârșitul fusului, cât de frumoasă era mama pe vremea când torcea! În satele văii Cernișoarei multe femei încă mai torc și sper că fetele lor încă prind acest meșteșug rar și frumos.

Din firele de lână, femeile împleteau ciorapi scurți ori lungi, peste genunchi, mănuși cu unu sau cinci degete, flanele, fulare etc.

Ocupații meșteșugărești cernișorene

Din vechime, locuitorii satelor văii Cernișoarei păstrau, în butoaie de lemn, tot felul produse: grăunțe, slănină, brânză. Vacile se mulgeau în donițe din lemn, și untul se făcea în vase din lemn (putinei), nu din plastic sau metal. Se bătea laptele în putinei cu mătca (o rotiță din lemn cu găurele montată pe o vergea de lemn). Erau, deci, niște produse ecologice. În zilele noastre puțini gospodari și gospodine respectă aceste reguli, pun la murat legume în vase din plastic sau emailate.

Un dogar recunoscut pe valea Cernișoarei povestea că pentru a face un butoi bun trebuie lemn uscat și fără cioturi. Și lemnul trebuie să fie aparte pentru păstrarea fiecărui produs:

pentru miere - tei, pentru legume sau vin - stejar, pentru brânză - brad. În micul lui atelier am văzut unelte cu care lucrează iar lucrul este minuțios, căci doagele se pun cu precizie milimetrică. Lucrează și pe vreme rea, când nu poate lucra afară. E greu să faci rost de material de calitate, unde mai punem că și fierul pentru cercuri este scump. Pentru a face un butoi îi trebuie nu mai puțin de trei zile. Dar are comenzi nu numai din satele comunei, ci și din comunele învecinate.

Odinioară reprezentat în toate satele cernișorene, rotăritul se află, în vremurile actuale în restrângere, biruit fiind de mijloacele de deplasare și transport auto, dar chiar și de noile tipuri de care și trăsură cu roți de cauciuc. Tipurile de roți care au făcut carieră seculară (roata plină, roata cu obezi sau cu obadă dintr-o singură bucată) sunt întrebuințate tot mai puțin. Totuși pe valea Cernișoarei mai există încă meșteri rotari foarte pricepuți ale căror comenzi se diminuează pe zi ce trece:

Desigur că numărul meșterilor pricepuți și talentați cizmari, dulgheri, fierari în prelucrarea lemnului, din satele văii Cernișoarei, care lucrează în diferite domenii de activitate și care duc mai departe vechile tradiții cernișorene, este destul de mare.

Pe lângă toate aceste meșteșuguri amintite, în fiecare gospodărie din cele șapte sate se confecționau costume populare și opinci.

Meșteșugurile care se mai practică în zilele noastre sunt confecționarea costumelor, fierăria și tâmplăria (Mădulari, Armășești și Modoia). Acestea fiind păstrate din tată în fiu de către meșterii pricepuți.

Cu ajutorul acestor ocupații meșteșugărești, în gospodărie sau în micile ateliere s-au obținut veniturile tradiționale agricole.

Gospodăria cernișoreană a suferit de-a lungul timpului o serie de prefaceri, care exprimă puterea economică, nivelul cultural al gospodarului precum și gustul pentru frumos.

În general fiecare gospodărie e influențată de mai mulți factori: ocupațiile, starea social-economică, factorul geografic, factorul etnic, materialul de construcție și nivelul cunoștințelor tehnice ale construcției populare.

Satele componente comunei Cernișoara păstrează încă destule mărturii că și aici, așa cum e și firesc, creațiile artistice

populare, au constituit pentru localnici, de-a lungul anilor, o dominantă a vieții lor spirituale.

Se poate vorbi chiar de un specific al creației populare locale, raportându-l la o arie etnografică, mai largă, în cadrul căreia se pot stabili interesante puncte de contact cu ținuturile învecinate ale Olteniei.

Ceea ce interesează în mod deosebit, este zestrea cu care creatorii și păstrătorii de frumos de pe aceste meleaguri contribuie la întregirea inestimabilului tezaur al culturii populare românești.

În continuare voi prezenta aspecte legate de datinile, obiceiurile și tradițiile locuitorilor satelor văii Cernișoarei.

B. Aspecte legate de datinile, tradițiile și obiceiurile locuitorilor satelor văii Cernișoarei:

Lucian Blaga spunea că : „Veșnicia, adică Dumnezeu, s-a născut la sat”. În general, satul românesc are acel specific al său care îl face aparte, un adevărat rai, așa cum sună și versurile Mioriței: „Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de rai”.

Folclorul românesc este un bun al poporului român, prin care a moștenit și dezvoltat obiceiurile și tradițiile culturale ale strămoșilor noștri. Până astăzi, când suntem la cumpăna dispariției multor comori folclorice, generațiile anterioare ni le-au transmis ca și noi la rândul nostru să le transmitem mai departe celor care vor urma după noi, mai îmbogățite și mai înfrumusețate decât le-am avut noi. Când vorbim de folclorul românesc vorbim despre un mod de viață care nu și-a schimbat cu nimic înfățișarea, în unele regiuni, de mai bine de sute de ani.

Identitatea unei zone este dată de datinile, tradițiile și obiceiurile specifice acelei zone. Izvorâte din experiență și înțelepciune de viață, din bucurie sau durere, din setea de liniște sau din dragostea pentru frumos, tradițiile populare transmit valori și creează punți de legătură între generații.

Așa cum bine știm, trăim într-o perioadă în care multe dintre obiceiurile vechi, odată cu trecerea timpului, au dispărut sau au suferit modificări. Puține sunt localitățile din țara noastră în care localnicii poartă costume tradiționale sau în care se mai strâng oamenii la hore cu ocazia diferitelor sărbători.

Valorile create prin inteligența celor care trăiesc în satele văii Cernișoarei, sunt zestrea și bogăția noastră ce ne reprezintă cu cinste pretutindeni.

Sunt tot mai sigur că mulți dintre locuitorii văii Cernișoarei mai au încă în adâncul ființei lor cuibărite timpuri care sunt acum, și la propriu și la figurat, dintr-un alt veac, mult mai îndepărtat. Mulți își întorc privirea încărcăți de nostalgie, spre timpuri trecute, cu regrete că nu le-au putut opri pe loc, că nu au putut observa clipa și au lăsat să se piardă, să se strice comori care păreau de-o seamă cu veșnicia.

Multe dintre tradițiile vechi, din satele văii Cernișoarei, azi sunt pe cale a fi uitate fiind înlocuite cu altele noi. Pe cele vechi, de care ne amintim noi și cei de vârsta noastră, le înșir în rândurile următoare pentru a nu se pierde cu totul. Unele sunt legate de momente importante din viața oamenilor, altele de sărbătorile importante de peste an, iar altele sunt legate de munca oamenilor.

Ca folclorul cernișorean să nu piară, tinerii din ziua de astăzi ar trebui să încerce fiecare să redescopere lada de zestre a bătrânilor satului unde pot găsi valori inestimabile atât din punct de vedere material cât și spiritual.

Locuitorii văii Cernișoarei aveau multe obiceiuri în legătură cu sărbătorile, cu mersul vremii, cu viața de familie și altele. Aceste obiceiuri erau păstrate cu sfințenie, din generație în generație, și nimănui nu-i trecea prin minte să le schimbe. Așa dăinuiau ele din moși strămoși.

În satele văii Cernișoarei, încă se mai păstrează aceste obiceiuri și tradiții, ale înaintașilor noștrii dar aceste mesaje, deja, riscă să se rupă de trecut. Cele mai multe și mai frumoase obiceiuri se țineau la sărbătorile Crăciunului și ale Anului Nou, care erau așteptate cu mare bucurie atât de cei mari, cât mai ales de cei mici.

Mai întâi toți gospodarii din Cernișoara aveau grijă să se aprovizioneze cu cele necesare, în special cu lemne, făină, un porc bun de tăiat, câteva vedre de țuică și vin, și cât mai mult mărunțiș pentru colindători.

Gospodinele cernișorene făceau curățenie prin casă, apoi se apucau să prepare bucate gustoase și alese, care erau mult

așteptate și dorite după un post de șase săptămâni. Pe atunci până și copiii țineau post alături de părinții lor.

Postul Crăciunului ținea până în ajunul Nașterii Domnului. N-apuca bine să se însereze și copiii cei mici (cam de 5-6 ani) își făceau apariția pe la geamurile caselor să cânte colinde. Erau îmbrăcați în haine călduroase, iar după cap aveau o trăistuță de pus merele, nucile ori covrigeii. Dacă era iarnă ușoară și drum bun, micii colindători rezistau mai mult, mai ales că cei mici erau purtați și în brațe până la fereastră de unul din părinți sau de vreun frate sau vreo soră mai mare. Cei mai mărișori, care puteau merge pe jos, erau conduși de la o casă la alta și la nevoie erau apărați de câini. Acești colindători terminau colindul, doborâți de oboseală și de somn. După asfințitul soarelui, începeau să umble cu colinda copiii mai mari. Aceștia se însoțeau câte doi sau trei.

Colinda copiilor mici pe care o cântau ei la fereastră, era scurtă uneori formată numai din câteva cuvinte și acelea spuse în grabă și cu sufletul la gură deoarece colindătorii gâfâiau de oboseală. Copii mai mari cântau mai mult și cuvintele lor aveau un înțeles mai clar. De obicei, în colindele lor, ei vesteau sau preamăreau Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos.

După ce se însera bine, începeau să umble băieții cu steaua. Aceste echipe de colindători, alcătuite din băieți cu steaua colindau aproape toată noaptea pe la casele din satele văii Cernișoarei. Dacă în vreme de noapte târzie te opreai pe un deal să auzi acele cântări îți se părea că trăiești în altă lume. Răsunau satele de felurite melodii, dintre care unele foarte frumoase. Toate aceste cântări se împleteau armonios și alcătuiau un concert măreț pornit din zeci de glasuri. Ei vesteau marea bucurie a izbăvirii neamului omenesc prin pruncul născut în ieslea din Betleem.

Echipele de colindători se formau cu mult înainte de începutul sărbătorilor. Cam după Sf. Nicolae, băieții mai mărișori se sfătuiau care și cu care se vor însoți ca să umble cu steaua. Se mai găseau și unii vlăjgani care se postau în locuri ascunse, de unde aruncau cu bulgări de gheață și sfărâmau stelele la copii sau la băieți. Era o faptă urâtă care adeseori se termina cu bătaie sau cu scandal.

Puțini cernișoreni tăiau porcul de Crăciun. Cei mai mulți făceau treaba asta înainte de Anul Nou, ca să aibă carne proaspătă și cârnați de Sf. Vasile.

Această sărbătoare, cernișoreni o petreceau cu mai mare pregătire. Erau trei sărbători într-o zi : Tăierea împrejur sau botezul pruncului după legea veche, apoi era Sf. Vasile și în sfârșit prima zi a anului, adică Anul Nou. Pentru această zi cernișoreni pregăteau bucate multe, cu băutură și bani ca să primească pe cei ce vor veni cu uratul, cu capra, și alte echipe. Toate aceste echipe începeau să umble pe la case în ajunul Sf. Vasile, cam devreme.

Copii mai mari și băieții însoțiți câte 2-3 umblau pe la case cu uratul. Unul spunea plugușorul, altul suna din clopoțel și al treilea pocnea din bici. Când urătorul spunea: “mânați, măi!” ceilalți răspundeau : “hăi, hăi!”.

Plugușorul din satele văii Cernișoarei era cel cu “Bădica Traian”, dar unii tineri mai talentați se pricepeau să improvizeze și să brodeze diferite urături ocazionale, uneori foarte reușite și potrivite cu situația gazdei la care urau, când în casă se găseau fete de măritat sau neveste frumoșele. Plata o primeau în bani, iar pe alocuri le pica și câte o plăcintă sau cinste.

Un alt obicei din satele văii Cernișoarei era de a umbla cu capra. Acest grup număra cam trei inși: capra, cel care o purta și unul care-l făcea pe cumpărătorul. Capra era foarte înzorzonată și era pusă să joace și să facă fel de fel de figuri. Plăcea și capra foarte mult, când era jucată bine.

Se mai obișnuia să se umble și cu ursul. Erau trei inși cu fluier și cu ciur. Prin satele cernișorene umblau multe cete, satele fiind foarte întinse.

A doua zi dis-de-dimineată, copiii mici, din satul Mădulari, umblau cu semănatul. Intrau în casă și aruncau de la prag o mână de boabe de grâu sau porumb zicând: “Anul Nou cu sănătate!”.

În dimineața de Anul Nou, bătrânii cernișoreni mergeau la biserică, iar cei tineri, fiind oboșiți din timpul nopții, se culcau.

După Anul Nou, urma Boboteaza, când se făcea Iordanul la vreo cișmea în sate. O perioadă de timp îndelungată, bisericile din Mădulari, Cernișoara și Armășești, având același preot – Ionescu Nicolae din Armășești, slujba de Bobotează se ținea la ”cizmeaua de la Cocă” (nu demult recondiționată de Bebe Gologan, fiu de

seamă al acestor meleaguri), un loc situat la egală distanță de cele trei sate.

În ajunul Iordanului, cernișoreni mergeau de cu noapte la biserică, luau parte la slujbă, apoi fiecare își lua aghiazmă în sticle. Nimeni nu mânca până nu bea aghiazmă. Puțină aghiazmă se turma și în fântână. Restul se păstra într-o sticlă cu un smoc de busuioc, ca să fie de leac peste an. Slujba din Ajun se termina repede fiindcă preoții și dascălii trebuiau să umble cu Boboteaza prin sate să sfințească casele. Satele cernișorene fiind destul de mari, erau trei preoți, și totuși ei nu puteau cuprinde peste tot, mai pe la margini umblau dascălii și unii epitropi. Fiecare preot avea cu sine vreo doi sau trei oameni, care duceau săculeții cu calendare, care erau lăsate la gospodăriile la care intrau.

Gospodarul sau gospodina ieșea cu lumânarea aprinsă în întâmpinarea preotului, iar acesta începea să cânte: “În Iordan botezându-te tu Doamne ...”. După ce preotul sfințește casa stropind în cele patru părți, cei din casă sărută crucea și mâna preotului, apoi dau plata: bani. Despre aceasta se va face mai multă referire în carte.

În prima sâmbătă a postului mare, era sărbătorit Sfântul Toader, un sfânt mai mult al femeilor, când ele mergeau la biserică și participau la slujbe pentru pomenirea morților.

La 25 martie, se serba Buna Vestire, când Arhanghelul Mihail a vestit-o pe Sfânta Fecioară că va avea prunc de la Sfântul Duh. La Buna Vestire era dezlegare la pește, binevenită într-un post atât de lung și sever.

Duminica Floriilor se serba în ultima duminică din Postul Mare, în amintirea intrării lui Iisus Hristos în Ierusalim, când a fost primit foarte bine cu cântări și ramuri de măslin.

Către sfârșitul Postului Mare, începea Săptămâna Patimilor, când se făceau denii la biserică. Erau niște slujbe religioase care se făceau seara. Li se mai spune și mătăanii, pentru că oamenii, femeile în general și tineretul cernișorean se spovedeau și ca să li se ierte necazurile, trebuiau să bată un anumit număr de mătăanii: 20, 40-50 sau chiar mai multe, aceasta depinzând de numărul și gravitatea păcatelor săvârșite, dar și de severitatea duhovnicului. După ce creștinul făcea mătăaniile convenite, se considera izbăvit. Tinerii cernișoreni, băieți și fete

veneau cu bucurie la aceste denii și mătăanii, având ocazie să se întâlnească.

Joia din săptămâna patimilor, era așteptată cu bucurie și nerăbdare și de copii din satele văii Cernișoarei. Sătenii noștri îi ziceau Joia Mare.

În această zi, mamele noastre făceau boboneți din făină de grâu, din care duceau la biserică. Îmi aduc aminte că mama de acasă avea grijă să pomenească fiecare bobonete de sufletul unui mort oarecare din familie. Mare bucurie se făcea copiilor cu acești boboneți calzi. Pe drept cuvânt această pomană era primită.

Tot în Joia Mare, dis-de-dimineață, în satele văii Cernișoarei era obiceiul să se facă focuri în sat pe la fiecare casă. Era și aceasta încă o bucurie a copiilor mai mari și a băieților care alimentau focurile cu vreascuri uscate și paie sau buruiene uscate, greblate și adunate de prin grădină. Pe lângă credința că la aceste focuri veneau să se încălzească sufletele morților, era și o treabă practică de a curăța grădina de aceste resturi uscate prin arderea lor. Astfel, grădina rămânea curată și se lucra mai ușor. Băieții se jucau pe lângă foc, și unii mai curajoși își arătau vrednicia sărind peste flăcările focului. Copiii stăruiau către părinții lor ca în această zi să fie sculați de noapte să vadă focul. Joi seară era mare slujbă la biserică și venea foarte multă lume, pentru că în această seară se citea Sf. Evanghelie.

A doua zi urma Vinerea Mare sau Vinerea Patimilor, când Iisus a fost răstignit și a murit pe cruce și apoi a fost înmormântat. La biserică se făcea slujba Prohodului. Aceasta era vineri seara și la biserică, în satele văii Cernișoarei, venea multă lume să asculte slujba și cântările, după care se înconjura biserică cu lumânări aprinse în mână. Din această zi și până la Slujba Învierii nu se mai trăgeau clopotele.

Gătitul și coptul pentru Paști se făcea în Joia Mare sau în sâmbăta Paștilor, dar nu vineri. Tot în acest timp se făceau ouă roșii.

În vederea Paștilor, locuitorii satelor văii Cernișoarei făceau mare curățenie prin casă și pe afară. Această curățenie trebuia să fie gata până în Joia Mare. Tot în vederea Paștilor toți cernișorenii se primeneau și își făceau cămăși noi, în special tineretul și mai ales fetele își coseau cămăși frumoase cu flori.

Cămăși noi se coseau și pentru cei bătrâni, însă mai simple. Oricum toți aveau cămăși noi de Paști.

Sâmbătă seara, înaintea Învierii, se făceau iarăși focuri pe la toate casele din satele văii Cernișoarei. Focurile mai mici de pe la case se stingeau devreme și copiii mergeau la culcare.

Slujba de Paști, în bisericile din satele văii Cernișoarei, era tare frumoasă. Mai întâi se făcea Învierea și se înconjura biserica, de jur împrejur, în sunetul clopotelor și în cântarea preoților și a celor din cor. Apoi preoții și lumea intrau iarăși în biserică, și urma slujba. La terminarea slujbei, preotul ținea o predică despre Înviere, apoi se sfințea pasca. Îmi aduc aminte cu emoție cum, copil fiind, în aceeași noapte, participam la două slujbe ale Învierii Domnului: la Biserica din Mădulari și cea din Armășești, ambele păstorite de același preot – Ionescu Nicolae. Săvârșea Sfânta Slujbă prin rotație, într-un an o ținea prima oară la Biserica din Mădulari iar în anul următor la Biserica din Armășești.

Din fiecare familie, din satele văii Cernișoarei, cineva participa la oficierea Slujbei de Înviere (în cazul majorității familiilor participau toți membrii) și la terminarea slujbei se lăsa câte un ou roșu pentru fiecare linguriță de pască cu vin luată, pască ce se punea într-un pahar curat, dinainte pregătit și care era dusă bătrânilor, bolnavilor sau copiilor mici care nu puteau participa la slujbă.

Era obiceiul, în zona văii Cernișoarei, ca din pasca sfințită să se dea și la vite ca să fie sănătoase și să nu se lipească răul de ele. Apoi se așezau cu toții la masă, luau câte o firimitură de anafură și apoi începeau să mănânce cu toții. Cu acest prilej se mai cinstea și câte un pahar de vin sau rachiu, mâncau cârnațul sfințit, câte 1-2 ouă și apoi treceau la alte mâncăruri. După ce se îndestulau, urma un somn adânc.

A doua zi de Paști era slujbă la biserică, la care luau parte mai ales bătrânii.

Tot în zilele Paștilor, în satele văii Cernișoarei, era obiceiul ca finii, să meargă la nașii lor cu daruri. Unii nași aveau câte 2-3 fini sau mai mulți. Finii duceau nașilor găini și curcani vii, iar nașii se pregăteau cu mese bogate. Cu această ocazie se mânca bine, se bea și se glumea.

Se știe că în vremuri puțin îndepărtate, oamenii din satele văii Cernișoarei, mâncau aproape tot timpul mămăligă, dar la

Paști oamenii mâncau anafură, pască, iar mămăliga avea repaos. Chiar și cel mai sărac om nu mânca ziua de Paști mămăligă. Sărbătorile treceau foarte repede. După cele trei zile, toată lumea trecea din nou la lucru, în grădină sau la câmp.

O altă sărbătoare importantă care se ținea primăvara, era Sf. Gheorghe. Acest sfânt cade uneori înainte de Paști, alte ori după Paști. La Sf. Gheorghe, locuitorii văii Cernișoarei mergeau în pădure de unde tăiau crenguțe de fâgui înfrunzite și le puneau la poartă, lângă ușa de la intrare, la ușa grajdului, la fântână și în alte locuri.

Altă sărbătoare în legătură cu Paștile, era Înălțarea Domnului, când se mergea la cimitir, să se facă parastas la morminte. Tot atunci, în Cernișoara, se serba și ziua eroilor la cele două monumente ridicate în cinstea eroilor cernișoreni, și aici mă refer la cel din satul Armășești și cel din satul Cernișoara. Despre aceasta am scris detaliat în „Monografia comunei Cernișoara”.

După Înălțare, o sărbătoare deosebit de importantă pentru creștinătate urma Duminica Mare, duminica Rusaliilor cu pogorârea Sfântului Duh peste apostoli. Se serba acel eveniment important când apostolii au primit Duh Sfânt și sarcina de a răspândi cuvântul Evangheliei în cele patru zări.

A doua zi - Duminica Mare, creștinii cernișoreni serbau ziua Sfintei Treimi. Duminica Mare este ultima sărbătoare în legătură cu Paștele.

La Sânziene, care se țin pe 24 iunie (nașterea Sf. Ioan Botezătorul), în satele văii Cernișoarei, se culegeau flori bune de leac, care erau puse la uscat. Aceste flori, puse în albia în care se spălau, puteau vindeca diferite boli. Tot atunci se culegeau flori cu care se îmbăiau fetele ca să fie frumoase.

La 20 iulie, în satele văii Cernișoarei, se serba Sf. Ilie, stăpânul tunetului, care gonește dracii aruncând cu fulgere asupra lor. De această zi se dădeau de pomană străchini pline cu fructe și cozonac.

La 6 August, în satele văii Cernișoarei, se serba Schimbarea la Față; era credința că de la această dată, natura își schimbă înfățișarea (fața). Iarba, holdele, frunzele pomilor, pădurea, câmpul își schimbă culoarea, căpătând o nuanță mai deschisă, care arată un început de trecere spre coacere și spre

toamnă. La 15 august urma Sf. Maria Mare (Adormirea Maicii Domnului). De această sărbătoare, locuitorii satelor văii Cernișoarei, făceau multe hramuri prin sate. La 8 septembrie urma Sf. Maria Mică (Nașterea Maicii Domnului). La 14 septembrie se serba Ziua Crucii - Înălțarea sfintei Cruci. În satele văii Cernișoarei era zi de post, încât și fructele ce aveau formă de cruce erau oprite de la mâncare în această zi (mă refer aici la nuci). La 14 octombrie creștinii cernișoreni o sărbătoreau pe Sf. Paraschiva. La 26 octombrie urma o sărbătoare mai mare, Sf. Dumitru- Izvorătorul de mir (Sâmedru). Este vreme de toamnă și cernișoreni începeau să se pregătească cu cele necesare pentru iarnă. Vitele erau lăsate slobode (se deschidea câmpul) să pască prin grădini, fără îngrădire. La 8 noiembrie se serbează Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril. La 30 noiembrie, se serbează Sf. Andrei, o zi însemnată pentru tineret, când fetele și băieții fac diferite vrăji pentru a afla ursita, adică să afle cu cine se vor căsători. La 6 decembrie se serbează Sf. Ierarh Nicolae. Este ultima sărbătoare însemnată din postul Crăciunului.

De la Sf. Nicolae nu era mult până la Crăciun, astfel că în vederea acestor mari sărbători de iarnă, toți cernișoreni și în special tineretul începea să se pregătească în vederea acestor sărbători, formând grupuri sau echipe care să umble cu colinda, steaua, capra, ursul, cu uratul, și altele.

Un prim eveniment important din viața cernișoreanului este botezul, cea dintâi taină, poartă prin care creștinul este primit în biserică. Botezul iartă păcatul strămoșesc, readucând pe cel botezat în starea lui Adam înainte de căderea lui în păcat. Acest eveniment se desfășoară la fel în cele șapte sate cernișorene. Ritualul botezului este următorul: copilul este dus de la casa părinților până la biserică de către moașă, iar acolo este dat nașei. La biserică are loc slujba de creștinare a pruncului, după scoaterea copilului din cristelniță acesta este imbrăcat cu haine noi aduse de către nași. Odată teminată taina botezului, nașii împreună cu părinții merg acasă la copil unde nașii ținând copilul în brațe înconjoară masa de trei ori rostind următoarele cuvinte: "Am dus un păgân și am adus un creștin".

Nunta este un obicei foarte amplu, fiind îndepliniți anumiți pași: peșitul, logodna, chematul și nunta propriu-zisă.

Ultimul act al vieții, înmormântarea este cel mai dureros și neașteptat eveniment din viața unui om. Ca peste tot în țară și în satele văii Cernișoarei, persoana decedată este ținută trei zile în casa în care a locuit pe parcursul întregii vieți până să fie înmormântată. La priveghi participă doar cei din familie și persoanele foarte apropiate mortului. În a treia zi de la deces are loc înmormântarea care începe în jurul prânzului când preotul vine la casa mortului și începe slujba înmormântării prin rostirea unei rugăciuni în camera unde este pus mortul, după care acesta este scos afară și pus în carul cu boi unde este pregătit pentru drumul către veșnicie. În tot acest timp, cât decedatul este transportat la carul cu boi, preotul împreună cu câțiva membrii ai familiei merg în camera unde a fost ținut mortul pentru a face o sfeștanie. După toate acestea mortul este dus la groapă de către cei care au săpat groapa. După punerea în groapă familia invită toate persoanele prezente, la masa mortului care are loc acasă la cel care a decedat. După deces periodic se pun la biserică parastase: la trei zile, la șase săptămâni, din an în an până la șapte ani.

Portul tradițional, al locuitorilor satelor văii Cernișoarei, a dispărut aproape cu totul datorită influenței orașului. Bărbații poartă haine asemănătoare celor de la oraș, cizme, ghete ori pantofi, iar femeile rochii de stambă, pantofi, sandale, ciorapi de mătase, etc. Iarna bărbații poartă pe cap căciuli din blană de miel, iar vara, pălării sau umblă cu capul descoperit. În trecut, purtau cămăși lungi din pânză albă de in țesută-n casă și costume din stoffe de casă din lână toarsă, țesută și dată la piuă. Vara ieșeau la muncă în cămăși, izmene, tot de pânză, veste și cu picioarele goale. Bărbații cât și femeile purtau iarna opinci confecționate din piele de porc. Femeile purtau în zilele de lucru fustă lungă de culoare închisă și cămăși din pânză de in sau cânepă, pe care erau țesute diferite modele, iar pe cap își puneau basma sau tulpan. În zilele de sărbătoare, femeile purtau cămașă cu alțiță numită și „lie”, cu șoarțe sau zăvelci. Erau încinse cu bete pe care erau cusute motive naționale și fluturi, care se terminau cu ciucuri și mărgele.

Păstrarea obiceiurilor a fost, în anumite momente, un mod de apărare a colectivităților populare, de influențe venite din afară. Obiceiul, obligatoriu pentru întreaga colectivitate, nu se realizează

întotdeauna colectiv. Uneori obiceiurile se realizau în grupuri mici sau individual.

În satele văii Cernișoarei, ca și în alte sate învecinate, tradițiile s-au păstrat aproape neschimbate timp de secole până aproape de vremea noastră. Ele fac parte din zestrea morală și spirituală a poporului român.

În cultura populară cernișoreană, tradițiile și obiceiurile formează un capitol important, fiindcă întreaga viață a cernișoreanului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii erau întretesute cu tradiții și obiceiuri.

Toate aceste tradiții și obiceiuri care mare parte se mai păstrează în satele văii Cernișoarei vor fi descrise detaliat în capitolele ce urmează.

Focul nestins al tradițiilor și obiceiurilor cernișorene

Alături de credință, păstrarea tradițiilor a fost întotdeauna baza identității poporului român. Fiecare regiune a țării are ceva specific moștenit de la înaintașii săi, iar oamenii acestor locuri își recunosc tradițiile și obiceiurile, le sărbătoresc și le transmit urmașilor.

Printre elementele importante care definesc tradiția cernișoreană se numără cântecele folclorice, portul popular, colindele, dansul popular, descântecurile etc.

Așezată în partea de vest a județului Vâlcea, comuna se află situată la întretăierea a două drumuri comerciale, istorice și celebre - cel al Cernei și Horezului, la o distanță de 50 de km de Râmnicu Vâlcea și la 18 km de orașul Horezu pe cununa de dealuri, frumos rânduite, de o parte și de alta a pârâului Cernișoara. Fiind la o distanță așa de mică de "orașul târg" Horezu, foarte multe tradiții și obiceiuri specifice zonei acestui oraș au fost împrumutate și păstrate cu sfințenie de către locuitorii văii Cernișoarei.

Există, deasemenea, foarte multe obiceiuri și tradiții transilvănene care au fost împrumutate de locuitorii văii Cernișoarei. Asta, datorită migrației, populației transilvănene către locurile din Podișul Getic unde sunt așezate acum localitățile Vaideeni, Horezu, Polovraji etc, ce a condus automat la apariția sau dezvoltarea de așezări ca urmare a stabilirii populației aici. O mare parte a populației care a emigrat, din Transilvania, s-a ocupat de păstorit și de aceea mulți au preferat să se așeze în locurile de la poalele Carpaților pentru a-și putea continua această activitate. Desigur, unii dintre ei s-au reprofilat prin orientarea către alte activități cum ar fi cele negustorești sau ale prelucrării lemnului, pădurile deținând suprafețe extinse în acest loc și unele dintre ele au fost defrișate pentru obținerea terenurilor agricole, din categoria celor arabile sau a pășunilor (care erau necesare pentru hrănirea animalelor). Prin urmare, în sectorul Subcarpaților Getici s-au conturat numeroase nuclee de așezări cu imigranți transilvăneni, numiți de către populația băstinașă, (după cum s-a arătat în cercetările efectuate de N. M. Popp, 1933, 1940; I. Conea, 1939), cu apelativul de „ungureni” pentru că proveneau din teritoriul aflat sub ocupație ungară și austro-ungară.

Interesant este și faptul că specificul transilvănean s-a conservat, cel mai bine, în așezările „ungurenești” (Corbi, Băbeni, Vaideeni, Polovragi, Novaci, Horezu) în care cei care le-au întemeiat au provenit în număr mare din Depresiunea Sibiului.

Emigrarea populației transilvănene către Subcarpații Getici a fost determinată de multiple cauze rezultate în urma unor evenimente istorice care s-au desfășurat în Transilvania și nu numai.

Acum, știind legătura dintre tradițiile și obiceiurile transilvănene și cele din zona Horezului, pot spune fără să greșesc că o îndeletnicire veche, conservată de tradiție (preluată din Transilvania), este olăritul care se pierde în negura timpului.

Un exemplu incontestabil în acest sens îl reprezintă ceramica de Horezu. Aceasta este vestită pentru autenticitatea, frumusețea și măiestria cu care este lucrată atât pe teritoriul României, cât și dincolo de granițele țării.

De mai bine de 40 de ani, în localitatea Horezu, trei zile din luna iunie sunt dedicate festivalului ceramicii românești, "Cocoșul de Hurezu". Meșteri în arta olăritului, veniți din toate colțurile țării, dau forma dorită pământului românesc, căruia îi imprimă atât elemente decorative și culori specifice, cât și o anumită utilitate. Sunt construite oale, icoane, vase, castroane, au loc demonstrații de pictură și sculptură în lut.

Principalul element decorativ al ceramicii de Horezu este cocoșul. Prezentat printr-o varietate de culori uimitoare (culorile sunt naturale), acesta păstrează aceeași semnificație pe care o avea cu mulți ani în urmă reînvierea și nemurirea sufletului.

Zona Horezu cucerește însă nu numai prin renumita ceramică, ci și prin o adevărată minunăție a naturii. De aici pot fi vizitate obiective precum Cheile Bistriței, Peștera Liliacilor, Băile Govora, Peștera Muierilor. În același timp, drumurile din această zonă conduc inevitabil spre oaze de spiritualitate: Schitul Păpușa, Mănăstirea Horezu, Mănăstirea Arnota, Mănăstirea Bistrița, Mănăstirea "Dintr-un lemn", Schitul Pătrunsa, Schitul Sfântul Ștefan, Schitul Sfinții Apostoli, Mănăstirea Govora. Dealtfel toată această zonă a Podișului Getic este împânzită de astfel de oaze de spiritualitate.

Și pe valea Cernișoarei au fost înălțate astfel de biserici (vezi Monografia comunei Cernișoara), multe dintre ele dăinuind peste veacuri, devenind astăzi monumente istorice:

- biserica de lemn, din satul Armășești, cu Hramul "Adormirea Maicii Domnului" ridicată în anul 1809, este ctitoria preotului Șerban Teiușanu, a lui Stan Mazilu, Ion Postelnicu și Costantin Iacaru. Cunoscând două reparații, în anii 1849 și 1883, biserica este în formă de navă, cu pridvor închis, și tencuită. Biserica se află pe lista monumentelor istorice sub codul LMI: VL-II-m-B-09634. Documentele menționează că "popa Nicolae Armășescu e hirotonisit pe seama ei în anul 1831, iar popa Ion Șerban Popescu în anul 1832" – I. Popescu Cilieni, pag. 41;

- biserica veche din din satul Groși ridicată din temelie la sfârșitul anului 1892, cu hramul "Sfântul Nicolae", din piatră și bârne. Biserica se află pe lista monumentelor istorice sub codul LMI: VL-II-m-B-09779. A fost construită de monahul Ilarion, monahul Damaschin, Preda Moldoveanu și Ioan Măturoiu. A fost reparată în anul 1959. Preoți parohi la această biserică au fost: Nicolae Gheorghe Popescu hirotonisit în anul 1920, Octavian Ionescu hirotonisit în anul 1971;

- biserica din satul Modoia cu Hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, foarte veche, ridicată în anul 1712 "construită de Andrei Ion Gușoi și Ioan Călugăreanu" și refăcută în anul 1896. La acestea se adaugă, fără îndoială, calitatea execuției, căci nici în cele mai îndepărtate fundături de țară nu întâlnești o biserică de lemn făcută de bărdași simpli. Dincolo de trăsăturile comune, biserica de lemn prezintă o mare varietate tehnică, formală și decorativă. Biserica se află pe lista monumentelor istorice sub codul LMI: VL-II-m-B-09829. Este cea mai veche construcție de pe valea Cernișoarei care dănuie și astăzi.

Încadrată tipologic bisericilor sală, cu un plan dreptunghiular, alungit spre est, biserica de lemn din Modoia este edificată din cununi de bârne, din lemn de gorun, în conformitate cu specificul arhitecturii vâlcene. Meșterii dulgheri au utilizat în construcția monumentului de cult aceleași tehnici constructive, prezente și la construcțiile din gospodăria țărănească, conferind astfel o excepțională unitate stilistică arhitecturii din zonă. Biserica de lemn din Modoia prezintă câteva trăsături fundamentale

comune. Dintre acestea, cele mai semnificative sunt planimetria dreptunghiulară - alungită între răsărit și apus, boltirea navei și acoperișul în patru ape.

În decursul frământatei și zbuciumatei sale istorii, poporul român și-a făurit o literatură proprie, nescrisă, produs al simțirii și gândirii sale. Această creație este cunoscută sub numele de literatură populară sau folclor.

Se spune despre literatura populară că este anonimă, deoarece nu s-a păstrat în memoria generațiilor numele creatorilor ei. Literatura populară fiind creată și transmisă de popor, este firesc ca în conținutul ei să se oglindească ideile și concepțiile despre lume și viață, preocupările, bucuriile și necazurile sale, vicisitudinile istoriei sale multimilenare.

Așa a luat naștere folclorul, comoara de neprețuit a fiecărui popor. Folclorul este testamentul spiritual al generațiilor, care s-au succedat în decursul vremii, comoara sufletească lăsată de moșii și strămoșii noștri, care trebuie păstrată cu sfințenie, atât pentru cunoașterea însușirilor poporului român cât și pentru păstrarea graiului curat românesc.

Țăranul român este păstrătorul tradițiilor populare și artei fiind totodată depozitar și creator al cântecului popular:

Într-un discurs ținut în anul 1923, marele Sadoveanu spunea: „Necăjiții noștrii străbuni au suferit, au luptat și au murit, iar cântecele bătrânești și doinele s-au ridicat din inimile lor ca flori pe morminte”.

Adevărat tezaur de înțelepciune și spiritualitate, valea Cernișoarei reprezintă o sursă de inspirație pentru artiști anonimi care au reușit să dea o frumusețe aparte poeziei și cântecului popular, să-și înobileze vatra strămoșească.

Bogate și interesante tradiții populare s-au încimentat de-a lungul timpului relevând cu pregnanță vechimea și frumusețea locuitorilor văii Cernișoarei.

În satele văii Cernișoarei, se păstrează, unele elemente legate de știința populară – etnobotanică: ”nu se altoiește măr sau păr în gutui, căci se usucă și altoiul și pomul de unde am luat altoiul” sau „să plantezi pomii când e lună plină că atunci se prind” etc.

Oamenii au căutat din cele mai vechi timpuri să-și cunoască viitorul, folosindu-se de așa-zisul citit al stelelor. S-a

născut astfel o astronomie populară, prezentă și pe meleagurile cernișorene: „Dacă se vede cerc în jurul lunii, va ploua curând”; „Dacă ceața acoperă dealurile din jurul satului, va ploua”; „Dacă soarele se uită înapoi când asfințește se schimbă vremea” sau „Dacă asfințitul este sângieru va veni vreo nenorocire”

Lipsiți fiind de mijloace riguroase de stabilire a timpului probabil, oamenii au folosit anumite semne din natură: „Dacă bate vântul de la miazăzi va ploua curând”; „Dacă ceața acoperă dealurile din jurul satului va ploua”. Ieșirea furnicilor din mușuroaie vestește de asemenea apropierea ploii. Toate aceste elemente de meteorologie populară, subliniază locul central pe care ploaia îl ocupă în preocupările oamenilor, de ea depinzând în cea mai mare parte dacă anul va fi bogat sau sărac în produse agricole.

Creșterea animalelor, fiind una dintre principalele ocupații ale omului, va naște cu timpul și o zootehnie populară. Unele credințe și obiceiuri legate de această ocupație, a creșterii animalelor și a păsărilor, se mai întâlnesc și astăzi în satele comunei: „Când cocoșul cântă în prag vin musafiri” sau ”dacă animalele sunt foarte neliniștite, vine o ploaie cu piatră (grindină) sau un cutremur”.

Superstițiile au pătruns până și în viața de zi cu zi a omului, devenind cu timpul adevărate precepte, de exemplu: „Să mănânci dimineața, să nu te spurce pupăza sau cucul și să-ți meargă rău” etc.

Obiceiurile, datinile, cântecele rituale însoțesc viața omului de la naștere până la moarte. S-au păstrat în satele văii Cernișoarei obiceiuri despre nuntă, moment crucial din viața tuturor oamenilor: „Cum va fi vremea în ziua nunții, așa va fi viața tinerilor. De va fi soare și frumos, viața le va fi frumoasă. De va ploua, viața le va fi îmbelșugată. De va fi vânt și frig, le va fi tulbure ca vremea”.

Dintre dansurile populare cu caracter local, unele se caracterizează printr-o mare originalitate, finețe și sensibilitate. Executarea lor presupune multă suplețe, vioiciune și îndemânare. Dintre aceste dansuri populare, pe care locuitorii le joacă la hore și nunți, menționez: „Sârba”, „Restelul”, „Hora Mare”, „Învârtita”, etc.

În zona văii Cernișoarei s-a păstrat un bogat repertoriu derivat din folclorul literar. Pentru frumusețea unora dintre

cântecele ce s-au păstrat pe aceste meleaguri, redau mai jos câteva versuri dintr-o Doină, culeasă din satul Obârșia:

„Și-am zis verde bob năut,
Eu când zic mă duc, mă duc,
Mândrele se strâng buluc,
Ca oile la uluc.”.

Dintre cântecele populare mai răspândite și mai îndrăgite de locuitori, menționăm: „Cântecul Radului” și „Foaie verde sălcioară”.

Echipele de dansuri care s-au prezentat cu aceste dansuri, în trecut, la diferite concursuri locale, raionale, regionale și județene, s-au bucurat de aprecieri elogioase pentru frumusețea jocurilor și execuția acestora, primind numeroase premii și mențiuni. Aproape toate dansurile populare sunt însoțite de strigături pline de haz.

Neînfricați soli ai dreptății (haiducii) au poposit în codrii seculari ai Cotoșmanului, ce străjuiesc satele acestei văi, îmbogățind astfel folclorul local.

Credințe și superstiții din zona văii Cernișoarei

Provenind de la țară, fiind născut în satul Mădulari, anii copilăriei mi-au fost influențați de credințele și superstițiile care pe atunci se contopeau cu viața locuitorilor acelor sate înconjurată de păduri, răspândite pe coastele și coamele dealurilor ce urmează cursul pârâului Cernișoara .

În copilărie mama (născută și crescută în satul Armășești, fiica lui Nicolae Simionescu “Nicolae al lui Coadă” și a Ioanei Simionescu) care era o povestitoare neîntrecută, îmi spunea multe povești, îmi citea însă și cărți de rugăciuni, îmi citea despre îngerii, de la ea am aflat întâia oară despre îngerul păzitor, ce mi-a fost dat de Dumnezeu la naștere să mă ocrotească și să mă ferească de ispite pe tot parcursul vieții mele. Despre diavol, care încontinuu încearca să mă ispitească și să mă ademenească pe căi greșite, îmi vorbea aproape zilnic.

Nu aveam dubii pe atunci că entitățile acestea: îngerii și diavolii coexistă printre noi, chiar de nu le vedeam. De la mama am învățat, că am doi îngeri ce mă însoțesc permanent în decursul vieții: îngerul păzitor și bun care, cât sunt copil, mă ocrotește, îmi însuflă curaj, în momente de slăbiciune, mă ajută să înfrâng ispitele; când devin adult de asemenea îmi stă aproape și mă păzește cât timp nu fac fapte rele, stă pe umărul drept al meu; îngerul rău stă pe umărul stâng. Când fac fapte bune îngerul păzitor se bucură și mă ajută să le îndeplinesc, le scrie pe răboj și vor fi puse în balanță atunci la vremea de apoi, alături de faptele rele de care se ocupă îngerul de pe umărul stâng, acesta fiind servitorul celui ce încearcă să mă ducă în ispite.

Mă învăța mama că atunci când uit de Dumnezeu și mint, înșel, cad în ispite și mă dedau la fapte rele, îngerul bun suferă și plânge pentru mine iar acele înclinații spre a săvârșii rele va atrage în apropierea mea pe Satana, îngerul cel rău. Mama, care era o bisericoadă, mă sfătuia că-i păcat, ca atunci când merg în biserică să vorbesc în loc să fiu atent la slujbă. Pe atunci eu luam de bun tot ce mi se povestea și judecam cum judecă copiii. Îi povesteam că am văzut multe femei care vorbeau într-una în biserică, iar ea îmi răspundea că: „I-am văzut și pe Satana pe umărul lor că scria încontinuu, ca și cum nu mai prididea! Din neatenție era gata să cadă și i se răsucea răbojul de atâta scris!”

Îi răspundeam că nu am văzut așa ceva! “Cum să-l vezi dacă este invizibil?” îmi răspundea ea.

Alte ori când mă trezeam noaptea plângând din cauza că visam urât și îmi era frică, mama venea și mă liniștea, îmi zicea tatăl nostru de 3 ori și mă închina, mă învăța și pe mine să fac la fel și convins fiind că sunt protejat mă culcam liniștit, văzând pe mama cum mă stropea cu aghiazmă să îndepărteze de mine duhurile rele, punând pe un vătrau cărbuni aprinși din sobă și deasupra boboite de tămâie ce parfumau camera cu miros plăcut.

Alte ori se întâmpla să am dureri de cap sau dureri de stomac, sau rău din capul pieptului. Dispensarul era departe (în satul Modoia, într-o casă naționalizată ce aparținea primăriei) la vreo 10 km distanță și doctorul venea de 2-3 ori pe săptămână, telefoane nu erau și nu erau posibilități să mă ducă imediat la medic pentru orice durere. Când vedea că nu-mi trecea cu un ceai, apă cu zahăr, sau vreun medicament ce-l avea ea de rezervă pentru astfel de cazuri, chema pe bunica Catrina (a lui Mieilă), ea îmi descânta de deochi stingând cărbuni aprinși în apă și-mi dădea să beau de trei ori din cana respectivă, după care scotea un carbune stins și în timp ce descânta pe șoptite de deochi, îmi făcea o cruce cu carbune stins pe frunte, mă uda cu apa descântată pe frunte, în capul pieptului și la buric, descântându-mi de bubă și dacă în timpul descântecului căsca întruna, și cu lacrimi, asta însemna că eu eram deocheat rău.

O întreba pe mama dacă vreuna din vecinele ce ea știa că deoache m-a privit, iar dacă mama îi confirma că a trecut Florica lui Ionel sau alta care poseda darul de a deochia, bunica zicea: “Oooo, firar a moarti! Asta să știi măiculiță, că deoache, dacă se uită la copii, se miră de ei și nu-și aduce aminte, să nu-i deoache, că a fost născută cu tichie pe ochi și dacă se miră de careva că e prea urât, sau prea frumos îl deoache”.

Auzeam tot și curios o întrebam: Bunico, cum adică s-a născut cu tichie? Avea căciula pe cap când s-a născut? Ea mă privea abținându-se să rămână serioasă și-mi zicea : “Curând întrebași, curând să-ți fie leacul, măiculiță!”. De câte ori eram curios și o întrebam ceva legat de această ocupație a ei pentru descântat îmi răspundea așa. După care, îmi făceam de lucru prin apropiere când vorbea cu mama și deși nu mă arătam că mă interesează, trăgeam cu urechea ca să aflu mai multe detalii

despre cei născuți cu tichie, care aveau însușiri deosebite față de ceilalți oameni .

Ea îi povestea mamei că tichia asta este o piele ce o au peste față unii copii, când se nasc. Oamenii aceia pe parcursul vieții, doar ce privesc la careva cu interes, și-l deoache, au puteri în privire și pot deveni strigoii dacă nu sunt oameni de treabă și sunt atrași de rele. Spunea bunica că ar trebui învățați de mici să-și amintească, să zică în gândul lor sau cu voce tare: “Ptiu, să nu-i fie de deochi!” și să descânte chiar ei pe cei deochiați, și să se roage pentru ei.

Dacă cineva adoarme cu deochiul făcut, se va simți din ce în ce mai rău și poate să și moară. Trebuia neapărat ca celui deocheat să i se descânte, ca să fie salvat la timp. Eu nu eram genul de copil care să mă resemnez, să rămân ignorant la probleme ce-mi trezeau curiozitatea așa că nu pierdeam ocaziile. Așa am aflat despre o femeie mai bătrână din sat că ar fi strigoaică și că deoache. Cu altă ocazie am aflat că unii oameni după ce mor devin strigoii și se întorc de pe lumea cealaltă . Așa s-a trezit în mintea mea interesul pentru acești strigoii, că trăiesc prin apropiere și muream de curiozitate să aflu pe unde trec ei așa ușor din lumea asta în lumea cealaltă și înapoi. Un timp problema respectivă a fost în centrul interesului meu.

Tare mult doream să înțeleg cum făceau ei de ajungeau pe lumea cealaltă și după aceea veneau înapoi. Cel puțin așa înțelegeam, din discuțiile dintre cei vârsnici. Știam din poveștile mamei că Prâslea cel Voinic s-a dus pe tărâmul celălalt să caute merele din grădina lui taică-su, că și Făt Frumos din poveștile ce-mi spunea mama a ajuns acolo pe calul său înaripat și năzdrăvan, dar Prâslea a trebuit să iasă înapoi de acolo pe spinarea Scorpiei care la răsplătit că i-a salvat puii astfel, ajutându-l.

Eu nu știam însă cum fac strigoii de pot veni și pleca când vor dintr-o lume în alta. Aveam eu o bănuială, că poate știau vreo cale secretă pe undeva, pe aproape, și intenționam să o descopăr, mai ales că strigoaica, locuia aproape de noi la câteva case.

Despre ce înseamnă să mori încă nu-mi era prea clară ideea. Nu știam că odată mort, un om nu poate să se mai întoarcă. Nici nu văzusem vreun mort până la acea vârstă, televizorul încă nu pătrusese în satul Mădulari, deci fantezia mea

se inspira exclusiv din basme; și eu auzisem un număr destul de mare, povestite de mama. Se mai inspira și din nenumăratele superstiții pe care le auzeam de pe la cei mari când discutau între ei, ignorând prezența mea prin preajmă.

Mă gândeam s-o rog pe mama să-mi spună mai multe despre strigoii ca să mă lămuresc mai bine. Și toate acestea cu scopul de a descoperi calea pe care strigoii trec așa ușor dintr-o lume în alta. Am îndrăznit s-o întreb dacă eu am avut tichie când m-am născut sperând că poate fiind strigoii mi-ar fi fost de folos să găsesc calea aceea secretă între lumi pe care eram convins că există, ea însă m-a certat și mi-a spus că nu există așa ceva, ceea ce eu nu credeam după cele ce auzisem. Până la urmă m-a luat lângă ea și răbdătoare mi-a povestit că strigoii nu trăiesc pe pământ și vecina ce m-a deocheat nu e o strigoaică și că poveștile acestea sunt invenții, mi-a explicat că nici „lumea cealaltă” nu e pe pământ ci undeva în cer, că nimeni de pe pământ nu a plecat acolo și apoi s-a întors. În final i-am destăinuit că vreau să găsesc calea pe care o folosesc strigoii ca să treacă dintr-o lume în alta și râzând ea m-a convins în cele din urmă că nu există pe pământ o astfel de cale, că există în cer și noi oamenii și copiii vii nu putem ajunge acolo și nici nu e bine să ajungem. Mi-a vorbit pe înțelesul meu despre moarte despre rai și iad și m-a lămurit.

Mult mai târziu, auzind lucrul acesta de mai multe ori și de la alte persoane din sat și crescând, cu timpul, am înțeles ce înseamnă să moară cineva după ce am văzut și eu un om mort, și după ce am înțeles că strigoaica trebuie întâi să moară și astfel să ajungă pe lumea cealaltă și abia atunci strigoii se întorc și asta e un lucru rău, înfricoșător.

Există credința deci, prin satele văii Cernișoarei, că unii oameni când pleacă din această lume, devin strigoii, se întorc din morți, și pot face mult rău celor rămași în viață, în special cei care s-au sinucis și cei ce au murit înecați . La moartea lor, trebuie făcute niște ritualuri și slujbe să se facă rugăciuni pentru sufletele lor, după vechile datini, ca să împiedice acest lucru.

Când moare careva în Cernișoara, există obiceiul foarte vechi ca, după ce a fost îngropat creștinește, să se tămâie, în fiecare zi în jurul casei, fumul de tămâie ajută sufletul celui plecat să-și continue călătoria fără întoarcere, căci în primele 40 de zile

sufletul e dezorientat, speriat de noua sa experiență, de alte spirite ce întâlnește în drumul său. Îl înfricoșează și trebuie ajutat să plece în pace, să treacă vămile și nu să rămâna prizonier între cele două lumi, căci sufletul nu moare . Deci tămâiatul acesta timp de 40 de zile, împărțitul turtelor în fiecare din aceste 40 de zile (turtele, sunt un obicei din bătrâni de a se împărți zilnic 40 de zile, colac, vin și lumânare aprinsă pentru sufletul celui plecat).

Povestea mama că, în trecut, au existat cazuri de oameni dispăruți pe front care însă erau vii și acasă îi credeau morți împărțindu-le turtele. Acei oameni s-au întors din prizonierat sau de pe unde erau și au mărturisit că prizonieri fiind și înfometați împreună cu alți amărâți, la un moment dat, simțeau un miros de hrană caldă și simțeau că se satură și prind puteri, simțeau și gustul vinului împărțit cu turtele și spuneau că asta i-a ținut în viață, la fel simțeau când cei de acasă le făceau pomeni crezându-i morți, se simțeau sătui.

După ce am mai crescut am început să mă îndoiesc de multe din aceste superstiții, totuși de câteva ori în viață, în urma unor experiențe personale, neîncrederea mi-a fost zdruncinată de lucruri ce s-au întâmplat în realitate.

Îmi mai amintesc despre acele timpuri că toate aceste credințe ciudate și superstiții îmi produceau o senzație de teamă dar în egală măsură mă atrăgeau, căci credeam în ele ca toată lumea din sat. Deși unii le negau veridicitatea, își luau totuși măsurile de rigoare pentru a se proteja de urmările venirii în contact cu spiritele tenebrelor.

Majoritatea femeilor din satele văii Cernișoarei se temeau de făcăturile vreunor dușmani care din diverse motive ca: invidie, dușmănie și dorința de a înlătura din cale obstacole către țeluri râvnite recurgeau la vrăjitorii pentru a obține ceea ce își doreau.

Vreun flăcău tânjind după dragostea vreunei fete de care era îndrăgostit și o râvnea dar care nu-i acorda atenția dorită, iubind un altul sau în cazul vreunei fete sau femei ce iubea pe vreun bărbat ce nu îi răspundea la iubire sau o lăsa pentru alta, nu de puține ori căutau ajutor la descântătoare pentru a înlătura obstacolul, acel “el sau ea” ce se interpunea în calea satisfacerii patimilor proprii. Vorba se răspânda și lumea vorbea doar pe șoptite de metodele vrăjitoarești de temut la care ajungeau să

recurgă acele persoane ce își vindeau sufletul diavolului uitând de Dumnezeu.

Descântece diavolești făcute cu legături de la morți, ca să lege cununile vreunui tânăr sau tânără, oale cu vrăji îngropate la temelia casei câte unuia ca să poată fi controlat toată viața de cine îi făcea asta, de regulă astea le făcea vreo nevastă rea sau vreo scorpie de femeie din cele bătrâne ce dorea să țină pe toți sub papuc cu orice preț.

În trecut au existat și bărbați de care se vorbea că recurseseră la ajutorul vrăjitoarelor în astfel de scopuri necurate. Aceste persoane, erau cunoscute în comună și lumea nu gusta nici din pomana lor, bănuindu-le în stare de a face rău la alții. Probabil că multe nu erau reale, decât în mintea oamenilor ce judecau după bârfe împrăștiate de guri rele, și în acest caz cei lezați trăiau cu un stigmat din acesta fără să aibă vina pentru toate câte li se puneau pe seamă, era însă suficient că au făcut cel puțin o dată aceste lucruri ca lumea să nu le mai acorde nicio încredere.

La țară opinia publică pe atunci era foarte influențabilă, și prejudecățile uneori puteau face mult rău, mai mult decât decântecele.

În satele văii Cernișoarei existau multe prejudecăți exagerate bazate pe limitarea în gândire și ignoranță a unor săteni. Dacă vaca unuia nu dădea destul lapte sau laptele îi dispărea, de regulă nu se căutau cauzele în faptul că o fi mâncat ceva care i-a cauzat dispariția laptelui sau vreo cauză fizică în sănătatea animalului ci era preferată ipoteza că baba Măriuța sau baba Vica au furat laptele de la vacă cu descântatul.

De obicei toate aceste nefericite bătrâne ce erau bănuite și acuzate de rele, ce poate că nu le înfăptuiseră, erau victime ale propriului limbaj, căci se certau cu vecinii, fiind mai dușmănoase și invidioase din fire și printre blesteme aruncau amenințări de tipul: "lasă că te aranjez eu firai al iaca cui! Am să-ți fac eu... așa și pe dincolo de ai să mă pomenești cât oi trăi, nenorocitul!" Celălalt neștiind să mai judece, fiind dominat și de ranchiună și de prejudecăți, dacă îi ologea vreo găină și murea, dădea vina pe babă că l-a blestemat și i-a zis câte-n lună și-n stele, dacă oaia năștea mielul bolnav, sau mort, blestema și dădea vina pe babă,

dacă vaca nu mai avea lapte, zicea că-l fură baba cu vrăji și mulge de la vaca ei și laptele vacii sale.

În fine am avut ocazia de copil să trăiesc în mijlocul unui ținut unde nimeni nu se mira că se întâmplau minuni căci aici minunile erau la ele acasă. Babelor respective însă, li se potrivea zicala: "Orice pasăre pe limba ei pierde". Își mai atrăgeau și singure relele pe cap că nu cunoșteau noțiunea de "a pune frâu limbii", să nu mai spună prostii.

Pe meleagurile cernișorene, dragi mie, se mai întâmplau și alte lucruri demne de a fi amintite. Pe aici erau oameni de tot felul ca peste tot în lume; trăiau oameni buni, vrednici, deștepți și cu frica lui Dumnezeu. Trăiau și din cei puținei la minte, și din cei avari, că nu ar fi dat altora "nici negrul de sub unghii" cum bine zicea o vorbă de pe la noi, și din cei darnici și buni la suflet care nu ar fi făcut rău nici unei muște, și bețivi și ticăloșiți în rele, și neisprăviți doar să taie câinilor frunză, și din cei care le plăceau să umble după femeile altora, și urâți și frumoși și făloși și umili fiecare după cum le era firea și neamul.

Erau vreo doi-trei însă care nu aveau măsură la băutura, tot ce câștigau lucrând pe ici pe colo pe unde mai găseau de lucru, seara îi beau la cârciumă. Beau și când cârciumarii închideau, îi scoteau cu greu afară. Vă puteți imagina dacă în halul în care erau mai nimereau casele. De multe ori în loc "de acasă" nimereau prin Cernișoară, prin pădure și când se trezeau veneau în sat cu o falcă în pământ și cu una în cer, blestemând și acuzând că vreun vecin al lor, cu care nu se aveau pe bune, i-au alergat pe râpi toată noaptea călare pe cai și i-au bătut și i-au tăvălit.

Amenințau și chiar dacă erau martori care se jurau că omul respectiv (vecinul) a dormit toată noaptea în patul lui, ei nu credeau ținând-o pe a lor. Atunci sătenii au ajuns la concluzia că nu vecinul lor ia purtat pe toate râpile pe acei bețivani ci Satana. Sărsăilă i-a hăituit pe râpi până ce au cântat cocoșii în sat. Oamenii de treabă din sat, i-au convins în cele din urmă, că asta li s-a întâmplat și ei au fost de acord. Se jurau că nu se mai îmbată dar nu trecea mult și iar apăreau diminețile în sat jוליți peste tot și morți de oboseală văitându-se că iar ia purtat diavolii pe râpi. Erau vai de capul lor și familiile aveau de tras cu acei oameni căci acasă erau violenți și răi cu ai lor, copii și neveste.

Există credința, printre locuitorii văii Cernișoarei, că dacă primăvara te spurcă cucul, e rău de pagubă tot anul respectiv. Adică dacă prima oară când auzi cucul cântând în acel an, nu ai pus nimic pe limbă, e rău de pagubă, sau poate să moară careva din familie. De aici obiceiul că abia treziți din somn, primăvara se lua imediat sare pe limbă sau se mânca ceva ca să nu îi spurce cucul. După ce îl auzeau prima dată nu mai era necesar să facă aceasta.

Dacă cucuveaua cânta zburând peste casă sau pe casă era deasemenea semn de rău augur, dacă îți cânta la geam era semn rău; dacă spărgea careva oglinda nu era de bine, purta ghinion pentru mai mulți ani; dacă pisica îți taie calea nu-ți merge bine în ziua aceea; În seara de Anul Nou nu e indicat să mănânci

Amuletă contra strigoilor

carne de găină și nici ouă căci ești sortit ca tot anul să împrăștii banii precum găina când scurmă, și să nu te alegi cu mai nimic; tot de Revelion e bine ca la trecerea în Noul An să ai cu tine puțin pământ de la un mușuroi de furnici ca să ai bani câte furnici în mușuroi; să îmbraci ceva roșu atunci, că poartă noroc . Dacă te

temi că cineva încearcă să-ți facă vrăji sau de urât poartă mereu pe tine un articol de îmbrăcat întors pe dos că așa, nu te pot atinge făcăturile. Acestea și încă altele sunt toate superstiții, credințe și prejudecăți ce se întâlneau în lumea cernișoreană până nu de mult.

Cenișoreanul consideră plantele niște ființe vii care aud, văd, simt, suferă și au suflet. Le reproduc pe costumele tradiționale, pe cuverturi, prosoape, mobilier, ulcele și pe pereții caselor. Plantele sunt pomenite în cântece, colinde, ghicitori, incantații magice. Ierburile de leac apar și în superstiții. Pentru locuitorii văii Cernișoarei, usturoiul, avrămeasca, leușteanul, pelinul, sunt considerate dușmanii duhurilor rele.

Usturoiul, important leac băbesc, se dădea contra viermilor intestinali, a durerilor de măsele și urechi. Este considerat și cea mai bună amuletă contra strigoilor și deochiului. Se cosea un cățel de usturoi la o panglicuță roșie și se punea la căciulița pruncului.

Din categoria plantelor, considerate de cenișoreni că resping duhurile și strigoii face parte și avrămeasca. Este o plantă veninoasă cu proprietăți iritante și este considerată drastică și periculoasă.

Mătrăguna, ca iarbă de leac, era pusă de cenișoreni pe umflături. Cu frunze aprinse se trata tusea, iar rădăcina plămădită se folosea contra reumatismului. Dar de această plantă, considerată sfântă în satele văii Cernișoarei, este legată și o superstiție: dacă rupi din pământ o mătrăgună rămâi surd. Iar cine are mătrăgună în băătăură, trage a sărăcie.

Bozul era direct implicat în riturile cenișorene de invocare a ploii, în timp de secetă sau în anumite zile importante din punct de vedere calendaristic în dezvoltarea vegetației.

Margaretele plantate în fața ușii de la intrare țineau spiritele rele și necazurile departe de casă.

Se spune, în Cernișoara, că sub soc locuiește un duh rău care păzește comorile îngropate sub el. Floarea de soc se întrebuița de cenișoreni împotriva tusei, a răgușelii (se face o fiertură din flori de soc și de mușețel care se bea seara la culcare, învelind bine bolnavul să transpire), vărsatului de vânt (varicelă) și amigdalitei.

La cernișoreni, busuiocul este planta dragostei. Era indispensabilă în farmecele de dragoste. În scop medicinal, busuiocul se punea la tăieturi și la bube. Fumul rezultat din punerea plantei pe foc se trăgea în piept, contra tusei, și pe nas, contra guturaiului. Cu tulpini aprinse de busuioc se ardeau negii. Împotriva durerilor de cap se foloseau semințele de busuioc.

Lemnul de paltin alb era pus de cernișoreni în vasele cu brânză pentru a împiedica mucezirea. Făcând în casă fum din frunze de paltin, în ziua de Ispas, cernișoreni credeau că erau feriți de descărcările electrice din timpul furtunii.

Despre salata verde cernișoreni credeau că ar avea proprietăți magice, inclusiv puterea de a stimula dragostea și de a contracara acțiunea vinului. Salata verde le ajutau pe tinerele femei cernișorence să rămână însărcinate și anumite soiuri de salată puteau ajuta la naștere prin atenuarea durerilor.

Spunea învățătorul C-tin Nuică din satul Cernișoara că dacă bei un pahar de zeamă de varză înainte de culcare și apoi mergi către pat cu spatele, în vis, iubitul/iubita îți va oferi un pahar cu apă.

Azi încă mai pot fi întâlnite astfel de concepții, printre cei mai vârstnici dintre locuitorii văii Cernișoarei.

Descânțece culese din satele văii Cernișoarei

S-au păstrat în zona văii Cernișoarei, mai ales de către bătrâni, unele elemente legate de folclorul cernișorean, în special cel legat de descânțece.

În satele văii Cernișoarei sunt cunoscute, și astăzi, mai ales practici vrăjitoarești ca legarea bărbatului, făcutul de urât, de ulcică, de beție, făcut pentru luat sporul etc.

Pentru deochi e de ajuns ca cineva să fie invidios sau mândros pe tine. Nu este întotdeauna prea bine nici dacă ești admirat de cineva. De aceea, există obiceiul de a-i cere persoanei care ne face complimente să ne "scuipe de deochi". Asta dacă nu purtăm o haină sau un obiect de culoare roșie, care ne-ar proteja de farmece. În credința populară cernișoreană, și nu numai, culoarea roșie, dată de foc, sânge și soare, este atribuită vieții.

Vechi de când lumea sunt și descânțecele pentru dragoste, în această zonă. Descântecul de dragoste se spune în fața unei flăcări, în trei seri de marți, în timp ce învâluie focul cu o crenguță de alun. Pe vremuri se credea că prin puterea acestuia, femeile cernișorene aduceau la ele, prin văzduh, pe bărbații care le erau dragi.

Ești deocheat? Stinge într-o cană cu apă nouă chibrituri lăsate în prealabil să ardă până aproape de capăt. Între timp, spune încet "Tatăl nostru". Dacă bețele de chibrit se duc la fund, ești deocheat. Bea din apa în care au fost stinse chibriturile, din patru părți ale câinii, ca și cum ar face o cruce, apoi dă-ți și pe față. Acest mic ritual este de ajuns pentru ca persoana deochiată să se simtă mai bine.

Când vine vorba de bebeluși, marea majoritate a femeilor cernișorene sunt foarte superstițioase: copiii nu trebuie lăsați să se uite în oglindă până la un an, căci se pot deochea singuri. O altă superstiție spune că nou-născuții trebuie cântăriți înainte de a li se face prima baie, însă fără a spune cuiva greutatea lor. Se mai spune și că dacă poartă la gât, la ureche sau la mână o bijuterie din aur, micuțul va fi ferit de deochi.

În secolul al XIX-lea doi mari folcloriști, Grigore G. Tocilescu și Christea N. Țapu au conservat cu atenție și respect multe piese folclorice de pe valea Cernișoarei.

Toate acestea au fost incluse într-o culegere de nestemate perle ale creației populare realizată între 10 iunie – 25 octombrie 1897. Explorarea folclorică a zonei Olteniei (Vâlcea, Olt, Gorj, Teleorman) a fost efectuată de Christea N. Țapu care a reușit să adune peste 3000 de piese folclorice românești. Tot acest tezaur folcloric este reunit într-o culegere sub titlul “Materialuri folclorice” publicat în anul 1900. A doua ediție a cărții apare în anul 1980 (vol. I,II și III la Editura Minerva).

Această culegere a lui Tocilescu și Țapu cuprinde un număr însemnat de piese folclorice culese de la doi prestigioși informatori folclorici din Cernișoara, anume Iliana lui Ioneață și Sanda lui Zamfir, al căror repertoriu cuprinde un adevărat tezaur din cele mai reprezentative descântece locale, piese rare care cu greu se puteau culege ținând seama de intimitatea și condițiile în care acestea se rosteau. Tematica acestor descântece este variată, începând de la “Durere de piept” pâna la “Toate boalele”.

“Societatea culturală ” vâlceană, înființată în anul 1898, îi trimitea reputatului cercetător Grigore G. Tocilescu, profesor universitar și membru al Academiei Române, următoarea scrisoare: “Luând act de bunăvoința ce a-ți avut d-a vă însărcina cu alcătuirea completă a istoriei propriie a județului Vâlcea din toate punctele de vedere și de cele mai departe timpuri, subscrisul am onoarea a vă comunica mulțumirea unanimă cu care societatea a primit această înștiințare a dv...”.

Aceste descântece, prezentate mai jos, au fost culese de Toma Dragu și D. Drăghiceanu:

De apucat

De apucat (durere de piept și de spate) se descântă în undelemn și în țuică, cu care ungem pe bolnav. Se mai descântă cu un piepten în usturoi pisat, tămâie și apă:

Nu ți-e frică
Că oi lua trei peri
După pântece di la mine

Și i-oi arunca
Între spete la tine,
Și-ei tot umbla,
Leac n-ai avea?
- Nu mi-e frică,
Ucigă-te crucea
Și cu Maica Precesta!
Că cu usturoiu
Te-oi usturoia,
Cu pieptenu
Te-oi descleșta,
Cu tămâie
Te-oi tămâia
Și pă foc te-oi arunca
Leacu să-ți fie
Di la mine, (cutare).

Cules de la Sanda lui Zamfir, din Cernișoara, Vâlcea

Din "Materialuri folcloristice", de Grigore G. Tocilescu și
Christea N. Țapu, volumul III, Editura Minerva, 1981, pag. 108.

De boale

Se descântă în apa, pe care o bea bolnavul și se udă cu ea, pe față ducându-se într-un loc ferit de oameni, ca să nu calce cineva acolo, căci se îmblnăvește:

Pleacă (cutare)
Pă cale, pă cărare,
Să-ntâlnii cu ăl spurcat
Și cu zmeu-n cale;
Cu zmeu,
Cu zmeoaica;
Cu primitoriu,
Cu primitoarea;
Cu zburătoriu,
Cu zburătoarea;
Cu junghiuri,
Cu cuțite,

Cu izbituri,
Cu dătături,
Cu pocituri.
Dacă văzură pă (cutare),
Bine le părură
Și-nbrațe-l luară,
De pământ îl aruncară,
Îl zdrobiră
Și-l fărâmară,
Rânza-i răsturnară,
Creierii capului îi turburară,
Toate oasele-i fărâmară
Și le încleștară,
Pă (cutare)
Plângându-să
Și olicăindu-să
Îl lăsară.
Maica Precesta l-auzi,
Pă scara de-argint și de fier
Să scobori
Și-i zăsă:
-Taci, (cutare),
Nu te chirăi,
Nu te olicăi,
Că noi suntem
Maica Precista
Cu Maica Sfânta Maria,
Care ne-am scoborât din cer,
Pă scara de-argint și de fier,
De mâna dreaptă
Te-am luat,
La (cutare) descântătoare
Te-am mânat
Ș ți-oi pune
Cap la cap,
Obraji la obraji,
Grumaji la grumaji,
Piept la piept,
Spate la spate,

Sănătate la sănătate;
Ți-oi plămădi inima,
Cum să plămădește
Fagurile-n stupină,
Varza-n grădină,
Și aluatu-n căpestele.
Fugi,
Urâți-l,
Părăsiți-l;
Duceți-vă-n păsciunea oilor,
În rămătura porcilor,
Și-n zăcătura vacilor.
Fugi,
Urâți-l,
Părăsiți-l.
De-o fi astă boală
De la Dumnezeu Sfântu,
Mă rog cu capu plecat
Să de-a (cutăruia) leac,
Să-l milostivească,
De-o fi din Ele Sfinte frumoase
Să vie dulci și mângâioase,
Dulci ca mierea
Și bolunde ca oile.
De-o fi din zilele greșite,
De-o fi din sfânta miercuri de azi
Din sfânta joi,
Din sfânta vineri,
Din sfânta sâmbătă,
Cum lasă toate mătușile
Furcile
Și toate fetele mari
Cusăturile,
Și toți boii jugurile,
Așa să se lase de (cutare)
Toate durerile.
Dac-o fi din sfânta duminică,
Dac-o fi din sfânta luni,
Dac-o fi din sfânta marți,

Marți, marți,
Sfânta marți,
Toate boalele să le desparți.

Cules de Toma Dragu și de Drăghicescu de la Ileana lui
Ioneață, din Cernișoara, Vâlcea

Din "Materialuri folcloristice", de Grigore G. Tocilescu și
Christea N. Țapu, volumul III, Editura Minerva, 1981,
pag. 118-120.

De bubă

Ieși, bubă, di la (cutare)
Bubă albă,
Bubă neagră,
Bubă tutunie,
Bubă-amăgitoare,
Bubă-nșelătoare
Nu-nțăpa,
Nu cuțâta,
Nu-ncorda,
Nu-nvenina;
Bubă cu dălac,
Bubă cu izdat,
Nu face carnea ra.
Ieși
Și te du;
Unde te-oi trage,
Să te tragi;
Unde te-oi mâna,
Să te duci;
Du-te-n vârful munților,
În coadele mărilor,
La fetele-mpăraților,
Că te-așteaptă
Cu mese-ntinse,
Cu făclii aprinse,
Cu livezi verzi,
Cu izvoare reci.

Ieși,
Că, (cutare)
N-are mese-ntinse,
Nici făclii aprinse,
Nici livezi verzi,
Nici izvoare reci.
De n-ai ieși
Și n-ai pleca,
Cu cuțatu te-oi tăia,
Cu crucea te-oi apăra,
Rădăcinile ți le-oi săca.
Vârful ți s-o apleca.
Leac să-i fie (cutăruia)
De la mâna mea,
De la gura mea
Și di la Maica Precesta

Cules de la Sanda lui Zamfir, din Cernișoara, Vâlcea

Din "Materialuri folcloristice", de Grigore G. Tocilescu și
Christea N. Țăpu, volumul III, Editura Minerva, 1981, pag. 118.

De ăl ceas rău

Se descântă cu un piepten în unt, usturoi pisat și tămâie.
Cu amestecul acesta de usturoi, unt și tămâie se unge trunchiul și
tâmpile bolnavului:

A plecat (cutare)
Pă cale, pă cărare,
S-a-ntâlnit cu ăl ceas rău
În cale,
Trăsnind,
Plesnind,
Toate ușile cătând,
Toate ușile le-a găsit încuiete.
Numai ușa (cutăruia)
A găsit-o descuiată
Și fereastra destupată.
Pă fereastră a intrat,

Pă (cutare) l-a găsit
Adurmit,
Adurmit.
Mâna-n gură i-a băgat,
De rărunchi l-a apucat,
Capu i l-a turburat.
Maica Precesta a alergat
Și l-a întrebat:
- Ce ți-e (cutare),
De te țăpui
Și te chirăi,
De nu mai poci sta
În scaunile mele
De vaitele tele?
- Maică Mărie,
Sfânta Mărie,
Țip și mă vait,
Că plecai pă cale,
Pă cărare,
Și mă-ntâlnii
Cu ăl ceas rău
În cale,
Trăsnind,
Plesnind,
Toate ușile cătând.
Toate ușile le-a găsit încuiete,
Numai ușa mea
A găsit-o descuiată
Și fereasra destupată.
Pă fereastră a intrat
Și m-a găsit
Adurmit,
Adurmit.
Mâna-n gură mi-a băgat,
De rărunchi m-a apucat,
Capu m-i l-a turburat.
- Taci, (cutare),
Nu chirăi,
Nu țăpui,

Că Maica Precesta,
Cu (cutare) descântătoare,
Cu usturoi
Le-o ustura,
Cu tămâie
Le-o tămâia,
Cu piaptenu
Le-o descleștea
Și pă foc le-o arunca.
Leac să-ți fie
De gura mea,
De mâna mea,
Și de Maica Precesta.

Cules de la Sanda lui Zamfir, din Cernișoara, Vâlcea

Din "Materialuri folcloristice", de Grigore G. Tocilescu și Christea N. Țapu, volumul III, Editura Minerva, 1981, pag. 152-153.

De deochi

De-o fi (cutare) deocheat
De muiere,
Să-i crepe țâțele,
Să-i cure laptele;
De-o fi deocheat de fată mare,
Să-i pice cosițele,
Să-i rămâie capu
Ca tiugile;
De-o fi deocheat
De om,
Să-i crepe ochii,
Să nu mai vază lumea;
De-o fi deocheat
De razăle soarelui,
Razăle soarelui
Au pierit,
Deochiu a fugit:
De boarele vântului,

Vântu a ocolit pământu,
Vântu a venit,
Deochiu n-a mai venit.
Când s-o mai deochea
Ceriu de-nalt
Și pământu de larg.
Atunci,
Nici atunci,
Să nu să mai deoache (cutare).
De-o fi deocheat de gard,
Să-i pice proptelele,
Să i să huruie nuielele;
De-o fi deocheat de ape,
Să le sece izvoarele,
Să treacă toată lumea
Cu picioarele.
De-o fi deocheat de codru,
Să-i pice ramurile,
Să nu mai aibă unde puia
Păsările.
Păsările,
Păsărică,
Păsărică pistruie
Pă piatră să suie,
Piatra să sparsă,
În patru să despică.
Ața să spargă ochii
Râmnitorilor,
Gânditorilor,
Ca păsărica
Ciuciulica,
Nu și-a lins puii
De mândri,
De frumușei,
Ci i-a lins
De deochi,
De deochitoare,
De râmnitori,
De râmnitoare,

De gânditori,
De gânditoare.
Și (cutare) a rămas
Curat, luminat,
Ca Maica Precesta
Ce l-a lăsat.

Leac să fie
Din mâna mea
Și di la Maica Precesta
Și mai vârtos
Di la Domnu Hristos,
Că e mai cu folos.

De la Ileana lui Ioneață, din Cernișoara, Vâlcea

Din "Materialuri folcloristice", de Grigore G. Tocilescu și Christea N. Țapu, volumul III, Editura Minerva, 1981, pag. 185-186.

De friguri

Frigurile fac parte din boalele lăsate de Dumnezeu. Sunt cinci neamuri de boale, după Stana Bob din comuna Mădulari:

- Boale de la Dumnezeu;
- De la Maica Precesta;
- De la sfintele zile greșite;
- De la Ele Sfinte;
- De la oamenii care-ți sunt dușmani.

Boalele lăsate de Dumnezeu sunt: frigurile (care țin numai trei zile, neîntrerupt), lingoarea (lungoarea) de scurtă durată și bubatul. Toate celelalte boale sunt de la Ele Sfinte, de la Maica Precesta etc. Pentru cele trei boale lăsate de Dumnezeu nu se descântă, căci atunci s-ar îndrevi; dar ea se vindecă cu pază bună, cu iarbă mare, tămâie, zmirnă și cu rădăcină de curcubeață, cu al cărui must se unge bolnavul pe picioare și pe cap. Pentru bubat nu se descântă, afară de cazul când se obrintește. Frigurile de trei zile n-au descântec dacă țin numai trei zile, neîntrerupt;

dacă țin mai mult, atunci li se descântă, după cum se descântă și la frigurile care vin din trei în trei zile, sau din patru în patru- frigurile diavolești.

Se descântă în rachiu, în apă (căci apa potolește toate boalele), sau în vin cu salitru, cu un cuțit cu plăsele de alamă (alămat) și cu un fir de mătură, în toate zilele, în afară de vineri și de duminică.

Din apă, sau din rachiul descântat se dă bolnavului de trei ori pe zi; din vin cu salitru i se dă numai dimineața, pe nemâncate.

Se mai descântă la frigurile continue într-un ou copt, duminică; la cele intermitente, în sâmbure de alună, în aluat sau în bob de strugure:

Nouă zeci și nouă de friguri din răs,
Nouă zeci și nouă de friguri din plâns,
Nouă zeci și nouă de friguri din oftat,
Nouă zeci și nouă de friguri din căscat,
Nouă zeci și nouă de friguri din sughițat,
Nouă zeci și nouă de friguri cu deocheat,
Nouă zeci și nouă de friguri cu tremurat,
Nouă zeci și nouă de friguri cu-nfiorat,
Friguri din bere,
Friguri din mâncare
Friguri din culcare,
Friguri din sculare,
Friguri din izbituri,
Friguri cu-ntâlnituri
Și cu deochiuri,
Friguri oiești,
Friguri porcești,
Friguri văcești,
Friguri rumânești,
Friguri găinești,
Nu tremurareți,
Nu-ncleștareți,
Nu apucareți,
Nu-nfiorareți,
Nu deocheareți.
Duceți-vă-ți la fratele lui Crai,

Că v-așteaptă
Cu mese puse
Cu făcliile aprinse
Cu păhărele pline,
Că ele vă știu culca,
Vă știu scula,
Vă știu încinge
Vă știu descinge,
Vă știu vorbi,
Vă știu împlânzi,
Vă dau mâncare,
Vă dau bere.
Iar (cutare) vă așteaptă,
Cu mesele stârse,
Cu făcliile aprinse,
Cu paharele goale.
Nu vă știu culca,
Nu vă știu scula;
Nu vă știu-ncinge,
Nu vă știu descinge,
Nu vă știu vorbi,
Nu vă știu-implânzi.
Fugi,
Urâți-l,
Părăsiți-l,
Duce-vă-ți
În păsciunea oilor
Și-n râmătura porcilor,
Și-n jucătura vacilor,
Porcii să vă râme,
Oile să vă pască.
Vacile să vă joace.
Nimic de voi
Să nu s-aleagă
Fugi,
Urâți-l,
Părăsiți-l.

De la Ileana lui Ioneață, din Cernișoara, Vâlcea
Culese de Toma Dragu și D. Drăghicescu.

Din “Materialuri folcloristice”, de Grigore G. Tocilescu și Christea N. Țapu, volumul III, Editura Minerva, 1981, pag. 193-195.

În lucrarea “Monografia comunei Cernișoara: Locuri, vremuri, oameni”, am publicat o adevărată culegere ce conține un număr de 50 de descântece din zona văii Cernișoare, culese de la Diaconescu Maria din Armășești și Vasile Catalina din satul Mădulari. Chiar și în zilele noastre, lumea din Cernișoara mai crede încă în deochi și se teme de el. Ca să-i ferească de deochi, părinții leagă o fundă roșie sau o sfornică la mâna bebelușilor. Asta deoarece un copil mic atrage multe priviri admirative și acest lucru i-ar putea purta ghinion micuțului. Descântecul se spune suflându-se asupra celui deochiat de trei ori.

În Cernișoara acest gen folcloric, deosebit și greu de abordat, își păstrează prospețimea și vitalitatea. Profesoarele Lucia Găman, din Armășești și Olimpia Tănase, din Modoia ne confirmă din plin acest lucru:

Descântec de deochi

Vine ciuta de la munte
Lingându-și puii pe frunte
Nu-l linge de frumușei
Nu-l linge de pistvicei
Și eu îi ling din ochi, dintre ochi
Eu îi ling din creierii capului.
Din fața obrazului,
Din zgârnciul nasului.
Din dinți, din măsele
Din piele, de sub piele
Eu cu gura-i descântai
Și (cutare) a rămas
Curat, luminat
Ca din cer lăsat
Dumnezeu să-i de-a de leac
De la limba mea.

Descântec de plămădire a inimii

Plămădesc inima lui (cutare)
Cum se plămădește
Varza-n grădină
Oul în găină,
Apa în fântână
Aluat în căpistere,
Fagurele de miere
Așa plămădesc inima lui (cutare)

Descântec de junghi

După cum omul cu noroc
Semănând sămânța pe loc
Lasă sămânța de vară
Peste a de primăvară
Așa ăst junghiu
Din toate oscioarele,
Din toate mădulele
Din cap
Din mâini
Din picioare
De pe trupul tot
Să lase pe (cutare)!
Curat, luminat
Cum Dumnezeu l-a lăsat.

Descântec de dat cu bobii

Patruzeci și una de bobi
Patruzeci și unu de frați
Cum știți de înverziți
Și încolțiți
Lumea să hrăniți
Și să ghiciți
Dacă o veni
Dacă vine marți

Să-mi dați
Temei de nouăsprezece
La inimă de douăsprezece
Să văd bine
Că vine
Dacă n-o veni
Să-mi dați
Temei de nouă
La inimă două
Să văd foarte bine
Că el nu mai vine.

Descântec de muma pădurii

Muma murelor,
Muma pădurilor
Eu te strig
Tu să-mi răspunzi
Eu îți dau
Tu să-mi dai
Eu îți dau plânsul copilului meu,
Tu să-mi dai odihna ta
Să doarmă ca lemnul
Să tacă ca ulmul
Cum dorm păsările-n tine
Așa să doarmă copilul la mine.

Culese de profesoara Olimpia Tănase de la Gheorghiuța
Stanciu și Ioana Mitache, din Mădoia (22 februarie 2002).

Descântec de bubă

Bubă roșie,
Bubă albastră
Bubă neagră
Buba boabelor
Ciurma ciurilor
Fugi din inima lui (cutare)
Lasă-l alb, curat

Ca argintrul strecurat!
Descântec de deochi

Ieși deochi dintre ochi
De la (cutare)
Din cap, din ochi, din gene, din sprâncene,
Din creierii capului
Din zgârciul nasului
Din umărul obrazului
Din gât, din piept, din spate
Din mâini, din picioare
Du-te-n fructul pădurii
Acolo să trăiești,
Acolo să văicărești
Pe (cutare) în pace să-l lași
Să poată trăi,
Să poată dormi
Să poată fi liniștit
De la mine descântecul
De la Dumnezeu leacul.

Culese de profesoara Lucia Găman de la Maria Diaconescu din Armășești.

Descântec de deochi

Pasăre galbenă
Pe sub cer aleargă
Pică-n trei și patru să crape
Crape capul cu-i mi-o deocheat băiatul (fata)
De l-o fi deocheat vântul
Să-i crape capul
Să n-aibă cu ce trece dealul
De l-o fi deocheat femeie
Să i se verse laptele pe toate ulițele
Să rămână curat
Ca grâul vânturat
Ca maica ce l-a dat.

Cules de profesoara Lucia Găman de la Coman Ana Nușa, din Armășești.

Descânțele sunt foarte probabil forme primitive ale poeziei unui popor. În zilele noastre când analfabetismul este o amintire tristă de domeniul trecutului, datorită creșterii gradului de cultură a oamenilor, care a determinat transformarea mentalităților și înlăturarea într-o măsură considerabilă a misticismului, descânțele sunt pe cale de dispariție. Din cauza ignoranței în care trăiau, oamenii au fost dominați în trecut de teamă și preocupați de descoperirea unor mijloace care să-i apere sau să le redea sănătatea.

Cel care descântă este de obicei o femeie bătrână și curată. Aceasta în momentul descântecului respectă anumite reguli. Astfel nu se descântă când e lună nouă, duminica, iar unele descânțele se fac numai în zilele de post, miercuri și vineri etc.

Practica descântecului este variată: uneori se rezumă la simpla rostire a formulei, alteori concomitent cu acestea se folosesc diferite obiecte „lucruri sfinte”: cruce, plante, alimente ca untdelemn, miere etc; și în toate cazurile apa, fără de care descântecul este de neconceput. Apa trebuie să fie luată din anumite locuri, să fie „apă sfințită și neînceptă”. Se întrebuițează cărbunele stins în apă, care are chipurile menirea de a vindeca orice boală.

Descânțele se sfârșesc cu o formulă, care urează celui bolnav să rămână curat, iar boala să piară, să se ducă „unde cocoșul nu cântă, unde popa nu toacă”, iar bolnavul „să rămână curat, luminat, ca argintul strecurat”.

Am insistat asupra descântecelor pentru a sublinia, dacă mai era nevoie, caracterul lor perimat, profund neștiințific.

Nu știu dacă este vreo urmă de adevăr în aceste credințe sau dacă descânțele dau, într-adevăr, rezultate. Cu toate acestea, se practică și azi.

Trebuie să dai dovadă de naivitate și de o ignoranță crasă ca să mai crezi în zilele noastre în asemenea practici desuete și dăunătoare.

Folclorul literar și muzical cernișorean

În satele văii Cernișoarei, cântecele – au exprimat durerea și amarul, dar și bucuria, vitejia, dorurile și speranța. Baladele, cântecele bătrânești, muzica populară locală, dar nu numai, erau prezente în serile de toamnă la clăcile de curățat porumbul de foi, la șezătorile din nopțile lungi de iarnă, dar și cu alte prilejuri.

Interesul pentru culegerea și valorificarea cântecului popular crește tot mai mult la începutul secolului al XX-lea când, institutorul Constantin Daniilescu, conducătorul revistei “Naționalul Vâlci” adună multe piese din satele văii Cernișoarei, anume: “Dialu di la răsărit” și “Răvaș puică”, spuse de Diaconescu Anghel, soldat din comuna Mădulari, publicate în “Naționalul Vâlci”, în aprilie 1903; “Fetele s-au vorbit”, spusă de Stanciu Măgureanu din comuna Mădulari, publicată în “Naționalul Vâlci”, în anul 1902:

Dialu di la răsărit

Foae verde mărgărit,
Dialu di la răsărit
Vedea-l-aș în foc arzând
Și de soldați ocolit
Ofițeri la marș strigând
Căpitanii comandând
- Mă rog, dom' le Căpitane,
Să-mi dai drum din concentrare,
Că, de când m-am concentrat,
Boi la jug n-am înjugat,
Plug de coarne n-am mai luat,
Pâne caldă n-am mâncat.
Numa' brutișor uscat
Și cu ciorbă-amestecat.
Foae verde mărăcine,
Și mai am două-trei zile
Și-m dau ranița-n primire
Și pușca la magazâie,
Și mă-nsor și-mi iau soțâie:
O iau-nalltă, sprâncenată,

Să placă la lumea toată,
Regimentului jumătate
Și companiei a treia parte!

Emoțiile și greutățile prin care trec soldații români în efectuarea serviciului militar și dorul lor de meleagurile natale sunt redată cu claritate în piesa “Dialu di la răsărit”.

Răvaș puică

Foae verde foae fragă,
Răvaș, puică, răvaș, dragă,
Răvaș di la vornicu'
Că-i vine ibomnicu'!
Las' să vie, Domnul știe,
Calea-n trandafiri să-i fie,
Că, cămașa i-am spălat-o,
Și-n lăcriță-am așezat-o!
Răvaș, puică, răvaș, dragă,
Răvașu' di la împăratu'
Că-í vine lele bărbatu'!
Las' să vie, dracu-l știe,
Calea mărăcini să-i fie
Că cămașa i-am spălat-o
Pă mărăcini i-am uscat-o
După ușe-am așezat-o!

Spuse de Diaconescu Anghel, soldat din Mădularii de Hurez, județul Vâlcea.

Culegerile folclorice realizate de Profesorul Universitar Dr. Traian Cantemir, profesor la Liceul Al. Lahovari din Rm. Vâlcea, reprezintă un alt moment însemnat din istoria folcloristicii văii Cernișoarei. Piese folclorice culese de Elena Cherăscu din Armășești, anume: “Cucule cu pană sură”, “M-a făcut maica frumoasă”, “Mândro dorul meu și-al tău”, “Rău m-a blestemat maica” sunt întâlnite în lucrarea “Folclor literar” a lui Traian Cantemir:

Cucule cu pană sură

Cucule cu pană sură
Ce tot cânti pe arătură
Să-ți intre pământ în gură?
Mai cântă p-o rămurea
Să te-audă și mândra!
Cucule de la pădure
Cu gușa plină de mure,
Du-te la mândra și-i spune
Să nu se mai puarte bine,
Să să-mbrace mai așa,
Cu parale de la ia,
Că n-am de unde-i mai da.
Banii nu se fac ușor
Cum tragi firul din fuior,
Banii se fac la pădure
Din bardă și din săcure.

Din colecția "Folclor literar vâlcean", de Traian Cantemir,
Rm. Vâlcea, 1979, informator Cherăscu D. Elena, Armășești,
pag 108.

M-a făcut maica frumoasă

M-a făcut maica frumoasă,
Nici la apă nu mă lasă,
Nici la apă, nici la șură,
Nici la lemne-n bătătură,
Că-i ie frică că mă fură
Gheorghită din bătătură,
Că ie uoț și bun de gură.
Dușmanii când mă văzură
Că-i dau lui Gheorghită gură,
La maica mă pârără,
Iar măicuța-ambicioasă,
Mă luă, mă-nchisă-n casă.
Ieu țân ochii la fereastră

Și privesc la Gheorghe-n cuastă.
Gheorghe seceră la grâu
Cu batista mea la brâu
- Gheorghită dă-mi batistuța,
Că mă bate mămicuța!
- Lasă, neică, să te bată,
Că de-aceea îi ești fată!

Din colecția "Folclor literar vâlcean", de Traian Cantemir,
Rm. Vâlcea, 1979, informator Cherăscu D. Elena, Armășești,
pag 112.

Mândro, dorul meu și-al tău

Mândro dorul meu și-al tău
Face-s-ar un fierăstrău,
Fierăstrău cu pânză nouă
Să taie pădurea-n două,
Să se facă tăietură
Pân-la tine-n bătătură.

Din colecția "Folclor literar vâlcean", de Traian Cantemir,
Rm. Vâlcea, 1979, informator Cherăscu D. Elena, Armășești,
pag 142.

Rău m-a blăstămat maica

Frunză verde ca iarba,
Rău m-a blăstămat maica
Cu mâinile către soare
Să n-am zi de sărbătoare,
Cu mâinile către lună
Să n-am o plăcere bună!
Nu mă da, maică, departe
Să plec cu disagii-n spate,
Cu disagii dezbăriaț
Și cu ochii-nlăcrimaț.
Dă-mă, maică, prin vecini
Să te văd seara ce cini,

La amiază cum trăiești,
Peste zi cu cine iești.
Spune, maică, adevărat
În ce apă m-ai scăldat,
Ori în apa din fântână,
Să n-am nicio zi bună,
Ori în apa de izvor
Ca să plâng să mă omor.
Și-așa trec zilele mele,
Una bună, zece rele.
Lasă, lasă, răule,
C-o veni și binele,
Rău m-ar mânca zilele!

Din colecția "Folclor literar vâlcean", de Traian Cantemir, Rm. Vâlcea, 1979, informator Cherăscu D. Elena, Armășești, pag 167.

Aceste piese folclorice îngeminează în ele sensibilitatea artistică a cernișorenilor, gândurile și aspirațiile tuturor generațiilor, care cu trudă și talent au construit cîntorii trainice pe aceste locuri legendare de cîntec și istorie. Piesele lor folclorice, realizate în decursul timpului, sunt adevărate nestemate ale acestor locuri, izvorînd din adîncul ființei lor, exprimînd dorul și bucuria, durerea și lupta dusă împotriva cotropitorilor.

Tema cea mai interesantă, care traversează vizibil creația folclorică cernișoreană o constituie lupta împotriva cotropitorilor turci. Această temă folclorică o întîlnim în "Cîntecul lui Bodiu" cules din comuna Mădulari.

Folclorul literal și muzical ocupă un rol deosebit pentru această zonă. Se găsesc mulți interpreți ai cîntecului popular care duc mai departe frumusețea acestei nepieritoare comori.

Deasemenea calendarul popular a țesut în jurul său nenumărate sărbători și tradiții străvechi, venind chiar din antichitate.

Cîntecele populare de pe valea Cernișoarei au evidențiat multe momente înălțătoare din istoria poporului român, exemplul cîntecul „Mă rog dom-le căpitane”:

“Mă rog, dom'le Căpitane
Să-mi dai drumul din concentrare
Că, de când m-am concentrat
Boi la jug n-am înjugat
Plug de coarne n-am mai luat
Pâine caldă n-am mâncat”

În timpul marilor evenimente istorice, declanșarea “mobilizării generale” este consemnată și de creația populară cernișoreană:

“Foaie verde viorea
Venea Sfânta Maria
Într-o duminică seara
S-a sunat mobilizarea”

Cununa de dealuri și păduri, frumos rânduie de o parte și de alta a pârâului Cernișoara, acest încântător peisaj rupt parcă din Edenul biblic, a inspirat din totdeauna artistul popular local care în versuri populare a creionat cu migală și talent chipul semeț al acestui ținut așa cum a făcut-o și profesoara Maria I. Ionescu, din Mădulari, în poezia “Dor”:

Dor

Fir de apă cristalină,
Cernișoară de lumină,
Izvoraș cu apă dulce
Valul tău dorul mi-l duce.

Dorul meu purtat de valuri,
Dor încărcat de amaruri,
Doar speranța-l mai alină,
Cernișoară de lumină.

Lângă tine eu voi sta,
Când va trece vremea mea,
Apa mea de doruri plină,
Cernișoară de lumină.

Șoapta ta va povesti,
Despre oamenii ce-or fi,
Despre noi care-am plecat
În al stelelor palat.

Dragii noștri, voi din cer,
Dintre aștrii ce nu pier,
Vă trimitem dor sfințit,
Cu soarele-n răsărit.

Jocurile populare de pe valea Cernișoarei: Sârba, Brâul, Învârtita etc au fost făcute cunoscute în țară și în lume, la multe festivaluri internaționale, de către interpretul și instructorul-prof. Aurel Cincă, personalitate marcantă a acestor locuri. Deasemenea, comuna noastră se mândrește cu o echipă de dansuri, însoțită de Tariful Plețanilor, care reunită cu cea de la Glăviile au participat, la multe concursuri obținând rezultate remarcabile.

Concepția cernișorenilor despre zilele săptămânii

În folclorul cernișorean zilele au și ele sufletul lor, sunt așa, ca niște făpturi, iar în vechime umblau pe pământ, de aceea avem zile bune și zile rele, zile îmbelșugate și zile sterpe, zile femeie și zile bărbat.

Florentina Negricea (Smedescu) din satul Armășești povestește că a aflat de la mama sa o poveste despre zilele săptămânii pe care ține să ne-o împărtășească:

„Luni” e bărbat și e bun pentru începutul tuturor lucrurilor, ține cheia de la cea dintâi poartă a cerului, iar când treci pragul spre lumea de dincolo îți arată drumul pe care trebuie să mergi.

„Marți” e tot bărbat, dar e zi pocită, zi rea, în care nu-i bine să începi nimic și nici să pleci la drum. E ziua Sfântului Ilie și postul se ține pentru dușmani.

„Miercuri” e femeie, zi bună, în care se postește pentru Maica Domnului, iar „Joi” e bărbat, zi norocoasă, benefică dragostei și căsătoriei, aflată sub protecția Sfântului Nicolae.

„Vineri” e una dintre zilele cele mai încărcate de sacralitate, e sora „Duminicii” și stă sub semnul Crucii dătătoare de viață, pentru care se și postește.

„Sâmbătă” e tot femeie, însă e zi nefastă, ziua în care se aduc ofrande moșilor de neam, când cerul se deschide, iar morții se uită să vadă dacă au primit ceva de pe „astă lume”. Nu-i bine să începi nimic, nici lucru, nici drum și, îndată ce te scoli, trebuie să-ți faci cruce, „căci dracii toată săptămâna rod lanțurile diavolului”, iar sâmbăta doar într-o cruce se mai țin.

Avem noroc că vine „Duminica”, zi solemnă, festivă, luminoasă, cea mai mare și mai frumoasă dintre toate, ziua rugăciunii, a învierii, a bucuriei, a nunțiilor și jocurilor. Se povestește că „Duminica” e o sfântă înveșmântată în alb care locuiește într-un palat de aur, dincolo de apa sâmbetei; unii spun că ar fi verișoară primară cu soarele, alții că ar fi mama Mântuitorului.”

Focul în cultura populară cernișoreană

Focul temut și venerat de cernișoreni

Cu mult timp în urmă, focul a fost temut și venerat ca un zeu, dar și domesticit de om. Focul era, în percepția populară, acea bucată de soare pe care cerul a dăruit-o muritorilor pentru a le face viața mai ușoară. În toate colțurile lumii focul a fost personificat sub formă de zei sau personaje fantastice.

Este și cazul Zburătorului din folclorul românesc, reprezentat ca un tăvălug de foc care trece prin aer, peste păduri și peste ape, apoi se transformă în balaur înaripat cu solzi de aur, care intră în casele oamenilor și chinuiește noaptea fetele și femeile.

Scrierile religioase, au folosit simbolic focul, oferindu-ne astfel imaginea demiurgului divin. Amintim câteva elemente simbolice în acest sens:

- Sabia de foc a Arhanghelului care i-a alungat pe Adam și Eva din Rai;

- Tufișul în flăcări, de pe muntele Sinai, prin care Dumnezeu i s-a arătat lui Moise;
- Ploaia de foc ce a acoperit Sodoma și Gomora sau ploaia de foc ce va cădea din cer, la sfârșitul lumii, cum stă scris în Evanghelia după Sf. Ioan.

Astfel, focul ca simbol creștin este pedeapsă divină cu rol purificator.

În satele văii Cernișoarei, focul pământesc este considerat, de asemenea, sacru. Vorbesc de focul vetrei ținut aprins permanent (sub forma tăciunilor) cu ajutorul cărora, în anumite perioade ale anului, oamenii stabiliți în zona văii Cernișoarei practicau ritualurile de înnoire.

Focul este aprins la naștere, la nuntă, la moarte. De Crăciun, în satele văii Cernișoarei, se aprindeau ruguri iar în noaptea de Anul Nou, se ocolea casa cu tămâie pusă pe cărbuni aprinși pentru alungarea spiritelor rele. Lumina de la Paște este reaprinsă în timp de furtună pentru a apăra casa de fulger.

Cel mai frumos simbol al focului însă rămâne dragostea, folclorul cernișorean dovedind pe deplin aceasta:

”Bine-a zis cel ce-a zis
Că dragostea-i foc nestins
Numai badea când mă strânge
Și inima mea când plânge.”

sau

”Dragoste mă arzi ca focul
Scrum și pară mi-e norocul
Fără mândra ce-o iubesc
Ard de dor, mă prăpădesc!”.

Sărbători și tradiții străvechi cernișorene țesute în jurul calendarului popular

În continuare voi încerca să prezint desfășurarea ceremonialului principalelor tradiții zămislite în vatra străveche a Cernișoarei, tradiții ce se înscriu în istoria spiritualității pământului românesc.

Ca un răboj unde sunt încrustate principalele sărbători ale anului, Calendarul popular a intrat de multă vreme în conștiința locuitorilor satelor văii Cernișoarei, deseori intersectându-se cu cel religios. Nenumărate sărbători și tradiții ce au o străveche existență, venind din antichitatea daco-romană, au fost țesute în jurul calendarului.

Trebuie spus faptul că, la ora actuală, creștinii folosesc două calendare după care oamenii își fixează sărbătorile și ritmul cotidian:

- Calendarul **Iulian** (stilul vechi) folosit și la ora actuală de creștinii **ortodoxi**;
- Calendarul **Gregorian** (stilul nou) folosit de creștinii **catolici**.

Din categoria obiceiurilor calendaristice practicate în satele văii Cernișoarei fac parte cele specifice unor anotimpuri sau unor date fixe: obiceiuri de primăvară, vară, iarnă, precum și cele care se desfășoară pe tot parcursul anului: clăci, hramuri etc.

Obiceiurile cernișorene de iarnă cunosc o amploare deosebită, ele fiind dedicate atât încheierii unui an vechi, cât și începutului unui an nou. Cu acest prilej, încheierea anului care a trecut este marcată prin colinde, iar la începutul anului nou se rostesc urăturile de an nou și sorcovele.

În satele văii Cernișoarei pregătirea pentru sărbătorirea zilelor sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului, ale Anului Nou și Bobotezei încep în Postul Crăciunului. Copii și tineri, fete și băieți, se organizează, din vreme în cete de colindători și urători. Repertoriul deosebit de vast este preluat și transmis din generație în generație, de la vârstnici la copii. Aceste obiceiuri, de Anul Nou, nu au putut fi nicicând și nicicum întrerupte în circuitul lor ritualic.

După datină și obicei, cântecele, colindele, urăturile de plugușor și de sorcovă, duc din an în an și din casă-n casă, mesajul lor de belșug și sănătate, de bucurie și de voie bună.

În satele văii Cernișoarei, colindatul ține trei zile, între 24-26 decembrie, pe la casele gospodarilor cernișoreni colindă copii, dar mai ales băieții care înfruntă mai ușor gerul iernii.

Gazdele oferă colindătorilor nuci, covrigi, fructe și mai ales, bani. Când se înserează copiii încep să se retragă pe la casele lor și încep să colinde flăcăii.

Începând cu urăturile din dimineața Ajunului Crăciunului, continuând cu colindele din ajun (colindețul) sau cu nenumăratele variante ale sorcovei și plugușorului, sărbătorile de iarnă se remarcă prin încărcătura sinceră de optimism și urări de bine pentru anul care vine. Modul de a rosti, cu ocazia sărbătorilor de iarnă scoate în evidență frumusețea morală a țăranului cernișorean.

În prima și a doua zi de Crăciun, în fiecare sat cernișorean sunt organizate, în cadrul căminelor culturale, hore unde băieții și fetele pot ieși la joc.

Calendarul sărbătorilor tradiționale, de-a lungul anului, consemnează multe momente semnificative, demne de viața noastră multimilenară, momente ce locuitorii satelor văii Cernișoarei le respectă cu sfințenie:

Ianuarie – Gerar. Prima lună a anului păstrează amintirea zeului Ianus, zeul roman cu două fețe (Anul Vechi și Anul Nou); denumirile populare de Căлиндar sau Căřindar se referă la practica întocmirii calendarelor meteorologice din foi de ceapă; denumirea de Gerar se referă la gerurile năprasnice din această lună. Sărbătorile populare din ianuarie cuprind obiceiuri specifice începutului de an, prin care oamenii încearcă să obțină pe căi magice sănătate, prosperitate, liniște și pace în anul ce tocmai începe.

Moartea Anului Vechi, prin stingerea rituală a luminilor la cumpăna dintre ani, la miezul nopții de Anul Nou.

Nașterea Anului Nou prin aprinderea luminilor, explozia de bucurie că lumea a fost salvată de la pieire. Alungarea spiritelor malefice prin strigăte, pocnituri și zgomote produse de bice, buhae, iluminății nocturne, purificarea oamenilor prin stropitul cu apă, numărul mare al obiceiurilor agrare (Plugușorul, Sorcova) și pastorale etc.

1 Ianuarie – Anul Nou. Calendarul popular este deschis de ziua de naștere a zeului An, personificare a soarelui, prima divinitate a omenirii. Acesta este Vechi (în data de 31 decembrie) și Nou (1 ianuarie). El moare și renaște în noaptea de Revelion. De fapt anul se naște, crește, se maturizează și îmbătrânește pe parcursul celor 365 sau 366 de zile. Sfinții calendarului popular sunt niște transformări ale Anului; ei sunt mai tineri sau mai bătrâni în funcție de zilele care îi separă de moartea și renașterea Anului Nou.

Sânvăsăi (Sfântul Vasile) este celebrat în prima zi a noului an – el este întruchipat ca un tânăr chefliu care stă călare pe butoi, iubește și petrece; Dragobetele (24 februarie) este zeul dragostei; Sângiorzul (23 aprilie) și Sântoaderul (începutul Postului Paștelui) sunt tineri călare pe cai; Sântilie (20 iulie) și Sâmedru (26 octombrie) sunt maturi; la final urmează Sfinții – Moși – Moș Andrei (30 noiembrie), Moș Nicolae (6 decembrie), Moș Ajun (24 decembrie) și Moș Crăciun (25 decembrie).

Sorcova – este practică de obicei de copii și are menirea de a aduce oamenilor sorcoviți viață lungă, sănătate și prosperitate. La început, sorcova se confecționa din rămurele de pomi fructiferi înmugurite; în prezent, sorcova este confecționată dintr-o nuia, împodobită cu hartie colorată și flori artificiale. Textul pentru sorcovit este același pentru toate regiunile țării:

Sorcova, vesela
Să trăiți,
Să – mbătrâniți
Ca un măr,
Ca un păr
Ca un fir de trandafir
Tare ca fierul
lute ca oțelul
Tare ca piatra,
lute ca săgeata!
La anul și la mulți ani!

După colindat, sorcova se păstrează pentru tot restul anului.

Capra – obicei păgân unde Capra reprezintă o zeitate preistorică; ea se naște în momentul în care este confecționată masca, petrece și se desfată cu ceata de feciori, iar apoi moare lovită cu ciomagul, împușcată sau înecată, pentru ca apoi să renască împreună cu timpul cu care se confundă – anul calendaristic.

Plugușorul – vechi obicei, asemănător colindelor, el poate fi practicat în Ajunul Anului Nou, în noaptea de Revelion și în prima zi din an. Textul plugușorului povestește drumul pentru obținerea pâinii, etapă cu etapă: pregătirea uneltelor de muncă, aratul, semănatul, treieratul, măcinatul și prepararea pâinii. Plugușorul este practicat de copii, iar atunci de obicei se desfășoară fără prea multă recuzită. Când este practicat de feciori și bărbați însurați atunci recuzita folosită este extrem de bogată: plug adevărat, ustensile și animale folosite la arat, instrumente de cântat și instrumente de produs zgomot, cu menirea de a alunga spiritele rele. În timp, textul plugușorului a fost schimbat, fiind invadat și înlocuit cu texte comice despre realitatea cotidiană.

Tradiția cernișoreană strânge pe la casele gospodarilor, în noaptea de Anul Nou, tineri care organizează diferite jocuri și petreceri. Una din aceste petreceri o reprezintă “pusul oalelor” pentru a afla date despre viitor – pe o masă se așează mai multe oale cu gura în jos, sub care se așează diferite obiecte casnice cu semnificații deosebite în viața satului: oglindă, pieptăn, cărbune, porumb știulete etc. Fiecare tânăr participant alege la întâmplare o oală, talmăcind simbolul obiectului găsit sub acea oală:

- oglinda: partenerul de viață este foarte “plin de el”;
- cărbune: partenera de viață va fi brunetă;
- porumb: viitorul partener de viață este bogat;
- piepten: viitorul partener de viață “are dinții mari”.

Tot în noaptea Anului Nou cernișoreni “puneau cepele” cu ajutorul cărora stabileau lunile ploioase ale anului care vine.

În ziua de Anul Nou copii, de până la trei ani, sunt dați “de grindă”. Cu prilejul acestei ceremonii moașa îi pune în cap micuțului sărbătorit - colac, bani și busuioc urându-i: “La mulți ani cu sănătate!”.

6 Ianuarie – Boboteaza: Tradițiile și obiceiurile cernișorene ce au loc în ziua de Bobotează sunt un amestec între cele populare și cele creștine; în această zi se fac descântece; este o zi bună pentru proorocii ale timpului și ale belșugului în Noul An; fetele își află azi ursitul.

Cele mai importante obiceiuri din această zi sunt cele de purificare. Ritualurile creștine, din satele văii Cernișoarei, cuprind sfințirea apei și umblatul cu botezul. Oamenii în timp au mai adăugat și alte obiceiuri: scufundarea rituală în apa râurilor, afumarea oamenilor și a vitelor, încurcarea cailor etc.

În această zi, popa împreună cu cântărețul bisericii merg cu "Botezul" pe la casele gospodarilor satelor văii Cernișoara cântând:

În Iordan botezându-te Tu, Doamne,
Închinarea Treimii s-a arătat;
Că glasul Părintelui a mărturisit Ție,
Fiu iubit pe Tine numindu-Te;
Și Duhul în chip de porumbel a adevărit întărirea
cuvântului.
Cel ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule,
Și lumea ai luminat, slavă Ție!
Pe Tine, Cel ce cu Duh și cu Foc curățești păcatul lumii,
Văzându-te Botezătorul venind către dânsul,
Spăimântându-se și tremurând a strigat, grăind:
Nu cutez a atinge creștetul tău, cel preacurat,
Tu, sfințește-mă, Stăpâne, cu Arătarea Ta,
Unule iubitorule de oameni.

În satele văii Cernișoarei, preotul este așteptat cu casa curată, iar pe masă se așează un vas cu apă, o farfurioară cu sare, una cu grăunțe, una cu colac și una cu busuioc. Sub fața de masă, mama pune "o mână" de fân pe care o dădea la animale s-o mănânce.

Castron de pământ cu busuioc pentru întâmpinarea preotului

Legat de această mare sărbătoare, îmi aduc, cu emoție, aminte de câteva practici populare pe care mama mea, Maria Constantinescu, le săvârșea cu scopul de a "merge bine" familiei și gospodăriei. Țin minte când, copil fiind, dimineața, înainte de aprinderea focului, mama strângea cenușa din sobă și gunoiul din casă pentru a fi păstrate până în primăvară, când se presărau pe straturile cu legume "pentru a le face rodnice și a le proteja". Fânul de sub fața de masă și bulgării de sare se adăugau în hrana animalelor "pentru a le feri de farmece, de boli și de duhurile rele". În același scop era folosită și agheasma când venea preotul cu lordanul.

În seara de Ajun se săvârșeau practici de aflare a duratei vieții. Tot de la mama știu cum, înainte de culcare, lua cărbuni din vatră și le denumea cu numele tuturor membrilor familiei. Ea credea că primul care va muri, din familie, va fi cel al cărui cărbune se va stinge mai repede.

Ustensile preotești folosite la “mersul cu Botezul”

Sărbătoarea Bobotezei este încărcată de ritualuri și tradiții care de-a lungul timpului s-au păstrat neatinsse în satele văii Cernișoarei fiind pline de farmec și semnificații.

Ajunul Bobotezei este un moment favorabil farmecelor, descântecelelor și altor practici magice.

Învățătoarea Lucreția Zamfirescu, din Mădulari, povestește că, în trecut, în această zi flăcăii și fetele aprindeau un foc mare pe înălțimile din jurul satelor cernișorene; tinerii cântau și jucau în jurul focului până când acesta se domolea; apoi săreau peste foc, prin fumul gros, pentru a fi feriți de boală și pentru împlinirea dorințelor, una dintre ele fiind căsătoria.

7 ianuarie: Soborul Sf. Prooroc Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului.

În 7 ianuarie, numeroși credincioși, din satele văii Cernișoarei, care poartă numele de Ioan sau derivate de la acest nume își serbează ziua onomastică. Despre Sfântul Ioan Botezătorul scriu toți cei patru evangheliști, care ne prezintă nașterea minunată de la Dumnezeu, prin părinții Zaharia și Elisabeta, viața sa în pustie și pregătirea pentru misiunea pe care

Dumnezeu i-o va încredința – aceea de Înaintemergător, Botezător, Martor și Mărturisitor al Mântuitorului Iisus Hristos.

El propovăduia pocăința și va boteza cu apă în râul Iordanului. Botezul lui Ioan era botezul cu apa Iordanului, era botezul pocăinței în nădejdea iertării. Doar prin Botezul în Hristos și cu Hristos, omul a primit și primește iertarea păcatelor și darurile Duhului Sfânt, prin Taina Mirungerii. Chiar și după venirea Harului și moartea lui ca martir, Sfântul Ioan Botezătorul continuă să fie pentru creștini, în sens duhovnicesc, Înaintemergătorul Domnului. Model de înfrânare, de pocăință, de curățire de patimi prin rugăciune, inițiator al vieții monastice și a celei pustnicești, Ioan nu va înceta niciodată să fie cel care gătește calea ce duce la Hristos.

În această zi de mare sărbătoare toți creștinii, și în special cei care-i poartă numele de Ioan, Ioana sau derivate ale acestora, trebuie să-l prăznuiască creștinește, prin participarea la Sfânta Liturghie.

16 – 17 Ianuarie: Sărbătoarea poartă denumirea celor doi sfinți celebrați în calendarul creștin: Cuviosul Antonie cel Mare și Sfântul Atanasie. În satele văii Cernișoarei aceștia sunt invocați pentru sănătatea oamenilor și pentru vindecarea bolilor grele. În aceste zile sunt impuse numeroase restricții de muncă; cine muncește în aceste zile va fi bolnav tot restul anului sau i se vor îmbolnăvi animalele.

Februarie – Făurar: Denumirea populară a lunii februarie de Făurar este legată de meșterii fauri, lucrători ai fierului, cei care pregăteau uneltele de muncă pentru noul sezon agrar. Dintre cei 12 frați (lunile anului), Faur este cel mai mic, având doar 28 de zile (29 în anii bisecți); de aceea se spune că vremea din februarie reflectă capriciile copilului Faur: când râde și zâmbește afară este frumos, când plânge bate viscolul, când e supărat dă ger de crapă pietrele.

Valerica Constantinescu (Ionescu), din satul Mădulari povestește, că în trecut, luna februarie era luna în care se încheiau șezătorile iar toți oamenii din satele văii Cernișoarei se preocupau de începerea sezonului agricol: reparau uneltele de

arat, pregăteau semințele pentru semănat, îngrijeau atent vitele de muncă etc.

1 Februarie: În această zi bisericile satelor văii Cernișoarei sfințesc apă cu care se stropesc viile și livezile. Ziua este favorabilă vrăjilor ce aduc pagubă dușmanilor.

2 Februarie: Ziua este favorabilă pentru observații meteorologice, pentru prorocirea belșugului viței de vie și a pomilor fructiferi.

Învățătorul Titu Zamfirescu, din Mădulari, spune că în această zi ursul iese din bârlog să-și privească umbra. Dacă afară este ceață și frig iar ursul nu își vede umbra, atunci acesta dă rămă bârlogul, merge la râu să bea apă apoi își vede de treburi prin pădure, semn că iarna nu va mai ține mult. Dacă afară este timp frumos iar ursul își vede umbra atunci el se întoarce în bârlog și iarna va mai dura 40 zile.

10 Februarie – Sfântul Haralambie: Haralambie este considerat a fi un important apărător împotriva bolilor și a ciumei. Se spune că el ține bolile legate cu lanț și le dezleagă doar atunci când oamenii îi nesocotesc puterea. Haralambie ar fi fost păstor, motiv pentru care a fost ales patron al animalelor domestice; în această calitate el apără oamenii și vitele de îmbolnăvire și de fiarele pădurii. Pentru a-i câștiga bunăvoința, în trecut locuitorii văii Cernișoarei, în această zi țineau post, împărțeau pomeni, stropeau vitele și pomii cu agheasmă, făceau farmece și vrăji, iar activitățile casnice legate de prelucrarea lânii și a pieilor de animale erau strict interzise.

11 Februarie – Vlasie: Sfântul mucenic Vlasie este considerat protectorul păsărilor de pădure și al femeilor gravide. Se spune că în această zi, păsărilor nemigratoare, li se deschide ciocu și încep să cânte. Sărbătoarea este respectată de gospodarii satelor văii Cernișoarei pentru a preveni sticăciunile aduse recoltelor de către păsările pădurii; femeile gravide țin post în această zi pentru a naște copii sănătoși.

În Calendarul popular, ziua de Vlasie este prima sărbătoare dedicată păsărilor nemigratoare; urmează

Dragobetele, când păsările se împerechează și își fac cuibul; Constandinu Puilor, când păsările își învață puii să zboare; Ciripitul Păsărilor, când păsările își pregătesc cămărilor pentru iarnă.

Păsările migratoare au și ele sărbătorile lor: Ziua Cucului, atunci când cucul începe a cânta, Amuțitul Cucului, atunci când cucul încetează a cânta, Ziua Berzelor etc.

22 Februarie – Moșii de Iarnă: Sărbătoare cu dată mobilă, în funcție de data la care se sărbătorește Paștele; este dedicată morților și pică în ziua de sâmbătă ce precede Lăsatul Secului de Carne. La Moșii de Iarnă, în satele văii Cernișoarei, femeile împart pomeni pentru morți: boboneți, piftii, produse lactate și uneori chiar și vase umplute cu mâncare gătită sau cu apă.

24 Februarie – Dragobetele: Sărbătoarea iubirii și a dragostei nu doar la oameni, ci și la păsări. Conform tradiției, în această zi păsările se împerechează și încep să-și construiască cuiburile în care își vor crește puii. Păsările care nu își găsesc perechea în această zi vor rămâne singure până anul viitor.

Fetele și băieții, satelor văii Cernișoarei, ieșeau în această zi la pădure unde culegeau primele flori ale primăverii; Asemănător păsărilor, fetele fugeau de băieți, o fugă rituală, care se încheiea cu prinsul și sărutatul lor de flăcăi. Personal, cred că acest rit se trage din cultul fertilității practicat de către strămoșii noștri daci.

De Dragobete tinerii își făceau legăminte de dragoste; femeile bătrâne scoteau din pământ rădăcina de spânz folosită în medicina populară; tinerele neveste își făceau rezerve din zăpada netopită cu care se spălau în anumite zile ale anului pentru prospețimea tenului.

Originea lui Dragobete nu este una foarte clară; se pare că sărbătoarea lui Dragobete face parte, alături de sărbătorile lunii martie, dintr-un cult al unei mari zeițe a fecundității. Dragobetele apare de obicei alături de baba Dochia/Dachia, și de aceea se crede că el are o legătură cu Dochia (fiu, slujitor, soț sau iubit) al

acesteia, de regulă un cioban care o însoțește în călătoria ei din munți, baba își începe urcușul după tânărul cioban.

Ziua de 24 februarie este considerată ziua dragostei. Vorbind despre această zi (Dragobetele), o femeie din Cernișoara, Maria Băcă, mărturisea: "Numai mâna s-o puie pe un bărbat străin în această zi și va fi dragăstoasă bărbaților în tot timpul anului".

24 Februarie – 2 Martie – Săptămâna Brânzei:

Cunoscută în calendarul ortodox ca și Săptămâna Albă sau Săptămâna Brânzei, Săptămâna Nebunilor este ultima săptămână înainte de Postul Paștelui în care se mai pot consuma lactate și brânzeturi. De asemenea este ultima săptămână înainte de post, în care se mai pot face nunți; de fapt Săptămâna Nebunilor este dedicată căsătoriei celor cu șanse mai mici: copii din flori, văduve, persoane cu dizabilități.

În trecut, povestește învățătoarea Ancuța Popescu din Mădulari, în această zi, cete de bărbați, din satele văii Cernișoarei, se îmbrăcau în haine femeiești și mergeau prin șezători unde luau fetele și nevestele la joc, improvizând diverse dansuri, spre amuzamentul celor prezente; de asemenea, ei cutreierau satul pentru a face alte "nerozii, nebunii și glume".

Martie: Lună dedicată zeului războiului, ea are și nume de Mărțișor, ce exprimă trezirea la viață a naturii înconjurătoare: Germinar. În luna Martie, locuitorii văii Cernișoarei încep aratul și semănatul, curăță livezile și grădinile, și scot stupii de albine de la iernat.

În vechime, în satele văii Cernișoarei, ieșirea la plug era însoțită de ritualuri magice. Boin erau afumați cu tămâie și stropiți cu agheasmă și apă "neînceptută" din pârâul Cernișoara.

Martie se consideră a fi cea mai nefastă lună a anului: vremea este foarte schimbătoare; Postul Paștelui ocupă toată luna, astfel Martie are numeroase interdicții alimentare; de asemenea cele mai rele vise sunt în luna lui Martie deoarece strigoaicele umblă mai tare în această lună. Cele mai puternice farmece se fac tot în această lună, când șerpilor ies din pământ.

1 Martie – Mărțișorul: Mărțișorul este funia care adună și împletește cele 365 de zile ale anului într-un șnur bicolor, simbolizând iarna și vara; el mai poate simboliza lupta vieții asupra morții sau lupta sănătății asupra bolilor.

Pe vremuri, spune profesoara Mioara Ionescu (soția primarului) din Mădulari, „în satele văii Cernișoarei mărțișorul se confecționa din lână albă și neagră sau albă și albastră și se făcea cadou în ziua lunii martie când apărea pe cer Luna Nouă. În general mărțișorul era făcut cadou copiilor, fete și băieți, sau fetelor tinere (oameni mai predispuși la boli și care aveau nevoie de protecție) și era dăruit în dimineața zilei de 1 Martie, înainte de răsăritul soarelui. De șnurul mărțișorului se agăța de obicei o monedă de argint sau aur; mărțișorul se purta legat de mână, sau era prins în piept sau la gât, până la o anumită sărbătoare a primăverii (Paște, Florii), până înflorea un arbust sau un pom fructifer, și atunci se agăța de crengile pomului, până la venirea berzelor. Cei care primeau mărțișorul se credea că vor fi feriți de soarele înșelător al primăverii și al verii, și vor fi sănătoși și frumoși ca florile, plăcuți și dragăstoși, bogați și norocoși.”

1 – 9 Martie – Babale: Babele, în număr de nouă sau douăsprezece, reprezintă un timp ritual, egal cu durata urcușului Babei Dochia la munte cu oile. În funcție de vremea din aceste zile se fac predicții asupra sufletului și a firii persoanelor de sex feminin pentru acel an: însorită sau întunecoasă, frumoasă sau urâtă.

Vremea la începutul lunii martie este de obicei capricioasă: zilele friguroase care urmau după 9 martie se numeau “zile împrumutate” datorită timpului schimbător, cu ninsoare, lapoviță și vânt. În funcție de condițiile meteorologice de la începutul lunii martie, numărul zilelor împrumutate era diferit de la an la an. În satele văii Cernișoarei se credea că după încheierea Zilelor Babelor, între 10 și 17 martie, urmau Zilele Moșilor, un pic mai călduroase.

9 Martie – Mucenicii: Peste ziua de Mucenici s-au suprapus două sărbători: una precreștină, ultima zi a Babei Dochia când moare și se preface în stană de piatră, și una creștină, prima zi închinată Moșilor jertfiți pentru credința lor.

În satele văii Cernișoarei se păstrează numeroase elemente rituale ale anului agrar, celebrat la echinocțiul de primăvară (9 martie în calendarul vechi); majoritatea obiceiurilor formează un ritual specific Anului Nou: prepararea alimentelor rituale – sfinți; beția rituală – tradiția susține că este bine să bei 40 sau 44 de pahare de vin; deschiderea cerului ca să vină printre oameni sufletele morților; aprinderea focurilor în curți, grădini, pe câmp; purificarea oamenilor și a animalelor prin stropirea lor cu apă sfințită; protecția magică a caselor și gospodăriilor prin înconjurarea acestora cu cenușa provenită de la focurile aprinse; bătutul pământului cu maiurile pentru alungarea frigului și scoaterea căldurii; așteptarea spiritelor morților cu mese întinse la focurile de Mucenici. Este o zi favorabilă pentru previziuni meteorologice, pentru aflarea norocului; o zi în care vrăjile și farmecele se prindeau cu ușurință.

În vechime, în satele văii Cernișoarei, cea mai spectaculoasă practică din această zi era aprinderea focurilor de Mucenici, focurile erau aprinse prin curți și prin grădini din gunoaiele adunate prin curățirea gospodăriei. Lângă focuri se așezau scaune și mese întinse unde sufletele morților puteau să se odihnească. Focurile aveau atât rol practic, de curățire a gospodăriei, dar și un rol cu o semnificație rituală: sprijinirea Soarelui pentru a depăși punctul de echilibru atins la echinocțiul de primăvară. Când focul se întetea, tinerii cernișoreni săreau peste flăcări în așa fel încât fumul să le pătrundă cât mai bine în haine.

În ziua de Mucenici gospodinele făceau diferite figurine din aluat cu chip de om, pasăre, albină sau colac; la nici o altă sărbătoare femeile nu modelează atâtea forme ca la Mucenici.

În satele văii Cernișoarei formele erau modelate în aluat sub forma cifrei opt, erau uscate și fierte în apă apoi se adăuga zahăr și miez de nucă. Preparatele rituale se împărțeau la rude și la vecini.

1 Februarie – 10 Martie, Postul Mare: Lăsatul secului (Postul Mare), străvechi început de An Nou Agrar, sărbătoare nocturnă ce se desfășura pe mai multe înălțimi ale dealurilor ce înconjoară satele văii Cernișoarei, în jurul unor focuri mari unde

se făceau diferite strigături, după cum ne informează învățătorul Vasile Fuioreșcu.

Un moment din începutul Postului cel Mare îl constituie sfârșitul “Săptămânii Brânzei”. Pe vremuri, ne informează Vasile Anghel, de 80 de ani din Mădulari, „cernișorenii îngropau în grădină oalele cu brânză. Puneau deasupra frunze și le lipeau cu pământ. Oalele erau scoase la lumina zilei înaintea “Lăsatului secului”, la sfârșitul săptămânii brânzei”. Despre acest interesant obicei premergător Postului Mare, amintește și Alexandrina Rachina, din Modoia.

25 Martie – Bunavestire: Bunavestire sau Blagoveștenia este ziua în care Biserica ortodoxă prăznuiește vestea adusă Fecioarei Maria de Arhanghelul Gavril, că îl va naște pe Iisus Hristos. În Calendarul popular, ziua de 25 martie se mai numește și Ziua Cucului, deorece azi se întorc rândunelele iar cucul începe a cânta.

În satele văii Cernișoarei se spune că, dacă în dimineața acestei zile auzi cucul sau pupăza cântând, pe nemâncate, atunci ești spurcat și-ți va mirosi gura tot anul.

La Blagoveștenie, în trecut dar nu numai, locuitorii satelor cernișorene făceau acte de purificare a gospodăriilor: se alungau șerpii de pe lângă case, insectele și omizile prin afumarea clădirilor și curților cu tămâie și cârpe arse; se produceau zgomote prin lovirea fiarelor; se aprindeau focuri în grădini și livezi; se scoteau țesăturile afară la aerisit.

Fertilitatea în noul an era invocată prin stropitul rădăcinii prunilor cu țuică și amenințarea pomilor fructiferi cu securea că vor fi tăiați dacă nu rodesc. Cernișorenii considerau această zi neprielnică pentru rodul păsărilor, animalelor și al plantelor: nu puneau cloștile pe ouă; vacile nu le duceau la taur; nu semănau porumbul. Este un timp favorabil altoirii pomilor. În această zi femeile cernișorene strângeau apa provenită din topirea zăpezii pe care o foloseau în practicile de “medicină populară”.

Aprilie: cunoscută popular sub denumirea de Prier, este a patra lună a calendarului (a doua în calendarul vechi roman); numele de Prier înseamnă timp favorabil, prielnic, holdelor și

turmelor de vite. Prima zi a acestei luni este dedicată păcălitului oamenilor.

În luna aprilie, în satele văii Cernișoara, se continuă arăturile și semănăturile de primăvară.

13 aprilie – Floriile: În această zi se fac pomeni, se curăță mormintele și se înfig în morminte ramuri de salcie.

Ramura de salcie este un simbol al castității și al renașterii naturii. Ramurile înflorite de salcie sfințite în biserică au diverse întrebuințări: asigură protecție magică împotriva spiritelor rele; împodobesc ferestre și uși, morminte și cruci; sunt date vitelor pentru a le mânca și a se înmulți; sunt înfipte în pământ sau sunt atârinate de pomii fructiferi ca să dea rod bogat; unii cernișoreni se încingeau cu ele de brâu ca să nu-i doară șalele la seceriș; ajutau să se prindă vrăjile și descântecele.

La Florii, în satele văii Cernișoarei, din ramurile de salcie copiii făceau cununițe ce erau purtate de fete la Păparudă. Tot în această zi în unele sate cernișorene – Mădulari, Obârșia și Cernișoara - se scotea mărtișorul făcut cadou de 1 Martie și se atârna într-un măceș sau într-un pom înflorit. Din această zi urzicile nu mai erau bune de mâncat.

17 aprilie – Joia Mare: Ziua de joi din Săptămâna Patimilor este o sărbătoare închinată morților, moșilor și strămoșilor; este ziua în care mormintele și cerul se deschid..

În această zi, cernișoreni, pregătesc mese și scaune afară în curte pentru ca sufletele morților să poată să se odihnească; se tămâiază mormintele de către femei; se dădeau de pomană oale umplute cu apă sau vin și boboneți; se aduceau în cimitire coșuri cu mâncare și băutură.

După credința sătenilor văii Cernișoarei “morții vin în fiecare an în această zi la vechile lor locuințe, unde așteaptă până la Moși sau Sărbătoarea Moșilor, adică până sâmbăta înainte de Rusalii, sau Duminica Mare, când se fac apoi împărțeli de plecare a sufletelor, adică atunci când se dau boboneți și oale de pomană și morții pleacă cu bobonetele și oala ce au căpătat-o.” În noaptea de Joia Mare se aprind lumânări în toate cimitirele satelor văii Cernișoarei, se aprind luminile în curțile caselor, în grădină, în memoria, și pentru sufletele celor morți.

Tot de Joia Mare, locuitorii satelor văii Cernișoarei, fac tot posibilul să ajute pe cei nevoiași și să nu-și supere aproapele. În acest sens, întăresc cu două exemple de care mi-aduc aminte, scoțând astfel în evidență puternica și adevărata credință transmisă din generație în generație – credința ortodoxă:

Fiind student la Academia Tehnică Militară din București și ducându-mă odată acasă de Paști, în Joia Mare, o bătrână, pe nume Bănuț Elena (Lenuța lui Costică al Păunii) din Mădulari, se întorcea acasă și mama a întrebato de unde vine. A răspuns că vine de la o vecină care este bolnavă: “Domnul Hristos a spălat astăzi picioarele ucenicilor, eu să nu fac nimic? M-am dus și am spălat picioarele la o femeie bolnavă la pat.”

La o oră după această discuție “țața” Lenuța s-a întors cu zece ouă proaspete, învelite într-o basmăluță, pe care mi le-a dat să le duc la București, spunându-mi totodată: “Așa am învățat de la Hristos că dacă am mai mult decât îmi trebuie să dau și la altul”. O femeie fără carte dar care posedă adevărata credință, o credință curată și adevărată.

Tot de Paști, în satele văii Cernișoarei, de Joia Mare se făceau cozonacii. La exclamația: “Ce cozonaci frumoși!”, se răspundea: “Nu pentru mâncare i-am făcut așa frumoși. Așa este fața Domnului nostru Isus Hristos la Paști”.

Din astfel de exemple locale s-a dezvoltat ortodoxia, de la considerarea și explicarea acestei extraordinare bogății de gesturi, obiceiuri și tradiții legate de viața creștinească.

20 Aprilie – Intrarea Domnului în Ierusalim (Duminica Floriilor): Este sărbătoarea ce precede Paștele. Locuitorii văii Cernișoarei aduc la biserică ramuri de salcie și flori spre sfințire. Pe timp de furtună, ploii torențiale porțiuni din aceste ramuri sfințite sunt aruncate în curte, în speranța că se vor opri și liniști stihiele naturii dezlănțuite.

23 Aprilie – Sfântul Mare Mucenic Gheorghe: Acesta a trăit în vremea împăratului Dioclițian, îmbrățișând slujba armelor și care pentru credința sa a fost supus la chinuri îngrozitoare.

În această zi, locuitorii satelor văii Cernișoarei pun crenguțe înfrunzite de fag (făgui), la stâlpul caselor, pe garduri și la porți.

Aprilie: Paștele: Sărbătoarea Paștelui este pentru locuitorii văii Cernișoarei, alături de Crăciun, cea mai importantă din an, pentru care fiecare familie se pregătește cu mult timp înainte prin postul ținut cu atâta evlavie.

Cernișorenii se pregătesc pentru întâmpinarea sărbătorilor de Paști prin "postul Paștelui" numit și "Postul Cel Mare", post care durează 48 de zile. În mod oficial, postul începe după "Duminica iertării", în ziua de luni a săptămânii a șaptea de dinaintea sărbătorii de Paști.

Ultima săptămână din Postul Paștelui se numește "Săptămâna Patimilor" și începe în Duminica Floriilor, duminica în care se comemorează intrarea lui Iisus în Ierusalim. "Săptămâna Patimilor" comemorează prinderea lui Iisus, crucificarea și moartea Lui.

În această ultimă săptămână, bisericile satelor văii Cernișoarei țin slujbe în fiecare seară, slujbe numite "Denii". De luni până joi se comemorează ultima masă, prinderea și închiderea lui Iisus. Ziua de joi se numește "Joia Mare". Vineri, numită "Vinerea Mare" se comemorează crucificarea și moartea lui Iisus pe cruce. În această zi, mama mea ținea, în fiecare an, "post negru", adică nu mânca și nu bea absolut nimic și stătea numai în rugăciune.

În satele văii Cernișoarei, la Slujba de Înviere, credincioșii aduc în coșul pascal, pentru binecuvântare, ouă roșii și cozonoc.

Tot pe valea Cernișoarei, există obiceiul ca tinerele fete să păstreze în casă lumânarea aprinsă în noaptea de Înviere. Lumânarea respectivă este apoi aprinsă pentru câteva momente, atunci când are loc un eveniment fericit.

Legat de acest obicei, mi-amintesc cu plăcere cum mama mea, înaintea oricărui examen de admitere sau din sesiune, mă pune să zic rugăciunea "Tatăl nostru" de trei ori și tot de atâtea ori mă înconjura cu lumânarea, de la Înviere, aprinsă. Spunea ea că cine urmează această datină, va avea noroc în viața personală.

Din străbuni se spune, în satele văii Cernișoarei, că atunci când cocoșii cântă, Hristos a înviat! Cel mai norocos este gospodarul al cărui cocoș cântă primul. Este un semn că, în anul respectiv, în casa lui va fi belșug.

În Cernișoara această mare sărbătoare religioasă a declanșat diverse manifestări specifice:

- în Joia Mare, tinerii se duceau sus în vârful Dealului Giula, făceau o roată mare "de foc și îi dădeau drumul să se rostogolească" – informator: învățător Vasile Fuioreșcu.

- în săptămâna Mare, sau cum i se mai spune Săptămâna Patimilor, cultul morților are o anumită semnificație. În Joia Paștelui, în satele văii Cernișoarei "se fac focuri în curtea și grădina fiecărei gospodării. În această zi, cernișorenii, pregătesc mese și scaune afară în curte pentru ca sufletele morților să poată să se odihnească; se tămâiază mormintele de către femei; se dădeau de pomană oale umplute cu apă sau vin și colaci; se făceau în cimitire parastase cu mâncare și băutură" – informator prof. Maria Ionescu, din Mădulari;

Deniile din Săptămâna Mare sunt adevărate spectacole religioase, toate bisericile răsunând de melodii solemne, amintindu-ne parcă de străvechile sărbători:

„Tot satul se-aprinde în caldă lumină
Și praful subțire se-nalță pe drumuri”
G. Vâslan

Joia Mare este ziua când Iuda L-a vândut pe Domnul Hristos, este „Focul Morților”. Vinerea Mare simbolizează Vinerea Patimilor. Sâmbăta Patimilor și Noaptea Învierii sunt alte clipe solemne de mare încărcătură religioasă.

Sacrificarea mielului, roșirea ouălor și facerea cozonacilor sunt momente ce dau încărcătură deosebită locuitorilor văii Cernișoarei. În această zonă, ouăle se înroșesc în Vinerea Mare, motiv pentru care acestei zile i se mai spune și „Vinerea ouălor înroșite” – informație oferită de Laurențiu Ionescu.

Așa cum aminteam la începutul capitolului, sărbătoarea Paștelui este o sărbătoare fără dată fixă, așa că, mai jos, voi aminti data Paștelui pe perioada anilor 2014 - 2030: 2014 - 20 aprilie; 2015 - 12 aprilie; 2016 - 1 mai; 2017 - 16 aprilie; 2018 - 8 aprilie; 2019 - 28 aprilie; 2020 - 19 aprilie; 2021 - 2 mai; 2022 - 24 aprilie; 2023 - 16 aprilie; 2024 - 5 mai; 2025 - 20 aprilie; 2026 - 12 aprilie; 2027 - 2 mai; 2028 - 16 aprilie; 2029 - 8 aprilie; 2030 - 28 aprilie.

Mai: Luna Mai este cunoscută popular și cu denumirile de Florar, sau Frunzar, semn că aceasta este luna florilor și a plantelor. Timpul călduros și precipitațiile fără grindină făgăduiau un an bogat. Zicala populară “Mai e Rai!” caracterizează pe deplin această lună.

1 Mai: este ziua dedicată zeului vegetației, protector al vitelor, al cailor, al holdelor semănate, al viilor și al livezilor.

În această zi, în vechime, cernișorenii împodobeau cu ramuri verzi stâlpii porților și caselor; se împodobeau și intrările în adăposturile vitelor pentru ca acestea să fie protejate de spiritele malefice; se împlânta în pământ o prăjină înaltă ce avea ramuri verzi în vârf și era împodobită cu cununi de flori și spice de grâu. În unele locuri se organizau petreceri câmpenești unde se mânca miel fript și se bea vin roșu amestecat cu pelin pentru ca oamenii și animalele să fie ferite de ciumă.

În această zi locuitorii satelor văii Cernișoarei ieșeau la “iarbă verde” și petreceau pe înălțimile dealurilor ce înconjoară satele.

29 mai - Paștele Cailor: Paștele Cailor sau Joia iepelor se sărbătorește în ziua de joi din a șasea săptămână după Paște; se credea că în această zi, timp de o oră, caii se săturau de păscut iarbă. În această zi, caii se lăsau liberi să pască unde doreau.

Astăzi, expresia la “Paștele cailor” înseamnă a nu înapoia ceea ce ai împumutat, a amâna până la “Sfântul așteaptă” o promisiune, a nu te ține de cuvânt. De amintit faptul că locuitorii satelor văii Cernișoarei sunt gospodari care se țin de cuvânt, drept mărturie că “în această zi toți locuitorii Cernișoarei încearcă să nu promită ceva, să nu împrumute, să nu se împrumute la cineva pentru a nu încălca cuvântul și a nu se putea ține de el” – spune Nelu Băcă, de 70 de ani, din Mădulari.

Iunie: Luna iunie este dedicată zeiței Iuno, soția lui Jupiter, protectoarea femeilor măritate. Mai este cunoscută în popor și sub denumirea de Cireșar. Iunie este luna solstițiului de vară, luna în care ziua este cea mai lungă iar vegetația ajunge la maturitate. Cu toate acestea, oricât de promițătoare ar părea recoltele, ele sunt

doar o făgăduință deoarece orice vijelie sau ploaie cu grindină le poate distruge.

2 iunie – Duminica Mare, Rusaliile: Mai este cunoscută și cu denumirea Moșii de Vară. Bătrânii satelor văii Cernișoarei povestesc că, în trecut, fetele purtau la brâu și în sân flori pentru a alunga ielele. Băieții împleteau cununite din flori de câmp pe care le purtau cu mândrie la celebrarea căsătoriilor.

7 iunie - Moșii de Vară: Ziua de sâmbătă dinaintea Rusaliilor este dedicată morților, moșilor și strămoșilor, și este denumită Moșii de Vară. Locuitorii satelor văii Cernișoarei credeau că sufletele morților, după ce au părăsit mormintele la Joia Mare și s-au plimbat nestingherite printre cei vii, se întorc supărate la lăcașurile lor subpământene în ziua Moșilor de Vară. Pentru a mai îmbuna sufletele, cernișorenii dădeau de poamană vase din lemn sau din lut, cumpărate din Târgul de Moși, de la Horezu, care erau umplute cu vin, apă, lapte, mâncare gătită, pâine, flori și lumânări aprinse.

Pomenile, în satele văii Cernișoarei, se făceau după un ritual respectat cu strictețe: pronunțarea unor formule consacrate, împărțirea mâncării și a băuturilor cu vase cu tot. La Moșii de Vară se împărțeau atât de multe vase încât gospodinele nu mai aveau nevoie să cumpere alte vase pentru tot anul. În această zi se efectuau și alte practici dedicate morților: curățirea și udatul mormintelor, bocirea morților. Tradiția trebuia respectată cu strictețe, deoarece oamenii credeau că de ei depinde împăcarea și întoarcerea sufletelor morților înapoi în morminte.

8 iunie – Ielele: sunt reprezentări mitice feminine care apar noaptea înainte de cântatul cocoșilor, între Paște și Rusalii. Ele poartă diferite denumiri: Iele, Rusalii, Cele Sfinte. Ielele sunt spirite rebele ale morților, care după ce și-au părăsit mormintele în ziua de Joia Mare, refuză acum să se întoarcă în lăcașurile subpământene.

Ielele apar doar pe timpul verii; acestea au înfățișare de: fecioare îmbrăcate în alb care apar în general, în număr fără soț (3, 5, 7, 9) și mai rar în număr cu soț (2, 4, 12). Locuința lor s-ar afla prin codrii neatinși de topor și de picior de om, prin văzduh,

prin câmpii, pe ape mari. Pot fi văzute pe timp de noapte, plutind și fâlfâind prin aer, pe la fântâni, prin pomi, pe sub streășinile caselor. Umblă însoțite de lăutari (fluierași, cimpoieri), sună din clopoței, bat din tobe și trâmbițe, joacă (hora, brâul), întind mese pe iarbă verde, beau, petrec și cântă în cor.

Aurica Smedescu, de 80 de ani, din satul Obârșia, ne spune că, “dacă se întâmplă să fie văzute sau auzite de cineva, persoana respectivă nu trebuie să se miște sau să le vorbească. lelele pedepsesc de obicei oamenii făcători de rele, pe cei ce nu le respectă zilele, dorm noaptea pe sub pomi sau sub cerul liber, ies noaptea la fântână să aducă apă, prin ridicarea lor pe sus, în vârtejuri, prin pocire și sluițire.”

În satele văii Cernișoarei, credința în lele persistă și în zilele noastre. Diferite forme de reumatism și maladii neuropsihice poartă numele: “luat de lele”, “lovit de Cele Sfinte”, “apucat de Cele Sfinte”, “rămas șoimănit”, “ologit de Cele Sfinte”. De aceste boli se scapă prin descântece de lele și sfeștanie la biesrică.

Acestea urseau copiii la naștere și preziceau moartea oamenilor. La marile lor praznice calendaristice, cernișorenii se apărau de lele purtând usturoi sau pelin la brâu.

10 iunie - Sfinți Mărunți: Cei patru sfinți creștini celebrați în zilelele de 10 (Sfântul Mucenic Timofte), 11 (Sfântul Apostol Vartolomeu), 12 (Preacuviosul Onufrie) și 14 iunie (Sfântul Prooroc Elisei) sunt numiți în Calendarul popular, Sfinți Mărunți.

Aceștia ar fi responsabili de împârguirea și coacerea lanurilor de grâu la timp. Pe măsură ce timpul calendaristic pe stilul vechi rămânea în urmă față de timpul astronomic exact, atribuțiile sfinților nu mai corespundeau cu stadiile de dezvoltare ale cerealelor, astfel că în timp importanța acestor sfinți s-a diminuat treptat.

Totuși, pentru a nu-i uita, cernișorenii (în special cei bătrâni) i-au făcut răspunzători de provocarea unor fenomene meteorologice negative care apar des în lunile de vară: vijelii, furtuni, grindină, ploi torențiale.

24 iunie – Sânzienele: Sânziana sau Drăgaica, este o zeiță agrară protectoare a lanurilor înspicate de grâu și a femeilor măritate; Zeița Sânziana, aflată deja la vârsta fecundității și a

maternităţii, se naşte pe 9 martie, la moartea Babei Dochia şi creşte miraculos până la Sânziene (24 iunie), ziua solstiului de vară când înfloreşte şi planta ce îi poartă numele, sânziana sau drăgaica.

„În această zi”, spune învăţătoarea Păuniţa Smedescu din Mădulari, „ea cântă şi dansează împreună cu alaiul său nupţial format din zâne fecioare şi fete frumoase, umblă peste câmpuri şi păduri, pluteşte prin aer. În timpul ceremoniei nupţiale, Sânziana bagă bob spicului de grâu, dă miros plantelor de leac, vindecă bolile şi suferinţele oamenilor, în special bolile copiilor, apără holdele de grindină, furtună şi vijelii, urseşte fetele de măritat. Atunci când i se nesocoteşte ziua, Drăgaica aduce vijelii şi furtuni, ia oamenii pe sus şi îi îmbolnăveşte, lasă florile şi plantele fără leac şi fără miros”.

După Sânziene lungimea zilelor scade şi creşte durata nopţilor, plantele îşi pierd din miros şi din puterea tămăduitoare, bobul în spic se coace iar rădăcina grâului se usucă, cucul încetează să mai cânte, apar licuricii în păduri iar pe cer apare constelaţia Găinuşei (Cloşca cu Pui).

Spre deosebire de lele sau Rusalii care sunt zâne rele, Sânzienele sunt zâne bune, despre care se spune că ar fi zâne sfinte sau fecioare frumoase răpite de zmei şi ținute în palate fermecate în păduri neatinse de picior de om.

Pentru a substitui zeiţa agrară Sânziana, în dimineaţa zilei de 24 iunie, se împleteşte din sânziene şi din spice de grâu o cunună – cununa de Sânziene.

Bătrânii satelor cernişorene spun că această cunună are puteri miraculoase şi este purtată pe cap de o fecioară în timpul ceremonialului numit Dansul Drăgaicei ce o simbolizează pe zeiţa Sânziana. Cununa se agaţă la ferestre, în stâlpii porţilor, în crucile din hotar şi din cimitir pentru a apăra oamenii de vijelii, furtuni şi grindină; se aruncă pe acoperişul caselor pentru a prevesti moartea sau viaţa lungă a celui ce a confecţionat-o, sau pentru a indica dacă fata se mărită sau nu în acel an şi cum va fi cel urşit: tânăr sau bătrân, urât sau frumos, sănătos sau bolnav.

Valerica Constantinescu din Mădulari spune că: ”Cununa de Sânziene care împodobeşte capul Drăgaicei în timpul dansului său nupţial are aceeaşi semnificaţie cu colacul din făină de grâu pus de naşă pe creştetul miresei, înainte de pornirea alaiului nunţii

la biserică și cu cununile împărătești puse de preot pe capul mirilor în timpul cununiei creștine. În toate cazurile se realizează transferul fertilității de la un substitut al sacralui (colacul, cununa) la mire și la mireasă“.

“În trecut, la această sărbătoare”, relatează profesoara Olimpia Tănase din Modoia: “fetele din satele văii Cernișoarei mergeau în grup pe câmp, culegeau flori și se întorceau cântând și dansând spre casa părintească. Obiceiul era legat de bunăstarea casei și de viitorul fericit al fetelor. Cernișorencele necăsătorite se înfășurau cu cununi de flori peste mijloc, sau puneau seara sub pernă florile culese în timpul zilei respective pentru a visa pe alesul inimii sale. Fetele și femeile cernișorene care se tăvăleau în noaptea de Sânziene în roua căzută pe flori deveneau mai frumoase și mai dragăstoase

29 Iunie: Sfinții Slăviți Petru și Pavel - Sânpetru de Vară: Sânpetrul de Vară indică miezul verii și începutul perioadei secerișului; el este despărțit de fratele său, Sânpetrul de Iarnă, protector al lupilor, de aproximativ o jumătate de an.

În tradiția populară, se spune că în vremuri îndepărtate, Sânpetru umbla singur pe pământ sau însoțit de Dumnezeu; adesea chiar Dumnezeu îl consulta la luarea deciziilor.

În satele văii Cernișoarei se știe că Sânpetru este un om obișnuit: se îmbracă în straie țărănești; se ocupă cu agricultura, creșterea animalelor; i se întâmplă lucruri hazlii pentru calitatea lui de sfânt, i se fură caii sau boii chiar în vremea aratului, petrece și joacă la cârciumă, se îmbată și este bătut de oameni); intră slugă la diavol; este iscoada lui Dumnezeu pe pământ. Fiind credincios, harnic și bun sfetnic, Sânpetru este luat de Dumnezeu în cer unde îi încredințează porțile și cheile Raiului. Acolo, fiind mai mare peste cămările cerești, împarte hrana animalelor sălbatice, în special lupilor; fierbe grindina pentru a o mărunți prin topire și a deveni mai puțin periculoasă etc. La marile sărbători calendaristice, Sânpetru poate fi văzut de pământeni la miezul nopții, când se deschide pentru o singură clipă cerul, stând la masa împărătească în dreapta lui Dumnezeu.

Iulie: Cunoscută popular și sub numele de Cuptor, datorită temperaturilor foarte ridicate, Iulie este luna în care se coc și se

recoltează lanurile de grâu. Majoritatea sărbătorilor și a obiceiurilor sunt dedicate perioadei secerișului și a forțelor naturii care pot deveni potrivnice omului: furtuni, grindină, trăsnete, incendii, secetă.

10 iulie – Paparuda: Paparuda este invocată în zilele caniculare ale verii de către o ceată feminină. Inițial obiceiul se desfășura la o dată fixă în preajma echinocțiului de primăvară, dar sub presiunea creștinismului obiceiul are loc ocazional vara, în perioadele secetoase. În credințele populare, Paparuda este închipuită ca “o sfântă înaltă și subțire”, care “diriguiește ploile”, “sparge” sau “urnește norii”, “o femeie care umblă cu ploile”. În colindul cu Paparuda, rolul ceremonial și ritual al zeiței era jucat de o fetiță sau fată nemăritată, un băiețel sau un flăcău, o femeie gravidă. Aceasta îmbracă întotdeauna costumul specific alcătuit din frunze de boz, brusture, mai rar în frunze de alte plante, la o fântână sau pe malul unei ape. Uneori, își împodobeste capul cu flori sau coronițe din flori.

Paparuda joacă, se desfată în admirația alaiului său divin și este întâmpinată cu respect pe la casele din sat. Ceremonialul cuprinde trei secvențe:

- Alcătuirea cetei sau alaiului Paparudei din persoane pure, de obicei fetițe sau fete nemăritate; alegerea persoanei care va juca rolul personajului sacru, Paparuda; confecționarea măștii sau a costumului vegetal din frunze de boz, brusture sau din alte plante; îmbrăcarea cu costumul vegetal, de obicei pe trupul gol; împodobirea cu flori sau coronițe din flori;

- Pornirea alaiului alcătuit din Paparudă și ceata sa divină pe ulițele satului pentru a vizita fântânile și gospodăriile oamenilor; dansul executat de Paparudă pe o melodie simplă, cântată și ritmată de participanți prin bătaia palmelor; udarea Paparudei și a alaiului cu apă; primirea darului (alimente, bani). Textul Paparudei invocă, prin formule poetice, ploaia și, uneori, efectul practic așteptat, roadele bogate, urări de sănătate și referiri la darurile ce le va primi de la gazdă;

- Dezbrăcarea măștii vegetale, de obicei pe același loc unde a fost îmbrăcată; depunerea în apă a măștii vegetale; petrecerea cu cântece de Paparudă a “mortului” dus pe apa

curgătoare; scaldă rituală a membrilor care au alcătuit ceata; împărțirea darurilor și, uneori, “ospățul funerar.”

În satele cernișorene, Paparuda invoca ploaia prin dans, prin bătăi din palme, prin plesnitul degetelor, prin răpăitul tobelor improvizate din crăticioare, dar mai ales prin ritmul și conținutul textului magic:

Paparudă-rudă,
Vino de ne udă
Cu galeata-leata
Peste toată ceata;
Cu ciubărul – bărul
Peste tot poporul.
Dă-ne Doamne, cheile
Să descuiem cerurile
Să pornească ploile,
Să curgă șiroaiele
Să umple pâraiele.
Hai, ploiță, hai!
Udă pământurile
Să crească grânele
Mari cât porumbele.
Hai, ploiță, hai!

sau:

Rudă paparudă
Vino și ne udă
Dar cu ce, cu ce
Cu gălețile.
Cu găleata plină
Ploile să vină
Cu găleata rasă
Ploile se varsă
Adu Doamne cheile
Să slobozim ploile.

20 Iulie: Sfântul Ilie Tesviteanul – Sântilie: Sântilie este o divinitate solară și meteorologică care produce incendii în verile toride, produce tunetele, fulgerele și trăsnetele din timpul

furtunilor, leagă și dezleagă ploile, hotărăște unde și când să dea grindina.

Sântiile apare în tradițiile populare ca soldat, vânător, agricultor, crescător de animale, negustor de vite. Fiind ispitit și înșelat de drac, Sântiile își omoară unul sau mai mulți membrii ai familiei (tată, mamă, fiu, fiică sau soră). Păcatele sunt ispășite de Sântiile în diferite moduri. Dumnezeu îl iartă, îl trece între sfinți și îl înalță la cer într-o trăsură cu roți de foc la care sunt înhămați doi sau patru cai albi înaripați. Acolo, pe cer, aleargă printre nori, tună, fulgeră și trăsnește dracii cu biciul de foc. Speriați, dracii se ascund pe pământ: prin pomi, pe sub streășina caselor, în turlile bisericilor și chiar în corpurile unor animale, în special câini și pisici. Dorind să nu-i scape nici unul, Sântiile trăsnește copacii, oamenii, animalele, casele, bisericile în care s-au ascuns dracii.

În această zi se organizează vestitele și străvechile petreceri, bălciuri sau târguri. O astfel de petrecere, în cadru sărbătoresc, se organizează în localitatea Polovragi unde, cu mic, cu mare, locuitorii văii Cernișoarei participă an de an.

August – Gustar: Luna a opta a calendarului Iulian și Gregorian, își are numele de la împăratul roman Augustus. În graiul românesc, luna August este cunoscută sub mai multe denumiri: August, Gustar (gustatul ritual al boabelor de struguri), Secerar (luna secerișului). Luna August este plină de activități economice importante precum secerișul, coasa a doua a fânului, întreținerea culturilor, motiv pentru care numărul sărbătorilor, din această lună, este relativ mic.

15 august - Sântămăria Mare: Adormirea Maicii Domnului.

Septembrie – Răpciune: Luna septembrie este cunoscută în popor cu denumirea de Răpciune, având înțeles de răcire a timpului, ca în zicala:

“În luna Răpciuni
Cad copiii pe tăciuni!”

Adică se strâng în jurul focului. O altă denumire pentru luna septembrie este Vinițel deoarece în această lună se culege vița-de-vie și se storc strugurii pentru vin.

În perioada august – septembrie, în satele văii Cernișoarei, avea loc un obicei străvechi, numit **Furcăriile**, care se mai păstrează și astăzi, după cum relatează profesoara Lucia Găman din Armășești: “Se desfășura pe ulițele satelor, vara spre toamnă. Se aprindeau focuri în dreptul unor ulițe, în jurul cărora se strângeau fete și femei ce torceau caiere de lână legate în furci încrustate cu diferite forme geometrice și florale. Focurile se făceau seara, iar vreascurile uscate se strângeau în timpul zilei din pădure. Femeile bătrâne torceau la lumina focului, în timp ce fetele și femeile mai tinere cântau cântece populare vechi, spuneau glume, ghicitori, iar bărbații îmbrăcau pe cineva în “muma pădurii” pentru a le speria să nu mai toarcă noaptea; apoi luau fluierul și începeau să cânte, ceilalți prinzându-se în horă și jucând hore specifice locului: Sârba, Resteul, Brâul etc. După miezul nopții încetau distracția și se îndreptau spre case”.

Un obicei cu semnificații deosebite, în viața satului cernișorean, ce conservă obiceiurile și tradițiile locale.

14 Septembrie – Ziua Crucii: Ziua Crucii în Calendarul popular este dedicată culegerii ultimelor plante de leac: boz, mătrăgună, micșunele, năvalnic, iarbă împotriva nevralgiilor, durerilor de dinți, inflamațiilor urechii etc. Se spune că în această zi florile se plâng una alteia că se usucă și mor, iar cele care înfloresc după această dată, în special brândușa de toamnă și fragii, sunt plante necurate, flori ale morților.

În satele văii Cernișoarei la această dată începea culesul viilor și bătutul (scuturatul) nucilor.

În această zi șerpilor, înainte de a se târî în adăposturile lor, s-ar aduna în alunișuri unde se încolăcesc unii cu alții iar din spuma ce îi acoperă plămădesc piatra nestemată.

Legat de aceasta în satul Mădulari circula o legendă pe care am auzit-o pentru prima dată de la mama mea Maria Constantinescu (căreia am să-i scriu totdeauna numele, când o pomenesc, deoarece ea mi-a insuflat, de mic copil, credința în Dumnezeu și dragostea față de locul unde m-am născut și am crescut, fără de care în viață ești un “mort – viu”):

Se spune că într-un aluniș din “Dialul Săniilor - Curături” Gheorghe Papuc zis “Bojoiu”, din întâmplare a dat peste doi șerpi foarte mari – de peste 2,5 m lungime, care se luptau între ei. Inițial acesta a avut intenția să-i omoare dar, parcă vrăjit de scenă, a observat cum din spuma rezultată de la aceștia, prin încolăcirea unuia de celălalt s-a plămădit (prin întărirea spumei) o piatră nestămată. Șerpii văzând acea piatră nestămată și mai vârtos se luptau până când unul dintre ei s-a dat bătut și a fugit. În acel moment intră în acțiune mădulăreanul nostru, încercând să ia acea piatră nestămată. A dus o luptă aprigă răbind șarpele dar, în acel moment șarpele a înghițit acea piatră nestămată transformându-se în zmeu (un om cu aripi și cu foc în spate) luându-și zborul. Mama îmi spunea că Gheorghe Papuc ar fi rănit șarpele, acesta fugind, și ar fi intrat în posesia acelei nestămate căpătând astfel puteri nebănuite. De altfel, moartea acestuia a fost o enigmă, deoarece a fost găsit în locul “La Coșare” din “Ponor”, de fiul lui – Ion Papuc, în stare de inconștiență, de parcă s-ar fi luptat cu “ceva”. Mulți mădulăreni presupun că un zmeu (care nu era altcineva decât șarpele pe care l-a rănit, transformat în zmeu în urma luptei cu un alt șarpe) l-ar fi urmărit toată viața, pentru că a fost rănit grav de acesta în lupta pentru nestămată”. De altfel despre acest personaj legendar, din satul Mădulari, am făcut referire și în cartea “Monografia comunei Cernișoara”.

Din această zi cernișorenilor le era interzis să omoare șerpii ce le ies în cale; în schimb în alte zone tradiția spune să omori șerpii ce apar în drumul tău (se spune că pământul se închide de Ziua Crucii iar șerpii ce-i întâlnești în cale nu au apucat să intre în pământ, astfel că ies în drum pentru a fi omorâți).

Octombrie – Brumărel: Denumirea populară a lunii Octombrie, Brumărel, anunță primele brume și apropierea iernii. Activitățile sunt specifice toamnei: continuarea semănăturilor, strângerea roadelor de pe câmp, din vii, livezi și grădini, deschiderea câmpului pentru pășunatul comunitar etc.

Despre Brumărel se spune că ar fi un fecior frumos cu inima de gheață și că atunci când trece călare peste dealuri, munți și câmpii, iarba îngălbenește în urma lui, copacii își leapădă frunzele, florile mor. În Calendarul Popular al Românilor prima săptămână a lunii octombrie se cheamă "Săptămâna lui

Procoavă", după numele sfântului care acoperă iarna pământul cu zăpadă, celei de-a doua i se spune "Săptămâna Satului" și stă sub semnul lucrului din gospodărie, cea de-a treia e cunoscută ca "Săptămâna Lucinului", în amintirea zeului protector al lupilor, iar ultima e Săptămâna lui Sâmedru, peste care s-a suprapus praznicul Sfântului Mucenic Dimitrie.

Tot în această lună, se culeg porumbii. După recoltarea porumbului, locuitorii satelor văii Cernișoarei organizau clăci pentru depănușatul porumbului, tradiție ce se mai păstrează și astăzi. La casa gospodarului care a recoltat porumbul în ziua respectivă se strâneau oameni de diferite vârste, prieteni și vecini, care ajutau la curățatul și urcatul porumbului în podul casei.

26 octombrie: Sfântul Mare Mucenic Dimitrie. Le este cunoscut cernișorenilor ca "Izvorătorul de mir". A trăit în vremea împăraților Dioclețian și Maximian Galeriu. Este fiul voievodului cetății Tesalonicului iar după moartea tatălui său a devenit voievod al cetății. A început să propovăduiască credința creștină drept pentru care este omorât de împăratul Maximilian.

Noiembrie: Lăsatul Secului de Dulcele Toamnei.

Lunii noiembrie i se spune Brumar. Este vremea în care mustul se transformă în vin, licoarea bețiilor rituale închinată zeului trac Dionysos. Una dintre cele mai importante sărbători este Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, numită în Calendarul Popular "Arhangheli".

În satele văii Cernișoarei sărbătoarea ține trei zile, de pe 8 până pe 10 noiembrie, timp sacru în care femeile împart de pomană, aprind lumânări și îndeplinesc rânduiala convenită Moșilor de Arhangheli.

Vestind nu numai Nașterea Mântuitorului ci și sfârșitul anului, Postul Crăciunului poartă amprenta unor străvechi sărbători dominate de ritualuri de purificare, de magie, de numeroase practici. Lasatul Secului de Dulcele Toamnei are loc pe 13 noiembrie, zi hotărâtă ce deschide un interval de timp marcat de o intensă sacralitate. Cele mai importante sărbători ale postului lui Brumar sunt Ovidenia (21 noiembrie), când comorile ascunse ard cu flacăra albastră (despre care voi vorbi detaliat în capitolul

„Legende cernișorene despre haiduci”), cerurile se deschid, fetele își pot vedea ursitul iar femeile dau de pomană "lumina de veci", și Sântandreiul (30 noiembrie), ce stă sub semnul vrăjilor și al practicilor magice de alungare a strigoilor.

30 noiembrie: Sfântul Andrei (Noaptea strigoilor).

Sfântul Andrei – ocrotitorul României – s-a suprapus tradițiilor străvechi. După înălțarea Domnului la cer, Sf. Andrei a propovăduit dreapta credință în Dobrogea, unde și acum i se păstrează peștera în care locuia.

Decembrie: Timpul îmbătrânit adună colindătorii.

În Calendarul Popular, lunii Decembrie, se spune "Indrea", "Undrea" sau "Andrea" și este cea care patronează sărbătorile în cinstea morții și renașterii Zeului An. Timpul îmbătrânit adună colindătorii în ziua de Moș Nicolae pentru a ordona haosul provocat de agonia sa. Bătrânul An moare și renaște de Crăciun, reface echilibrul lumii și al vieții, revigorează timpul și fertilizează pământul, iar în drumul lui circular și fără de sfârșit adună povești nemaiauzite despre timpul cel mai bun pentru culesul plantelor magice, pentru pețit și logodit, pentru aflarea ursitei și dezlegarea norocului.

Divinitatea Calendarului popular legată de cultul focului și al soarelui, care a preluat numele și data de celebrare ale Sfântului Ignatie Teofanul (20 decembrie) din Calendarul ortodox, este numită de români Ignat sau Ignatul Porcilor. Sacrificiul sângeros al porcului, substituit preistoric al spiritului graului, și ritualul funerar de incinerare (pârlitul porcului) în ziua de Ignat sunt practici preistorice care au supraviețuit și în satele văii Cernișoarei, cum ar fi: credințele, obiceiurile și practicile magice referitoare la prevestirea morții violente, prinderea și înjunghierea porcului, semnele făcute pe corp (pe frunte, pe ceafă, pe spate), jumulirea părului pentru bidinele și jupuirea pieii pentru opinci, pârlirea și ciopârțirea corpului, grăsimea folosită la farmece, descântece și prepararea unor leacuri, alimentele rituale preparate din diferite organe vitale ale animalului, formule magice etc, sunt relicve ale sacrificiului, prin substituție, ale zeului care moare și renaște anual la solstițiul de iarnă, împreună cu timpul.

6 decembrie: Sfântul Ierarh Nicolae – Moș Nicolae, Sânnicoară. A trăit pe vremea tiranilor Dioclețian și Maximian. Pentru marea lui bunătate și sfințenie a fost făcut arhieru participând la întâiul Sinod de la Niceea.

În tradiția cernișoreană sărbătoarea de la 6 decembrie este cunoscută sub numele de Moș Nicolae sau “Sânnicoară”. Este ziua în care cei mici și cei dragi primesc daruri și prețuirea deplină din partea părinților, soților, rudelor, prietenilor etc.

20 decembrie: Ignatul. Celebrarea Sfântului Ignatie Teofanul. În tradiția românească această zi corespunde cu “Tăierea porcilor de Crăciun”. Acest ceremonial străvechi este prezent și azi în satele văii Cernișoarei, în jurul său țesându-se interesante povestiri și legende.

Ritualul sacrificării porcului (Ignatul), în satele văii Cernișoarei, are loc în 20 decembrie, zi în care cernișorenii pregătesc preparatele din carne pe care le vor avea pe masă în ziua de Crăciun. Porcii pot fi tăiați, însă, și în ziua de Ajun, în prima sau chiar sau chiar a doua zi de Crăciun.

De la Geoge Georgescu din satul Mădulari, un recunoscut tăietor de porci, am cules câteva tradiții și superstiții, legate de Ignat, pe care locuitorii satelor cernișorene le respectă întocmai:

- se ung obrajii și fruntea cu sânge de la porcul proaspăt tăiat, pentru sănătate și viață lungă;
- untura porcului se folosește la descântat și la vrăji;
- din sângele proaspăt și din mălai sau făină se fac turtițe vindecătoare;
- în această zi, cernișorencele nu fac nimic altceva decât pregătirea porcului;
- care cernișorean nu are porc trebuie să taie o pasăre sau un animal ca să fie ferit de boli tot anul;
- cine lucrează de Ignat va suferi de convulsii, dureri de cap și amețeli;
- ca să aibă un păr frumos și bogat, fetele cernișorene trebuie să mănânce o bucățică din splina porcului.

25 decembrie: Nașterea Domnului (Moș Crăciun). Este cea mai mare sărbătoare a poporului nostru, în jurul ei gravitând multe obiceiuri și tradiții.

Tradiționala sărbătorire a Nașterii Domnului este celebrată în mod deosebit de locuitorii văii Cernișoarei, de aceea următoarele două capitole le-am alocat acestei mari și sfinte sărbători. În seara zilei de 23 decembrie copiii merg cu colindul. Grupul de colindători sunt conduși de “vătafi”. Este colindată fiecare familie cu “Moș Ajun”, strigând “Bună dimineața la Moș Ajun!”, de trei ori. Urarea se încheie cu formula: “Să trăiți!”. Gospodarii împart colindătorilor colindeți, fructe, dulciuri etc.

În ziua de Crăciun, copiii cernișoreni merg prin sate pe la casele gospodariilor cu “Steaua”:

“Steaua sus răsare
Ca o taină mare
Steaua strălucește
Și lumii vestește”

Tot în această zi sfântă se rostesc și alte colinde: “O ce veste minunată”, “Astăzi s-a născut Hristos”, “Trei crai de la răsărit” din care redau în continuare, din fiecare, câte-un fragment:

“O, ce veste minunată
În Vitleem se arată!
Că s-a născut prunc
Prunc din Duhul Sfânt
Fecioara Maria”

sau:

“Astăzi s-a născut Hristos
Mesia, chip luminos
Lăudați și cântați
Și vă bucurați”

sau

“Trei crai de la răsărit

Spre stea au călătorit
Și au mers, precum cetim,
Până la Ierusalim
Acolo, cum au ajuns
Steaua-n nori li s-a ascuns”

Am prezentat câteva aspecte din desfășurarea tradițiilor legate de evenimentele înscrise în Calendarul popular pe care cernișorenii le respectă cu mare atenție. Ele ne reprezintă pe noi cernișorenii cu ce avem mai bun, ne scot în evidență zestrea noastră folclorică bogată ce vine de departe din antichitate.

În satele văii Cernișoarei, obiceiurile și tradițiile folclorice sunt încă vii și dau culoare și frumusețe sărbătorilor țesute în jurul calendarului popular local.

Tradiții și oboceiuri cernișorene din Postul Mare

Pregătirea spirituală pentru sărbătoarea Paștelui începe din ultima săptămână de iarnă, numită de popor și Săptămâna Albă. În acest interval de timp, în satele văii Cernișoarei, nu se mănâncă carne, este permis să se consume ouă, lapte și produse obținute din lapte dar nu se fac nunți sau alte petreceri cu muzică.

Amintesc aici despre Mătăuze - obicei specific fiecărui loc, practicat în satele văii Cernișoarei, în duminica de dinaintea Lăsatului Secului pentru Postul Sfințelilor Paști dar și în noaptea de colinde, cu rol purificator, de alungare a spiritelor rele. Grupuri de copii cernișoreni urcau pe dealuri, în cele patru părți ale văii, rostogolind la vale "mătăuzele" (roți de cauciuc înțesate cu paie sau cârpe îmbibate cu smolă), însoțite de strigături specifice, făcând referire la fetele nemăritate din sat.

Săptămâna Albă se termină cu Duminica Lăsatului de Sec care, cândva, în satele văii Cernișoarei, era o adevărată sărbătoare familială și chiar comunitară, încă din prețuia acestei duminici, cernișorencele pregăteau bucate pentru masa nocturnă la care participau toți membrii familiei și invitații acesteia: vecini, rude, prieteni. Petrecerea nocturnă purta numele de Lăsatul Secului și continua până către miezul nopții, moment în care fiecare mesean mănca câte un ou zicând: "oușor, oușor, să-mi fie postul mai ușor".

În Duminica Lăsatului de Sec fetele și flacăii cernișoreni rămași necăsătoriți erau luați în derâdere. Prima zi de după Lăsatul Secului se numea Lunea curată, zi în care cernișorencele nu lucrau nimic în afară de spălatul vaselor pe care, mai apoi, le urcau în podul caselor. Tot în această zi, după petrecerea nocturnă, unul dintre membrii familiei se scula mai de dimineață, lua fața de masă cu firimiturile rămase de la ospăț, ieșea cu ea afară și arunca resturile de mâncare păsărilor din curte zicând: "Veniți păsări să vă dau și vouă din bucatele mele cu care prind postul, dar și voi să prindeți post de la bucatele de vară".

Acest ritual avea scop de apărare a viitoarelor recolte de atacul păsărilor.

Marțea din prima săptămână a Postului Mare era numită și Marțea strâmbă. În această zi femeile cernișorene luau furca de tors și mergeau, grupuri grupuri, în fața curților caselor, pe plimbă

pentru a se "clăti" cu țuică de mâncarea „de dulce”. Aici, ele beau rachiu fiert cu piper în credința că le va crește cânepa mare, iar pentru a fi sigure de această reușită aruncau cu paharul de băutura în sus zicând: "atâta să crească cânepa în vară".

În această zi, locuitorii satelor văii Cernișoarei, mâncau doar pâine nedospită făcută pe plita sobei (azimă) și beau zeamă de varză acră.

În prima sâmbătă din Postul Mare, cernișorenii sărbătoreau Ziua lui Sfântul Toader, sfânt care a fost canonizat de către biserica ortodoxă datorită faptelor sale dar pe care tradiția populară ține de teama pedepselor aplicate tuturor celor care nu-l respectau. Sfântul Toader și caili ce-l însoțeau rupeau, conform tradiției, lanțul lui Sfântul Ion pentru a lăsa drum liber anotimpului călduros. Ei păzeau Soarele pentru a evita fuga acestuia către miază-noapte și pentru a salva, astfel, omenirea de la noaptea, veșnică.

Cailor Sfântului Toader le erau consacrate de la cinci până la douăsprezece zile, începând cu Lunea Curată, Săptămâna Albă fiind cunoscută și sub numele de Săptămâna Cailor lui Sfântul Toader. Conform credinței populare, caili lui Sfântul Toader sunt ființe cu aspect de flăcăi dar care au coada, ascunsă în ițari, și copite, ascunse în opinci. Ei întronează ordinea la începutul Postului Mare, închizând șezătorile și petrecerile. În nopțile Cailor lui Sfântul Toader, fetele cernișorene nu mergeau la șezători, se închideau în case și răsturnau cu gura în jos toate vasele pentru a împiedica aceste spirite năprasnice să se ascundă în ele.

În săptămâna numită a Cailor Sfântului Toader, femeile nu urzeau, "pentru a nu li se încurca firele", și nu torceau, ca "să nu te calce caili".

În sâmbăta lui Toader, înainte de răsăritul soarelui, fetele cernișorene se duceau în pădure, în locuri curate, "unde nu ajung găinile și nu se aud câinii", și căutau rădăcini de iarbă mare pentru spălat și afumat. Când săpau aceste plante, în locul de unde luau rădăcinile puneau sare, făină sau alte produse. Întoarse acasă, fetele cernișorene fierbeau aceste rădăcini iar cu leșia rezultată se spălau pe cap în credința că le va crește părul mare și frumos. După spălarea capului, în timp ce se pieptăneau, fiecare zicea:

"Toadere, Sfânt - Toadere,

Dă costița fetelor cât coada iepelor
Și chica pruncilor cât coama cailor".

Tot în dimineața Sâmbetei Sfântului Toader, se mai obișnuia ca fetele cernișorene să adune din ieslea cailor fân, pe care îl fierbeau în vase curate și se spălau cu fiertura astfel obținută pe cap, în credința că vor avea părul frumos și bogat și vor fi plăcute flăcăilor.

Un alt obicei din această zi, păstrat până târziu, în satele văii Cernișoarei, era acela al tunderii coamei la mânji și al cozilor la iepi, părul rezultat fiind pus în mușuroaiele de furnici pentru ca "animalele din gospodărie să se înmulțească precum furnicile".

În sâmbăta Sfântului Toader, femeile cernișorene făceau colivă de grâu care se ducea la biserică unde se sfințea și se împărțea copiilor sau oamenilor săraci. Din această sâmbătă începeau slujbele speciale pentru morți, slujbe ce aveau loc în fiecare sâmbătă din Postul Mare și se terminau în Joia Mare.

Din marțea de după Lăsatul Secului începe Postul Mare propriu-zis, ce durează șapte săptămâni, etapă calendaristică în care nu se consumă carne, lapte, brânză și ouă, alimentația bazându-se integral pe produsele vegetale. În această perioadă în satele văii Cernișoarei se torcea de zor, se țesea iar femeile tinere și fetele își coseau, pe ascuns, frumoasele cămăși cu care se îmbrăcau în ziua de Paști.

Mijlocul Postului Mare este marcat prin ziua numită Miezul Păresimilor. Această sărbătoare cade întotdeauna într-o zi de miercuri. Ziua oferea, altă dată, gospodinelor cernișorene prilejul de a număra ouăle strânse până atunci și de a evalua numărul de ouă de care aveau nevoie pentru buna pregătire a Sărbătorii Pascale. De asemenea, femeile cernișorene socoteau acum cât s-a tors din cantitatea totală de cânepă, apreciind data aproximativă când urma să se termine, întrucât era obligatoriu ca această activitate să se încheie până la Joia Mare.

Tradiții și oboceiuri cernișorene din Săptămâna Mare

Postul Paștelui se încheie cu Săptămâna Mare, a patimilor lui Hristos. În Săptămâna Mare, în satele văii Cernișoarei, se face curățenie generală în gospodăria. Curțile cernișorenilor sunt măturate cu măturar confecționat din rămurele de mesteacăn, șurile sunt curățate de gunoaie, gardurile sunt reparate, sanțurile sunt curățate de nămol și adâncite. Casele trebuie să strălucească de curățenie pentru că ele "te blestemă dacă Paștele le prind necurățate".

În luna Săptămânii Mari cernișorenii scot totul la aerisit, văruiesc casele iar mobilierul este spălat și reparat.

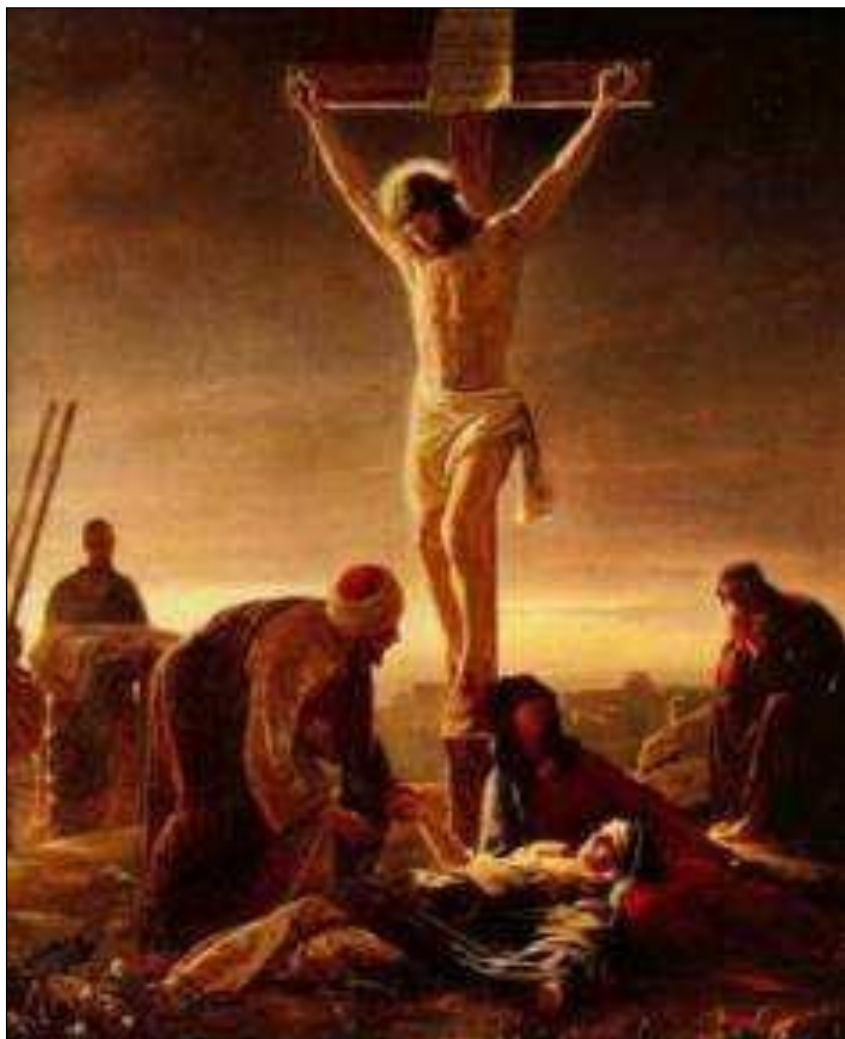
Până miercuri, inclusiv, sunt permise muncile la câmp. După această zi bărbații din satele văii Cernișoarei trebăluiesc pe lângă casă, ajutându-și nevestele la treburile gospodărești.

În Joia Mare, data limită slujbelor speciale dedicate morților, fiecare familie cernișorenă duce la biserică colaci, boboneți, vin și fructe pentru a fi sfințite și împărțite, apoi, de sufletul morților, parte preotului, parte sătenilor aflați la biserică, în cimitir sau pe la casele lor.

În vechime, până la Joia Mare, cernișorencele se străduiau să termine torsul de frica Joimăriței care, în imaginația locală era o femeie cu o înfățișare fioroasă ce pedepsea aspru lena nevestelor sau a fetelor de măritat. Uneltele de tortură ale Joimăriței erau căldura, oala cu jăratec, vătraiul pentru foc. Această ființă imaginară folosea mijloace cumplite de tortură: ardea degetele și mâinile fetelor și femeilor leneșe, le pârlea părul și unghiile și incendia fuioarele de cânepă găsite netoarse. De multe ori nici flăcâii leneși, cei care nu terminau de reparat gardurile sau nu îngrijeau bine animalele pe timpul iernii, nu erau iertați de aceste pedepse. Joimărița era, la origini, o zeităte a morții care supraveghea focurile din Joia Mare și care, treptat, a devenit un personaj justițiar ce pedepsea lena și nemunca.

Conform tradiției cernișorene, în noaptea ce premerge Joia Mare sau în dimineața acestei zile se deschid mormintele și sufletele morților se întorc la casele lor. Pentru întâmpinarea lor se aprindeau focuri prin curți, în fața casei sau în cimitire, crezându-se că, astfel, ei aveau posibilitatea să se încălzească. Focurile de "Joi-Mari" erau ruguri funerare aprinse pentru fiecare

mort în parte sau pentru toți morții din familie și reprezentau o replică precreștină la înhumarea creștină din Vinerea Mare.

Răstignirea Mântuitorului

Aceste focuri se deosebesc de focurile rituale de peste an - focurile de Mucenici, de Lăsatul Secului sau de Sânzienne. Ele se făceau din plante considerate a avea virtuți magice (alun, boz,

tei) ce erau adunate de către copii sau de către tinerele necăsătorite. Focurile se înconjurau cu tămâie și agheasmă, în jurul lor se așezau scaune "pentru morții ce urmau să sosească" și se dădea de pomană copiilor, vecinilor și rudelor.

Joia Mare este ziua în care, de regulă, cernișorencele preparau pasca, cozonacii cu cacao și nucă. Pasca cel mai important produs ritual al Paștelui, se face din făină de grâu de cea mai bună calitate, cernută prin sită deasă, și are, cel mai adesea, formă rotundă. Aluatul dospit se pune în tăvi speciale pentru pască, după care, de jur împrejur, se așează aluatul împletit din două sau trei sucituri și se lasă totul la crescut. În mijlocul tăvii se așează, apoi, brânza de vacă, pregătită cu zahăr, ouă, mirodenii și stafide. Peste brânză se face o cruce, din același aluat împletit, împodobită cu ornamente în formă de floare. Se unge totul cu ou și se coace în cuptorul încălzit. Altă dată, cojile ouălor folosite la pască nu se aruncau și nici nu se ardeau. Ele se strângeau cu multă grijă într-un vas special și se aruncau în Sâmbăta Paștelui pe apa Cernișoarei crezându-se că, astfel, găinile și puii aveau să fie păziți de uliu peste vară.

Ultima vineri din Postul Mare este numită în zona văii Cernișoarei Vinerea Paștilor, Vinerea Patimilor, Vinerea Neagră sau Vinerea Mare. Conform tradiției ortodoxe, este ziua în care Iisus a fost răstignit și a murit pe cruce pentru răscumpărarea neamului omenesc de sub jugul păcatului strămoșesc. Din această cauză Vinerea Mare este zi de post negru. În Vinerea Mare este interzis a se face pasca sau cozonacii. În satele văii Cernișoarei există credința că dacă cineva se încumetă a coace în aceasta zi face mare păcat iar coptura nu este mâncată nici măcar de pești.

În Vinerea Mare, dimineața, înainte de răsăritul soarelui, oamenii din satele văii Cernișoarei alergau desculți prin rouă sau se scăldau tainic în apa curgătoare a Cernișoarei crezând că, în felul acesta, vor fi sănătoși pe tot parcursul anului.

Sâmbăta Mare este ultima zi de pregătire a Paștilor, când cernișorencele trebuie să pregătească marea majoritate a mâncărilor, să deretice prin încăperi și să facă ultimele retușuri la hainele noi pe care urmau să le îmbrace în zilele de Paști. De obicei, în Sâmbăta Mare are loc și sacrificiul mielului, din carnea

căruia se pregătesc mâncăruri tradiționale: drobul, friptura și borșul de miel etc.

Spre deosebire de Crăciun, pentru Paști nu se pregătesc prea multe feluri de mâncare, de unde și zicerea: "Crăciunul este sătul iar Paștele este fudul".

Principala grijă a oamenilor din zona văii Cernișoarei, înaintea Paștilor, este aceea de a-și primeni hainele, fiecare gospodină trebuind să aibă o cămașă nouă, cusută în mod special, iar bărbații măcar o pălărie nouă.

Sâmbăta seară fiecare gospodină din Cernișoara își pregătește cu grijă coșul ce urmează a fi dus la biserică, pentru sfințire. În el așterne un ștergar curat și așează o lumânare albă, apoi ouă roșii, pască, cozonac, etc.

Totul se acoperă cu cel mai frumos prosop pe care îl are gospodina, semn de prețuire a sărbătorii pascale dar și de mândrie personală.

Tradiții și oboceiuri cernișorene de Florii

De Florii locuitorii satelor văii Cernișoarei prăznuiesc intrarea Mântuitorului în Ierusalim.

Înainte de a intra în Ierusalim, Hristos l-a înviat pe Lazăr. Învierea lui Lazăr este simbolul învierii viitoare a neamului omenesc.

Icoana Maicii Domnului împodobită cu salcie sfințită

În satele văii Cernișoarei se credea că Lazăr era un fecior tânăr, fratele fetei care s-a căsătorit cu Dragobete, Cap de Primăvară. Potrivit tradiției, într-o sâmbătă Lazăr a plecat cu oile la păscut, lăsând-o pe mamă-sa să facă plăcinte. Urcând într-un copac să ia muguri pentru animale, își aduce aminte de plăcinte. Se grăbește să coboare, cade și moare.

Potrivit legendei că Lazăr ar fi murit de dorul plăcintelor, există obiceiul ca în această sâmbătă, femeile cernișorene să facă pomană de pomenire a morților împărțind de post. În ziua Floriilor, cernișorenii merg cu ramuri de salcie la biserică, pentru a-L întâmpina tainic pe Hristos. Ele sunt sfințite și puse la icoane. Se

credea că nu e bine să renunți la aceste ramuri dacă nu au venit celelalte Florii. Oamenii le puneau și pe pomii fructiferi, pentru a-i ajuta să rodească. Există credința că abia acum pomii prind putere să rodească. De aceea, nu se plantau pomi înainte de Florii, de teamă ca aceștia să nu rămână fără rod.

În ziua de Florii, stupii erau împodobiți cu ramurile de salcie sfințite, ca albinele să se bucure de binecuvântarea divină.

În vechime, în satele văii Cernișoarei, mătîșorii de salcie erau aruncați în curte când începea să bată grindina. Însă, ramurile de salcie aveau în principal menirea de a-i feri pe oameni de duhurile necurate.

Ramura de salcie sfințită era utilizată și în scopuri terapeutice. Cernișoreni înghițeau mătîșori de pe ramura de salcie, pentru a fi feriți de diferite boli. Bătrânele cernișorence se încingeau cu salcia ca să nu le mai doară șalele. Există și obiceiul ca părinții să-și lovească copiii cu nuielușa de salcie, când veneau de la biserică. Credeau că așa vor crește sănătoși și înțelepți.

Tradiții și obiceiuri cernișorene de Paște

Sărbătoarea Sfințelor Paști este cea mai mărită și solemnă dintre sărbătorile anului, care aduce omenirii speranța mântuirii și a vieții veșnice, prin sacrificiul lui Iisus Hristos. În tradiția ortodoxă, începutul sărbătorii e marcat odată cu postul de șapte săptămâni.

Perioada de dinaintea Sfântului Paști, numită și Săptămâna Patimilor, săptămâna sfântă și binecuvântată, când credincioșii se pregătesc să primească Lumina Învierii, este presărată cu frumoase rânduiești și obiceiuri străvechi, care trebuie ținute din Duminica Floriilor—momentul intrării lui Iisus în Ierusalim și până la răstignirea Sa, în Vinerea Mare.

Masă pregătită pentru Sfânta Sărbătoare de Paște

În Lunea Mare, în Marțea Mare și în Miercurea Mare, locuitorii satelor văii Cernișoarei curățesc casa, curtea, grădina, livada, aerisesc, termină lucrul la câmp, spală geamurile ca să intre lumina. Se spune că dacă în aceste zile, bărbații le sunt de ajutor casei și nevestelor, tot restul anului le va merge din plin.

Joia Mare este ultima zi în care se pomenesc morții. Cernișorencele merg la biserică să împartă boboneți, fructe și vin, iar bărbații aprind focuri în curți, în grădini, pe dealuri, pentru sufletele morților care se spune că se reîntorc la casele lor. Tot în această zi, trebuie să se vopsească ouăle, să se coacă pasca și cozonacii.

Tradiția cernișoreană spune că este bine să păstrezi un ou roșu până la Paștele viitor, și nu este bine să dormi în această zi. Se crede că cine doarme în Joia Mare, va lenevi tot anul. În Joia Mare, când au avut loc cele mai importante ritualuri: spălarea picioarelor ucenicilor de către Iisus, Cina cea de Taină, rugăciunea din grădina Ghetsimani și vinderea lui Iisus de către Iuda, are loc Denia celor 12 Evanghelii.

În casele din satele văii Cernișoarei se aprind lumânări la ferestre, căci potrivit credinței populare, în această seară lumea celor vii se întrepătrunde cu lumea morților. Tradiția spune că fetele trebuie să-și pună 12 dorințe pe ață, făcând câte un nod după fiecare evanghelie, dezlegate după Înviere, ca să se împlinească. Ața se pune sub pernă, ca să-și viseze ursitul. Mai mult, în credința populara cernișoreană, cei care țin post din Joia Mare și până la Paști vor fi înștiințați de moartea lor cu trei zile înainte de a trece în lumea cealaltă.

În Vinerea Mare sau Vinerea Patimilor, foarte mulți locuitori ai satelor văii Cernișoarei țin post negru, nu fac treabă în gospodărie, nu pregătesc mâncăruri și duc flori la biserică. Se spune din bătrâni că acela care vor ține postul negru vor fi feriți de boli tot anul și vor avea belșug și spor în toate. Cine poate și are curaj, e bine să se scalde în Cernișoară pentru a fi sănătos tot timpul anului, iar seara să se meargă la biserică pentru trecerea pe sub Sfânt, procesiune simbolizând suferința prin care a trecut Iisus pe drumul Crucii. Tot în Vinerea Mare, locuitorii văii Cernișoarei nu consumă oțet și urzici. Pe cruce, Iisus a fost bătut cu urzici, iar buzele i-au fost udate cu oțet.

În Sâmbăta Mare, conform tradiției străvechi, femeile cernișorene se spală pe cap, se piaptână, se îmbracă în haine curate, se închină și se roagă la icoane, apoi pot termina toate treburile casei. Vasele în cuptor, trebuie puse doar cu mâna dreaptă, iar numărul tăvilor în care se face cozonacul sau pasca trebuie să fie cu soț, altfel pot apărea necazuri în anul care

urmează. Tot în această zi e bine să se pregătească mielul sacrificat, să se facă ultimele pregătiri pentru masă și să se pregătească hainele noi pentru Înviere și un coș cu ouă roșii, pască, cozonac, sare, usturoi, friptură de miel.

Cerșișorenii merg la Deniile din fiecare zi ale Săptămânii Mari, unde pe lângă suljbele speciale, se țin predici pentru sufletele noastre și pentru iertare de păcate. Săptămâna Patimilor se încheie cu noaptea Învierii, când lumea merge la biserică pentru a lua lumină sfântă de la preot. Altă tradiție spune că în Săptămâna Mare e bine ca toți credincioșii să ierte și să se împace cu cei cu care au fost în dușmănie.

Veniți de luați Lumină!

Potrivit tradiției locale, la miezul nopții între zilele de sâmbătă și duminică, cerșișorenii se trezesc din somn în bătaia clopotelor. Se spală cu apă curată, își pun straine noi, iau câte o lumânare și pornesc către biserică unde preotul, cu Sfânta Evanghelie și crucea în mână, urmat de alaiul de credincioși, iese cu lumânarea aprinsă și înconjoară biserica de trei ori. Când preotul rostește „Hristos a înviat!” toți cei prezenți la slujbă spun: „Adevărat a înviat!”, răspunsul fiind recunoașterea tainei Învierii.

Cu lumânarea aprinsă, fiecare cernișorean se întoarce acasă și face o cruce mică pe peretele dinspre răsărit, afumându-l cu lumânarea, pe care o va păstra tot restul anului. Oamenilor le este permis să mănânce bucatele (pasca, ouăle roșii, carnea de miel și vinul) abia după ce acestea se sfințesc și după ce fiecare persoană participă la Liturghie.

Enumăr în continuare câteva tradiții și obiceiuri de Paște, aflate de la profesoara Veronica Predici din satul Armășești, pe care cernișorenii le păstrează cu sfințenie din tată în fiu:

- La Înviere este bine să te îmbraci cu o haină nouă, îmbrăcămintea nouă, la fel ca și apa, are un rol purificator;

- În ziua de Paști nu este bine să dormi, pentru că în restul anului vei fi somnoros, vei avea ghinion, viermii vor mânca semănăturile, recolta va fi distrusă și te va prinde ploaia ori de câte ori vei vrea să lucrezi câmpul;

- Lumânarea de la Înviere trebuie păstrată în casă și aprinsă în caz de boală, calamități naturale, supărări;

- În dimineața Paștelui e bine să privești prima dată într-o găleată cu apă plină și neînceptă. Se spune că vei avea vederea bună în restul anului.

- Tot în dimineața Paștelui este bine să te speli pe față cu apă neînceptă dintr-o cană nouă, în care ai pus un ou roșu, unul alb, un bănuț de argint și un fir de iarbă verde, semne ale sănătății, prosperității și sporului în toate;

- În ziua de Paști nu se mănâncă oul cu sare, se spune că transpiri tot anul;

- Pasca, crucea de pe ea sau anafura sunt considerate de leac, de aceea se păstrează bucăți din ele peste an;

- În vechime oamenii aduceau cocoși la Slujba de Înviere, pe motiv că aceuia căruia îi va cânta primul cocoșul în acea noapte va avea noroc tot anul. Apoi cocoșii erau dați de pomană săracilor, acest obicei în timp dispărând;

- La masa de Paști e bine să mănânci mai întâi un ou, se crede că acesta aduce sănătate trupului pe parcursul anului, apoi pește și pasăre, pentru a fi sprinten precum peștele (poți trece atât de ușor greutatea vieții precum lunecă peștele în apă) și ușor ca pasărea;

- Cu cine ciocnești ouăle vopsite în ziua de Paști, te vei întâlni în lumea cealaltă;
- Dacă păstrezi un ou roșu 40 de zile după Paști și nu se strică, vei avea noroc tot anul;
- De Paști se așează o potcoavă de fier sub prag , ca o protecție pentru casă;
- Dacă prima persoană care îți intră în casă este bărbat, vei avea noroc tot anul;
- De Paști, există credința că cerurile se deschid, permițând sufletelor celor morți să se întoarcă acasă, pentru a-și proteja rudele dragi;
- Se mai spune că cei ce mor în duminica Paștelui sunt scutiți de Judecata divină, sufletele lor ajungând direct în rai;
- Copii născuți de Paști sunt binecuvântați, având o viața luminată și presărată cu noroc toată viața.

Tradiții și obiceiuri cernișorene despre ouăle de Paști

În tradiția cernișoreană se spune că oul roșu de Paște capătă puteri speciale, el putând vindeca și îndepărta răul. Casa în care se vor afla pe masa de Paști ouă înroșite va fi binecuvantată cu spor, sănătate și armonie, cred bătrânii cernișoreni. Totodată, ouăle de Paști au și rolul de a păzi casa respectivă, ele îndepărtând “făcăturile” și bolile, aducând în schimb binele.

În prima zi de Paște, dis-de-dimineasă, există obiceiul ca toți cernișorenii, și mai ales fetele, să își clătească obrazul cu apă neînceptută în care au fost puse un ou roșu, o monedă de argint și un fir de urzică. În timp ce își spală fața în această apă, ei

Ouăle înroșite aduc binecuvântare și spor

trebuie să spună: "Să fiu sanătos/ă și obrazul să-mi fie roșu ca oul; toți să mă dorească și să mă aștepte, așa cum sunt așteptate ouăle roșii de Paști; să fiu iubit/ă ca ouăle în zilele de Paști".

Astfel, cernișorenii vor fi sănătoși, frumoși, așteptați și îndrăgiți precum ouăle roșii de Paști, vor fi tari precum banul de argint, aspri precum urzica, cu obrazul sănătos și îmbujorat.

Cel mai tânăr membru al familiei sau cel care se spală ultimul trebuie să ia oul și banul (oul îl mănâncă, banul îl păstrează pentru la anul) după ce a efectuat la rândul său ritualul.

În satele văii Cernișoarei, ouăle de Paști se vopsesc doar în Vinerea Mare și niciodată în ziua de Paști dacă nu vrei să atragi asupra ta bolile.

Totodată, cel care păstrează oul de Paște timp de 40 de zile, iar oul nu se strică, este considerat a fi un om norocos, iar acest lucru este interpretat ca fiind un semn bun.

În anumite sate din Cernișoara (Mădulari, Obârșia și Cernișoara), odată ce Paștele trece, ouăle roșii se îngroapă în pământul cultivat. Se crede că pământurile în care au fost îngropate ouă roșii de Paști vor fi binecuvântate cu belșug și rod, fiind ferite în schimb de grindină, inundații sau secetă.

Cernișorenii iubesc ouăle roșii de Paști deoarece conțin miracolul vieții și al învierii în ele.

Tradiții și obiceiuri cernișorene de Înălțare

Înălțarea Mântuitorului

Înălțarea este o sărbătoare mare și frumoasă, în care regăsim numeroase obiceiuri și tradiții străvechi ce îmbină într-un mod autentic românesc credința cu credințele, sacrul cu magicul, legenda cu realitatea.

Pe 13 iunie, locuitorii satelor văii Cernișoarei, sărbătoresc Înălțarea Domnului, cunoscută popular și sub numele de Ispas sau Paștele Cailor. Tot astăzi, în bisericile cernișorene se fac slujbe de pomenire a eroilor cernișoreni căzuți în cele două războaie mondiale. Slujbe de pomenire se fac și la cele două monumente, ale eroilor cernișoreni căzuți în cele două războaie mondiale, din satele Armășești și Cernișoara.

Sărbătoarea Înălțării Domnului pică întotdeauna în joia celei de-a șasea săptămâni de după Paști, simbolizând înălțarea cu trupul și sufletul la cer a lui Hristos.

Din Sfânta Scriptură aflăm că Mântuitorul Și-a ridicat mâinile, binecuvântându-i pe ucenici, iar pe când îi binecuvânta S-a înălțat la cer (Luca 24, 51), în timp ce un nor L-a făcut nevăzut pentru ochii lor.

Dacă de Paște creștinii se salută între ei adresându-și cuvintele "Hristos a înviat!", în această zi de mare sărbătoare,

creștinii folosesc formula de salut “Hristos s-a înălțat!”. După Înălțare, salutul între creștini revine la forma sa inițială de dinainte de Paște.

Pentru rudele care au decedat în anul respectiv, de Înălțare, femeile cernișorene trebuiau să dea de pomană celor săraci băutură, azime și ceapă verde, împărțeau chiar lapte dulce fiert cu păsat. Se spune ca în ziua sărbătorii de Înălțare, sufletele celor morți se înalță la cer și pentru a putea străbate acest drum au nevoie de merinde. În același timp, bucatele pregătite pentru aceasta zi sunt la fel de îmbietoare ca și cele de Paști. În satele văii Cernișoarei se vopesc ouă roșii care se împart pentru sufletul celor dragi, pentru ca cei în neființă să aibă lumină și bucurii acolo unde au ajuns.

Tot în satele văii Cernișoarei, despre cei care mor în ziua de Înălțare se spune că ajung direct în ceruri. Mai mult, cerurile sunt deschise între sărbătoarea Paștelui și cea a Înălțării.

De ce se mai numește însă în popor sărbătoarea Înălțării Domnului și Ispas? Conform legendei și miturilor românești, Ispas este de fapt numele bărbatului care, ascuns pe după niște pietre, a privit Înălțarea Domnului mut de uimire. Pentru că Ispas era bucuros și vesel, sărbătoarea Ispasului este una a voioșiei și a bucuriei.

Tradiții și obiceiuri cernișorene de Sărbătoarea Schimbării la față a Domnului

Sărbătoarea Schimbării la față a lui Iisus Hristos mai este cunoscută în popor și sub numele de Obrejenie, existând numeroase tradiții și obiceiuri legate de această sărbătoare religioasă, pe care locuitorii văii Cernișoarei le respectă cu religiozitate. Iată câteva dintre acestea culese de la învățătorul Titu Zamfirescu din Mădulari:

- în satele văii Cernișoarei, ziua Schimbării la față a Domnului este o zi specială nu doar din punct de vedere religios, dar și fiindcă este ziua care pregătește trecerea de la vară la toamnă, ziua în care natura își schimbă veșmintele. Toamna începe să își intre în drepturi începând cu această zi și putem observa acest lucru în frunzele care încep să se îngălbenească, în apele care nu mai sunt atât de calde, în pregătirile păsărilor pentru a pleca în țările calde;

- mai mult, despre cei care pleacă în călătorie acum se spune că vor rătăci drumul de întoarcere acasă și vor mai putea ajunge înapoi acasă doar odată cu venirea berzelor. Astfel, ar fi bine să se amâne călătoria, în această zi, dacă se poate;

- vremea în această zi este un indiciu în sine despre felul anotimpurilor care vor veni. Dacă vin ploi mari și bogate de Obrejenie, atunci se așteaptă ca în acea iarnă să ningă mult. Dacă în schimb este soare, atunci toamna va fi una însoțită, îmbelșugată. Dacă va fi nor și va ploua puțin, atunci toamna va fi una mohorâtă;

- ziua Schimbării la față a Domnului este o zi sfântă care trebuie cinstită ca atare. Prin urmare, nu se lucrează și nu se spală rufe în această zi, dar nici nu se caută gălceavă cu ceilalți. Se spune că nu este bine să rămâi supărat sau certat cu cineva în această zi dacă nu vrei să fi astfel tot timpul anului. Astfel, este de datoria fiecărui creștin să se împace cu cel cu care a fost certat. În plus, despre copiii muștrați în această zi se crede că vor fi muștrați tot timpul anului;

- în același timp, cei care încalcă tradiția și necinstesc această sărbătoare spălând rufe și aruncând lăturile în gospodărie riscă să-și aibă gospodăria invadată de insecte. Cei care nu țin această sărbătoare și fac diverse treburi în gospodărie vor fi gălbejiți și ofiliți ca florile care încep să se usuce și să se îngălbenească în această zi;

Primele roade din an, aduse la biserică spre a fi binecuvântate

- gospodinele din sate duc primele roade ale viilor la biserică, pentru a fi binecuvântate, după care le împart pentru sufletul celor plecați. Este dezlegare la pește, vin și untdelemn în această zi deci este bine să se dea de pomană celor sărmani căci va fi bine primit și pe lumea cealaltă. În același timp, în tradiția populară, se crede că cel care mănâncă struguri înainte de a fi sfințiți în ziua de 6 august își "afurisește" mațele.

Tradiții și obiceiuri cernișorene de Sfânta Maria Mare

Pe 15 august, calendarul creștin ortodox consemnează una dintre cele mai mari și importante sărbători și anume Adormirea Maicii Domnului (Sfânta Maria Mare). Este ziua în care biserica prăznuiește mutarea cu trupul la cer a Maicii Domnului.

Adormirea Maicii Domnului

Legat de această mare sărbătoare, în satele văii Cernișoarei există o multitudine de obiceiuri și tradiții, pe care le-am cules de la profesoara Nela Găman din Modoia și pe care vi le expun în continuare:

“Cernișorenii merg la biserică în această zi și împart pentru sufletul celor care au părăsit această lume. După slujba de Sfânta Maria, femeile cernișorene se îndreaptă către cimitire pentru a tămâia mormintele celor dragi. În bisericile cernișorene, se pomenesc toți strămoșii și cei “adormiți” care au purtat numele

Sfintei Fecioare Maria. Fetele nemăritate obișnuiesc să culeagă flori din grădina pe care apoi le duc la biserică pentru a fi sfințite. La sfârșitul slujbei, le iau acasă și le așează în dreptul icoanei Maicii Domnului. Se crede că vor avea parte de sănătate și de o soartă bună. Mai mult, se crede că aceste flori care împodobesc icoana Maicii Domnului capătă prin voia divină puteri tămăduitoare, ele putând alina durerile și ocroti casa respectivă. Tradiția din Cernișoara mai spune că Maica Domnului se va afla în iad înainte de "Judecata de Apoi" pentru a arunca năvodul de trei ori. Sufletele care vor reuși să se agațe de năvod se vor salva și se vor mântui de păcate. Conform unei alte superstiții din bătrâni, nu este bine a aprinde focul în sobă în această zi, nici în interiorul, nici în afara casei. Se crede că în acea casă în care nu se va respecta tradiția, nici Dumnezeu nu își va pleca privirea".

Învățătoarea Elena Drigă din Obârșia ne spune următoarea poveste auzită la bătrânii satului: "Maica Domnului s-a luat la întrecere cu păianjenul, care dintre ei țese cel mai repede și cea mai fină pânză. Fiind întrecută de păianjen, Maica Domnului a spus că cine omoară un păianjen, i se vor ierta trei mari păcate."

Tradiții și obiceiuri cernișorene de Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul

Pentru locuitorii satelor văii Cernișoarei sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (consemnată, în calendarul ortodox, pe 29 august) este o zi mare care se ține cu “post aspru”. Unii cernișoreni consumă astăzi doar struguri, în timp ce persoanele mai rezistente țin post negru (nu bea și nu mănâncă absolut nimic 24 de ore). Nu se face nicio dezlegare la mâncarea de dulce în aceasta zi și este de preferat a se consuma mâncare uscată, care să nu conțină ulei. De asemenea, în Cernișoara, petrecerile sunt interzise în această zi căci este o zi care respectă memoria acestui mare sfânt creștin.

Preotul Bisericii din Mădulari, Ana Cristian, spune că „postul este unul simbolic și trebuie ținut pentru a încerca să fim asemenea lui Ioan care și-a petrecut viața în post și rugăciune”, și totodată “pentru a nu urma lui Irod, care, din cauza ospățului fără măsură, a cerut ca Salomeea să-i danseze și drept răsplată i-a oferit capului Sfântului Ioan Botezătorul”. Ioan Botezătorul este considerat a fi cel mai mare dintre profeți, dar și cel mai mare postitor dintre oameni. Totodată, postul în Ziua Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul se ține pentru sănătate, pentru alungarea diferitelor boli și pentru binele casei. Se spune că este bine a fi ținut deoarece are darul de a mai ușura sufletul de “păcatele cele mai grele”.

Cernișorenii cred că ținând postul și rugându-se pentru sufletele celor dragi care nu mai sunt, îi pot ajuta să se mântuiască de unele dintre păcatele cele mari.

Cernișorenii nu mănâncă pepeni în această zi sau alte fructe și legume rotunde deoarece forma acestora amintește de capul Sfântului Ioan. Prin urmare, în ziua Prăznuirii Capului Sfântului Ioan Botezătorul sunt de evitat alimente precum mere, pere, varză, căpățâni de usturoi. Nu se mănâncă nici nuci, pentru că miezul acestora amintește de forma unei cruci.

Deasemenea cernișorenii ocolesc și fructele sau legumele roșii, carnea și vinul roșu deoarece culoarea acestora amintește de vărsarea de sânge nevinovat care a fost făcută de către Irod prin tăierea capului Sfântului Ioan.

Varza este una dintre legumele căreia i-a fost asociată o semnificație negativă, în popor circulând unele legende care specifică că sfântului Ioan Botezătorul i s-a tăiat capul pe varză de șapte ori și de șapte ori a înviat. De aceea, această sărbătoare mai este cunoscută în popor și drept “Sfântul Ioan taie capul pe varză”, “Sfântul Ioan cap tăiat” sau “Sântion de toamnă”.

Legenda lui Moș Nicolae în satele văii Cernișoarei

Papuci care tocmai “au primit” darul de Sfântul Nicolae

În satele văii Cernișoarei este cunoscută Legenda lui Moș Nicolae pe care v-o prezint în continuare, culeasă de la profesoara Veronica Capezanu din Mădulari:

“Legenda lui Moș Nicolae vorbește despre un nobil sărac cu trei fete pe care nu le putea mărita din cauza situației financiare precare. Se spune că în acele timpuri, pentru ca o fată să fie luată în căsătorie, avea nevoie de o zestre considerabilă dăruită de tatal său, iar cu cât zestrea era mai mare, cu atât creșteau șansele ca fata să-și găsească un soț mai bun. Atunci când fata cea mare a ajuns la vârsta la care trebuia să se mărite, episcopul Nicolae a lăsat la ușa casei nobilului, pe timp de noapte, un săculeț cu aur.

Același lucru s-a întâmplat și când a venit vremea de măritiș și pentru cea de-a doua fată. Când a venit vremea ca și cea de-a treia fată să se mărite, nobilul, curios să afle cine îi lasă săculeții cu aur, a stat de pază și l-a văzut pe Nicolae. Acesta și-a dat seama că este urmărit și a luat săculețul, s-a urcat pe casă și a dat drumul săculețului prin hornul casei, într-o șosetă care era

pusă la uscat. Astfel a apărut și tradiția conform căreia se agață șosetele de șemineu”.

Tradiții și obiceiuri cernișorene de Ignat

Prepararea porcului de Ignat

În ziua de Ignat, pe 20 decembrie, în satele văii Cernișoarei, ca de altfel în toată țara, are loc tăierea porcilor. Pe vremuri, tăiatul porcului în Cernișoara, activitate la care participa întreaga familie, era un adevărat ritual: porcii se tăiau în zorii zilei sau dimineața; animalul era stropit cu apă sfințită și așezat cu capul spre răsărit; pe frunte sau pe ceafă se cresta cu cuțitul o cruce pe care se presăra sare; din carne se păstra câte o bucățică, care se dăruia Sfântului Ignat.

“Cernișorencele aveau o grijă deosebită pentru capul și picioarele porcului, folosite la piftii, preparat tradițional care asigură sporul și sănătatea animalelor în gospodărie și se împărțea ca pomană pentru cei morți”, a subliniat profesoara Nela Găman din satul Modoia.

Pentru locuitorii satelor văii Cernișoarei tăierea porcului în gospodăria proprie reprezintă un motiv de mândrie și de bucurie

semnalând și apropierea Crăciunului. De-a lungul anilor, această activitate a creat la rândul ei o sumedenie de tradiții și obiceiuri.

Cârnați și tobă, la afumat, în podul casei

Conform tradiției cernișorene, cu o seară înainte de Ignat porcii visează că urmează să fie tăiați. Astfel, aceștia nu mai mănâncă, nu se mai îngrașă și nici nu mai pun carne pe ei.

De regulă, la tăierea porcului cei mișoși din fire nu e bine să ia parte deoarece porcul moare cu mai mare greutate. Mai mult, carnea va fierbe mult mai greu. Bătrânii cernișoreni spun că după ce porcul este tăiat, pârlit și spălat, se recomandă punerea unei pături peste el și un copil să-l încalcece. Astfel, anul viitor va fi unul lipsit de boli și plin de bogății, sănătate și prosperitate.

Pentru ca cei care taie porcul să fie iertați de uciderea voită a animalului, este bine ca ei să rostească cuvintele:

Ignat, Ignat
Porc umflat,

iar înainte de a-l sacrifica să spună: “Doamne - ajută, să-l mâncăm sănătoși.”

Geoge Georgescu din Mădulari, recunoscut tăietor de porci, relatează că în vechime, în satele văii Cernișoarei, exista o datină care spunea că pe fruntea copiilor trebuia făcut semnul crucii cu sângele animalului sacrificat de Ignat. Astfel, se credea că aceștia vor fi sănătoși și roșii în obraji în anul ce vine.

Unul dintre momentele unice în cadrul ritualului anual al tăierii porcului este scosul splinei. Se obișnuiește ca toți participanții să amuțească preț de un minut pentru că e lucru mare.

Conform tradiției populare, splina porcului de tăiat reprezintă cel mai de încredere “oracol” de consultant când vine vorba de “greutatea” iernii. Dacă la partea dinspre capăt splina este groasă, iarna va fi una grea, cu multă zăpadă, în timp ce vara va oferi o recoltă bogată.

Totuși, dacă splina este subțire iarna nu va aduce foarte mult omăt, ci va fi mai degrabă geroasă iar primăvara își va face apariția mai repede. În schimb, anul nu va fi la fel de îmbelșugat.

Nicio zi de Ignat nu este completă fără împlinirea obiceiului împământenit și în valea Cernișoarei, și anume Pomana Porcului. Așa ceva nu poate și nu va fi omis niciodată de către cei care țin cu sfințenie această sărbătoare. După ce porcul este tranșat, gospodarul cernișorean va alege cele mai fragede bucăți de carne și i le dă nevestei la bucătărie.

Pomana porcului reprezintă prima masă din porcul tăiat atunci. De asemenea, este și cea mai gustoasă. În satele văii Cernișoarei carnea, pentru pomana porcului, este gătită fie în bucătărie, fie afară într-un ceaun alături de puțin piper boabe, foi de dafin și apă. Bucățile de carne crudă din tuci sunt servite de obicei cu mămliguță aburindă, un bol de mujdei de usturoi sau murături și un pahar de țuică fiartă.

Uneori gospodarii cernișoreni nu mai pârleau porcul dacă acesta avea deja 2-3 ani deoarece șoricul era prea gros și nu mai putea fi mâncat. În vechime, astfel de porci tăiați erau jupuiți iar șoricul era folosit la confecționarea opincilor..

După ce porcul era jupuit, șoricul trebuia uns bine cu sare pentru murături (sare grunjoasă) iar apoi se rula. Acesta trebuia păstrat în acest mod 3-4 zile după care era desfăcut, întins pe bețe și lăsat afară în vânt ca să se usuce. De cele mai multe ori șoricul era pus la afumat, fie în pod, fie la afumătoare.

Pe vremuri, Ignatul era un motiv în plus de bucurie și pentru copiii din satele văii Cernișoarei: aceștia făceau rost de cea mai frumoasă jucărie – bășica de la porc. Iar la câteva zile distanță, copilașii mergeau la conlindat și nu se întorceau acasă până când nu aveau traista plină.

În unele sate ale văii Cernișoarei (Armășești), untura de porc negru era folosită la vrăji. Mai mult, cei care erau bănuți că vor deveni strigoi erau unși cu acest tip de untură. Conform tradiției, în ajunul sărbătorii vrăjitoarele umblă să fure belșugul caselor, iar gospodinele împrăștie grâu în fața casei pentru a le ține departe.

Tot în această zi, cernișorenii nu se lucrează, se taie porcul și se crede că cine nu are porc gras de Crăciun nu a cunoscut fericirea. Dar, potrivit tradiției, la tăierea porcului nu trebuie să fie de față oameni miloși, întrucât porcul va muri greu și carnea lui nu va mai fi bună.

În ziua lui Ignat e bine să vezi sânge, ca să fii ferit de boli. Cine nu are porc trebuie să taie măcar o găină. De asemenea, femeile cernișorene nu lipesc, nu cos, nu taie cu foarfeca pentru ca porcii să nu râme în bătătură sau să rupă rufele peste an, iar hainele cusute în această zi vor da junghiuri celui care le poartă.

Urările de Moș-Ajun în satele văii Cernișoarei

În legenda Crăciunului vehiculată în satele văii Cernișoarei și auzită, de mine, pentru prima dată de la o femeie foarte bisericoadă, și anume mama mea Maria Constantinescu se povestește că “a fost odată un moșneag și avea curțile lui mari și încăpătoare. Pe moșneagul acela îl chema Crăciun iar pe navasta lui, Crăciunița. Copii n-aveau. Crăciunița era chioară și nu vedea nici ca prin sită, de vre-o douăzeci de ani. Întâmplându-se să treacă Fecioara Maria prin satul în care trăiau Crăciun și Crăciunița, a simțit că i se apropie sorocul nașterii și s-a cerut în casa lor. El a vrut s-o primească în casă, dar Crăciunița nu l-a lăsat. Și astfel a trimis-o pe Fecioara Maria în grajd. Ea nu a putut hodini din pricina cailor și oilor care se foiau acolo și a blestemat animalele, ca de câte ori mănâncă să nu se sature niciodată. Boin stăteau liniștiți și au încălzit-o cu suflarea lor. Și Maria i-a binecuvântat. Acum ea trebuia să-L nască pe Mesia, dar n-a putut naște în iesle fără să fie moșită. Și atunci a făcut ca babei lui Crăciun să-i fie întoarse vederile, astfel că peste noapte Crăciunița a început să vadă. Foarte bucuroasă, s-a dus baba în grajd și a moșit-o pe Maria. Ea a fost moașa Maicii Domnului. Și de atunci în ziua Crăciunului creștinii cinstesc nașterea lui Hristos”.

Crăciunul a fost din antichitate, sărbătoarea solstiului de iarnă. G. Dem. Teodorescu, în “Încercări critice asupra unor credințe și moravuri ale poporului român”, din 1874, a arătat divinitățile adorate de vechii locuitori ai Orientului, precum și festivitățile greco-latine practicate cu zgomot și veselie în perioada sărbătorilor de iarnă.

Creștinismul s-a instituit în noaptea de 24 spre 25 decembrie și reprezintă serbarea nașterii lui Iisus Hristos, cunoscută sub numele de Crăciun și zisă la italieni Natale, la francezi Noel, la germani Christnacht, la englezi Christmas, la spanioli Noche buena, la poloni Wiliia etc.

În ziua de 24 decembrie, dis de dimineață, preoții și cântăreții bisericilor, din satele văii Cernișoarei, intră din casă în casă cu icoana ce reprezintă “nașterea lui Hristos” spre a cânta versetele consacrate:

Nașterea Ta Hristoase,
Dumnezeul nostru,

Că întru dânsa aceia,
Care slujeau stelelor,
De la stea au învățat
Să se-nchine Ție,

Răsărit-a lumii
Lumina cunoștinței

Soarelui Dreptății
Și să Te mărească pre Tine
Răsărind cel de sus,
Doamne, mărire Ție.

Povestea Maria Diaconescu (zisă Maria lui Colin), din satul Armășești, că în această zi mare, femeile cernșorene care făceau fermece, obișnuiau să prindă lilieci și să-i îngroape într-un furnicar, pentru ca mai târziu, după ce putrezeau, cu oasele lor să facă “de urât” și “de dragoste”.

În noaptea de 23 spre 24, noaptea de Ajunul Crăciunului, de la “miezul nopții” până la “ziua albă” e umblarea cu Moș Ajunul. În fiecare sat cernșorean, pe la orele 24.00, copiii, tinerii și bătrânii se strâng la capătul fiecărui sat având câte-o traistă de după gât și cu bățul în mână, intră în curtea fiecărei familii, urându-i “Bună dimineața”:

“Bună dimineața la Moș Ajun
Într-un ceas bun”

Se zice această formulă de trei ori, iar a treia oară se încheie cu urarea:

“Să trăiți!”

Datina este să li se de-a colindețe – mici boboneți de făină, care sunt frământați și copti chiar în acea noapte, covrigi, nuci, mere, pere etc. Astfel cernșorenii colindă toată noaptea.

Cuvântul “ajun” (din latinescu jejunium) ca și verbul “ajunare” (din latinescu jejunare) înseamnă a te abține de la mâncare și băutură.

Înainte de una din sărbători sau unui praznic, strămoșii noștri cernișorenii, ca buni creștini, posteau cu religiozitate, fără să guste ceva, spre a onora sfințenia sărbătorii ce urma. Cât despre ziua de 24 decembrie, ajunarea ei, avea două motive: să se facă demni de “a se împărtăși” cu Sfânta și Dumnezeiasca Cuminecătură, ce reprezintă însăși Trupul și Sângele lui Hristos, și apoi să mănânce carne mai cu plăcere (în special carne de porc), după un post de atâtea săptămâni.

În ceea ce privește epitetul de “moș” (bătrân, uncheaș) este de amintit că, după cum ziua de 25 decembrie a fost personificată, atribuindu-i-se ca sfânt – Bătrânul Crăciun, Dumnezeu-Tatăl (căci astfel rezultă din colinde), în același mod s-a personificat și ziua de 24 decembrie, Ajunul Crăciunului, atribuindu-i-se ca sfânt Bătrânul Ajun, Moșul Ajun.

De aici au rezultat toate variantele poeziilor de urare în Ajunul Crăciunului, începând cu cele ale copiilor și sfârșind cu parodiile flăcăilor.

În continuare voi reproduce textele câtorva urări pentru “Bună dimineața” spuse în satele văii Cernișoarei:

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Ne dați,

Ori nu ne dați?

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Ne dați,

Ne dați,

Ori nu ne dați?

Ne dați,

Ne dați, ori nu ne dați?

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!
Boi, vaci,
Cai, oi și porci.
Sănătate,
Bogătate,
Că-i mai bună decât toate,
La mulți ani cu sănătate!

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!

Bună-dimineața, la Moș-Ajun!
Ne dați, ori nu ne dați?
Ne dați, ori nu ne dați?
Am venit și noi odată
La un an cu sănătate,
Domnul sfânt să ne ajute
La covrigi și la mai multe!
Ne dați, ori nu ne dați?
Ne dați, ori nu ne dați?
Ne dați, ne dați?

Plecând de la aceste poezii, de urare, spuse de copii, flăcăii (băieții mai mari) care nu erau primiți de anumiți gospodari, cu urarea, fie că nu erau acasă, fie din alte motive, au mers mai departe parodiind aceste urări, rezultând:

Bună dimineața
Ori nu ne dai?
La Moș-Ajun!
Ne dai
Dă-mi o pară;
Că mă dau cu capul
De scară.
Dă-mi un covrig;
Dă-mi o nucă;
Că mă dau cu capul
De ulucă;
Dă-mi un măr;
Că mă trag de păr!

sau

Bună dimineața
La Moș-Ajun
Bună dimineața
La Moș-Crăciun!
Dați-ne câte-un covrig,
Că tremurăm de frig;
Dați-ne câte-o nucă,
Că vă dau de ulucă;
Dați-ne câte-un măr,
Că vă luăm de păr;
Dați-ne câte-o pară
Că vă lovim de scară;
Dați-ne câte-un șoric
Că noi nu plecăm de-aici;
Daține măcar parale,
Că luăm ușa-n spinare
Ne dați, ne dați, ori nu ne dați
Că de noi n-o să scăpați!

Ajunul Crăciunului reprezintă un moment deosebit, pentru că în seară, cernișorenii împodobesc celebrul brad de Crăciun și se fac ultimele pregătiri pentru ziua ce va urma.

Un obicei specific sărbătorilor de iarnă este aducerea în casă și împodobirea unui brad.

Cu multă emoție și plăcere îmi aduc aminte de peripețiile prin care treceam, împreună cu prietenii mei din copilărie, atunci când, an de an, trebuia să mergem în Pădurea din Agest, învecinată satului Mădulari, să tăiem bradul pentru a-l împodobi.

Un cântec de sezon spune:

O brad frumos, o brad frumos
Cu cetina tot verde....
Tu esti copacul credincios,
Ce frunza nu și-o pierde...

Ajunul Crăciunului: împodobirea bradului

În continuare am să vă relatez „Povestea Bradului” auzită de la profesoara Veronica Predici din satul Armășești:

„Moș Crăciunul, este celebrarea zilei de naștere a Domnului Isus Hristos. Bătrânul Crăciun este Regele Păstorilor. Tradiția spune că Moș Crăciun ar fi fost proprietarul staulului în care s-a născut Hristos. Conform tradiției, la nașterea Pruncului Iisus, îngerii au venit în jurul Său. Au mai venit și păstorii care se aflau în apropiere. Dar drumul cel mai anevoios l-au făcut cei trei magi, care veneau de departe, tocmai pentru a se închina Împăratului lumii. Aceștia erau foarte învățați și știau că Mântuitorul Se va naște, așa că au pornit la drum, călăuziți de steaua sfântă ce le lumina calea și le arăta drumul pe care să-l urmeze. Și bineînțeles că nu se puteau închina Fiului lui Dumnezeu fără un dar, care să arate dragostea și bucuria lor. Așa se face că au luat cu ei aur, smirnă și tămâie. Dar, ajungând aproape de Bethleem, orașul unde S-a născut Mântuitorul, au vrut să pună alături de darurile lor și o floare sau măcar o creangă de copac înverzit, fiindcă nu doar oamenii, ci întreaga natură se bucură de venirea lui Iisus. Căutând ei înapoi și încolo, nu au găsit niciun copac înverzit, căci era iarnă și pomii își pierd acum

veșmântul lor de frunze și flori. Însă pe vârful unui deal au văzut un brăduț mic. Bucuroși, l-au luat cu ei și atunci când au ajuns lângă Maica Domnului și Pruncul Iisus, au așezat bradul alături și au atârnat darurile lor pe crengile sale verzi. De atunci bradul mai este numit și Pomul de Crăciun”.

Urările de Crăciun în satele văii Cernișoarei

Obiceiurile de iarnă, prezentate în perioada 24 decembrie-7 ianuarie, sunt legate de sărbătorile Crăciunului și ale Anului Nou și sunt caracterizate printr-o mare bogăție folclorică.

Poeziile obiceiului de Crăciun mai sunt cunoscute și sub denumirea de „colinde”. „Colindele” (din latinescu colendae) reprezintă vechile veselii superstițioase, sărbătorite la începutul lui ianuarie și care coincid cu sărbătoarea – Nașterea lui Hristos.

Textul colindelor din zona văii Cernișoarei este asemănător pentru cele trei categorii de vârstă: copii, tineri și maturi, diferențându-se doar prin urările de încheiere, îndeosebi cele ale flăcăilor.

Una dintre cele mai răspândite colinde, cântată în satele văii Cernișoarei, evocă scene din trecutul și frumusețile acestui meleag, încheindu-se cu urări adresate celor din familia la care se colindă. Fiecare vers este repetat, după care se cântă refrenul - „Asta-i seara de Crăciun”. Iată textul acestei colinde:

Sculați, sculați, boieri mari

Sculați, sculați, boieri mari
Asta-i seara de Crăciun
Că nu-i vreme de dormit
Asta-i seara de Crăciun
Da-i vremea de-mpodobit,
Asta-i seara de Crăciun
Mă uit vale după vale,
Asta-i seara de Crăciun
la răsare mândru soare,
Asta-i seara de Crăciun
Dar cele nu-i mândru soare,
Asta-i seara de Crăciun
Ci-i o mănăstire mare,
Asta-i seara de Crăciun
Mănăstirii cine slujea?
Asta-i seara de Crăciun
Dumnezeu cu Maica Sa,
Asta-i seara de Crăciun

Rămâi gazdă sănătoasă,
Noi plecăm la altă casă,
Unde-i o fată frumoasă
Și-un pahar de vin pe masă.
La anul și la mulți ani. Sărbători fericite!

În satele văii Cernișoarei sunt cunoscute și cântate următoarele colinde: Steaua sus răsare; Astăzi s-a născut Hristos!; În orașul Vifleem; Trei păstori se întâlnește; Trei crai de la răsărit; Deschide ușa creștine; numeroase variante ale colindului "Florile dalbe"; O, ce veste minunată; Domn, Domn să-nălțăm!; Sculați, sculați boieri mari etc.

Colinda "Florile dalbe" se cântă în Ajunul Crăciunului, noaptea de 24 decembrie, la ferestrele caselor, de către băieți și fete ce poartă o iconiță reprezentând nașterea lui Hristos. Tot atunci ei umblă cu Steaua, o stea mare confecționată din hârtie creponată poleită. Întrebarea adresată gazdei este "primiți steaua?". Iată varianta de stea care se spune în satele văii Cernișoarei:

Steaua sus răsare

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua luminează
Și adeverează,
Steaua strălucește
Și lumii vestește
Și lumii vestește
Că astăzi Curata
Prea Nevinovata
Fecioara Maria
Naște pe Mesia.
Naște pe Mesia
În țara vestită,
Betleem numită.
Magii cum zăriră
Steaua, și porniră
Mergând după rază

Pe Hristos să-L vădă;
Pe Hristos să-L vădă;
Și, dacă sosiră
Îdată-L găsiră
La Dânsul intrară
Și se închinară.
Și se închinară.
Cu daruri gătite,
Lui Hristos menite
Luând fiecare
Bucurie mare.
Bucurie mare.
Care bucurie
Și aici să fie
De la tinerețe
Pân' la bătrânețe!
Pân' la bătrânețe!

Acest colind, ca de altfel multe altele, nu face altceva decât să amintească tuturor momentul și condițiile venirii pe lume a Pruncului Sfânt și modul în care credința s-a răspândit până la noi. Colindătorii îndeamnă la exprimarea fericirii nașterii Mântuitorului, așa cum vom vedea și în textul altor colinde ce se spun pe valea Cernișoarei, cum ar fi:

Astăzi, s-a născut Hristos!

Astăzi, s-a născut Hristos,
Mesia cel Luminos,
Lăudați și cântați
Și vă bucurați!
Mititel și-nfățășel
În scutec de bumbăcel,
Lăudați și cântați
Și vă bucurați!
Și de-acum până-n vecie,
Mila Domnului să fie!
Lăudați și cântați
Și vă bucurați!

Vântul bate nu-L răzbate,
Neaua ninge, nu-L atinge,
Lăudați și cântați
Și vă bucurați!

Florile dalbe

Sculați, sculați, boieri mari,
Florile dalbe,
Sculați voi români, plugari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători,
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători,
Florile dalbe,
Și v-aduc pe Dumnezeu,
Florile dalbe,
Să vă mântuie de rău,
Florile dalbe,
Un Dumnezeu nou născut,
Florile dalbe,
Dumnezeu adevărat,
Florile dalbe,
Soare-n raze luminat,
Florile dalbe,
Sculați, sculați boieri mari,
Florile dalbe,
Sculați voi români plugari,
Florile dalbe,
Că pe cer s-a arătat
Florile dalbe,
Un luceafăr de-mpărat,
Florile dalbe,
Stea comată strălucită,
Florile dalbe,
Pentru fericiri venită,
Florile dalbe,
Pământul că-ntinerește,
Florile dalbe,

Cânt' prin luncă turturele,
Florile dalbe,
La ferestre rândunele,
Florile dalbe,
Și-un porumb frumos, leit
Florile dalbe,
Dinspre apus a venit,
Florile dalbe,
Floare dalbă a adus,
Florile dalbe,
Și la căpătâi s-a pus,
Florile dalbe,
El vă zice să trăiți,
Florile dalbe,
Întru mulți ani fericiți,
Florile dalbe,
Și ca pomii să-nfloriți,
Florile dalbe,
La anul și la mulți ani!
Sărbători fericite.

Mă opresc puțin la acest colind, trebuind să lămuresc faptul că, cuvântul “porumb”, din text, nu denumește planta cultivată pe ogoarele românilor ci reprezintă denumirea tradițională a porumbelului ca pasăre vestitoare de bucurie; acel porumbel alb cu o ramură de măslin în cioc, simbol al speranței și al bunăstării. La iudei și la creștini, porumbelul – care începând cu Noul Testament va reprezenta Duhul Sfânt – este un simbol al purității și nevinovăției iar atunci când aduce ramura de măslin la Arca lui Noe, un simbol al păcii, speranței și al fericirii regăsite. Porumbelul reprezintă adesea ceea ce omul are în sine nepieritor – inima. Drept urmare, pe anumite vase funerare grecești, porumbelul este reprezentat bând dintr-un vas care simbolizează izvorul memoriei. Imaginea este reluată de creștini în povestirea despre martirajul Sfântului Policarp atunci când după moarte, acestuia îi iese un porumbel din trup.

Un alt colind ce se spune în satele văii Cernișoarei este “Trei Crai de la Răsărit”. Cei trei Crai de la răsărit au fost primii, după Maica Domnului și Iosif, care au aflat despre nașterea unui

Mare Împărat. Importanța pe care au avut-o, și o mai au, pentru dăinuirea credinței l-a determinat pe țăranul român să le închine laude și să le ducă povestea mai departe:

Trei Crai de la Răsărit

Trei Crai de la Răsărit
Cu steaua au călătorit
Și-au mers, după cum cetim,
Până la Ierusalim.

Acolo, cum au ajuns,
Steaua-n nori li s-a ascuns
Și-au pornit a colinda,
Prin oraș a întreba.

Unde s-a născut , zicând,
Un crai mare de curând;
Și-au mers pân-au stătut
Unde Hristos s-a născut.

Magii atunci s-au bucurat,
În peșteră au intrat,
Domnului s-au închinat
Ca unui mare împărat.

Numărul "trei", din acest text, este petutindeni un număr fundamental. El exprimă o ordine intelectuală și spirituală într-un Dumnezeu, în cosmos sau în om. Numărul trei este astfel, pentru creștini, perfecțiunea unității Dumnezeiești: Dumnezeu este Unul în trei persoane – Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Magii (care în acest colind apar sub forma crailor) sunt în număr de trei și aceștia simbolizează cele trei funcții ale Regelui Lumii, în persoana Pruncului Hristos: de Rege, de Preot și de Profet. Steaua, din acest text al colindei, este simbolul spiritului, ale conflictului dintre forțele spirituale, ale lumii, și cele ale iadului. Ea străpunge întunericul și are rol de far călăuzitor îndreptat spre noaptea inconștientului. Mesajul transmis de textul acestui colind, este

biruința luminii, reprezentată de Dumnezeu, care-și trimite unicul Fiu pentru mântuirea noastră, asupra întunericului, a păcatului în care se află omenirea. Iar sursa luminoasă care era cea mai în măsură să ne vestească Minunea nu putea fi alta decât o stea.

În Vechiul Testament ni se vorbește că stelele ascultă de voia Domnului și o vestesc – ceea ce a făcut și steaua din colindul nostru, s-a arătat celor trei magi, cititori în stele. Ele nu sunt, deci, “creaturi” sau “corpuri” total neînsuflețite: “câte un înger veghează asupra fiecărei din ele” (1Enoh,72,3). De aici, până la a vedea în stea un simbol al îngerului, nu este decât un pas. În fond, nu au fost îngerii cei care le-au vestit păstorilor nașterea lui Hristos?

Iată câtă cunoaștere cuprinde în el acest text al colindei, merit să ne aducă alinare și bucurie în sufletul cernișorenilor și nu numai.

Un alt text, întâlnit în satele văii Cernișoarei, merit să exprime bucuria nașterii Mântuitorului și dorința de a închina daruri Pruncului este:

Trei păstori

Trei păstori se întâlniră
Și-așa se sfătuiră,
Raza soarelui,
Floarea soarelui,
Și așa se sfătuiră.

Haideți, fraților, să mergem
Floricele să culegem,
Raza soarelui,
Floarea soarelui,
Floricele să culegem!

Și să facem o cunună,
S-o-mpletim cu voie bună,
Raza soarelui,
Floarea soarelui,
S-o-mpletim cu voie bună!

Să i-o ducem lui Hristos,
Să ne fie de folos
Raza soarelui,
Floarea soarelui,
Să ne fie de folos.

Ultimul vers “Să ne fie de folos” exprimă ideea jertfei. Jertfa însă reprezintă aici ceva simbolic, o cunună de flori, în semn de cunoaștere a divinității. Cununa simbolizează o demnitate, o putere, o domnie, accesul la un rang înalt.

Tot în zona Cernișoarei se mai întâlnește următorul text de colindă:

Deschide ușa, creștine

Deschide ușa, creștine,
Că venim din nou la tine,
Drumu-i greu și-am obosit,
De departe am venit.

Și la Vifleem am fost,
Unde s-a născut Hristos,
Și-am văzut pe a lui Mamă,
Pe care Maria-o cheamă.

Mai târziu găsi, apoi,
Un staul frumos de oi
Și acolo, pe fân, jos,
S-a născut Domnul Hristos.

Cete de îngeri coboară,
Staulul de-l înconjoară.
Păstorii cu flori în mână,
Împletesc mândră cunună.

Alte colinde de pe valea Cernișoarei se referă la bucuria de a fi sănătoși în această zi sfântă a Crăciunului când au posibilitatea de a înălța la cer, în puține cuvinte, bucuria nașterii lui Hristos:

Urarea nu este mai multă,
Să trăiască cine-ascultă!
Sus la ceruri o-nălțăm
Și la gazde-o închinăm.

O-nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie
C-am ajuns seara de-ajun
Și-a bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus v-am înălțat,
Ce-am știut, tot v-am cântat,
Să rămâneți sănătoși,
Sănătoși și bucuroși;

C-am ajuns ziua cea sfântă
Când colindele se cântă,
Sărbătoarea lui Hristos
Să vă fie de folos!

Unele colinde, ce se spun pe valea Cernișoarei, sunt închinare gazdei care este plecată la vânătoare pentru a aduce vânat de căprioară drept jertfă. Aceste colinde se cântă îndeosebi vânătorilor:

Domn, domn să-nălțăm!

Am plecat să colindăm,
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
Când boierii nu-s acasă,
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
C-au plecat la vânătoare,
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
Să vâneze căprioare
Domn, domn să-nălțăm!

Domn, domn să-nălțăm!
Căprioare n-au vânat,
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
Au vânat un iepuraș,
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
Să facă din blana lui,
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
Veșmânt frumos Domnului
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!
Domn, domn să-nălțăm!

În unele din satele văii Cernișoarei (Mădulari și Obârșia) după ce au colindat, copiii și tineri, băieți și fete mulțumesc gazdei că au fost primiți și li s-au oferit daruri:

Această zi preasfințită
Și sărbătoare mărită
Noi poftim ca să vă fie
La mulți ani cu veselie!
Să aveți zile senine,
Să petreceți tot mai bine,
Trăind întru norocire (noroc)
Și-n deplină fericire!
La mulți ani s-aveți folos
De nașterea lui Hristos!

Urările de Anul - Nou în satele văii Cernișoarei

Transmise pe cale orală din generație în generație, într-o continuă schimbare și înnoire, obiceiurile și tradițiile legate de Anul Nou au ajuns până la noi ca niște adevărate spectacole populare ce implică întreaga comunitate, în special cea de la sat.

Astăzi ca și în vechime, sărbătoarea de “Anul Nou” este așteptată cu nerăbdare și bucurie și de locuitorii văii Cernișoarei.

Seara ajunului Anului Nou la cernișoreni, este seara petrecerilor dar înainte de toate, vremea când cete de tineri cernișoreni pornesc cu plugușorul, ori cu capra sau ursul să colinde toate cele șapte sate ale văii Cernișoarei, urând belșug și fericire. Dacă cei mici umblă pe la toate casele, flăcăii merg numai la casele cu fete și flăcăi iar cei însurați numai la rude și prieteni.

Uratul cu **plugușorul** scoate în evidență munca câmpului începând cu aratul, urmând cu semănatul, seceratul, treieratul și sfârșind cu măcinatul.

Uratul cu plugușorul, cu clopotul (plugușorul mic), este specific vârstelor și cetelor de copii mici, mixte sau formate numai din băieți. Grupul de urători nu este numeros și nu are costumație specială, nu lipsește însă clopoțelul, biciul și buhaiul. Urarea se face la ferestre, la fiecare casă luminată, și numai după ce s-a cerut permisiunea gazdei. Dăruirea pentru urare se face în bani, nuci, mere, colaci etc.

Plugușorul conține o descriere a tuturor muncilor agricole, de la alesul locului pentru arat până la coptul pâinilor.

Gospodarul cernișorean, cu o soție și fiică frumoasă sunt înconjurați de prieteni, fini, fine și:

“Nepoți și nepoțele
Tot copile tinerele
Și fetițe frumoșele
Și neveste rușinoase
Care știi frumos a coase,
Nu care se plâng de trudă
Și fac măămăliga crudă.”

Plugușorul

cu care se pornește la secerat și măcinat. Acareturile, curțile și cămărilor sunt pregătite pentru depozitarea recoltei.

Pentru locitorii văii Cernișoarei, agricultorul ideal este “Bădică Traian” care alege mai întâi “loc curat de arat și semănat” după care însămânțează:

“Grâu mărunț și grâu de vară
Până-n seară să răsără
Până mâine s-avem pâine”

Organizează apoi toate lucrările agricole, acestea fiind făcute cu unelte tradiționale de către întreaga obște a satului, care are un plug tras de:

“Doisprezece boi,
Boi, bourei,
În frunte țintăței
Și în coadă codălbei”

Când grâul era:

“În pai ca trestia
Și-n spic ca vrabia”

Se trecea la secerat cu:

“Nouă seceri mari
Pentru secerători tari
Și nouă mai mititele
Pentru fete tinerele”.

Apoi era legat, pus în clăi, treierat și transportat la moară în:

“Douăsprezece cară,
Încărcate cu povară.”

Din făină:

“Zece fete frământau
Și-alte zece împleteau”

Făcând colac:

“Mare, mândru și rotat,
Pe roata morii măsurat,
L-au împărțit în două
Și ne-au dat și nouă,
Și-au împărțit în patru
Și-au dat la tot satu.”

Textul plugușorului este presărat permanent și cu note de umor sănătos, urătorii din satele văii Cernișoarei încep plugușorul cu formula:

“Aho, aho, copiii și frații
Stați puțin și nu mânați
Lângă boi v-alăturați
Și cuvântul mi-ascultați”

Întrerupându-se din când în când prin versuri, ca:

“La ureche clopoței
la mai mânați flăcăi
Și strigați odată “hăi!”

și încheindu-se cu diferite formule:

“La mulți ani cu sănătate
Opriti plugul măi flăcăi
Și sunați din zurgălăi
Hăi, hăi!”

La sfârșitul urăturii, gazda cernișoreană iese afară și mulțumește copiilor, invitându-i în casă și plătindu-i.

O altă variantă de plugușor, întâlnită în zona văii Cernișoarei, este:

Plugușorul

Aho, aho, copiii și frații
Stați puțin și nu mânați
Lângă boi v-alăturați
Și cuvântul mi-ascultați:
S-a sculat mai an
Bădică Traian
Și-a-ncălecat pe-un cal învățat
Cu numele de Faur,
Cu șaua de aur.
Cu frâu de mătase
Cât vița de groase
la mai mânați măi flăcăi!
Hăi! Hăi!

El pe scări s-a ridicat
Peste câmpuri s-a uitat
Și-a ales un câmp curat
De arat și semănat
Și s-a apucat într-o joi
Cu plugul cu douăsprezece boi.
Boii boureni
În coadă codălbeni,
În frunte țintăței
Și-n trup de mii de lei.
la mai mânați, măi flăcăi!
Și sunați din zurgălăi,
Să se-audă-n munți și văi,
Hăi, hăi, hăi!
De urat am mai ura,
Dar ni-i că vom înopta
Pe la casa dumneavoastră
Departa de casa noastră
Și noi suntem mititei,
Ne mănâncă câinii răi
Și ne-a-nghețat năsucu
Și ne-așteaptă acas tătucu
la mai mânați, măi flăcăi!
Și sunați din zurgălăi,
Să se-audă-n munți și văi,
Hăi, hăi, hăi!

Dacă în cazul colindelor de Crăciun se aducea cernișorenilor vestea nașterii lui Iisus Hristos, plugușorul are un rol asemănător: acela de a vesti începutului unui an nou calendaristic. În acest sens, exemplul este plugușorul micilor copii cernișoreni, de care cu emoție și bucurie îmi aduc aminte, cum, în anii copilăriei, împreună cu grupul meu de urători format din Cornea Constantinescu, Bebe Barbu (zis Manta) și Ionică Anghel (zis PISOI), îl spuneam an de an:

Mâine anul se-nnoiește

Mâine anul se-nnoiește
Plugușorul se pornește
Și începem a ura,
Pe la case-a colinda.
Iarna-i grea, omătu-i mare
Semne bune anul are
Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug.
La mai mânați, măi flăcăi!
Și sunați din zurgălăi,
Să se-audă-n munți și văi,
Hăi, hăi, hăi!
La anul și la mulți ani!

Redau în continuare încă două variante de plugușor ce se spun în satele văii Cernișoarei și care se remarcă prin simplitatea rimei:

Plugușorul

Bună seara la fereastră
La boieri, la dumneavoastră!
Pe când seara s-a lăsat
Noi cu plugul ne-am luat.
După cum ne-am apucat
Din bătrâni și din bunici
Cum le place la voinici.
Aho, aho, țărani plugari,
Cu sumani și cu ițari,
Cu căciula pe-o ureche,
Scoateți plugul să mergem.
Câmpurile să arăm;
Câmpurile-avem de-arat
Țara-ntreagă-n lung și-n lat
La mai mânați, măi flăcăi!
Și sunați din zurgălăi,
Să se-audă-n munți și văi,

Hăi, hăi, hăi!
La anul și la mulți ani!

sau:

Plugușorul

Aho, aho, copii și frați
La anu și la mulți ani!
La fereastră v-așezați,
Să vă spun o urătură,
Dar mi frig tare la gură.
Că afară-i tare ger
Și mă tem să nu deger
Pe prispă la dumneata
Și nimica nu mi-ai da.
Scoate banu și covrigul,
Că pe mine m-a luat frigul.
Ia mai mânați, măi flăcăi!
Și sunați din zurgălăi,
Să se-audă-n munți și văi,
Hăi, hăi, hăi!
La anul și la mulți ani!

Participarea la plugul mare rămâne în sarcina tinerilor de la 15 ani în sus și maturilor cernișoreni. Ca și în cazul celor mici, urarea se face la fereastră după ce primesc încuviințarea gazdei. La terminarea urării, tinerii sunt dăruți cu bani și băutură și, în funcție de gazdă, chiar invitați la masă. Însărcinatul cu strângerea darurilor, primește bani, colaci, fructe și alte bunătăți înainte ca alaiul să părăsească ograda gospodarului cernișorean.

Dintre cetele de urători care colindă ulițele satele văii Cernișoarei, în ajunul și-n noaptea de Anul Nou se individualizează alaiul care însoțește “**Capra**”, nu numai prin jocul specific și prin componența grupului ci și prin coloritul rar întâlnit.

Capra joacă trei sau mai multe “cântece”, depinde de cât de “jucăușă” este. De cele mai multe ori cântecul începe cu istoria caprei, traseul pe care l-a urmat pentru a ajunge să joace în cadrul acestei obicei:

Ța, Ța, Ța, căpriță, Ța,
Te-am adus din Africa,
Te-am adus cu avionul,
Te-am hrănit cu biberonul.

Capra – mască

Jocul caprei este “mărunt”, pe loc, urmat de sărituri și

răsuciri, cu aplecări ondulate sau frânte și însoțit de strigăturile specifice al căror ton îl dă șeful grupului de colindători:

“Foaie verde trei cătine,
Haideți băieți după mine,
Că știu coala-n codru bine,
Că știu coala-n codru des,
Că sunt urme de berbeci,
Izvoare cu ape reci.
Sunt urme de viorele
Și fetițe frumoșele,
Capra noastră-i cu mărgele.
Cu drag să te uiți la ele,
Nuna, nuna, să te uiți
Și-ți pare că le săruți
Nuna, nuna, să privești
Și-ți pare că le iubești.”

În satele cernișorene, capra se cântă pe mai multe melodii. Schimbarea melodiei dă posibilitatea purtătorului caprei să aducă noi elemente în ritmul clămpăniturilor iar grupului de însoțitori să participe la joc, nu numai cu strigături, ci și cu pași de dans, sau să joace chiar în jurul caprei. Strigăturile se spun de regulă de către întregul grup:

“Fetiță de om bogat,
Sâlește la măritat
Ca frunza la scuturat.”

Și la capră, ca de altfel în toate jocurile în care dansul deține un rol deosebit, intervin strigăturile de comandă, prin intermediul cărora se schimbă melodia:

“Și-am jucat cât am jucat
Hora ni s-a terminat.
Foaie verde solzi de pește
la schimb-o cernișorește.”

De cele mai multe ori, de atâta joc, capra se îmbolnăvește și este nevoie de injecția salvatoare a doctorului pentru a putea continua.

Alte texte ale caprei sunt fără trimitere directă la viața satului sau gospodarului cernișorean care este urat:

Toboșarul:

Și iar verde de mărari
Bună seara gospodari!
Gospodari din Mădulari,
Gospodari și gospodine
Și voi domnișoare fine!
Ța, ța, ța și na, na, na,
la joacă căprița mea!

Mascatul (în capră):

Căpriță din Mădulari,
Nu da gura la dușmani,
Numai toboșarului;
Că el te-a iubit mai mult
Ți-a dat pâine și cu unt!

Toboșarul:

Căpriță te-am cumpărat
De la noi al treilea sat;
Și un sac de bani am dat,
Bună sculă mi-am luat!
Tu capră ce sari în sus,
De la munte te-am adus,
Cu cercei și cu mărgel
Cum îi place mândrei mele!
Cu mărgel și cercei,
La poale cu clopoței!
Așa capră, așa capră!
Unde calci pământul crapă!
Unde sare capra mea
Înflorește micșunea!

Unde capra sare-n joc,
Cei din casă au noroc!

Mascatul (în capră):

Frunză verde și-un dudău,
Ascultă cuvântul meu
Și joacă cum îți comand
Că de nu, pe loc te ard!

Toboșarul:

Dacă nu vei asculta,
Mâncare nu ți-oi mai da;
Nici mâncare, nici bătaie,
Numai trei coceni și paie!

Mascatul (în capră):

La gorunul cel cu ghindă
Se uită capra-n oglindă
Să vadă dacă-i frumoasă,
Dac-o ia țapul acasă!

Toboșarul:

Frunzuliță mărăcine
la fă, capră, plecăciune!
Frunză verde, foaie lată,
Plecăciunea înc-o dată!
Frunzuliță frunzișoară
la să văd a treia oară!
Frunzuliță de mărari,
Capra din Mădulari,
Vă urează "La mulți ani!"

Ca și în cazul caprei, în satele văii Cernișoarei, **jocul ursului**, se desfășoară afară sau în casă, după dorința gazdei. Pe drum, ursul merge în două picioare, ca oamenii, iar în casă în patru labe. Deplasarea pe ulița satului cernișorean se face cu ursul legat în lanțuri grele de mijloc sau de bot. Ursarul îl îndeamnă la mers cu un ciomag lung ce se folosește și în timpul jocului, de care sunt prinse 4-5 inele de zurgălăi..

La intrarea în curtea sau casa gospodarului cernișorean, după ce a primit încuviințarea gazdei își anunță începerea jocului:

“Gospodari și gospodine,
La mulți ani Sf. Vasile,
La mulți ani și-ntr-un noroc
Eu încep ursul să-l joc.
Martine, nu te lăsa,
Să joci cum ți-oi comanda.
Să joci tu, Martine bine,
Să nu mă faci de rușine.”

Ursul este nervos, mormăie, și se repede spre gazdă îngrozind-o, dar ursarul îl domolește:

“Fii cuminte, fii cuminte,
Fii cuminte măi Martine,
Fii cuminte, că ‘mnealor ne dă plăcinte.
Și iar nu știi cum să fiu
Dacă nu-mi dă și rachiu.”

Ursul este domolit și ursarul îl incită la joc:

„Joacă bine măi Martine,
Că ți-oi da să mănânci măslina!
Na, na, na, Gavriile, na,
I-auzi tata ce ți-o da
Când s-o coace cânepa,
Nu ți-oi da
Nu te-oi lăsa
Și te-o râde toată lumea.”

Versurile sunt cântate sau strigate de către ursar, punctate de lovituri scurte și ritmice în toabă. Ritmul loviturilor de toabă se schimbă după dorința ursarului, care, prin strigături moi, indică mișcările pe care trebuie să le facă ursul.

Ursul - mască

Ursarul își începe jocul cu o lungă relatare în versuri a pășaniilor ursului de când a fost prins și era pui, până la maturizarea animalului și domesticirea lui.

Înainte de a trece la jocul propriu-zis al ursului, ursarul îi aruncă ciomagul, rostogolindu-l pe lanțul întins. Acesta îl prinde, se scoală în două labe și rezemat în toiag joacă săltat în ritmul tobei și a strigăturii. Ursarul, lăsând lanțul liber strigă, săltând larg în jurul ursului. În salt lovește toba cu mâna dreaptă intonând mereu ritmul. După o săritură înaltă, cade cu genunchiul drept pe pământ, cu stângul îndoit înainte, în timp ce izbește cu furie toba. Obosit de joc, ursul cade "mort". Ursarul îndurerat își bocește ursul:

“De te-ai apuca să mori
Să mi te treacă fiori.
De ți-a fi de șopârlă
Să treacă prin tine gărlă!”

Apoi se roagă:

“Gavriile, Gavriile, scoală-te, Gavriile,
Nu mă lăsa de rușine!”

Ursarul îi face “operație”, îl “taie” plângând iar ursul “învie”. Ursul se scoală pe neașteptate și se repede la ursar. Acesta de frică se ascunde sub pat și de acolo zice:

“Ieși, țigane, de sub pat,
Nu te teme, nu te bat!”

Mai domolit, ursul se plimbă printre membrii familiei gospodarului, căutând să strângă, mai ales fetele în brațe. Ursarul îl prinde, îl leagă, iar apoi îi dă ciurul să ceară bani de la gospodar:

“Să dai o sută cinci lei,
O pereche de viței,
O pereche de opinci,
Că astea le-am rupt aici!”

Primesc darul și pleacă în ritmul tobei.

În caz că ursul a fost deocheat, o vrăjitoare din sat rostește “Descântecul ursului”:

Descântecul ursului

Cârțița te-a făcut,
Cârțița te-a botezat
Și-un pahar cu apă ți-a dat
Și jocul ți-a luat!
Cârțița iar ți-o face și ți-o desface
C-un cărbune și-un tăciune

De la foc
Și va veni din nou la joc!
Plecați voi nouă spărieți!
Plecați voi opt spărieți!
Șapte spărieți,
Șase spărieți,
Cinci spărieți,
Patru spărieți,
Trei spărieți,
Doi spărieți,
Un spăriat!

La reprezentațiile, din valea Cernișoarei, date de diferite grupuri de urători – fie că sunt cu capra sau cu ursul – asistă nu numai membrii familiei ce primește grupul de urători ci și vecinii, copiii, tinerii și bătrânii de pe ulițele satului, sporindu-le astfel frumusețea. Oamenii cu profesii diverse, ruptți de obiceiurile cernișorene, revin în sânul colectivității în care s-au născut și au copilărit și se reintegrează pentru o zi și o noapte, veselindu-se, ca mai apoi, cu dorul topit de aceste locuri edemice, să se întoarcă fiecare la munca de zi cu zi.

Urările de “Sorcovă” în satele văii Cernișoarei

La 30 noiembrie, Biserica noastră ortodoxă îl sărbătorește pe Sfântul Andrei.

Mama mea îmi spunea că în vechime, în această zi, dis-de dimineață, femeile cernișorene se duceau în grădină sau în curte, rupeau smicele din fiecare arbore roditor – mai ales meri, peri și trandafiri, și legând la un loc trei ramuri diferite, dădeau câte un mănunchi din acesta fiecărui membru al familiei. Ramurile erau puse într-un vas, la căldură potrivită, erau bine îngrijite, căci apa trebuia schimbată în fiecare dimineață. Încetul cu încetul, rămurelele înmugureau, dădeau frunze, și până în ajunul Anului Nou chiar înfloreau. Cel mai norocos membru al familiei era cel ale cărui ramuri înfloreau, sau cel puțin înmugureau sau înfrunzeau. Florile, rezultate de la aceste rămurele, erau destinate pentru împodobitul sorcovelor pe care copiii le purtau în dimineața de 1 ianuarie.

Astfel se împodobeau sorcova înainte, și de ramurile de meri, peri și trandafiri se fac referiri în toate textele sorcovei.

Astăzi, în satele văii Cernișoarei, hârtia creponată de diferite culori și cea poleită înlocuiesc florile naturale.

În satele văii Cernișoarei, cu sorcova umblă numai copiii de la trei până la șapte ani, opt și nouă ani. Apropiindu-se de persoana pe care o sorcovesc, o ating ușor cu sorcova de 40 de ori, spunând poezia sorcovei.

Tot din spusele mamei mele, darurile constau odinioară în fuioare, turte, faguri de miere iar urăturile erau adresate celor mai în vârstă din familie, rudelor și cunoscuților de aproape.

Astăzi darul este în bani și copiii intră fără deosebire în orice casă în care sunt primiți.

Trebuie spus că expresia “sorcovă” înseamnă “patruzecime”, căci în limba slavo-bulgară “sorok” înseamnă patruzeci – numărul de atingeri al celui sorcovit.

În cele ce urmează, redau câteva variante de sorcovă ce se spun în satele văii Cernișoarei:

Sorcove

Sorcova

Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să-nfloriți
Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii,
Ca toamna cea bogată
Cu de toate-ndestulată,
Tare ca fierul,
Iute ca oțelul,
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
La anul și la mulți ani!

sau:

Sorcova mică

Sorcova,
Vesela.
Peste vară,
Primăvară
Să-nfloriți
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir de trandafir.
Tare
Ca piatra
lute
Ca săgeata,
Tare
Ca fierul,
lute
Ca oțelul!
La anul
Și la mulți ani!

sau:

Sorcova

Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să-mbătrâniți
Ca un măr
Ca un păr
Ca un fir de trandafir,
Tare ca piatra,
lute ca săgeata.
Câte paie sunt pe casă,
Atâția galbeni pe masă.
Câți cărbuni sunt în cuptor

Atâtea vite-n obor.
Prichi, prichi revărsat,
Nici cocoșii n-au cântat,
Nici noi n-am întârziat
Și cu sorcova-m plecat.
Numai floarea soarelui
Și cu spicul grâului
Stau în poarta Raiului
Și-L așteaptă pe Hristos
Ca un trandafir frumos.
Raiule grădină dulce,
Nu te-nduri a te mai duce,
De mirosul florilor,
De dulceața pomilor.
Azi este Sfântul Vasile
Și urăm gazdei de bine
La anul și la mulți ani!

O altă variantă a sorcovei, dragă mie, pe care o spuneam cu prietenii mei din copilărie și la care sora mea Elena (Iana) nu avea acces și nu o lăsam să participe, izbucnind într-un plâns isteric (pentru că era mai mică, și nu-i așa, trebuia să știe numai “Sorcova mică”), este următoarea:

Sorcova mare

Sorcova de la bătrâni,
A fost dată la români,
Ca un fel de belșugare,
Și cu viațe de onoare.
Prichi, prichi revărsat,
Nici cocoșii n-au cântat,
Nici noi n-am întârziat
Și cu sorcova-m plecat.
Numai floarea soarelui
Și cu spicul grâului
Stau în poarta Raiului
Și-L așteaptă pe Hristos
Ca un trandafir frumos.

La anul și la mulți ani!

Sărbătoarea de Anul Nou, în satele cernișorene, poate fi caracterizată conform spuselor scriitorului Nicolae Jula : “Anul Nou este momentul când intențiile și dorințele de viitor par mai aproape ca oricând de împlinire, în niciun alt moment al anului sau al vieții omului, sentimentul unei depline desfășurări al optimismului și al încrederii în ziua de mâine, nu mai poate fi regăsit ca în această zi a meselor întinse, a degustării roadelor, hărniciei oamenilor și dărnicii pământului. De Anul Nou ... satul românesc în general, este deschis ca largă fereastră spre lumea de demult, dar și spre ziua prezentă și viitoare.”

Tradiții și obiceiuri cernișorene la naștere

De-a lungul timpului, pe meleagurile cernișorene s-au ținut interesante și valoroase tradiții, fapte legendare deosebite care ne reprezintă în totalitate în ceea ce privește trecutul istoric și viața spirituală strămoșească. Venind din îndepărtatele vremuri, din antichitatea geto-dacică, aceste tradiții reprezintă adevărate arhive sentimentale cărora înaintașii noștrii le-a dat strălucire aparte și care fără aceasta am fi mai săraci și lipsiți de un fundament solid ce stă la temelia edificiului istoric și spiritual.

În viața satului cernișorean se petrec momente importante legate de viața omului, cum ar fi nașterea, căsătoria și moartea, care sunt trepte ale existenței umane și în jurul cărora s-au ținut nenumărate tradiții, cântece și legende. Nu rămâne aspect al vieții care să nu-și găsească întruchiparea în versul popular, în cântece și descântece.

La naștere cernișoreanul trăiește clipe de mare bucurie și încărcătură emoțională deoarece familia se întregește cu un nou urmaș. Activități interesante preced acest eveniment: pusul ursitoarelor, botezul, datul în grindă. Pe lângă noul născut și părinții săi, intră în scenă încă două personaje cu un rol foarte important – moașa și nașii. Moașa, care la naștere face o urare noului născut – să fie de treabă, muncitor etc – este cea care pe lângă rolul de a asista medical nașterea, practică toate riturile în legătură cu aceasta.

După ce moașa face urarea amintită, urarea tuturor este cea cunoscută în viața satului:

”Să fie voios
Să fie frumos
Să fie sănătos“

În credința populară sunt o serie de obiceiuri și tradiții în legătură cu nașterea unui copil pe care locuitorii satelor văii Cernișoarei le respectă cu strictețe. Se crede că respectarea acestora asigură succesul sarcinii și sănătatea mamei și a pruncului.

Este știut de către locuitorii satelor cernișorene, că în timpul sarcinii, femeia nu trebuia să fure nimic de-ale mâncării,

căci în cazul în care făcea acest lucru și era prinsă „copilul se naștea cu semnul lucrului furat pe trup“.

Era datoare să-și păzească privirea, pentru a nu vedea ceva urât, iar dacă se întâmpla acest lucru, nu trebuia să privească îndelung asupra aceluiași lucru urât. În caz contrar, exista riscul ca pruncul să fie născut după cum arăta lucrul văzut.

Pe timpul cât era „grea“, nu avea voie să lovească vreun câine, căci copilul născut va fi „câinos“ la inimă.

Îi era interzis să stea pe treptele casei. Dacă împlinea această rânduială, era ferită de o naștere grea. Însă, și moașa (despre care voi vorbi, mai mult, în cele ce urmează) trebuia să nu fie văzută atunci când se îndrepta spre casa unde avea loc nașterea. Dacă nu venea pe ascuns și era văzută, femeia avea să nască cu mare anevoie

Femeia însărcinată trebuia să mănânce orice atunci când avea poftă deoarece exista riscul să-și piardă sarcina. Existau și interdicții alimentare: „Să nu mănânce poame gemene, căci va face copii gemeni. Din măr început să nu mănânce că va face copilul cu semn, iar poame crude dacă ar mânca poate naște înainte de timp“.

Cele mai bune zile pentru nașteri erau considerate duminica și în marile sărbători, iar momentul cel mai potrivit pentru a avea reușită în viață, era începutul zilei, după primul cântat al cocoșilor.

După ce copilul era născut, urma urarea moașei:

„Acest băiat
Ce l-am ridicat
Să fie sănătos,
Și norocos,
Și mintos,
Și voios
Și frumos,
Și învățat,
Și bogat.
Om de treabă,
Luat în seamă.“

Moașa era aceea care, pe lângă rolul de a asista medical nașterea, practica toate rânduielele în legătură cu nașterea copilului. Ea puneă în scaldatoarea noului născut diverse plante, precum busuiocul și bujorul, miere, un ou, untdelemn și o monedă. În satele văii Cernișoarei se puneă și pâine, ca să crească precum pâinea în cuptor. Tatăl copilului nu participa la acest ritual, căci el intra în casă numai după ce apa din scaldătoare era aruncată. Dintre bărbați, la prima baie a pruncului putea participa doar nașul.

Apa de baie era scoasă din casă cu o deosebită solemnitate. Nașa lua o lumânare aprinsă într-o mână și în cealaltă o sticlă de vin sau de rachiu și mergeau în urma moașei care ducea albia cu apă. Ea era urmată de toate femeile prezente. Femeile se țineau de mână, dansând un dans ceremonial. Apa se vărsa într-o vale, în Cernișoară, sau în gradină, pe straturi sau în livadă, la rădăcina unui pom tânăr.

După ce se vărsa apa la rădăcina pomului, urându-se să crească copilul mare și sănătos ca pomul, moașa răsturna albia și, așezându-se pe ea, începea să strige:

„S-a rasturnat albioara,
Să trăiască nepoata [mama copilului, n.a.],
Și s-a răsturnat deodată,
Să mai facă înc-o fată.
S-a răsturnat pe-un picior
Să mai facă și-un fecior”

După ce copilul era înfășat în scutece noi, moașa îl ducea și îl dădea mamei urându-i:

„Să fie voios,
Sănătos
Și frumos;
Lucrător,
Ascultător,
Și-ndurător;
Să trăiască
Și să crească;
Să fie harnic foc,

Să aibă mult noroc.
Iar dumneata, nașă,
Ca o mamă adevărată
Să trăiești
Să poți să-l crești
Și să-l povățuiești! “

Apoi copilul era prezentat nașilor așezați la masă, cu următoarea urare:

“Bună vremea la domnia voastră,
Cinstiți meseni și gospodari,
Dar mai cu de-ales

La dumneavoastră, nașii mari!
Bine v-am găsit sănătoși
Și voiși!
Iată v-aduc un fiu al dumneavoastră
Cu de la Dumnezeu noroc!
Poftim, nașă mare
Dăruiește finului dumnitale
Ce te trage inima,
Ce-i voi, ce ți-o plăcea!”.

Nașul răspunde:
„Mulțumim, moșică dragă!
Mulțumim că l-ai adus
Și-naintea mea l-ai pus.
Ia să-l văd cât ie de mare
De isteț și de frumos
De voinic și sănătos!
Poftim, moșică dragă”.

Urma un nou act al ceremonialului: se puneau înaintea copilului diferite obiecte care aveau diferite semnificații, ca de exemplu: oglindă, pieptăn, creion, caiet, carte, cărbune, porumb, etc, și spre ce se îndrepta copilul și punea mâna pe el, se considera că așa va ajunge:

Piaptăn, oglindă – frumos;
Creion, caiet – scriitor;
Carte – citit
Cărbune - brunet

Am să vă prezint în continuare câteva tradiții care se practică în satele cernișorene, în care se evidențiază foarte mult rolul moașei:

- **Ursitoarele:** Credința în ursitoare, în puterea lor de a croi soarta fiecărui om, a fost și mai este încă răspândită și înrădăcinată în satele văii Cernișoarei, ea fiind moștenită din vechime. Sunt trei așa numite zâne care vin în nopțile fără soț (3,5,7) din prima săptămână de viață a copilului nou-născut și-i ursesc soarta. Se zice că în timpurile străvechi, aceste ursitoare, erau văzute și auzite cum ursesc, de moașele care privegheau nou-născuții, de mamele acestora, în aceste zile și chiar de părinții copilului. Din păcate, cernișorenii cred că, deoarece moașele au dezvăluit acest secret, în zilele noastre ele nu mai au acest dar;

- **Botezul:** Tradiția moașei legat de botezul copilului mai este foarte puternică la locuitorii satelor văii Cernișoarei. În tradiția cernișorenilor, rolul moașei la botez este foarte important. Ea duce copilul la biserică și spune "duc un păgân și voi aduce un creștin", iar la întoarcere spune "am dus un păgân și am adus un creștin". Nașii când iau copilul de la moașă pun bani jos pentru a o plăti. Tot în satele văii Cernișoarei, tradiția merge mai departe, pentru că moașa copilului merge apoi în ziua de Sf. Vasile la casa copilului cu un colac și bani, cadouri pentru copil și părinți, și cu colacul pus pe capul copilului îl dă de grindă, urându-i acestuia să crească mare, sănătos și cuminte. Apoi moașa este așezată la masă și ospătată cu toată cinstea.

- **Prima baie:** În apa de la prima baie tradiția cernișoreană spune că trebuie să se pună:

1. Busuioc ca să fie atrăgător copilul mai ales dacă este fată;
2. Grâu să fie cinstit;
3. Mărar să fie plăcut ca mărarul în bucate;
4. Mentă și romaniță să crească ușor și să fie sănătos;
5. Măciulii de mac ca să doarmă bine;
6. Semințe de cânepă ca să crească iute;
7. Pene ca să fie ușor ca pana;
8. Apă sfințită să fie copilul curat ca aceasta;
9. Lapte dulce;
10. Ouă să fie sănătos și plin ca oul care trebuie să rămână întreg, mama copilului urmând să-l pună în apa de baie din a II-a zi;
11. Bani.

Moașa după ce scoate banii, conform tradiției se duce și pune apa de la baia acestuia la rădăcina unui măr sau păr pentru a crește copilul frumos și sănătos ca pomul respectiv. Apoi se așează pe albia întoarsă și femeile o înconjoară de trei ori. După toate acestea, moașa trebuie să sară peste albie, cântând și provocându-le pe nepoatele care-și doresc un copil, astfel:

"Hai, săriți peste albioară,
S-aveți și voi câte-o fată
Dar săriți mai 'nălțișor,
S-aveți și câte-un fecior"

La sfârșit ea duce copilul și-l dă nașilor, care-i pun bani pe piept după care îl dă mamei care o cinstește cu un pahar de rachiu;

• **Scăldarea nepoatei:** Este făcută de către moașă în apă caldă în care se pun diferite plante: mărar, mentă, gălbenele. După ce aceasta a ieșit din baie și s-a îmbrăcat, ea este stropită de moașă cu apă sfințită. După aceea, nepoata toarnă moașei apă să se spele cu săpun și să se șteargă cu prosopul pe care i le-a dat după naștere, sau îi toarnă acesteia

apă sfințită pe mâini. Acest gest semnifică spălarea mâinilor moașei de păcatele femeii care a născut.

• **Sexul copilului:** În satele văii Cernișoarei există o tradiție legată de precizarea sexului copilului de către moașă: aceasta pune pe un fir de păr o verighetă de la o nepoată sau nevastă care a fost domnișoară la cununie și care a fost slujită la biserică. Întinde nepoata pe pat și ține firul nemișcat deasupra burții femeii. La un moment dat firul începe să se balanseze dintr-o parte în cealaltă dacă este băiat sau circular dacă este fată.

Obiceiurile în legătură cu nașterea se încheiau cu tăierea moțului, cu ruperea turtei, care în satele cernișorene se făceau la șase luni.

Și ca să închei într-o notă optimistă acest capitol, am să vă aduc la cunoștiință o mică povestioară, în care personajele principale sunt nașul și finul:

“Într-una din zile, venind de la Bucucrești și fiind prezent în locurile copilăriei mele, am primit invitație de la nașul meu Aurel Constantinescu, căruia i se mai spunea și ”Ică” (acum trecut în lumea celor drepți), să luăm prânzul împreună. La masă, printre alte discuții, îmi spune:

- Finule te rog să mă ierți!

Nedându-mi seama pentru ce își cere iertare, îl întreb:

- Pentru ce să te iert nașule?

El îmi răspunde cu umor-i caracteristic:

- Pentru că atunci când erai mic, în loc să-ți tai moțul, ți l-am ”smuls”.

Evident, făcea referire la ”chelia” mea care pe zi ce trecea mai mult se ”îndesea”.

Tradiții și obiceiuri cernișorene la botez

Botezul copilului

Botezul copiilor aduce cu sine o serie de obiceiuri și tradiții care sunt respectate cu strictețe de locuitorii văii Cernișoarei.

Astfel nașii de botez se aleg de obicei din familie sau se moștenesc. Nașii de cununie au datoria să boteze numai primul copil, iar pe al doilea copil îl vor boteza numai dacă vor.

Lumânarea de Botez simbolizează lumina ce este adusă în sufletul celui botezat și este obligația nașului. Obiceiul cere ca lumânarea să fie împodobită, dar nu oricum. Florile trebuie să fie de crin - floarea Maicii Domnului, buchetul să aibă frunze de ferigă, pentru a avea copilul spor, să aibă brăduț, pentru a fi copilul sănătos ca un brad, brad din care a fost făcută Crucea lui Iisus, să aibă floricele din floarea miresei pentru a nu avea cununii legate.

Panglica - fașa de Botez, este roz sau roșie pentru fetețe, albastră pentru băieți, nu trebuie să fie nici scurtă, pentru ca

copilul să nu se căsătorească repede, dar nici lungă, pentru ca copilul să nu se căsătorească prea târziu.

Tot nașii vor pregăti pentru înfășatul copilului o pânză albă, necusută, nefinisată, pentru că și Iisus Hristos a fost înfășat astfel. Pânza de înfășare trebuie să aibă trei metri.

După Botez, nașii trebuie să-i pună bebelușului o cruciuliță de argint la gât. Nașa este cea care se ocupă de înfășatul copilului.

Pentru slujbă, părinții copilului trebuie să ducă la biserică vin și ulei, pentru împărtășanie și mirungere, dar și prăjituri și șampanie, pentru momentul de bucurie de la sfârșitul celebrării. Tot ei vor organiza ospățul. De precizat că petrecerea de Botez se poate organiza în orice zi a anului, chiar și în post - Biserica spune că bebelușul nu alege când să vină pe lume, deci el trebuie să fie botezat fără nicio rețineră.

Adus acasă de la biserică de către nașă, nou-născutul era pus în pragul casei, iar nașa îi zicea mamei înainte ca aceasta să-l ia de jos: "Păgân mi l-ai dat, creștin ți l-am adus". După aceea, de obicei, se tăia o găină și se pregătea din ea tocană și supă cu tăiței.

În vechime, în satele văii Cernișoarei, nu se făceau invitații la petrecerea de după Botez, venea cine dorea și aduceau cu ei și mâncare. Astfel, femeile aduceau castroane de pământ cu mâncare, iar bărbații, mai ales nașul, băutura. La petrecere se aducea și muzică.

Astăzi, la petrecerea de după Botez, se invită nașii, rudele, vecinii și prietenii, iar petrecerea se face și cu dar. Fie se dau bani, fie se dau cadouri copilului.

După ce s-a născut copilul, nu se vine cu daruri. De fapt, doar apropiații vin să vadă copilul. Ei aduc mâncare deoarece lăuza nu are voie să gătească timp de șase săptămâni.

În satele văii Cernișoarei se mai obișnuiește să se lase bănuți pe pieptul copilului, ca să aibă noroc; sau în scutesc, ca să aibă somn. Nașii cumpără trusoul, costumașe, pătură, iar dacă este fată se cumpără și cercei. Pe lângă daruri, se obișnuiește să se dea și bani.

A doua zi după Botez are loc scoaterea din mir a copilului. În timpul ritualului îmbăierii lumânarea de Botez trebuie să stea aprinsă, iar la sfârșit se stinge de tavan sau de tocul ușii.

Lumânarea de Botez se despozește de flori și celelalte elemente și se păstrează la loc uscat și dreptă. Nu e bine să se încovoie sau să se rupă.

Moțul tăiat se păstrează ca amintire, alături de lumânarea de la Botez, până la șapte ani. Totodată, a doua zi după Botez, în timpul ritualului îmbăierii, lumânarea folosită la creștinare trebuie să fie aprinsă.

Apa din cădiță trebuie să fie neîncepută, scoasă la răsăritul soarelui și să mai conțină:

- flori: ca să fie copilul frumos;
- bani: ca să aibă copilul avere;
- apă sfințită: ca să fie copilul curat ca aceasta;
- ou: ca să fie sănătos și plin ca oul (care trebuie să rămână întreg, mama copilului urmând să-l pună în apa de baie din ziua următoare);

- pietre: ca să fie puternic;
- busuioc: să miroasă frumos;
- miere: să fie dulce;
- picătură din lumânarea de Botez;
- potcoavă, ca să aibă noroc;
- inel: să aibă părul creț;
- mentă și romaniță, ca să crească ușor și să fie sănătos;
- floare de mac, ca să doarmă bine;
- pene, ca să fie ușor ca pana.

În continuare învățătoare Elena Govoreanu, din Obârșia, dă câteva sfaturi utile de care locuitorii satelor văii Cernișoarei trebuie să țină seama pentru ca această Taină Bisericească – Botezul să se desfășoare în condiții bune.

La Biserică părinții bebelușului trebuie să pregătească următoarele:

- Să aibă certificatul de naștere la biserică;
- Să ia un cadou nașilor;
- Pentru a doua zi trebuie să pregătească un prosop și săpun pentru ca mama să spele nașa după băiță și încă un prosop pentru cea care dă copilul, adică "moașa";

- Să aibă la ei o foarfecă plus o cutiuță unde să pună părul pe care părintele îl va tăia la botez;
- Să cumpere bomboane pentru servit în biserică;
- După ce se termină băița opresc câte ceva din cădiță (petale de flori, bănuți) pe care îi păstrează într-o cutiuță alături de firicelele de păr de la botez.

Deasemenea nașa are câteva sarcini pe care trebuie să le respecte cu strictețe:

- Nașa trebuie să cumpere lumânarea pentru copil, cu funda albastră pentru băiat, roz sau roșie pentru fată, sau albă pentru fată sau băiat;

- Pentru a primi copilul la botez, după ce preotul îl bagă în cazanul cu apă sfințită, nașa trebuie să aibă o bucată mare de pânză albă, necusută, nefinisată sau brodată și o beteală/fașă de legat copilul, care nu trebuie să fie nici prea scurtă "se mărită/însoară repede", dar nici prea lungă "se mărită/însoară târziu";

- În biserică nașa pune în piept, la cei care asistă, cruciulițe legate cu fundițe de aceeași culoare ca funda de la lumânare. Servește uneori ea sau mama copilului bomboane dulci sau prăjituri (după botez);

- Nașii trebuie să-i cumpere copilului un trusou complet de îmbrăcat (scutece, hăinuțe, căciuliță, botoșei, o plăpumioară, încălțăminte);

- Pentru preot, nașii trebuie să aibă cumpărat un prosop nou și un săpun (ambele albe), cu care acesta se spală și șterge înainte de a scălda copilul în cristelniță;

- Nașii plătesc slujba la biserică și acasă, la petrecerea de botez fac un dar în bani sau în obiecte copilului;

- Nașii aduc vin și ulei la biserică;

- Nașa e bine să cumpere o iconiță care va fi sfințită de preot;

- Nașa îi ia cercei fetei sau lăntișor băiatului.

Pentru băița celei de-a doua zi, nașa trebuie să aibă următoarele: prosop, ulei pentru bebeluș și șampon, costumaș, păturică, pernuță, jucărioare, scutece. După ce-l spală trebuie să-l strige pe nume. După botez și până îl spală nașa nimeni nu are

voie să pupe copilul (se spune că "ii ia mirul") sau să-l strige pe nume.

Îl va unge cu mir (uleiul sfințit de la botez) peste tot, adică pe la încheieturi, călcâie și pe tot corpul; se zice că dacă nașa îl unge bine, copilul va avea o piele catifelată ca mătasea.

La băiță trebuie să fie lumânarea de botez aprinsă - în cădiță se pune fașa, iar după ce termină, apa se aruncă la rădăcina unui copac și fașa se pune la uscat la oglindă.

I se descântă copilului înainte de a-l băga în baie cu crenguța de busuioc:

- pe la ochi "să vadă lucruri bune și frumoase";
- pe la urechi "să audă numai învățăminte și să ia aminte la ele";
- pe la gură "să vorbească cuvinte înțelepte și să știe a respecta pe cei din jur";
- pe la mânuțe "să fie harnic și priceput";
- pe piept "să fie iubitor și cu suflet mare";
- pe cap "să fie deșteapt și luminat";
- pe picioare "să îl ducă acolo unde trebuie și să îl aducă mereu acasă, lângă cei dragi".

La biserică copilul este adus îmbrăcat în hăinuțe de la părinții lui sau dacă are moașă, în hăinuțele luate de moașă. Nașa trebuie să sărute finul/fina înainte de botez ca să aibă gropițe. Sub cădiță se pun cărți ca să fie copilul "studios".

La sfârșitul băiței se dă după urechiușe, la subraț, pe piciorușe cu un bețișor cu un strop de parfum - ca să miroasă bine.

Nu trebuie să schimbi copilul de haine până a doua zi după botez și nu ai voie să-l pupi tot până a doua zi.

Nașa când îl aduce pe copil acasă de la botez, la pragul casei îl va da mamei după ce întinde brațele cu copilul de trei ori peste prag și zice tot de trei ori "ți-am luat un păgân, ți-am adus un creștin".

Apa de la băița de a doua zi cu tot ce este în ea se duce undeva afară și se pune la rădăcina unui singur pom sau a unei singure plante, să fie un loc cât de cât curat și cât mai retras.

Tradiții și obiceiuri cernisorene: tăierea moțului, ruperea turtei și datul de grindă

În satele văii Cernișoarei, în primul an de viață nu se taie deloc din părul copilului. După împlinirea vârstei de un an, dar nu mai târziu de trei ani, părinții și nașii stabilesc data tăierii moțului. În ziua respectivă, nașii îmbracă pruncul de sărbătoare și îi dăruiesc bani sau alte bunuri. Drept mulțumire, părinții copilului dau o petrecere la care participă rudele apropiate și prietenii. La petrecere are loc și ceremonia propriu-zisă de tăiere a moțului. Copilul, îmbrăcat în haine noi, este așezat pe un scaun și nașa sau nașul îi leagă părul cu o fundiță roșie sau albastră. Apoi nașul sau nașa de botez ia o foarfecă și taie o șuviță din părul copilului. În vechime, în satele văii Cernișoarei, șuvița era lipită pe un bănuț de argint, cu ceară picurată din lumânarea de botez.

În unele sate ale văii Cernișoarei (Modoia, Groși, Armășești) se cumpără și o turtă sau un covrig foarte mare făcut din cocă de cozonac. După tăierea moțului, copilul este trecut prin turta, care, după ceremonie, le este împărțită invitaților. În unele familii din satele cernisorene, turta este ruptă doar la fetițe și moțul se taie doar la băieți.

După tăierea moțului și ruperea turtei, în fața copilului este așezată o tavă plină cu obiecte. Copilul are voie să aleagă trei dintre ele. Se consideră că obiectele alese prevestesc viitorul copilului. Sunt tot felul de semnificații și interpretări legate de tăierea moțului.

Biserica Ortodoxă Română respinge această tradiție tocmai din cauza acestor interpretări, pentru că BOR respinge tot ce este legat de predestinare, preziceri și ritualuri făcute pentru aflarea sau influențarea viitorului.

Tăierea moțului la un an este un obicei care prezice (sau cel puțin așa ne spun bătrânii) viitorul copilului. Pe tăvița acestuia se pun bani, bijuterii, o foarfecă, ac și ață, un cuțit, o cârtică, un pix, un caiet, verighetă, cheile de la mașină, parfumuri, obiecte cosmetice etc.

Dacă copilul alege de pe tavă banii, acesta va fi bogat; dacă alege foarfeca sau acul și ața se face croitor; dacă alege cuțitul se face bucătar sau medic chirurg. Cartea, caietul, pixul înseamnă că micuțul va fi deștept și va avea parte de multă

învățătură, posibil să ajungă profesor. Verigheta este semn de om gospodăru, familist. Se mai crede că, cel sau cea care a ales verigheta de pe tavă se va căsători devreme. Parfumul și obiectele cosmetice definesc o persoană îngrijită, atrăgătoare și cochetă. Dacă micuțul alege cheile de la mașină se va face șofer.

Tăiatul părului înseamnă luarea sau îndepărtarea fricii. După această ceremonie, copilul va fi curajos și lipsit de orice temere.

Bănuțul de argint de care se lipește suvița de păr înseamnă noroc, sănătate, prosperitate și putere pentru copil.

Trecerea copilului prin turtă, derivă, într-o oarecare măsură, din obiceiul datului de grindă. Este mai mult o urare și o dorință a părinților și a nașilor ca micuțul să crească înalt și puternic.

Lumânarea de botez se păstrează în casă și se aprinde la fiecare aniversare a copilului sau atunci când acesta este bolnav.

În zona văii Cernișoarei, șuvița de păr este păstrată până când copilul împlinește vârsta de șapte ani și apoi este îngropată la rădăcina unui pom fructifer. În unele sate cernișorene (Mădulari și Obârșia), șuvița, lipită cu ceară de un bănuț, se păstrează până când copilul devine adult.

Lavinia Băcă din Mădulari, mama Izabelei, spune: "Părul copilului se taie în formă de cruce, iar dacă micuțul nu are păr prea mult, nașul taie puțin perisor din cele patru puncte cardinale. Turta trebuie tăiată în patru părți egale fără a fi desfăcută. Așa îi va fi nașului mai ușor să ridice copilul prin turtă. Este bine ca la tăierea moțului să țină cineva copilul. Acesta se poate speria de atâta lume sau de foarfecă. Drept urmare, se zbate și poate să cadă sau să se rănească".

Cristina Barbu din același sat, mama Alisiei, spune: "Alisia a plâns groaznic. Eu vă sfătuiesc să nu vă traumatizați copiii. Dacă începe să plângă, poți trece direct la tort sau la desfăcutul cadourilor. În general, le place doar partea cu alesul de pe tavă, în acest fel au și ei acces la rujul mamei, la telefonul tatălui și la alte lucruri interzise".

Nimeni nu știe cu exactitate care sunt originile tăierii moțului la un an și nici care sunt tradițiile legate de acest obicei, dar fac "așa cum se zice în sat".

Diferența dintre datul de grindă și tăierea moțului este că tăierea moțului se poate face în orice zi, după ce copilul împlinește un an.

În vechime, în satele văii Cernișoarei, datul de grindă, presupunea ridicarea copilului până la grinda casei pentru ca acesta să crească înalt până la grindă. În zilele noastre, atunci când se taie moțul, copilul este trecut prin turta de care am amintit mai devreme, cu același scop... să crească înalt și puternic.

"Datul de grindă", considerat de unii ca fiind prima variantă a "tăierii moțului", este un obicei care se sărbătorește imediat după Anul Nou, în anul în care copilul împlinește un an sau trei ani.

Se crede că, în vechime, în satele cernișorene, preotul era cel care ducea la îndeplinire acest ritual, pentru ca mai apoi rolul acesta să fie îndeplinit de moașa satului sau de nașii de botez ai copilului.

Pentru săvârșirea ritualului este nevoie de o masă, un fier, o pâine împletită, trei bănuți. Cel care oficiază slujba se spală pe mâini, ia copilul de subțiori și îl așează cu piciorușele pe bucata de fier, după care îl ridică până sus, la grindă, apropiindu-l cu creștetul capului, spunând: "fie ca acest copil să fie sănătos și să crească mare și puternic ca fierul". Aceasta se face de trei ori, după care îl dă părinților. Acest ritual se face în prima zi din an, la orele dimineții și se repetă în primii trei ani de viață ai copilului.

Obiceiul acesta numit "datul de grindă" s-a făcut, în vechime, doar pentru băieți, pentru ca mai apoi să se facă și la fete. Având în vedere că vorbim mai mult de o poveste nescrisă, transmisă din generație în generație, datul de grindă s-a interpretat, a fost modificat și modernizat de-a lungul timpului, ajungând în zilele noastre sub forma pe care o știm – tăierea moțului la un an.

Tradiții și obiceiuri cernișorene de nuntă

Nunta a fost din timpuri străvechi unul dintre cele mai complexe ritualuri din viața unui cuplu. Aceasta se desfășoară diferit, în funcție de zona și de perioada existentă însă sunt anumite secvențe ce se regăsesc pretutindeni.

Ciclul manifestărilor tradiționale ale satului cernișorean este încununat prin fast și strălucire de sărbătoarea nunții care nu e doar cântec și vers, ci o încântare țesută din acțiune, cu petrecere ce domină “suspinele miresei”.

Nunta, în satele cernișorene, are o bogată tradiție ce vine din vechime. Încă din secolul al XVII-lea, cu prilejul căsătoriilor se întocmeau “Foile de zestre”. Astfel “Foaia de zestre” din 3 ianuarie 1678, amintește că: “Drogan și soția sa încredințează cuscrilor din Obârșia o funie de moșie de 40 de stânjini, doi boi, o iapă și o vacă”. Multe sunt mărturiile documentare de acest fel.

Nunta se remarcă prin complexitatea ei măreață ce face ca și astăzi să-și păstreze vitalitatea și prospețimea.

În cartea “Monografia comunei Cernișoara” s-a scos în relief complexitatea nunții cernișorene, prin cântecele de bucurie, jocuri, strigături, cântecul miresei, bărbieritul mirelui etc. Din cele expuse de autor în această carte, iese în evidență faptul că nunta este pregătită cu mare atenție de către organizatorii ceremonialului (socrii și mirii), ceremonial ce se desfășoară pe parcursul a mai multe zile.

Joi seara se aduce bradul din pădure, el se împodobește cu flori și panglici de către băieți și fete.

Sâmbătă este ziua cea mai încărcată în activitățile organizatorice:

- individual, sosesc mirii cu lăutarii și cu alaiul lor specific. Fete și băieți merg prin sat și invită sătenii să vină la nuntă;

- se pregătesc preparatele necesare servirii mesei, care se pune duminică seara, la casa mirelui;

- sâmbătă seara are loc “Fedeleșul” – un ospăț cu invitați puțini, care se desfășoară atât la casa mirelui cât și a miresei.

Petrecerea este deosebită, fetele și băieții, prietenii și rudele petrec până noaptea târziu, jucând binecunoscutele hore cernișorene: Sârba, Floricica, Resteul, Perinița, etc.

Duminică dimineața, mireasa împreună cu brădarul miresei (brădar ce trebuie să aibă ambii părinți în viață) merg la udat, la al treilea puț departe de casa miresei. Pe la ora 10.00, sosesc nuntașii din partea mirelui, moment în care brădarul miresei ascunde bradul, ce trebuie decoperit de brădarul mirelui. În tot acest timp, mireasa, după ce e gătită de nașă împreună cu câteva fete, își ia rămas bun de la părinți.

Aceste momente solemne ale nunții sunt scoase în relief atunci când sunt rostite mai multe strigături:

“Plânge, plânge soacră mică
Și strigă la ginerică:
Ginerică dă-te-ncoa
S-ai grijă de fata mea
Când o face mămăligă
S-ai grijă să nu se frigă”

În continuare nunta zice:

”Când or da vacile-n obor
Dă-i o mână de-ajutor“

Tot acum i se cântă și miresei:

“Taci mireasă nu mai plânge,
Că la soacră-ta te-oi duce
Și te-o scâlda în lapte dulce
Socru mare, socru mare
Și ne dă ceva parale”

După ce brădarul mirelui găsește bradul, alaiul nunții merge la biserică, pentru oficierea căsătoriei religioase de către preotul satului, după care se îndreaptă spre locul unde se va desfășura petrecerea.

Pe parcursul desfășurării nunții, nuntașii joacă “Hora de mână” iar mireasa împarte daruri nașilor și rudelor apropiate

mirelui. În tot acest timp, cât mireasa împarte darurile, brădarul fixează bradul în partea de răsărit a casei, semn că poate începe petrecerea propriu-zisă.

Finalul petrecerii transmite niște mesaje: “florile ginerelui” sunt dăruite unui tânăr din anturajul său, iar “voalul miresei” unei fete “care a prins buchetul de flori”.

Nașa pune un batic pe capul miresei, semn că de acum este nevastă.

În continuare mi-am propus să scot la lumină obiceiurile și tradițiile de nuntă ale locuitorilor satelor văii Cernișoarei, precum și semnificațiile acestor obiceiuri. Pentru înțelegerea pe deplin a acestui eveniment grandios, este recomandat, ca înaintea citirii acestui capitol, să se citească capitolul 4, Spiritualitatea locală – Nunta, din “Monografia comunei Cernișoara”.

În satele văii Cernișoarei, nunta este evenimentul cel mai presărat cu tradiții și obiceiuri.

Vi le prezint mai jos, foarte pe scurt, și invit tinerii cernișoreni să le păstreze, cu sfințenie, și să le folosească la nunta lor:

- **Pregătirea zestre:** Acesta reprezintă cel mai dificil și laborios moment al nunții din satele văii Cernișoarei. Pregătirea zestre se face totdeauna cu mult timp înainte, practic de la nașterea fetelor. În fiecare familie se lucrează foarte mult, cu mare trudă și cheltuială, pentru realizarea diverselor categorii de țesături ce urmau a constitui “darurile miresei” pentru nași, cuscri și nuntașii de rând. Pentru a reuși să le pregătească la vreme – să nu uităm că în trecut fetele se măritau foarte tinere, pe la 14-16 ani – la făcutul zestre participau nu doar fetele, ci întreaga familie: mama, mătușile și bunicile, iar uneori se mai solicita și ajutorul femeilor specializate în țesut și brodat;

- **Peșitul:** Tânărul cernișorean, împreună cu tatăl său cu câțiva prieteni, merge s-o ceară de soție pe aleasa lui direct de la părinți. Pentru acest eveniment, familia miresei se pregătește cu un ospăț. Deși hotărârea de a face nuntă este de obicei luată dinainte, peșitul este o formalitate prielnică pentru ca cele două familii să petreacă mai mult timp împreună;

- **Fedeleşul:** Este petrecerea care se face în seara de dinaintea nunții la casa miresei (de regulă) și la care participă tinerii prieteni ai celor doi miri. Astfel, invitații lucrează

ornamentele care vor fi puse în bradul de nuntă, din diverse materiale, iar apoi stau de vorbă și petrec cu băutura și dans;

- **Bradul:** Este cu siguranță cea mai cunoscută tradiție de nuntă. Dis-de-dimineata, ginerele, împreună cu prietenii apropiați împodobesc doi brazi. Mai întâi, brazii sunt purtați cu chef și voie bună de tinerii necăsătoriți la casa nașului și la cea a miresei. Bradul este simbolul vigoriei și al tinereții, iar împodobirea lui simbolizează viața "îmbelșugată" a noii familii;

- **Bărbieritul mirelui:** Acest obicei se desfășoară în paralel cu gătitul miresei. Cavalerul de onoare îl bărbieresc, în mod simbolic, pe ginere. Tradiția constă într-un joc: mirele, așezat pe un scaun, cu bani sub picior, nu trebuie să-l lase pe lăutar să-i ia banii. Bărbieritul mirelui reprezintă un simbol al pregătirii băiatului pentru nuntă. Obiceiul are o semnificație ritualică inițiativă, ultima dintr-un lung șir de inițieri la care era supus băiatul în cursul devenirii sale ca bărbat;

- **Îmbrăcatul miresei:** Nașa, mama miresei și domnișoarele de onoare o ajută pe mireasă să se gătească. La sfârșit, nașa îi leagă voalul și coronița. Se desfășoară în același timp cu bărbieritul mirelui și simbolizează pregătirea fetei pentru nuntă. În vechime, în satele văii Cernișoarei, fetele cântau cântece cu tema despărțirii: "la-ți mireasă ziua bună" și altele;

- **Voalul miresei:** Obiceiul datează din timpul în care erau la modă nunțile "aranjate", iar fața miresei era acoperită până când mirele o însoțea la ceremonie, moment în care era prea târziu să se răzgândească, dacă nu i-ar fi plăcut chipul ei;

- **Buchetul miresei:** În vechime, în satele cernișorene, miresele foloseau plante, cunoscute pentru protecția pe care o puteau asigura împotriva relelor. Ele erau prinse pe îmbrăcămintea miresei, din cap până la picioare. Mai târziu, plantele au început să fie înlocuite cu flori, doar din simț estetic, și să se mute de pe vestminte în buchetul de mireasă;

- **Hora miresei:** Hora miresei se dansează acasă la mireasă, prilej cu care soacra mică împarte diferite cadouri nașilor, socrilor și, uneori, rudelor apropiate;

- **Cavalerii și domnișoarele de onoare:** Cavalerii și domnișoarele de onoare se regăsesc în ritualul nunții datorită unei legi romane care cerea ca la o nuntă să existe cel puțin zece

martori. De asemenea, în vechime se credea că spiritele rele pot participa la o nuntă cu scopul de a crea haos și neînțelegeri.

În acest sens, invitații se imbrăcau în ton cu mirii, pentru ca spiritele rele să nu știe cine se căsătorește. Așa se explică de ce domnișoarele și cavalerii de onoare poartă haine asemănătoare cu cele ale mirelui și miresei;

- **Udatul:** Mireasa, flăcăul cu bradul și alaiul miresei merg la cea de-a treia fântână spre răsărit, numărată de la casa miresei, însoțiți de lăutari. Pe drum, mireasa și flăcăul poartă o găleată până la fântână. Aici, flăcăul cu bradul scoate apa de trei ori și, de fiecare dată, împreună cu mireasa, stropește mulțimea cu un mănunchi de busuioc, înmuiat în apa din găleată, în semn de urare de măritiş la fete, însurătoare la flăcăi și spor la neveste. Flăcăul poate fi altul decât purtătorul bradului și va păstra ca dar găleata nouă și ștergarul cu care a udat. Întorși de la apă, nuntașii încing o horă în care mireasa trece pe la fiecare și îi prinde în piept floarea de nuntă. Aceleași flori le vor primi nuntașii mirelui, nașii, alți invitați la biserică;

- **Schimbul de verighete:** Această frumoasă tradiție provine din vechime. Se credea că există la degetul al treilea al mâinii stânga o venă care ducea direct la inimă, de aceea inelele erau din material textil (câneapă) și simbolizau astfel unirea inimilor. Mai tarziu s-a înlocuit inelele de câneapă cu inelele de fier pentru a simboliza forța legăturii dintre soți. În zilele noastre s-a înlocuit fierul cu aur, simbol al purității și al prosperității;

- **Unirea mâinilor drepte:** Mâna dreaptă simbolizează putere, resurse și scop. Unirea mâinilor drepte a mirilor înseamnă că cei doi se pot baza unul pe celălalt și pe resursele pe care fiecare le-a adus în căsătorie. În plus, acest obicei reprezintă uniunea a două vieți într-una singură;

- **De ce stă mireasa în stânga mirelui:** Mirele trebuie să-și protejeze întotdeauna mireasa. De aceea, el o așează în partea stângă pentru a se folosi de mâna dreaptă împotriva unui atac;

- **Sărutul:** Încă o tradiție faimoasă și frumoasă deopotrivă! Obiceiul sărutului datează din vechime, însă la acea vreme avea o cu totul altă semnificație: el era "pecetea" încheierii unui acord. Mai târziu, obiceiul s-a transmis cu aceeași

semnificație și la nuntă, când la sfârșitul ceremoniei cei doi miri, sărutându-se, pecetluiau jurămintele făcute;

- **Aruncarea cu grâu și orez:** Acest obicei își are originea într-un străvechi ritual care constă în aruncarea de semințe/grăunțe peste tinerii căsătoriți în ziua nunții, semințe a căror forță și mai ales fertilitate le-ar fi fost transmise prin acest gest simbolic. Astfel, prin transfer, nunta devine una binecuvântată și fertilă. De asemenea, gestul aruncării "alungă spiritele rele" din calea mirelui și a miresei, netezindu-le astfel drumul pe care au ales să pășească împreună;

- **Spargerea paharului:** Un obicei evreiesc care reprezintă distrugerea templului din Ierusalim. De cele mai multe ori, cuplurile păstrează bucăți din paharul spart la nuntă într-o cutie;

- **Furatul miresei:** Se presupune că mirele nu trebuie să aibe ochi decât pentru mireasa lui, dar unii glumeți profită de neatenția mirelui și fură mireasa. El este dator să o caute sau să o răscumpere. În satele văii Cernișoarei, răpitorii au datoria de a nu lăsa mireasa pe jos, ea trebuie purtată numai în brațe. De multe ori, spre hazul invitaților, mirele, pentru a-și primi mireasa înapoi, este pus să îndeplinească anumite sarcini;

- **Mâncarea și vinul:** Sărbătorirea oficială a noului cuplu se face de regulă printr-o petrecere cu mâncare din belșug și cu băutură. Vinul servit mesenilor simbolizează împărtășirea vieții mirilor cu Dumnezeu.

- **Tortul de nuntă:** În vechime, locuitorii văii Cernișoarei aveau obiceiul ca la sfârșitul ceremoniei de căsătorie să rupă o pâine deasupra capului miresei, iar numărul firmiturilor indica câți copii va avea noul cuplu. Invitații culegeau aceste firmituri și le păstrau pentru noroc. Cu timpul, pâinea a fost înlocuită cu prăjituri și mai târziu cu tortul miresei;

- **Aruncatul buchetului:** O altă tradiție foarte cunoscută în satele văii Cernișoarei! Mireasa se întoarce cu spatele la grupul de fete tinere, nemăritate, și aruncă la întâmplare buchetul. Fata care-l prinde este cea care se va mărita prima. Unele tradiții spun că se va mărita în același an;

- **Scosul voalului:** Aproape de sfârșitul nunții, nașa scoate voalul de pe capul miresei și îi pune o eșarfă sau un batic, simbolizând trecerea de la statutul de fată la cel de nevastă.

Voalul miresei se pune pe capul unei fete necăsătorite, de regulă pe capul celei care a prins buchetul;

- **Trecerea peste prag cu mireasa în brațe:** Din timpuri stravechi există obiceiul ca mireasa să intre pentru prima oară în casa cea nouă pe ușa principală. Dacă se împiedica sau pune piciorul stâng pe prag se credea că va fi ghinionistă. De aceea, s-a format obiceiul ca mirele să o treacă el însuși peste prag, pentru a se asigura că totul va fi bine.

Tradiții și obiceiuri cernișorene la moarte

Un moment dramatic în viața omului îl constituie moartea. În satele văii Cernișoarei obiceiurile în legătură cu moartea încep încă din timpul agoniei și există practici menite să o ușureze.

Când cineva “trage să moară” i se pun trei lumânări aprinse – una la cap, una la piept și una la picioare. Atunci când clopotele se trag într-un anumit fel, moartea este anunțată rudelor și comunității.

Înainte de a fi așezat în sicriu, decedatul trebuie spălat și îmbrăcat cu haine noi, sub cap punându-i-se mai multe obiecte utile: aparat de ras, oglindă, chibrit, iar picioarele i se leagă cu frânghie de lână.

Așezarea decedatului, în sicriu, este precedată de învelirea sicriului cu o pânză neagră cu fâșii albe. După ce decedatul a fost așezat în sicriu, sunt pregătite statul și două făclii. Statul este făcut din fire de cânepă și ceară de albine, firele fiind puse în ceara încălzită după care se pune pe pieptul decedatului.

Paza decedatului – priveghiul – se face timp de trei zile, cât stă în casă, pentru a nu trece peste/pe sub el vreo pisică sau câine iar odaia în care se află este gătită special acoperindu-se toate oglinzile.

După trei zile și trei nopți de priveghi, în timpul cărora decedatul este jelit, este scos din casă și așezat într-un car cu boi. În drumul său către biserică, decedatul este însoțit de rude, prieteni, întreaga comunitate, și pentru ca acesta să aibă bani pe lumea cealaltă se aruncă cu “mărunțiș” înapoia carului. Se spune că cel care are norocul să culeagă un bănuț de pe jos, va fi lipsit de griji toată viața.

În timpul slujbei din biserică se împart 44 de batiste și 9 prosoape, rudele luându-și rămas bun de la el. În drumul spre groapa deja pregătită, sicriul fiind purtat pe targă sau pe brațe, de către prieteni sau cunoscuți (nu și de rudele lui), este oprit de trei ori și se aruncă “mărunțiș” peste oameni.

După ce decedatul este îngropat, familia împarte, celor care au participat la ceremonie, boboneți, colivă, țuică, vin etc, pentru sufletul decedatului, apoi oamenii sunt chemați acasă la pomana de trei zile.

Conform tradiției cernișorene, pomenirea decedatului se face la 3 zile, 9 zile, șase săptămâni, 6 luni și din an în an până la șapte ani.

Amintirea decedatului este vie mult timp comunității iar sufletul său stă lângă icoana din casă timp de șase săptămâni și colindă “tot drumul vieții”. Rudele decedatului aleg și plătesc o femeie bătrână care să tămâieze decedatul timp de șase săptămâni și o altă femeie ca să aducă apele.

În continuare voi dezvolta cele amintite de mine mai sus pentru ca aceste datini și obiceiuri să fie respectate, de către locuitorii satelor cernișorene, pentru înlesnirea amintirii celui plecat dintre noi.

Ca și cum moartea cuiva drag nu ar fi de ajuns de dureroasă, mai trebuie să respecti și tot felul de lucruri, unele din ele mai mult decât ciudate, altfel ești amenințat că pe decedat îl așteaptă chinul etern.

Bolnavul grav se spală și se îmbracă în haine curate și apoi se cheamă preotul pentru a fi împărțit cu Sfânta Cuminecătură. Când casnicii observă că își dă ultima suflare, i se pun pe piept și se aprind, lumânări de ceară curată, numite lumânări de suflet, iar în mâini, așezate tot pe piept, o lumânare în formă de cruce, tămâie și un ban. Lumânarea este simbolul luminii lui Hristos, lumină spre care tinde tot creștinul adevărat, tămâia ocrotește mortul de diavol, iar banul este pentru plățirea vămilelor.

După ce și-a dat ultima suflare, răposatul este spălat cu apă curată, stropit cu agheasmă și îmbrăcat în haine curate.

Corpul mortului se înconjoară cu un fir roșu de lână ca să nu se apropie de el nimic rău (străjile). Labelle picioarelor cu încălțăminte se leagă cu o sfoară, care după ce se așează corpul în sicriu se păstrează de casnici și la nevoie se folosește ca să lege vitele care dau cu picioarele. După ce acestea au aranjat pe o masă în camera de la stradă, se cheamă preotul pentru tămâiere. Tămâierea se face dimineața, la amiază, seara și apoi la miezul nopții de o femeie bătrână (iertată) cu lumânările de la suflet în care este pusă tămâie. Femeile casnice, rudeniile și cunoscutele „se jelesc” tot timpul la masa unde zace mortul. Camera adormitului nu se lasă nici o clipă singură, ci tot timpul trebuie să fie cineva acolo, fie chiar și un copil. În serile și nopțile

când zace mortul în casă, se face priveghiul, adică mulții săteni, prieteni și cunoscuți se adună și stau la discuții. La priveghi fiecare vine cu o lumânare și flori.

Până când este gata sicriul, mortul este așezat pe pat sau pe un suport special adus de la Biserică. Înainte de a pune trupul înăuntru, sicriul se înconjoară de trei ori cu un recipient în care ai pus tămâie pentru a alunga spiritele rele.

În mâna răposatului se pun câțiva bănuți care îi vor folosi pentru a plăti "vămile". Acest obicei este considerat păgân de mulți credincioși, care aleg să nu-l respecte. Ei spun că orice obiect pe care i-l pui în mână sau în buzunare va îngreuna sufletul mortului, prelungindu-i călătoria către ceruri. De aceea, nu sunt de acord nici cu pieptenele, oglinda sau acul cu ața puse în sicriu, deși datina spune că acestea sunt obiecte necesare în viața de apoi.

De asemenea, unii bătrâni cernișoreni cred că este greșit ca mortul să fie pieptănat, fardat sau să i se taie unghiile, acestea fiind obiceiuri necreștinești.

Pe pieptul mortului se pune o icoană sfințită, iar în mâinile încrucișate pe piept i se pune o cruce.

Fiecare persoană care intră în casa decedatului va spune „Dumnezeu să-l ierte!”, aceste cuvinte fiind atât o scurtă rugăciune, cât și o formă de salut care înlocuiește "Bună ziua", "Bună seara" etc.

Seara, oamenii se adună în jurul sicriului la priveghi. La miezul nopții sunt serviți cu mâncare și băuturi, după care încep să se retragă rând pe rând. Însă membrii familiei trebuie să rămână mereu lângă mort, având grijă ca lumânările să rămână tot timpul aprinse, la fel ca și becurile din casă.

Deasupra ușii de la intrarea în casa răposatului se pune o pânză de culoare neagră, semn de doliu. Aceasta rămâne acolo timp de 40 de zile.

Rudele răposatului poartă pe haine timp de 40 de zile, o bucată de material de culoare neagră, "doliul". Tot pentru 40 de zile bărbații nu au voie să folosească aparatul de ras.

În dimineața înmormântării, casnica și groparii merg la cimitir pentru a săpa groapa. După ce se tămâiază locul, unul dintre gropari, la prima lovitură de sapă, scoate o bucată de pământ și o duce la poarta de intrare a cimitirului, pentru ca

sufletul mortului să nu stea prins după glie. La timpul obișnuit, se face slujba înmormântării. Înainte de plecarea mortului de acasă, se dă, peste sicriul mortului, un scaun cu diferite lucruri (fețe de masă, prosoape, plapume, țesături, etc.) unui membru al familiei pe care trebuie să se așeze un moment și mai primește o lumânare și un colac. Pe drum către biserică, femeile jelesc descriind anumite fapte din viața mortului. La biserică se face prohodul, iar apoi se merge la cimitir. După ce s-a așezat sicriul în groapă, se împărțeau deasupra gropii (astăzi la poarta cimitirului) 25 de prosoape și o lumânare celor care au fost de ajutor la steaguri și la dusul mortului. Aceste prosoape se numesc vâmi și într-un colț al fiecărui prosop este înfipt câte un ban.

Cel care a început groapa și scos pământul, primea o oală de pământ cu o cârpă și o găină (astăzi bani). Peste sicriu în groapă se aruncă monede, pentru ca sufletul mortului să-și plătească vâmile. Tot timpul când se acoperă mortul cu pământ, mortul se jeleşte.

După îngropare, la casa mortului, se pune pomană – o masă spre pomenirea mortului – unde vin toți cei care au participat la înmormântare, în special cei care au fost de ajutor. A doua zi, dimineața, femeile în număr fără soț merg la cimitir, tămâiază groapa și împart boboneți și lumânări, după ce se stropește mormântul de trei ori cu aiazmă. Se mai pun pomene spre pomenirea adormitului la șase săptămâni, înainte de împlinirea celor patruzeci de zile, la jumătate de an, la an și alții din an în an până la șapte ani. Fiecare pomenire, de acest fel nu se face fără o slujbă a parastasului sau stâlp săvârșit la biserică

În satele văii Cernișoarei există o serie întregă de superstiții legate de moartea cuiva. Atâta timp cât sicriul se află în casă, oglinzile trebuie să rămână acoperite pentru că sufletul decedatului ar putea să intre în ele și să rămână captiv. De asemenea, nu ai voie să privești în oglindă când e sicriul în casă pentru că vei fi următorul care va muri.

În casă nu trebuie să fie lacăte încuiate, fiindcă și sufletul decedatului va rămâne încuiat, neputând să ajungă la cer. Tot pentru a-i facilita drumul spre cer, se deschid ferestrele casei imediat ce moare cineva.

Ca să eviți un deces în familia ta nu ai voie să ieși din biserică înaintea sicriului.

Femeile decedate nu se îmbracă în negru pentru că se vor întoarce să bântuie casa. Mortul se va transforma în strigoi dacă trece o pisică pe sub sicriu. În trecut se obișnuia ca răposatului să i se înfigă un cuțit în inimă pentru a evita transformarea lui în strigoi.

Mortului i se pun neapărat pantofi noi. În schimb, cei care participă la înmormântare nu trebuie să poarte pantofi noi.

Dacă decedatul e scos din casă cu capul înainte familia va avea ghinion, însă poți să ai noroc în viață dacă atingi mortul.

Dacă în ziua înmormântării plouă, înseamnă că decedatului îi pare rău că s-a stins din viață.

În camera în care stă mortul trebuie să fie în permanență cineva, iar lumânările și becurile rămân mereu aprinse.

Pentru cernișoreni moartea reprezintă un fel de prag, o trecere, o călătorie din lumea aceasta materială în lumea nematerială. De aceea ei au creat ritualuri care să asigure trecerea cu bine în lumea morților. Totuși, există cazul când unii morți nu reușesc această călătorie și se întorc în această lume este vorba despre strigoi (moro).

În folclorul cernișorean, morții care nu au avut o moarte bună, naturală, cei nebotezați, ajung strigoi, căci nu sunt primiți în "lumea" morților. De asemenea, oamenii care au păcătuit grav, care au înfăptuit crime, sunt blestemați să rămână între cele două lumi. Și nerespectarea ritualurilor tradiționale la înmormântare poate crea un strigoi, căci nu i se facilitează trecerea dincolo.

Strigoii sau "morții vii" în folclorul cernișorean, arată ca și persoana în viață, ies noaptea din sicrie pentru a-i vizita pe cei rămași în viață. De cele mai multe ori, nu au intenții bune, deși există în folclorul cernișorean și povestiri în care mortul viu nu dorea decât să revină la vechea viață.

Un bătrân, din satul Mădulari, pe nume Partenie Constantinescu spune despre strigoi că: "au gura roșie, păr nou crescut, dinți mici și ascuțiți, coadă și copite. Ei au și anumite puteri supranaturale, cum ar fi capacitatea de a se transforma în animale, în foc, chiar în obiecte. Ei îi chinuie pe cei rămași în viață, dar rareori sug sânge. Pentru a nu fi rănit de un strigoi, trebuie să îl ignori".

În folclorul cernișorean strigoii nu pot trece de prag, fereastră sau ușă decât dacă sunt invitați de oamenii din casă. De

aceea vor sta la poartă și vor chema pe nume pe cei dinăuntru, în speranța de a fi invitați.

În tradițiile cernișorene existau diverse ritualuri de apărare și de împiedicare a întoarcerii mortului în formă de strigoi. În casa unde tocmai a murit cineva, oglinzile erau întoarse sau acoperite, vasele întoarse cu fundul în sus. Animalele (în special pisicile) nu erau lăsate în apropierea trupului. Când era scos din casă, se făcea cu picioarele înainte, căci dacă mortul era scos întâi cu capul, se putea uita la casa sa și decidea să se întoarcă.

Pentru cernișorean, usturoiul era o plantă cu valoare de protecție; se punea în sicriu, alături de boabe de grâu. Uneori, mortului i se acopereau orificiile cu pietricele și i se legau maxilarele și membrele (când se suspecta că va deveni strigoi).

Călătoria spre cimitir era special, pe drumuri izolate, cursuri de apă, pe la răscruci și poduri; toate acestea pentru ca mortul să se rătăcească. La răscruci, se aruncau 44 monede pentru a-i plăti mortului vama în călătoria pe lumea cealaltă.

Călătoria mortului în lumea cealaltă trebuia facilitată de cei vii. Celui mort trebuia să i se ofere cele necesare prin pomană (mâncare, băutură, îmbrăcăminte, lumină).

Din povestirile mamei mele, am reținut că în vechimea Cernișoarei, dacă se suspecta că un mort devenise strigoi, i se căuta mormântul și se aducea la acel mormânt un cal, și dacă calul refuza să sară peste mormânt, acela era al strigoiului. Apoi, oamenii înfingeau fuse sau andrele, sau un par de stejar, sau unui cuțit în inimă. Inima era arsă iar cenușa aruncată în pâraul Cernișoara. În unele zone din Oltenia cenușa trebuia băută de rudele mortului sau se tăia capul și era așezat la picioarele mortului.

Bătrânii din Cernișoara spun că în noaptea Sfântului Andrei muroii sunt puternici, de aceea viii trebuiau să se închidă în casă, să pună obloane la ferestre (muroii sunt atrași de lumină), să ungă cu usturoi poarta, ușa și obiecte din casă, să nu răspundă dacă cineva strigă la poartă. În acea noapte, nimeni nu trebuia să dormă, ci să rămână toți treji spunând povești până ce se lumina.

Legat de acest subiect, îmi aduc aminte de o întâmplare adevărată petrecută la moartea unui om de vază din satul Mădulari și anume Gheorghe Papuc zis "Bojoiu". Era ziua

Înmormântării și, după ce am depus cu mama lumânările și florile la capul decedatului, ne-am retras la poartă, căci era multă lume adunată și luând o poziție decentă, stăteam în așteptare. Nu după mult timp apare Lisandrina lui Nistor Simtea (sora defunctului) și-i povestește mamei că decedatului i-a crescut barba. Mama a sfătuit-o să adune de pe marginea șoselei 9 pietricele albe (menționez că la vremea respectivă drumul nu era asfaltat) și să i le introducă decedatului în sân. Femeia, după ce a adunat cele 9 pietricele albe a procedat cum i se spusese și la 5 minute după această acțiune s-a prăbușit în prispa casei, decedând pe loc.

Recunosc că această scenă și-a făcut ușor loc în subconștientul meu, trecând din când în când, în zona conștientului sub forma unei mari enigme.

Conceptia cernișoreanului despre doliu

Pentru locuitorii satelor văii Cernișoarei doliul nu este numai o expresia a suferinței cauzate de pierderea unei persoane dragi. Cernișorenii care au trecut măcar odată prin această situație nefericită știu că doliul este un proces de vindecare după o despărțire și că după doliu trebuie să urmeze, fără îndoială, o renaștere.

Uneori, cei aflați în suferință după pierderea unei persoane dragi se mânie atunci când li se spune că trebuie să poarte doliu. Se aud astfel de vorbe deseori, la cei care au pierdut pe cineva drag: "Ce îmi ajută mie să port haine negre, nu e de ajuns că sufletul meu este negru?" sau "Ce rost are toată rugăciunea, toate slujbele, dacă cel drag mie nu se mai întoarce pe această lume?".

Chiar dacă pierderea unei persoane dragi este o perioadă foarte dificilă, cernișoreanul păstrează speranța și nu cedează disperării: în primul rând, pentru că are sprijinul familiei și al prietenilor, dar și sprijinul lui Dumnezeu. El nu uită niciodată că moartea nu este capătul către care se îndreaptă, ci abia începutul unei noi vieți întru Dumnezeu, și că persoanele dragi rămân mereu în amintirea familiei.

Cernișorenii nu privesc doliul ca pe o perioadă de deznădejde sau disperare: deși, într-adevăr, o mare pierdere poate duce la deznădejde și la retragerea unei persoane din fața lumii, din activități sociale sau profesionale o perioadă, aceasta nu trebuie să ne distrugă sufletește. Dimpotrivă, pentru ei, doliul este o perioadă de vindecare, de împăcare cu sine și cu lumea, o perioadă în care învață să accepte pierderea suferită. Este un proces de exprimare a suferinței, de acceptare a ei și de revenire din perioada neagră.

În timpul perioadei de doliu, cernișoreanul își reamintește că moartea nu este decât un început, și că singurul motiv pentru care are o purtare specială, o perioadă, după ce a suferit o astfel de pierdere, este pentru a se proteja de o și mai mare suferință și pentru a grăbi procesul de vindecare. Imaginați-vă un om care suferă și care se poartă la fel ca toți ceilalți, zâmbește, își vede de viață și de carieră ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat: nu ar fi o prefăcătorie cu mult prea mare? Nu ar ceda, într-un final, această persoană?

În concepția locuitorilor din zona văii Cernișoarei, doliul este o perioadă dedicată formării unor amintiri clare și pozitive despre persoana care a trecut în neființă. Ei păstrează o imagine reală asupra relației lor cu aceasta și nu cad în extreme: este vorba despre furia declanșată de evenimentele trecute, dar și de idolatrizarea unei persoane care a decedat, pentru că ambele sunt nefaste.

Dacă au existat conflicte cu persoana respectivă, cernișoreanul găsește prilejul pentru a ierta și pentru a se împăca cu sufletul celui decedat: acum, vinovățiile sunt zadarnice. Dacă a iubit persoana respectivă foarte mult, cernișoreanul nu cade în disperare, pentru că nu-i va mai fi aproape. Păstrarea amintirilor, dar și a capacității locuitorilor văii Cernișoarei de a se bucura de viață, după decesul celui drag, este cu siguranță și ceea ce și-ar fi dorit acesta pentru ei, să fie în continuare fericiți.

Țesături specifice și portul popular tradițional în Cernișoara

Țesutul este unul dintre cele mai vechi meșteșuguri românești care se mai păstrează și astăzi în ținutul văii Cernișoarei. Femeile din această zonă dădeau în trecut o foarte mare atenție realizării tuturor pieselor care îmbrăcau casa. Aceste obiecte țesute de ele duceau mai departe faima și prestigiul familiei, ele reprezentau starea socială și dovada hărniciei și măiestriei gospodinei. Astfel că, în interiorul locuinței tradiționale cernișorene se etalau pe perete scoarța din lână, pe pat cerga, pe lada de zestre pernele, iar pe culme costumele de sărbătoare.

Realizarea țesăturilor era o ocupație tradițională pentru cernișorence în timpul iernii. Acestea au creat cu timpul o adevărată artă tradițională a textilelor de casă, deoarece fiecare țesătoare a adăugat detalii personale ornamentale și culori la modelul răspândit în sat. Odată cu evoluția casei s-a produs și dezvoltarea laturei artistice a țesăturilor, pornind de la simplele dungi în culori naturale până la reprezentarea stilizată a elementelor din natură.

Printre compozițiile decorative des întâlnite în țesăturile din această zonă se numără: pomul vieții, simbolul soarelui, luceferi, cârduri de păsări, etc. Pe țesături predomină combinațiile cromatice roșu și negru. Se lucrau țesături groase specifice casei țărănești - covoarele, dar și textile subțiri cu decorul țesut sau brodat care împodobeau camera de oaspeți.

În prezent, în ținutul Cernișoarei încă se mai păstrează acest meșteșug de către talentatele țesătoare care reușesc să continue arta tradițională moștenită de la bunici. Acestea țes piese cu diverse compoziții geometrice, în culori naturale și vegetale. Țesăturile sunt realizate la războiul manual, tehnicile de țesut și materiile prime utilizate fiind specifice zonei. Ornamentele predominant geometrice sunt realizate în culori de roșu și negru pe fond alb. Covorul oltenesc, cel mai solicitat și cel mai des întâlnit în satele văii Cernișoarei, este considerat unul dintre cele mai valoroase tipuri de scoarță cernișoreană. Coloritul este dat de albastrul, verde, roșu, vișiniu care reprezintă fondul și determină culoarea ornamentelor.

În vechime, **costumul popular bărbătesc** cernișorean era realizat din dimie cu ornamentație foarte încărcată, alcătuit din pantaloni, vesta și cămașă. Ornamentele erau executate din șnur negru de mătase și completate cu broderii discrete de mână, de culoare albă, roșu sau albastru închis.

Cămașa bărbătească dreaptă, de tip vechi, era foarte întâlnită în această zonă, ajungând până la genunchi și era confecționată din pânză groasă, sau din bumbac și borangic.

Cămășile erau prinse cu cingători ale căror dimensiuni, culori și ornamente variau. Chimirul era purtat mai ales de bătrâni, peste brâu, oferind prilej de a susține pungulițele cu bani sau tutun sau batistele pe care le purtau în vreme de sărbătoare.

În timpul verii pantalonii erau confecționați din cânepă, in, bumbac, iar iarna din lână în patru ițe dată la piuă, cunoscută sub denumirea de dimie (sau postav). Interesante în cazul pantalonilor erau buzunarele false, dispuse lateral, ale căror deschizături se prelungeau până spre talie. De-a lungul timpului costumul bărbătesc a evoluat începând să se poarte cămașa cu cu guler înalt, cusută pe piept cu broderie fină de bumbac sau mătase albă, în tonuri de alb pe alb, cu aspect discret dar elegant.

Cernișorencele purtau măregele din sticlă colorată, fiind înșirate pe ață și purtate fie la gât, fie ca cercei, fie ca brățări (prevenind superstiția deochiului).

În spațiul cernișorean se întâlneau două tipuri de cămăși pentru femei: cea dreaptă și cea încrêțită la gât. Voi insista asupra celei din urmă categorii întrucât aceasta atinge cele mai înalte culmi ale tehnicilor de realizare.

Denumirea sa provine din încrêțirea părților din față și din spate, dar și din încrêțirea părții superioare a mânecii. Compozițiile decorative realizate cu fire de beteală, cu fluturi metalici sau cu mărege colorate, sunt dispuse pe guler, pe piepți, spate, poale, mâneci - acestea din urmă prezintă altiță, rânduri sau, cusături compacte, omogene, repartizate pe toată suprafața, fără spațiu liber, în care predomină motivele geometrice.

În spațiul cernișorean, acoperitoarele de poale se găsesc sub două forme: cele care acoperă parțial și cele care acoperă total. Catrințele fac parte din prima categorie, ele fiind purtate pereche (una în față, alta în spate), având sau nu dimensiuni egale. Un aspect deosebit îl întâlnim în ceea ce privește registrul

ornamental de pe suprafața acestora, dispus, de obicei, fie vertical, fie orizontal.

Costume cernișorene femeiești: cu catrințe și zăvelcă

- costumul cu zavelca sau zăvelcă.

Costumul cu catrințe se compune din cârpa albă de in sau bumbac, cămașă lungă până la glezne, catrință în spate și în față, brâu lat și brăciri înguste, vesta și haina lungă, piețar și opinci.

În zilele de sărbătoare era la mare căutare costumul cu zăvelcă, care apare ca o fotă încrețită în talie. Acesta acoperă poalele în totalitate și se purtau pentru prima dată la nuntă. În majoritatea zonelor, acesta era purtat împreună cu catrința.

De o execuție artistică remarcabilă sunt piesele de costum care îmbracă corpul de la talie în jos, țesute din urzeală de cânepă sau bumbac și băteală de lână, urzeala de borangic și beteală de lână sau urzeală și beteală din lână.

Tehnicile prin care sunt alese motivele ornamentale sunt variate:

- alese în vergi (între țesătură și alesătură);
- alese în spetează (se alege cu mâna);
- alese în degete, în ață sau în sec;
- alese cu suveica (alternarea rândurilor de culoare cu suveica și cu mâna);
- alese pe rost sau în rost (folosite la compunerea motivelor);

Căutând să pătrundem semnificația modelelor se constată că ele nu se aleg la întâmplare. Cele mai simple motive decorative geometrice sunt vergulețele, vergătura (adică linia dreaptă dispusă orizontal), zimțișorii (linia punctată), ochiuri (linii curbe). Printre motivele geometrice având la origine elemente din

natura înconjurătoare ori din cosmos apar mai frecvent brăduțul, râul, steaua, steluța; întâlnim și alte motive cum ar fi: șarpe, cocoș, păianjen, etc.

Elemente comune în portul femeiesc și în cel bărbătesc cernișorean erau:

Cojoacele care sunt în bună măsură prezente atât în garderoba femeiască, cât și în cea bărbătească, diferențele constând îndeosebi în elementele de decor, mai abundente în cazul femeilor. Cele feminine aveau o lungime care varia în funcție de anotimp, cu decorații colorate și împletituri de piele.

Mantia se întâlnește în varianta cu mâneci și fără mâneci, gen pelerină și era purtată, de regulă, peste cococ, iar gulerul putea fi ridicat sub formă de glugă.

Opincile erau produse din piele de vită sau de porc argăsită, iar obielele erau din dimie. În zilele de sărbătoare, cernișorencele obișnuiau să decoreze călțunii care înveleau pulpele până peste genunchi. Prin intermediul nojicelor (curele din piele de vită) opincile se legau de picior.

A devenit o tradiție, în zona văii Cernișoarei, ca școlarii să poarte costumul popular la toate serbările desfășurate cu ocazia

sărbătorilor de 1 Decembrie, Moș Crăciun, 8 Martie, Ziua Eroilor etc.

Nu pot să nu menționez că frumoasele obiceiuri și tradiții cernișorene constituie o indiscutabilă carte a vieții locale drept pentru care voi încheia intervenția mea cu câteva versuri, culese de la profesoara de limba română Mioara Ionescu din Mădulari:

“Portul și arta populară
Le găsim mereu la țară
Că țăranul a adunat motive
Cu flori de pe câmpie
Și le-a așezat pe ie,
Sau de la bradul și stejarul unde a poposit
La umbră de s-a odihnit.
la roșie cu alțiță
De mama mea este făcută
Din pânză de in topită.
Râuri aleși la un fir
Și-s încinsă cu brăciri
Peste fote înflorate,
Ce sunt în război lucrate.
Firul pe gard îl urzea,
Apoi îl înnăvădea

Prin ițe și spată-l dădea
Și în război alegea
Florile de le țesea.
Cu suveica fir dădea,
Bătea atent cu mâna
Să nu se rupă spata.
Floarea pe pânză se-arată
După cocleții de pe vatră,

Pe sul pânza o strângea
Si toată iarna lucra,
Vâlnice, macaturi, scoarțe,
Casa ca să o îmbrace.
Capul este acoperit
Cu maramă de borangic,

De la viermii de mătase
Și-i țesută cu migală
De femeia de la țară.
Cu suveica printre fire
Din borangicul subțire
Chiar și eu, deși sunt mică,
Zi de zi mă străduiesc
Meșteșugul să-l deslușesc.
Stând lângă mama în casă
Îmi explică cum se coasă.”

Legende cernișorene despre haiduci

Haiducii erau oameni viteji, sătui de nedreptate și sărăcie, care au părăsit satul și gospodăria și s-au ascuns în codru. Pe vremea aceea, adică până pe la 1850, să știți că pădurile ocupau aproape trei sferturi din suprafața țării, așa că aveau loc să se ascundă! Uneori, haiduceau singuri, alteori, adunați în cete. Se spune că îi jefuiau pe călătorii bogați, pe boieri și arendași, pe cine știau că adună avere oropsindu-i pe săraci; banii luați îi dădeau săracilor să se mai ridice din nevoi, iar ce prisosea adunau în ascunzătoarea lor. Se mai spune că aveau ascunzători bune și se întâlneau în secret pe lângă câte un copac mai ciudat sau trăsniț de fulger. Stăpânirea trimitea soldați (poterași) să-i prindă, dar haiducii cunoșteau prea bine codrii ca să poată fi găsiți. De obicei, haiducii piereau trădați de prieteni, împușcați cu un ban de argint spart în patru.

Țăranii nu-i confundau pe haiduci cu simplii hoți la drumul mare. Haiducii, ziceau ei, nu adună averi, ci iau de la bogați și dau la săraci. Din comoara haiducului, oamenii săraci puteau lua bani cât le trebuia ca să facă fapte bune și să mai iasă din nevoi, căci pentru aceasta o strânsese haiducul. Hoții jefuiau ca să se îmbogățească. De aceea, comorile adunate de ei pot fi scoase din pământ. Dar mai sunt și câțiva hoți care au rămas prin povești, căci așa e omul, se lasă impresionat de vitejie, chiar și a celor răi.

Așa cum am amintit mai sus, haiducia a fost o formă de luptă socială a unor țărani care și-au manifestat nemulțumirea împotriva nedreptăților sociale ale boierilor și a cotropitorilor turci și fanarioți. Haiducii au fost oameni simplii, lucrători ai pământului. Ei s-au înrolat ca haiduci luând drumul codrului făcându-și singuri dreptate cu ciomagul sau cu arma. Acești haiduci au cutreierat toate pădurile de sub poala munților.

Potrivit unei balade populare, semnul plecării în haiducie a fost înfrunzirea fagului. Frumusețea unei balade pe tema haiduciei a încântat în mare măsură cernișoreni prin versurile:

„Bată-te piatra făgui
De ce n-ai venit să-mi spui
Când ai înfrunzit întâi
Să-mi iau armele din cui,

Puşca de la căpătâi
Să-mi iau arma şi vergeaua
S-apuc dealu' şi vâlceaua.”

„Pădurea Cotoşmanului este cea mai întinsă pădure din centrul judeţului Vâlcea. Este ultima pădure subcarpatică. Pe aici se venea dinspre Craiova spre zona de nord a judeţului unde se aflau mănăstirile din regiunea Horezu şi Băbeni. Tot pe drumul Craiovei, boieri precum Greceanu, Piscureanu, Chiricel, Lahovary precum şi alţi oameni înstăriţi făceau tranzit între cetatea Băniei şi Râmnicu Vâlcea. Pădurea asta desparte două comune, Popeşti şi Roieşti, şi se întinde de-a lungul drumului naţional Horezu – Craiova dar şi spre vest înspre Cernișoara”, povesteşte Ilorian Păunoiu, om de-al locului, scriitor îndrăgostit de poveştile acestei păduri „atât de dese, încât nu ai cum să nu te rătăceşti prin ea dacă nu eşti din partea locului”.

Drumul Cotoşmanului, cel care face legătura din Popeşti şi Roieşti, are un pitoresc aparte, prezintă serpentine printre pădurile de fag şi stejar, un drum care are multe poveşti de spus.

Se spune că pentru siguranţă, călătorii treceau prin codrii Cotoşmanului în grupuri de câte 10-12 oameni: “Când era soarele de-un copac de deal, către asfinţit, nu mai călca nimeni pe drumurile Cotoşmanului”.

Aşa au apărut haiducii. Timp de sute de ani, localnicii povestesc de faptul că pădurea Cotoşmanului a fost un loc unde au înflorit lotrii, hoţi de drumul mare. Ba mai mult, a existat se pare şi un Robin Hood al locului. Haiducul Dragu este cel care a fost spaima multor „bogătani”, cum se spune prin zonă.

Haiducul Dragu a condus şi o revoltă a ţăranilor împotriva unor taxe pe care boierii le impuseseră.

Aşa a ajuns Pădurea Cotoşmanului să fie pădurea comorilor îngropate. Toţi haiducii care activau aici sfârşeau fie la ocnă, fie ucişi în luptă şi, odată cu ei, îngropau secretul aurului. Localnicii din Roieşti au vorbit în nenumărate rânduri despre un fenomen straniu, acel aşa zis „joc al aurului” – “din când în când pe dealul Căramizilor se deschide pământul şi flăcări vii în noapte brăzdează cerul. Aceasta este lumina reflectată de banii ascunşi în măruntaiele pământului”, potrivit declaraţiilor lui Gheorghe Drăghici, primarul din Roieşti, comună aflată pe versantul sudic al

dealului Cotoșmanu. Se mai relatează că, la cutremurul din anul 1977, zeci de astfel de flăcări se vedeau în pădurea Cotoșmanului.

Ba mai mult, s-a pornit și o febră a aurului în zonă, deja mulți aventurieri sapă prin pădure în căutarea comorilor haiducilor de odinioară.

Bătrânii de pe valea Cernișoarei spun că haiducii sau boierii fugari au ascuns, cu sute de ani în urmă, saci întregi de aur, adevărate comori inestimabile. Conform legendelor, fiecare comoară e păzită de spirite sau de un blestem înfricoșător, astfel că aventurierii împrejmuiesc zona unde urmează să facă săpăturile cu icoane și talismane norocoase.

„Comorile sunt păzite și sunt blestemate. În nopțile cu lună plină, aurul blestemat începe să joace și lumini se văd deasupra locului unde se spune că e îngropat”, spune un bătrân pe nume Tălmăciu Aurel din Armășești. „Dacă cel care îl găsește are inima curată, scapă de nenorociri, iar dacă nu, peste el se vor abate toate relele. Am văzut oameni care s-au îmbolnăvit subit și au murit în chinuri”, spune el

Amintirea prezenței cetelor de haiduci în codrii Cotoșmanului avea să declanșeze forțele creatoare ale artiștilor populari de pe valea Cernișoarei. Întâmplările și faptele acestor „soli ai dreptății” au țesut multe cântece și legende de-a lungul timpului.

Cel mai cunoscut haiduc al acestor codrii era Nicu Munteanu. Recunoscutul haiduc, „...fura de la cei bogăți și dăruia cu generozitate săracilor” – după cum spune cântecul din Râmești, era un om deosebit care poposea adesea, cu ceata sa de haiduci, la “Fântâna Mutului” (de fapt era un izvor ce țâșnea dintre două lespezi mari de piatră unde poposeau și se ascundeau haiducii.), către Dianu și Obârșia, la “Casa de la Porumbei”, de sub Pădurea Vulpoiului și la Gropile Cernișoarei.

Se spune că în pădurea Rușița din Mădulari, la rădăcinile unui stejar, Nicu Munteanu și-ar fi ascuns comoara sa.

„Cine te-a trecut Cotoșmanu
M-a trecut Nicu Munteanu”

(informator folcloric, prof. Maria I.
Ionescu)

Amintirea popularului haiduc Nicu Munteanu este prezentă în multe creații folclorice. Astfel, profesoara Mioara Ionescu ne prezintă o interesantă piesă folclorică dedicată marelui haiduc ce acum face parte din tezaurul inestimabil al creației populare cernișorene:

“Aseară la ora șasă
A intrat Munteanu-n casă
Și-a luat salba de pe masă
Și fetița cea frumoasă
Și a dus-o la pădure
Să o învețe cum să fure”

Tot la Fântâna Mutului, în drumul său spre Pojogi, au poposit și lancu Jianu cu Terente. De remarcat faptul că lancu Jianu poposea adesea cu ceata sa de haiduci la târgul de la Râureni.

Un alt loc de popas al haiducilor îl reprezintă Gropile Cernișoarei.

Haiducul Pleșcan Gheorghe Pleșcan a haiducit la “Bolta Hoțului” pe Dealul Cotoșman, “hoțul a ținut calea tuturor călătorilor vâlceni, pe drumul peste dealul Cotoșmanului dintre Dăiești și Roiești, între anii 1877-1892, când a fost prins de poteră, judecat și osândit la 20 de ani de muncă silnică la Ocnele Mari ” - “În pădurea Cotoșmăniei”, Gala Galaction.

Folclorul românesc conservă în milenarul depozit artistic al poporului nostru un extraordinar inventar de credințe, obiceiuri, jocuri, cântece, snoave, povești ori legende. Legende despre comorile ascunse prin păduri în vremurile demult apuse sunt numeroase. Povestesc cei ce le cunosc că ele sunt adevărate comori nu prin argintul sau aurul pe care le conțin, nu prin arta cu care meșterii vremii le-au modelat și poate le-au întregit formele – deși fiecare în parte își are importanța sa - cât mai ales prin ceea ce ele știu și pot povesti. Și câte nu ne pot spune tezaurele monetare, câte taine sunt ascunse în sufletele lor inerte! Pentru a le decodifica mesajul trebuie să te apleci asupra lor cu răbdare și înțelegere, cu dragoste și sfială, să le înveți limba, să le câștigi încrederea și să le faci să vorbească, pentru că fiecare își are

propria istorie, care nu este numai a lor, ci și a acestui neam, a acestui pământ.

Dar, să le ascultam povestea!

Pe dealurile văii Cernișoarei se poate observa de multe ori un fenomen ciudat, pe care localnicii l-au denumit „jocul banilor”. Atunci când cineva se îmbogățește peste noapte se spune că a dat peste o comoară îngropată, iar atunci când alți localnici mai înstăriți mor subit, vecinii spun că i-a ajuns blestemul aurului. De curând, niște necunoscuți au fost văzuți în comună, săpând noaptea după aur, în vechile locuri unde se spunea că s-ar fi refugiat haiducul Nicu Munteanu, lucru care a stârnit o mică revoluție printre localnicii văii Cernișoarei. În anumite locuri din comună se pot observa periodic fenomene ciudate: „Sunt niște lumini, ca niște flăcări care ies din pământ, se spune că asta se numește jocul banilor, că banii strălucesc din pământ. Am încercat și eu o dată să merg până acolo, am crezut la început că era un incendiu, dar, atunci când m-am apropiat, fenomenul a dispărut. La noi în ținutul văii Cernișoarei se spune că sunt comori îngropate, de boierii care au trăit pe aici și de haiduci.” – spune Titu Zamfirescu, fost învățător și director la școala generală din Mădulari. Aceste fenomene sunt observate de cernișoreni periodic. Oamenii spun că au fost mai puternice în noaptea când a avut loc cutremurul din 1977: „În noaptea cutremurului eu am văzut, în dealul Obârșii, niște lumini puternice, ca niște flăcări ieșind din pământ. Au fost boieri, dar au fost și haiduci pe aici, aveau de unde să aibă aur.” – spune învățătorul Titu Zamfirescu.

În zona văii Cernișoarei se spun tot felul de legende și povești despre aur. Febra aurului se pare că i-a cuprins și pe necunoscuții care vin din alte zone, deoarece, așa cum aminteam mai sus, acum câțva timp, liniștea localnicilor a fost tulburată de niște săpători misterioși, care scormoneau noaptea pământul prin păduri, în locurile unde se spunea că s-ar fi ascuns în vremurile de odinioară haiducii din zonă.

„Au fost unii care au săpat noaptea după comori, noi nu știm cine erau, nu au cerut niciun aviz de la primărie. Se auzeau zgomote noaptea pe lângă Fântâna Mutului către Dianu și Obârșia, acolo unde se spune că s-ar fi refugiat haiducul Nicu Munteanu. Nu am reușit să descoperim cine erau, dar au creat vâlvă aici, în localitate, pentru că, după plecarea lor începuseră și

localnicii să sape după aur. Probabil că știau ei ceva. Oamenii din zonă au spus că i-au văzut cu niște bețe, cercetând zona.” – spune profesorul Nae Ionescu din Mădulari.

„Oricum, și dacă ar fi găsit cineva aur tot nu spuneau. Nu se poate ști acest lucru, umblă vorba despre câte unul doar atunci când se îmbogățește peste noapte și nu există o explicație logică. Ar putea fi una, că se strâng periodic pungi de gaze în pământ și se eliberează în anumite momente, dar nu se știe nimic sigur.” – continuă același profesor.

În zonă se spune că pe mulți i-a ajuns însă și blestemul aurului. „Despre cei care găsesc aur se spune că nu mai au mult de trăit, poate de aici și legendele cu blestemul aurului. Bine, ar putea exista și o explicație logică, pentru că este posibil ca, în momentul când este dezgropat există niște oxizi care se eliberează și, dacă îi inhalezi nu mai trăiești mult. Dar nu se știe nimic sigur. În satul Mădulari există două cazuri, în ceea ce privește blestemul aurului, despre care la vremea respectivă se vorbea foarte mult. Este vorba despre C-tin Căciularu (C-tin al lui Pătru) și C-tin Bănuț (Costică al Păunii) despre care mădulărenii credeau că fiecare din cei doi ar fi intrat în posesia câte-i o căldărușă plină cu galbeni” – spune Ion Papuc din Mădulari.

Locuitorii satelor văii Cernișoarei spun că, în punctul Urzica, care aparține Ocolului Silvic Băbeni, a existat o fântână în care au fost ascunse metale prețioase (aur) și bijuterii, în urmă cu câteva sute de ani.

“Există o legendă care spune că în Pădurea Modoia, la o răscruce de drumuri, haiducii ar fi ascuns într-o fântână saci cu aur, pradă de la boieri, așa că au răscolit pământul după comori. Știu că bătrânii noștri au mai găsit bănuți din aur prin pădure sau prin alte locuri, așa că eu zic că există comori îngropate. Greu e să le găsești, pentru că hârtii unde acestea au fost îngropate nu mai există”, spune Ion Stegăroiu de 71 de ani, din Cernișoara.

Conform legendelor vehiculate în zona văii Cernișoarei, fiecare comoară e păzită, de spirite sau de un blestem înfricoșător, astfel că aventurierii împrejmuiesc zona, unde urmează să facă săpăturile, cu icoane și talismane norocoase.

„Comorile sunt păzite și sunt blestemate. În nopțile cu lună plină, aurul blestemat începe să joace și lumini stranii se văd

deasupra locului unde se spune că e îngropat”, spune învățătorul Constantin Nuică din satul Cernișoara care continuă:

”Cel ce află o comoară necurată și voiește să o sape aude un glas care îl întreabă, dacă poate să-i dea un suflet de om, că altfel nu i-o va da, ci-l preface în cărbuni sau altceva. Cei ce nu voiesc să asculte de acest glas, fără să dea ceea ce i se cere și care se ating de comori necurate, nu li se arată, ci îndată i se prăpădește un animal din curte sau lui înșiși i se strâmbă gura sau i se ia o mână sau un picior, sau altă boală grea fără de veste.”

Comorile ard anual sau, pentru unii, la șapte ani. Cernișorenii consideră că arătarea aceasta a comorilor are loc în ajunul sărbătorilor de Sfântul Vasile, Blagovestenie, Florii, Joia Săptămânii Mari, Paști, Sfântul Gheorghe, Ispas, Duminica Mare, Rusalii, Sfântul Petru, Sfântul Ilie, Sfântul Dumitru și Crăciun.

Oricum, aflarea comorii, fie ea bună, e o chestiune de noroc, iar profesoara de sport Mioara Ionescu, din Mădulari, enumeră mai multe metode de obținere, atragere sau facilitare a șansei.

”Pentru a fi cineva norocos, în această privință, trebuie să îndeplinească anumite lucruri:

- Să nu mănânce nimic în Ajunul Bobotezii; astfel urmând, cea dintâi comoară ce-i va ieși în cale va fi a lui;
- Să mănânce multă pâine muceziță;
- Când vede întâia dată curcubeul să ia două ulcioare cu apă și să se ducă în coate și în genunchi până acolo unde bea el apa și acolo va găsi o comoară;
- Să se pună, în ziua de Sfântul Gheorghe, pe pânțele, lângă o apă curgătoare și să se uite neclintit în apă până ce va vedea un pește. Săpătorul de comori trebuie însă ca să vadă în apă un șarpe alb; trebuie să-i taie capul cu o monedă de argint, să-l îngroape în pământ și să sădească usturoi pe el. Dacă săpătorul de comori mănâncă din acest usturoi copt, nemijlocit înainte de ziua de Sfântul Gheorghe, câștigă darul de a vorbi cu toate animalele pe care le-a făcut Dumnezeu, și poate auzi chiar cum crește iarba. El câștigă prin aceasta și puterea de a săpa comori observate;
- Un astfel de norocos trebuie să fie om credincios în cele sfinte, curat și bun la inimă, căci Dumnezeu nu îndreaptă pasul spre bogăție tuturor păcătoșilor. Unul ca acesta trebuie să

stea la pândă îmbrăcat în haine curate și când va vedea para de foc să alerge și să pună semn. Această curățenie și bunătate de suflet trebuie s-o aibă și cât timp sapă după comoară, căci dacă unul ar avea gânduri vrăjmașe asupra altuia comoara se va scufunda în pământ cu vuiet mare și nu va mai putea s-o scoată.”

Profesoara de limba română Mioara Ionescu din Mădulari relatează că: ”Dacă oamenii sunt într-un gând și cu inima bună unul asupra altuia, și dacă banii sunt curați atunci pot să-i sape în voia cea bună, căci nimic rău nu poate să li se întâmple. Dacă însă banii sunt necurați, adică sunt în stăpânirea celui „Necurat”, atunci nu se poate scoate decât prin jertfirea unei vite oarecare pentru cel ce i-a ascuns. Ba câteodată se cere chiar și jertfă de om. Și cel ce vrea să sape comoara trebuie să jure pe un copil, sau de nu, moare.”

Oricum, credința că banii sau comorile sunt predestinate, că nu rămân decât la inși dinaintea stabiliți este fermă. În satele văii Cernișoarei e ilustrată prin multe istorisiri cu aspect de basm sau povestire.

Unul din aceste basme spune că: “o babă și un moșneag erau bogați și înainte să moară au pus toți banii la un loc într-o căldare și-au îngropat-o. Moșul întreabă:

- Tu cui dai, babo, banii?

- Eu îi dau Dracului, raspunde baba.

- Eu, zise moșul, îi dau copilului care s-o naște în ceasul ăsta!

Au murit, i-au îngropat și a trecut apoi o vreme. O fată se născuse tocma-n ceasul când a vorbit moșul și din ce colț al lumii va fi fost a venit în satul moșului și al babei. Într-o zi, când ducea oile la păscut, îi iese un om înainte și îi spune:

- Nu vii, fată, să-ți iei banii, că m-am săturat de când ți-i păzesc!

Fata se uimi, și seara, când se întoarse, îi spuse lui tată-său:

- Tată, tată, “așa și-așa.”

Tată-său n-a crezut. A doua zi iar îi ieși fetii omul în cale.

- Nu vii, fată, să-ți iei banii, că-i las acolo să ți-i iei singură, de-i putea!

Fata iar se înspăimântă și-i spuse lui tată-său că nu se mai duce cu oile, că-i e frică. Tată-său se duse cu ea și s-ascunse

după o tufă. D-acolo văzu cum vine omul și-i vorbește fetii. Atunci îi spuse:

- Dacă ți-o mai zice de bani tu să-i spui: nu știu de ce bani vorbești; du-mă să-i iau, că eu nu știu să-i găsesc!

Așa a făcut și omul a dus-o într-un loc, a săpat pământul și a dat căldarea moșului. A început să-i numere banii: unul fetii, unul lui până rămase într-un galben; pe ăla îl rupse în dinți și dădu jumătate fetii și jumătate lui. Apoi își luă partea și dus a fost până azi.

Fata cu banii și-a făcut o mândrețe de casă cum n-au mai fost altele-n sat. A fost cinstit Dracul în felul lui!"

Pentru aflarea comorii și accesarea la bani cernișoreni mai redau și rituri ciudate, cu planta numită buricul pământului, agheasmă și rugăciuni imperative sau descântece.

În acest sens, Maria Diaconescu (zisă Măria lui Colin) din Armășești ne-a lăsat un descântec pe care-l prezint în cele ce urmează: "Vă înconjur și vă poruncesc, banilor, să ieșiți afară, așa poruncesc acestui loc să iasă banii afară! Până acum ați fost ai pământului, dar de acuma înainte sunteți ai noștri, care suntem aici. Și vă stropesc cu apă de la casa lui Dumnezeu, strânsă de la nouă locașuri, ca să fugă ce este pe lângă voi, banilor, până nu stropesc, dar de n-o fugi îl nimicesc."

Pentru momentul săpării, recomandările magice ale bătrânilor din valea Cernișoarei enumeră lumânarea din ziua de Paști, tămâia din cădelnița popii și usturoiul.

Dar în majoritatea cazurilor proprietarul comorilor nimănu este Diavolul, majoritatea poveștilor despre comori îl prezintă ca atare, iar majoritatea indivizilor care pun mâna pe comori o fac nu datorită destoiniciilor personale, ci deoarece bizarele duhuri protectoare le permit accesul sau chiar îi invită și îi dăruiesc. Oricum, în majoritatea poveștilor, omul care a intrat în contact cu Diavolul și care a pus mâna pe o parte din aur sfârșește prin a încălca restricții, condiții sau promisiuni, sfârșește prin a pierde sau risipi avutul dobândit.

Comoara este o realitate arheologică rară iar mitul, fascinația și obsesia parvenirii prin descoperirea vreunui tezaur. Oricum, pânda nocturnă după flăcările indicatoare de comori, ca și săpatul după comoară sunt realități etnografice și sociologice, deși caracteristice trecutului, nestudiate. Chiar și geografii și

topografii, nu doar arheologii vorbesc despre forma geodezică specială care este movila săpată. Adică despre o formă de relief datorată împătimirii și credinței că - în condițiile unui destin sau noroc facilitat prin inocente sau intenții filantropice, ca și prin rituri sau descântece – comori și tezaure îngropate pot deveni averi personale.

Nume demne de cartea tezaurului folcloric cernișorean

“Creația culturală este suprema demnitate a omului, este ascensiunea sa în spirit aici pe pământ, este încercarea de a revela misterele divinității omului. Destinul creator este o făgăduință pe care omul și-o face în clipa când devine om și care durează atâta timp cât omul rămâne om” spunea filozoful, poetul și dramaturgul Lucian Blaga

Meleagurile binecuvântate ale comunei Cernișoara au rodit în veacul lor de trăire artiști simpli dar înțelepți, de inteligența ancestrală a strămoșilor lor, artiști care au creat un autentic folclor local rezultat din trăirile lor interioare. Un rol important în propagarea folclorului cernișorean l-au avut culegătorii și informatorii folclorici.

Alături de cei doi informatori folclorici de la începutul secolului al XX-lea, Sanda lui Zamfir și Iliana lui Ioneață din Cernișoara, prezenți în colecția din 1900, a lui Grigore G. Tocilescu și Christea N. Țapu, date prețioase oferă și poetul țăran din Oteșani care a fost învățător suplinitor la o școală din comuna Mădulari căruia „i s-a scurs viața între plug și condei”. Acesta a scris poezii, legende și epigrame:

“Alergând după doi iepuri
Pe niciunul n-ai să-l prinzi
Și nu știu: ce te mai fac
Pădurile să colinzi”

Și astăzi întâlnim prestigioase nume demne de consemnat în cartea tezaurului folcloric românesc:

- Diaconescu Maria, din Armășești;
- Nușa Ana Coman, din Armășești;
- Gheorghită Stanciu, din Modoia;
- Ioana Mitrache, din Modoia;
- Gică Nițu, din Armășești;
- Mioara Ionescu, din Mădulari;
- Olimpia Tănase, din Modoia;

Un loc deosebit în vatra spirituală a Cernișoarei îl ocupă folclorul literar și muzical. Întâlnim în satele văii Cernișoarei, interpreți talentați ai melosului popular, adevărați artizani ce duc mai departe frumusețea și vitalitatea acestei nemuritoare comori.

Menționez pe Ion Sima – un veritabil rapsod popular, din comuna Armășești, care își începe activitatea artistică în anul 1947. În anul 1952, participând la un concurs și interpretând balada “Bogatul și săracul” a obținut un premiu special – un aparat de radio, pe care l-a dăruit căminului cultural.

Amintesc de asemenea pe profesorul Gheorghe Popescu (astăzi locuiește în Rm. Vâlcea) cel care a ridicat, arta interpretativă a naiului, pe cele mai înalte culmi și a dăruit folclorului cernișorean noi frumuseți.

Numelui acestui distins artist, îi adăugăm și alți mesageri ai melosului folcloric cernișorean, talentați instrumentiști:

- Alexandru Țârdei, din Armășești – vioară;
- Constantin Nuică, din Cernișoară – vioară;
- Familia Dinu Pleată, din Modoia care a participat la foarte multe concursuri culturale (vioară, contrabas, flaut și țambal).

Jocurile populare de pe valea Cernișoarei, Sârba, Brâul, Învârtita etc, au fost făcute cunoscute în țară și în lume, la multe festivaluri naționale și internaționale, de către interpretul și instructorul-prof. Aurel Cincă, personalitate marcantă a acestor locuri care a acordat o atenție deosebită tradițiilor locale.

A făcut parte din diferite ansambluri de dansuri populare și apoi devine instructorul unora din acestea cu care efectuează mai multe deplasări în străinătate (Iugoslavia, Bulgaria, Italia, Republica Moldova) obținând rezultate deosebite încununate de numeroase medalii și diplome.

Deasemenea, comuna noastră se mândrește cu o echipă de dansuri, însoțită de Taraful Pleșanilor, care reunită cu cea de la Glăviile au participat, la multe concursuri obținând rezultate remarcabile. Componenții acestei echipe de dansuri sunt:

- Ionescu Mihai;
- Ionescu Maria;
- Ionescu Nicolae;
- Ionescu Maria;

- Negricea I. Gheorghe;
- Diaconeasa Veronica;
- Bâgioi Ulise;
- Gologan Daniela;
- Găman Florin;
- Smedescu Păunița;
- Găman Ioana;
- Găman Virgil;
- Predici Veronica;
- Papuc Alexandru;
- Tănase Olimpia;
- Dumitrescu Rela;
- Nuică Georgeta;
- Nuică D. Ion;
- Banu Valentina;
- Banu Alexandru;
- Negricea Elena;
- Negricea Vicențiu;
- Negricea Georgeta;
- Negricea Gheorghe;
- Diaconu Dorina.

Chipul folcloric al Cernișoarei de altădată

Din negura timpului, oamenii talentați și harnici din Cernișoara, în drumul lor prin viață au scos la iveală un bogat tezaur artistic.

Când vremea rea îi izgonea pe cei ce munceau pământul, găseau răgaz la lumina palidă a opaițului să-și exprime frumusețea gândurilor și sentimentelor lor.

Meșteri ai cântecului popular au purtat de departe, din vremuri imemorabile spre generațiile viitoare, pe izvorul pururea întinerit al tradiției, bogatul tezaur al creației noastre populare.

Creații folclorice originale și autentice, versurile doinelor și baladelor, cântecele de dor, de dragoste, strigăturile în care au fost topite emoționante sentimente în forme de o frumusețe tulburătoare au căpătat o strălucire deosebită prin filtrarea lor în sufletul rapsozilor populari. Erau nenumerate prilejuri în care rapsozii cernișoreni își valorificau talentul și gustau frumusețea acestor creații artistice.

La clăci, la șezători sau cu alte ocazii puteau fi auzite cântece în care haiducii, înfrățiți cu codrii, se jertfeau pentru dreptate sau cântece care înfățișau tristețea codrului desfrunzit și lipsit de viață:

”Trist e codrul când își pierde
Frunza lui și iarba verde.”

sau

”Rău îi șade codrului
Fără glasul cucului
Și fără-al voinicului.
Rău îi șade și vâlcii
Fără glasul turturelii.”

Prezint mai jos câteva cântece vechi, din satele văii Cernișoarei, pe care le-am grupat după conținutul lor în: cântece de jale, cătănești (ostășești) și diverse, precum și câteva chiuituri și strigături ce au fost culese de la diferiți bătrâni păstrători de folclor:

I. Cântece de jale și supărare, de altădată, culese din satele văii Cernișoarei

Mândro, când oi muri eu

Mândro, când oi muri eu,
Vino la mormântul meu,
Și roagă pe Dumnezeu,
Să ierte sufletul meu.
Vino aici cu un cuvânt,
Și zi către mormânt:
- Morminte groapă săpată,
Lasă-mă să-l văd odată.

Du-te, mândro, și mă lasă

Du-te mândro și mă lasă,
Fă voia mame-ti-n casă,
Să nu moară supărată.
Supărată de-o muri,
Nu s-o putea hodini
Ș-amândoi-n păcat vom fi.

Mult m-am rugat Doamne ție

Mult m-am rugat Doamne ție,
Să nu-mi dai urâtul mie,
Nu știi Doamne, nu mă vezi,
Tot urâtul mi-l arăți,
De om drag, mă tot deperti.
Nu știi Doamne, m-ai uitat,
Tot urâtul mi l-ai dat,
De om drag m-ai depărtat.
Urâtul și cu dorul,
Tare-mbătrânește omul.
Iar urâtul cu jalea,
Îmi îmbătrânesc pe mândra.
Decât cu urât să mă culc,

Mai bine trei ani mă duc.
Decât cu urât să mă scol,
Mai bine trei ani nu dorm.
Decât cu urât în casă,
Mai bine cu boale-n oasă.
De boale popa citește,
De urât nu pomenește.
De boale popa te scoate,
Dar de urât nu prea te poate.

Culese de profesoara Veronica Predici de la Aurica
Simionescu, din Armășești.

Frunză verde, lemn uscat

Frunză verde lemn uscat,
Mândrule, cum te-ai îndurat,
De te-ai dus, și m-ai lăsat,
Ca pe-o pasăre în gard,
La toți oamenii din sat.
Nu mi-e ciudă, că te-ai dus,
Ciudă mi-e că nu mi-ai spus
Și nu mi-ai lăsat răspuns,
Cu cine să mă iubesc,
Tare să nu mă topesc;
Nicio știre nu-i lăsată
Inima mi-e supărată.
De știre nu mi-ai făcut,
Pân-oi muri nu te uit.
Nici atunci nu te-oi uita,
Când or săpa groapa mea,
Că ți-a fost dulce gura.
Nici atunci nu te-oi uita bine,
Când or trage pământ pe mine,
Și-atunci m-oi gândi la tine,
C-am trăit cu tine bine.

Vino, bade serile

Vino, bade, serile,

Și-ascultă muștrările,
Cum mă muștră mama mea,
Bade, pentru gura ta.
Cum mă muștr-ai mei pe mine,
Dragă bade, pentru tine.

Măi bădiță, pentru tine

Măi bădiță, pentru tine,
Multă scârbă și rușine,
De la frați, de la vecine,
De la mamă-n multe zile.
De la toate surorile,
De la mama-n toate serile.
Măi bădiță, pentru mine,
Mă-ta mare lege ține;
Sâmbăta, Duminica,
Să ne strice dragostea.
Spune-i bade la a ta mamă,
Să nu se îmbolnăvească,
Până să ne despărțească.
Că de-o face legea mai mare,
De ce ne-om iubi mai tare.

Câte grădine sunt în sat

Câte grădine sunt în sat,
Toate bruma le-a brumat.
Numai pe grădina noastră
A picat bruma mai groasă
Pe un fir de magheran,
Care n-a-nverzit nici când.
Pe un fir de busuioc,
Care n-a-nverzi deloc.

Măi flăcăi, cât voi iubiți

Măi flăcăi cât voi iubiți,
Luați seama toți ca să știți,

Fetele ce le iubiți,
Nanicând nu le părăsiți.
Că voi de le veți lăsa,
Tare rău vor blestema.
Că eu dacă am lăsat,
Iată cum m-au blestemat:
Să-ți de-a Bunul Dumnezeu,
O mie și una de boli
Și-o pereche de friguri,
De cele ce n-au leacuri.
Și-atunci când e primăvară,
Patru să te scoată afară.
Doi de mâini, doi de picioare,
Să te-ntoarcă după soare.
Și cu pâine de un ban,
Să te-ajungi cu ea un an.
Să te-ntoarcă cu scândură,
Să te hrănească cu lingură,
Și-atunci să nu fii iertat,
Când oi fi eu moartă-n pat.

Ziua Crucii nu-i departe

Ziua Crucii nu-i departe,
Frunza de pe codru cade,
Codru prinde-a se rări,
Noi așa n-om mai trăi.
Fost-am bolnav de murit,
Nicio mândră n-a venit,
Să-mi pună mâna pe cap,
Să mă-ntrebe de ce zac.
Pe când mă tămăduiam,
Toate mândrele veneau,
Și mie nu-mi trebuiau.
Și mie nu mi-e de ele,
Ca lupului de miele,
Colea-n vale prin vâlcele,
Când le află singurele,
Și se hrănește cu ele.

Culese de profesoara Olimpia Tănase de la Gheorghiuța Stanciu, din Modoia.

Unde-i mândra cu dorul

Unde-i mândra cu dorul,
Nu pot ara cu plugul,
Că se-anină plugu-n dor,
Trag boii până ce mor,
Și se-anină plugu-n jale
Trag boii de rup tânjale.

Auzit-am din bătrâni

Auzit-am din bătrâni,
Că-i rea pâinea la străini.
Dar, eu unul n-am crezut,
Până m-am dus și-am văzut.
Da, pâinea străinului,
Galbenă-i ca pobdealul,
Și amară ca pelinul.
Cernută-i prin sită deasă,
O mănânci plângând prin casă.
Dar pâinea de la mama,
De-i neagră ca și tina,
Este dulce ca și mierea.
Cernută-i prin sită rară,
O mănânci râzând pe-afară.

Mă dusăi cu coasa-n izlaz

Mă dusăi cu coasa-n izlaz,
Cosii iarbă nu necaz,
Să pui mândrei pe obraz.
Mă dusăi cu coasa-n câmp,
Cosii iarbă nu urât,
Să pui mândrei pe mormânt.

De-ar ști Doamne cineva

De-ar ști Doamne cineva,
Ce am la inima mea,
Ar sta-n loc și s-ar mira,
Cum de pot trăi așa.
Ar sta-n loc și-ar socoti,
Doamne cum de pot trăi,
Pe pământ cu oamenii.

Dă doamne la dușmani bine

Dă Doamne la dușmani bine,
Eu să rabd ce mi se cuvine.
Și le dă noroc și parte,
Eu să rabd ce mi se cade.
Dăle bine cât or vrea,
Io-i răbda cât oi putea.
Vai săracii dușmanii,
Sănătoși sunt cu toții.
Lasă-i sănătoși să fie,
Temnițele să-i mângâie.
Las să aibă sănătate,
Numai jandarmii să-i poarte.
Când s-or duce după apă,
Jandarmii să îi petreacă.
Mănânce-ntr-o zi odată,
Și-atunci pâine nesărată,
Cu picioru frământată,
Și cu cântar măsurată.
Să îi scoată la plimbare,
Trei ceasuri după gustare.

Suflă vântul prin păduri

Suflă vântul prin păduri,
Rupe meri și rupe pruni,
Printre ei rupe și fagi,
Și desparte oameni dragi.

Cine ne-o despărți pe noi,
Bădiță pe amândoi,
Naivă cuie-n tronul său,
Nici parte de Dumnezeu.
De ne-o despărți muiere,
Cu funia-n grumaj să pieie.
De ne-o despărți o fată,
Cununa să n-o mai vadă.
De ne-o despărți fecior,
Fie-i moartea de topor.
De topor fără rugină,
Să moară fără lumină.

Du-te bade, cât e codrul

Du-te bade, cât e codrul
Și să stai unde stă Oltul.
Unde Oltul se cotește,
Stăi bade și hodinește,
Și calul ți-l potcovește.
Cu potcoave de aramă
Cu lacrimile de sub geană,
Și cu cuie de argint,
Cu lacrimi până-n pământ.
Ca aminte să-ți aduci,
De-ale noastre vorbe dulci.
Ca să-ți aduci tu aminte,
De-ale noastre dulci cuvinte,
Ce-au rămas neisprăvite.
Ieși-mi bade înainte,
Să-ți spun două, trei cuvinte
De-ale tale jurăminte.
Că te-ai jurat către toate,
Că nu mă lași pân-la moarte.
Jurământul l-ai călcat,
Și pe mine m-ai lăsat.

Care de părinți n-ascultă

Care de părinți n-ascultă,
Mâncalar caznă și trudă.

Eu unul n-am ascultat,
Caznă multă m-a mâncat.

Câte rele petrecui,

Din câte zile avui,

Dar mai multe m-or petrece

Dintr-ale mele tinerețe.

Culese de profesoara Olimpia Tănase de la Ioana

Mitrache, din Modoia.

II. Cântece cătănești sau ostășești, de altă dată, culese din satele văii Cernișoarei

Cătănie jug de fier

Cătănie jug de fier,
Trag feciorii până pier.

Cătănie jug de-aramă,
Trag feciorii fără seamă.

Cine-a făcut cătănia,
Mânca-i-ar casa pustia,
Și copiii sărăcia.

De cătană n-am fost bun,
De-nsurat sunt prea nebun.

Bărbații nevestelor,
Stau de mine să mă-nsor
Să nu umblu la a lor.

Doamne-ajută cucului

Doamne-ajută cucului,
Să sosească la cuibul lui.

Ajută-mi Doamne și mie,
Că-s a cucului soție,

Să mă duc la cătănie.

Câți feciori de-a mea măsură,
Toți cătane se făcură.
Numai eu am fost blestemat,
Că nu vreau să slujesc la-mpărat.

Săracii prietenii mei

Săracii prietenii mei,
Plină-i compania de ei.
Da încă nu-i plină bine
Până nu se-umple cu mine.
Decât slugă la-mpărat,
Mai bine la noi în sat.
Rău îi pare codrului

Rău îi pare codrului,
După verde frunza lui.
Dar mai rău îmi pare mie,
Dup-a mea copilărie
Ce-o petrec în cătănie.

Care fecior nu-i cătană

Care fecior nu-i cătană,
Nici acasă nu-i în samă,
Și care nu cătănește,
Nu știe-n lume că trăiește;
Că cineză și prânzește,
Și cu mândra se-ntâlnește.
Dar eu dacă cătănesc,
Nici cinesc nici nu prânzesc,
Cu mândra nu mă-ntâlnesc.

Nu mi-e jale că mă duc

Nu mi-e jale că mă duc,
Ci mi-e jale după plug,
După plug cu patru boi,
După mândra de la noi.

După plug, după curele,
După voi mândrele mele.
Culese de profesoarade limba română Mioara Ionescu de
la Vasile Catalina, din Mădulari.

III. Diverse cântece, de altă dată, culese din satele văii Cernișoarei

Când eram mai tinerel

Când eram mai tinerel,
Mâncam pecie de miel,
Și sărutam frumușel.
De-acum am îmbătrânit,
Mănânc pecie de miel,
Da nu-s mai mult tinerel.
Mănânc pecie de capră,
Și sărut gură de babă.
Când eram eu tânăr prunc,
Aveam glas ca și de cuc,
Și umblam ca și un lup.
Lupul umblă cinci hotară,
Eu le umblam într-o sară.
De-a fost gardul cât de sus,
Numai piciorul l-am pus,
Până la pământ s-a dus.

Mărita-m-aș, mărita

Mărita-m-aș, mărita,
N-am nici pe ce mă culca.
C-am avut un covor stricat
Și-atâta l-am purecat,
Până de tot s-a stricat.
Și pe față și pe dos,
Până ce tot mi s-a ros.
Că n-am nici țol, nici cojoc,
Să mă pot duce la joc.

Culese de profesoara Nela Găman de la Gheorghiuța
Stanciu, din Modoia.

Zis-am că nu-mi trebuie

Zis-am că nu-mi trebuie,
O fată cu avuție
Mai bine una săracă,
Unde-oi mâna-o să meargă,
De i-oi da un pumn să tacă.
- Măi bărbate, nu mă bate,
Că io nu-s ca celealte.
Eu nu dau cânepa la o parte
Ci o pun pe foc și arde.

Am fost aseară pețit

Am fost aseară pețit,
La fată cu patru boi,
Oarbă de ochii amândoi.
Boi-s buni și boi-mi plac,
Dar cu oarba ce să fac?
Oi lega-o de un gard,
Și i-oi da cu muchia-n cap.
Ș-oi lega-o de o punte,
Și i-oi da cu muchia-n frunte.

Două rele sunt pe mine

Două rele sunt pe mine,
Nu-s la noi în sat pe nimeni.
Una-i lenea și somnu,
Alta, nu-mi place lucru.
Una-i somnu și lenea,
Alta, nu-mi place a lucra.

Câte flori sunt pe pământ

Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ,
Numai floarea soarelui,
Şade-n poarta raiului,
Şi judecă florile,
Ca soacra nurorile.
De-aş şti cine mi-ar fi soacră,
I-aş fi dat lături din troacă.
Să ştiu cine mi-ar fi socru,
I-aş fi dat lături cu porcu.
Tună Doamne ce-ai tuna,
Tună lemnul cel de munte,
Tună soacrele în frunte.
Pe-a mea soacră o fereşte,
Tocma-n frunte-o nimereşte.

De la noi a treia casă

De la noi a treia casă,
Este-o nevastă rămasă,
Mama rău mă ţine-n casă,
De ce umblu la nevastă.
Cum focului n-oi umbla,
Că-i tare bună gura.
Cum focului nu m-oi duce,
Că-i guriţa tare dulce.
Culese de profesoara de sport Mioara Ionescu de la
Aurica Smedescu, din Obârşia.

IV. Chiuituri sau strigături, de altă dată, culese din satele văii Cernișoarei

1.

Pe valea cu tufele
Spală mândra rufele,
Și le-ntinde pe nuiiele,
Mârâie câinii la iele.

2.

Eu pe mândra o cunosc,
Și din față și din dos,
Că-n brață la mine-a fost.

3.

Părinte popă Ilie
Spovedește pe Mărie,
Da nu-i da canoane grele,
Că jumătate-s ale mele.

4.

Frunză verde-a macului,
Da-te-aș, mândră, dracului,
Până-n vecii veacului,
Că ce zici azi mâine nu-i.

5.

Eu știu caii când se fură,
Când ie ceață și negură.
Eu știu caii când se vând,
Când ie negură și vânt.

6.

Cine dracu a mai văzut,
lepure trecând prin apă,
Fată mare tunsă-n ciafă.
lepure trecând pe punte,
Fată mare tunsă-n frunte.

7.

Cine-mi joacă drăguța,
N-ajungă Dumineca,
S-o joace și pe-altuia.

8.

La răchita roșioară
Tremură popa să moară,
Ar muri și nu se-ndură,
Ar mai roade din prescură.

9.

Bate, Doamne, pe rotar,
C-a bătut spițele rar,
Și s-a rupt căruța-n drum
Și-a curs vinul cel mai bun

10.

Să m-ascultați oameni buni,
Ce v-oi spune, nu-s minciuni.
Câte fete-s în sat curate,
Pe toate le-aș duce-n spate

11.

Frunză-verde baraboi,

Cântă corbii din cimpoi,
De sar fetele la noi,
Și-nainte și-napoi.

12.12.

Cine joacă și nu strigă
Facă-i-se gura strâmbă.
Cine strigă și nu joacă
Facă-i-se gura troacă.

13.13.

Ca pe mine nu văd om,
Pe mâncare și pe somn,
Și pe lucru mare domn.

14.14.

De-oi muri, odată mor,
N-oi muri de zece ori.
Ci odată oi muri,
Și pe mine m-oi plăti.

15.15.

Ochi ca la mândra mea,
Nu mai vezi, nici vei vedea;
Că sprâncenele sunt negre
Și ochii ca două cepe
Culese de profesoara Lucia Găman de la Coman Ana
Nușa, din Modoia Armășești.

Încheiere

Cartea, de față, a apărut în primul rând, datorită interesului personal pentru datinile, obiceiurile și tradițiile satului cernișorean și insistențelor primarului Mihai Ionescu care m-a determinat să mă alătur proiectului și să contribui la scoaterea în relief a acestora.

După o sumară prezentare geografică a localității, urmată de un "scurt istoric", am consemnat unele aspecte etnografice referitoare la locuința țărănească, la îndeletnicirile cernișorenilor, la gospodăria acestora, la meșteșugurile și instalațiile născocite de ei. Am descris portul popular cernișorean, care este „suplu, cu ornamentații specifice, nuanțe și croieli diferite față de alte localități. Culoarea ornamentelor și cusăturilor, exprimată în general în roșu nuanțat, portocaliu și albastru, întregite de negru, pentru cei mai în vârstă, exprimă caracterul deschis și primitiv al cernișoreanului, precum și cumpătarea acestuia. Am creionat și un portret colectiv al cernișorenilor, oameni, în mare parte de statură mijlocie, bine făcuți, cu fața rotundă și deschisă, înfrățiți cu locurile pe care trăiesc din moși strămoși, sunt harnici la muncă și păstrători ai obiceiurilor și datinilor din bătrâni dar și receptivi la nou.

Am evidențiat numeroase credințe, superstiții, obiceiuri aparținând unui fond precreștin, ele convețuind cu cele influențate de viața religioasă a cernișorenilor.

Detaliat am descris nunta, implicarea comunității în desfășurarea ei: scena pe care se desfășoară spectacolul nunții este satul cernișorean, personajele care iau parte sunt oamenii lui.

Interesant este fondul mitic al morții, pe care l-am povestit cu lux de amănunte.

Am evocat obiceiurile calendaristice cernișorene care conțin tradiții și creații folclorice dedicate sărbătorilor de iarnă și sărbătorilor religioase ale anului.

Folclorul cernișorean s-a bucurat de mare prestigiu pe întreg teritoriu județului Vâlcea, și nu numai, prin portul, dansul și

cântecul nostru popular și peste tot a stârnit o mare admirație și respect din partea oamenilor.

Cu părere de rău constat ceea ce se întâmplă cu folclorul cernișorean în zilele noastre. Fără să mai ocolesc și să spun lucrurilor pe nume pot afirma că generația tânără de azi, din Cernișoara, neglijează complet foclorul local. De aceea trebuie să încercăm să păstrăm ceea ce a mai rămas din datinile și obiceiurile folclorice cernișorene.

Niciodată să nu ne uităm rădăcinile, locul de unde am plecat, strămoșii și tot ce au făcut ei pentru această zonă. Să nu ne uităm niciodată satul nostru cernișorean cu frumoasele lui tradiții și obiceiuri, cu ulița pe care ne jucam și umblam desculți fără nici o grijă, cu mirosul de fân proaspăt cosit, să nu ne uităm buncii care în zilele de sărbătoare se îmbrăcau în frumosul port popular și se duceau la biserică.

Să fim mereu mândrii de ceea ce suntem și de ceea ce avem, pentru că Cernișoara este o zonă foarte bogată din punct de vedere folcloric și etnografic.

Toate datinile, obiceiurile și tradițiile amintite în această carte sunt culese de la fața locului.

O bogată și serioasă bibliografie completează această lucrare, născută dintr-o mare iubire pentru spațiul cernișorean, pentru locuitorii în mijlocul cărora m-am născut și am trăit atâția ani și pentru care le mulțumesc.

DUMNEZEU SĂ OCROTEASCĂ ACEST ȚINUT BINECUVÂNTAT!

Cuprins

Cuvânt înainte.....	7
Prefață.....	9
Introducere.....	10
Date, de ordin general, despre satele văii Cernișoarei.....	12
• Gospodăria cernișoreană.....	14
• Ocupațiile locuitorilor văii Cernișoarei.....	17
• Alimentația locuitorilor văii Cernișoarei.....	19
• Medicina populară în Cernișoara.....	20
• Țesăturile în satele văii Cernișoarei.....	20
• Ocupații meșteșugărești cernișorene.....	22
Aspecte legate de datinile, tradițiile și obiceiurile locuitorilor satelor văii Cernișoarei.....	24
Focul nestins al tradițiilor și obiceiurilor cernișorene.....	35
Credințe și superstiții din zona văii Cernișoarei.....	41
Descânțece culese din satele văii Cernișoarei.....	51
Folclorul literar și muzical cernișorean.....	69
Concepția cernișorenilor despre zilele săptămânii.....	77
Focul în cultura populară cernișoreană.....	79
Sărbători și tradiții străvechi cernișorene țesute în jurul calendarului popular.....	81
Tradiții și obiceiuri cernișorene din Postul Mare.....	115
Tradiții și obiceiuri cernișorene din Săptămâna Mare.....	119
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Florii.....	123
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Paște.....	125
Tradiții și obiceiuri cernișorene despre ouăle de Paști.....	131
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Înălțare.....	133
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Sărbătoarea Schimbării la față a Domnului.....	135
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Sfânta Maria Mare.....	137
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul.....	139

Legenda lui Moș Nicolae în satele văii Cernișoarei	141
Tradiții și obiceiuri cernișorene de Ignat	143
Urările de Moș-Ajun în satele văii Cernișoarei.....	147
Urările de Crăciun în satele văii Cernișoarei.....	155
Urările de Anul – Nou în satele văii Cernișoarei	165
Urările de “Sorcovă” în satele văii Cernișoarei	181
Tradiții și obiceiuri cernișorene la naștere	187
Tradiții și obiceiuri cernișorene la botez	195
Tradiții și obiceiuri cernișorene: tăierea moțului, ruperea turtei și datul de grindă.....	201
Tradiții și obiceiuri cernișorene la nuntă	205
Tradiții și obiceiuri cernișorene la moarte	213
Concepția cernișoreanului despre doliu	221
Țesături specifice și portul popular tradițional în Cernișoara	223
Legende cernișorene despre haiduci	229
Nume demne de cartea tezaurului folcloric cernișorean.....	239
Chipul folcloric al Cernișoarei de altădată.....	243
• Cântece de jale și supărare, de altădată, culese din satele văii Cernișoarei	244
• Cântece cătănești sau ostășești, de altă dată, culese din satele văii Cernișoarei	251
• Diverse cântece, de altă dată, culese din satele văii Cernișoarei.....	253
• Chiuituri sau strigături, de altă dată, culese din satele văii Cernișoarei	256
Încheiere.....	259
Bibliografie	263

Bibliografie

1. Gheorghe Constantinescu, Monografia comunei Cernișoara–locuri, vremuri, oameni, Editura Amanda Edit, București, 2014 ;
2. Costea Marinoiu, *Cernișoara vatră de istorie și cultură românească*, Editura Offsetcolor, Râmnicu Vâlcea, 2005;
3. Bâtcă, Maria, *Costumul popular românesc*, București, Editura Centrului Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, 2006;
4. Sebastian Moraru, *Aceste case țărănești*, Editura Scrisul Românesc, 1986;
5. Mihai Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, 1976;
5. Traian Cantemir, *Folclor literar vâlcean*, Râmnicu Vâlcea, 1979;
7. I. Simionescu, *Colțuri din țară*, Editura Albatros, 1971;
8. I. Simionescu, *Pitorescul României*, Editura Sport – Turism, 1975;
9. Ion Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1957;
10. Corneliu Tamaș și Gheorghe Tudor, *Vâlcea Turistică*, Editura Conphys, 1999;
11. Grigore G. Tocilescu și Christea N. Țapu, *Materialuri folcloristice, vol. III*, Editura Minerva, București, 1981;
12. *Arta Populară din Vâlcea*, 1972;
13. *Tezaur medieval vâlcean, I*, București, 1983;
14. R. Petru Mureșan, *Stilismul în România*, Editura AGNOS, Sibiu, 2012;
15. Amzulescu, Alex., *Balade populare românești*, E.P.L., București, 1964, vol. I-III;
16. Bârlea, Ovidiu, *Antologie de proză populară epică*, E.P.L., București, 1966, vol. I-III;
17. Bârlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, Editura Minerva, București, vol. I-II, 1981;
18. Eretescu Constantin, *Folclorul literar al românilor*, Editura Compania, București, 2009;
19. Ispirescu, Petre, *Legende sau basmele românilor*, București, 1882, (Ediția a II-a);

20. Micle, Aneta, *Folclor literar românesc*, Editura Univers din Oradea, 2004, ed. a II-a, 2007;
21. Pop, Mihai, Ruxăndoiu, Pavel, *Folclor literar românesc*, E.D.P., Buc., 1976;
22. Teodorescu, G. Dem., *Poezii populare române*, București, 1885;
23. Vrabie, Gheorghe, *Folclorul. Obiect – principii, metode, categorii*, Editura Academiei, București, 1970;
24. Pușcaș Angelica, *Ascultări din lumea satului. Introducere în etnografie*, vol I, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca 2009;
25. Vuia Radu, *Studii de etnografie și folclor*, Editura Minerva, București, 1975;
26. Vlăduțiu Ion, *Etnografia Românească*, Editura Științifică, București, 1973;

De același autor:

- *Suprafețe de rotație în spații afine*, Editura Elapis, 2006;
- *Lumea evoluție sau creație?*, Editura Estfalia, 2009;
- *Stăpânii din umbră*, Editura Amanda Edit, 2009;
- *Noua ordine mondială*, Editura Amanda Edit, 2010;
- *Conspirație împotriva României*, Editura Amanda Edit, 2011;
- *Singuri în univers*, Editura Amanda Edit, 2012;
- *Marea conspirație mondială*, Editura Amanda Edit, 2013;
- *SUA: Istoria ascunsă a unui imperiu*, Editura Amanda Edit, 2013;
- *Monografia comunei Cernișoara: Locuri, vremuri, oameni*, Editura Amanda Edit, 2013.

Editura EVOMIND

www.evomind.org